

SPRAWOZDANIE

IZBY PRZEMYSŁOWO-HANDLOWEJ

W LUBLINIE

za rok 1936.

LUBLIN — 1937.

Nakładem Izby Przemysłowo-Handlowej w Lublinie.

SPRAWOZDANIE

IZBY PRZEMYSŁOWO-HANDLOWEJ

W LUBLINIE

25 TOK 1986

Ś. p. MICHAŁ MICHNIEWSKI

PIERWSZY PREZES IZBY PRZEMYSŁOWO-HANDLOWEJ W LUBLINIE

† 6.VIII.1936.

...szóstego sierpnia roku bieżącego rozstał się z tym światem pierwszy wieloletni Prezes naszej Izby ś. p. Michał Michniewski. Urodzony w roku 1876 — po ukończeniu szkół w Lublinie i Warszawie — poświęcił się działalności bankowej. Trzydzieści lat niezmordowanej pracy kierowniczej w Lubelskim Oddziale Banku Handlowego w Warszawie ułatwiły ś. p. Michałowi Michniewskiemu gruntowne zaznajomienie się z terenem i jego potrzebami gospodarczymi,

szerokim zaś warstwom społeczeństwa dały możność poznania dużej wiedzy oraz nieprzeciętnych zalet charakteru i umysłu Zmarłego.

To też, gdy w roku 1928 powołano samorząd gospodarczy dla dwóch wielkich i ważnych regionalnie terenów, jak Lubelszczyzna i Wołyń, — Prezesem Izby Przemysłowo Handlowej obrano ś. p. Michała Michniewskiego i tą godnością obdarzono Go ponownie w drugiej kadencji Izby, jako człowieka, który ofiarną swą pracą na wielu polach wysunął się na czoło społeczeństwa i zaskarbił sobie jego zaufanie.

Odszedł więc od nas człowiek nieskazitelnego charakteru, wzór Polaka-Patrioty, odszedł przedwcześnie działacz gospodarczy i nieustrudzony pracownik społeczny. Zmarł człowiek, którego działalność wszechstronnie zaznaczyła się w życiu gospodarczym terenu naszej Izby, zasnął na wieki człowiek wielkiej dobroci i słodczy, współczujący zawsze niedoli ludzkiej. Zamknęły się jego oczy jasne, tak pełne pogody i ufności w ludzi, którym szczodłą ręką i ojcowskim sercem niósł pomoc materialną i moralną. Mógłbym za poetą powiedzieć, że Zmarły „Nie tracił wiary, ufności w człowieka — I od każdego nie stronił z daleka, — Lecz zawsze szukał serc wspólnoty ścisłej, — A od pochlebców uciekał z pośpiechem, — Wiedząc, że często pod słodkim uśmiechem, Złe, judaszowe kryją się zamiary...”
Do ludzi szedł z sercem na dłoni...

z przemówienia Wiceprezesa J. Michałowicza
na Plenarnym Zebraniu Izby w dniu 22.X.1936 r.

VIII-e Sprawozdanie
IZBY PRZEMYSŁOWO-HANDLOWEJ
w LUBLINIE za 1936 r.

*Izba Przemysłowo-Handlowa w Lublinie składa się z następujących instytucji, organizacji, przedsiębiorstw i jednostek, które
poza udziałem właścicieli, którzy odpowiadają za ich działalność
przygotowały dla tej sprawozdanie z działalności.*

Ozêdó 1.

Izba Przemysłowo-Handlowa w Lublinie dziêkuje wszystkim instytucjom, organizacjom, przedsiębiorstwom i osobom, które przez udzielanie wiadomoœci, dat statystycznych i t. p. zechciały przyczynić siê do opracowania niniejszego sprawozdania.

VIII-e Sprawozdanie Izby Przemysłowo-Handlowej w Lublinie za 1936 r. składa się z 3 części:

1-a część zawiera charakterystykę ogólną i szczegółową stanu gospodarczego Okręgu Izby Przemysłowo-Handlowej w Lublinie w 1936 r.

2-a część — sprawozdanie z działalności oraz protokoły Zebrań Plenarnych Izby z 1936 r.

3-a część — tabele statystyczne.

Ogólna ocena sytuacji gospodarczej w 1936 r.

Uwagi wstępne.

Szereg elementów, składających się na obraz koniunkturalny 1936 r., wydaje się stwierdzać w sposób oczywisty, iż w rozwoju stosunków światowych nastąpił okres wyraźnie już odcinający się od lat poprzednich. Na wstępie nieodzowna jest uwaga, iż przez termin „stosunki światowe” należy rozumieć nie tyle koniunkturę światową, jako zjawisko organicznie zespolone, ile raczej — sumę oderwanych pojedynczych koniunktur, kształtujących się wewnątrz poszczególnych organizmów państwowych i mechanicznie poniekąd składających się na wizerunek koniunktury światowej. Uwaga ta ma zasadnicze znaczenie, wprowadzając w istotną treść dokonanych przemian gospodarczych. Przede wszystkim wskazuje ona na to, że postępujące rozwiązywanie i łagodzenie depresji nie odbywa się w płaszczyźnie międzynarodowej, w drodze wzmoczenia wymiany dóbr, kapitałów i ludzi, że w dalszym ciągu decydującym czynnikiem w tworzeniu ogólnej koniunktury jest nacisk koniunktur wewnętrznych, występujący z różną siłą w różnych krajach, napierający z różną siłą w różnych kierunkach, co utwierdzało nierówność sytuacji poszczególnych państw. Odbudowanie rynku międzynarodowego w pełnej skali jeszcze nie nastąpiło, a opór, stwarzany przez wielorakie formy barier między państwowych bynajmniej nie osłabł. Oderwanych i, praktycznie biorąc, próbnych dopiero tendencji do rozluźnienia więzów reglamentacyjnych nie można traktować jak ważkiego i decydującego wkładu do normalizacji stosunków światowych. Obradująca na jesieni Komisja Ekonomiczna Ligi Narodów wskazała na system kontyngentów towarowych i na restrykcje dewizowe, jako na „główne zapory, utrudniające powrót do swobodnej wymiany handlowej, normalizacji stosunków gospodarczych i przełamanie kryzysu światowego”. W wyniku tego stwierdzenia Komisja Ekonomiczna L. N. wyniosła zalecenie, idące w kierunku zniesienia kontyngentów importowych i skasowania kontroli dewizowej. Jeśli krok ten, podjęty w skali międzynarodowej, nie przyniósł i praktycznie przynieść jeszcze nie mógł efektywnych rezultatów

w sensie wydatniejszego zliberalizowania obrotu międzynarodowego, to pośrednio służyć on może za wielce wymowny dowód, jak dalece ten stan rzeczy przeciwny jest normalnym stosunkom i jak silny jest jeszcze jego ucisk na swobodę międzynarodową.

W rzeczywistości jednak tendencje autarkiczne pozostały nieosłabione, ani w swej sile, ani zasięgu. Źródeł tych tendencji dopatrywaćby się należało głównie we wzmożonym dążeniu do zapewnienia możliwie najpełniejszej samowystarczalności na wypadek powikłań wojennych. W związku z tym obserwuje się zjawisko dość osobliwe, a mianowicie, iż to, co było motywem, działającym na ograniczenie wymiany międzynarodowej, działało jednocześnie ożywczo na rozwój produkcji przemysłowej w poszczególnych krajach, pozostających w poważnym stopniu pod wpływem polityki zbrojeniowej.

Wzrost działalności produkcyjnej we wszystkich krajach, na który wskazuje się, jako na jeden z podstawowych elementów ożywienia koniunkturalnego, — istotnie zaznaczył się z dużą ostrością, nie tylko w zestawieniu z latami kryzysowymi, lecz także w przebiegu roku sprawozdawczego, gdyż wskaźniki produkcyjne ze stycznia 1936 r. były niższe od wskaźników z dalszych końcowych miesięcy. Oczywiście tempo wzrostu w różnych krajach przejawiało się z różną siłą, przy czym znaczenie miały nie tylko środki i metody polityki gospodarczej poszczególnych krajów, lecz także różnice w punktach wyjściowych poprawy gospodarczej. Kraje takie, jak np. Dania, Finlandia, Szwecja, W. Brytania, które w okresie depresji (1932 r.) utraciły stosunkowo niewiele w zakresie rozmiarów produkcji przemysłowej w porównaniu z okresem dobrej koniunktury (1929 r.) jako podstawy wskaźnikowej, — miały przy odbudowie koniunktury przemysłowej do przebycia mniejszą drogę, niż kraje takie, jak Polska, Belgia, Francja, U.S.A., Niemcy, których wskaźnik produkcyjny w okresie najniższej depresji spadł bardzo znacznie. Jednym słowem poziom, od którego rozpoczął się ruch zwyżkowy, był w poszczególnych krajach bardzo niejednorodny, co wytworzyło dużą dysproporcję między aktualnymi wskaźnikami produkcyjnymi. Tutaj też znajduje wytłumaczenie fakt, iż kraje o wyższym poziomie wyjściowym przekroczyły już sakramentalny wskaźnik 1929 r. (Anglia, kraje skandynawskie, Finlandia), inne zaś, wśród nich Polska, nie dociągnęły jeszcze do wysokości wskaźnika przedkryzysowego (wyjawszy Niemcy, pozostające w atmosferze sztucznie podniecanego ożywienia). Nierówne było także tempo wzrostu wytwórczości przemysłowej, przy czym kraje, wcześniej ogarnięte prądem ożywienia, wykazały słabsze tempo w dalszym rozwoju i, odwrotnie, w krajach o zacofanym poziomie tempo to było żywsze.

W tych warunkach, których najistotniejszą cechą było rozczłonkowanie koniunktury światowej na oderwane koniunktury krajowe, rozwijające się w różnym tempie, wyprowadzone z różnych poziomów wyjściowych, kształtowane pod wpływem różnorodnych zasad polityki

gospodarczej, pogłębiających, mimo odwrotnych teoretycznych tendencji, separatyzm międzynarodowy — brakowało odpowiedniej atmosfery do rozszerzenia wymiany międzynarodowej, bodajby tylko wymiany towarowej, bez uwzględnienia wymiany usług, kapitałów i ludzi. Wprawdzie faktyczna stabilizacja walut o tak decydującym znaczeniu dla wymiany handlowej, jak funt angielski i dolar, ostateczna likwidacja „bloku złotego”, dokonana przez formalną lub faktyczną dewaluację walut przez Francję, Szwajcarię, Holandię, a nadto przez Włochy i powtórnie przez Czechosłowację — przyczyniły się w pewnym stopniu do wyrównania światowych stosunków walutowych — nie mniej jednak nie wywarły większego wpływu na oczekiwane rozluźnienie hamulców reglamentacyjnych. To też wyniki obrotów międzynarodowych¹⁾ bardzo niewiele przekroczyły rezultaty 1935 r. Wprawdzie cyfry, opublikowane przez Ligę Narodów, nie są kompletne, nie obejmują bowiem w r. 1936 Włoch i Hiszpanii, tym niemniej wymowa ich jest zupełnie jasna. Trzeba przy tym pamiętać, iż na wzrost wartości obrotów międzynarodowych złożyły się również wyższe ceny światowe, co osłabiło wydatnie współczynnik ilościowy, potwierdzając jeszcze raz diagnozę, opiewającą, iż gospodarstwo światowe, albo słuszniej — mechaniczna suma poszczególnych gospodarstw narodowych nie wydobyła się jeszcze, mimo niewątpliwych wysiłków, z ciasno zwartego kręgu reglamentacji i autarkii.

Zarys sytuacji na terenie Państwa i w okręgu Izby.

Prąd ożywienia gospodarczego nie ominął również Polski, a w ramach koniunktury krajowej — także i okręgu Izby. Warunki, w których rozwijał się proces poprawy, nacechowane były jeszcze psychicznymi rekwizytami lat poprzednich, niemniej wszakże odbudowa aktywnej woli gospodarczej, sprzężenie sił żywotnych społeczeństwa i energii — postąpiły już o spory krok naprzód. Umocnienie postawy psychicznej społeczeństwa, osłabienie nastrojów defetystycznych, doniedawna powszechnych i zaraźliwych, wystąpiło w organicznej łączności z poprawą obiektywnych warunków życia gospodarczego.

Problemy, które w roku sprawozdawczym stały się do rozstrzygnięcia przed polską polityką gospodarczą, były na tle polskiej ekonomicznej rzeczywistości szczególnie trudne i obfitujące w następstwa. Jednym z centralnych problemów było osiągnięcie równowagi budżetowej. W miesiącu marcu 1936 r. poraż pierwszy od grudnia 1931 r. osiągnięto przewagę wpływów budżetowych na wydatkami — efekt o niewątpliwym znaczeniu materialnym, a przede wszystkim jednak — moralnym. Pierwsze 9 miesięcy roku budżetowego 1936/37 zamknęto nadwyżką

¹⁾ według szacunkowych liczb, ogłoszonych przez Ligę Narodów.

w wysokości 2,6 miln. zł., wobec niedoboru 231.1 miln. zł. w analogicznym okresie poprzedniego roku budżetowego.

Stołość waluty, jako ciągły postulat sfer gospodarczych, została zachowana. Wprawdzie dla ugruntowania podstaw tej stołości Rząd musiał sięgnąć do instrumentu ostrego i niepopularnego, nakładającego bowiem na życie gospodarcze nowe więzy i utrudnienia — do reglamentacji dewizowej, jednak społeczeństwo gospodarcze przyjęło tę decyzję na ogół spokojnie, a chwilowe perturbacje zostały szybko opanowane. Aparat handlu zagranicznego, z natury rzeczy najściślej zespolony z problemem dewizowym, rychło dostosował się do zmienionych warunków, ułatwiając asymilację nowego systemu. Oficjalna deklaracja, potwierdzająca niezłomną chęć Rządu do utrzymania waluty na jej dotychczasowym parytecie, deklaracja złożona w momencie najwyższego napięcia niepokoju finansowego, który wznieciły zarządzenia dewaluacyjne pewnej liczby państw zachodnioeuropejskich — wniosła w podnieconą w tym czasie atmosferę momenty uspokojenia.

Kluczową pozycję w poprawie stosunków gospodarczych stanowił, poza wzmocnieniem sytuacji wsi, wzrost produkcji przemysłowej, czemu daje wyraz poniższa tabela:

Wskaźniki produkcji przemysłowej w Polsce w latach 1935 i 1936.

ROK	M I E S I Ę C Z N E												Roczny
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
	1928 = 100												
O G Ó L N E													
1935	59,6	62,4	64,7	66,5	65,0	67,7	65,5	66,9	69,0	68,5	69,8	68,8	66,2
1936	67,3	68,6	67,6	71,3	71,0	71,7	71,7	73,3	74,7	74,7	74,9	77,5	72,0
DÓBR WYTWÓRCZYCH													
1935	54,1	54,4	56,3	59,9	59,2	62,0	61,2	62,4	64,1	66,2	67,8	63,1	60,9
1936	61,4	62,8	65,7	70,2	71,1	70,5	72,9	73,2	75,3	75,2	76,4	79,7	71,2
DÓBR SPOŻYCIA													
1935	61,9	67,1	73,8	74,9	72,9	74,1	68,8	72,0	73,6	71,1	75,6	76,9	71,9
1936	74,5	77,2	69,8°	74,0	72,2	74,1	72,6	74,8	76,1	75,1	75,9	77,1	74,5

Według Instytutu Badania Koniunktur Gospodarczych i Cen.

*) strąk w przemyśle włókienniczym.

Jak widać z powyższego zestawienia przeciętny roczny wskaźnik produkcji przemysłowej w Polsce podniósł się z 66,2 w r. 1935 do 72,0 w roku sprawozdawczym, czyli o 8,7%, a więc w stopniu wyższym, aniżeli to wypadło przy zestawieniu lat 1934 i 1935, kiedy wzrost wyniósł 5,4%. Zasluguje na podkreślenie okoliczność, że wzrost wskaźnika następował systematycznie w ciągu całego roku, unikając gwałtownych skoków, co by świadczyło, iż rozwój produkcji przemysłowej wywodzi się z trwałych przesłanek rynkowych, a nie z chwilowych wybujałości koniunktury. Rozszerzenie zakresu i zwiększenie tempa działalności inwestycyjnej, podejmowanej w dalszym ciągu głównie z funduszy publicznych, zaważyło na szczególnie silnym wzroście wskaźnika produkcji dóbr wytwórczych, który w przekroju rocznym podniósł się o 16,9% w stosunku do r. 1935, przewyższając znowu rozmiary wzrostu, zanotowanego w r. 1935 w stosunku do r. 1934 (11,7%). Mniejszy stosunkowo wzrost przypadł na produkcję dóbr spożycia, bo tylko 3,6%.

Działalność inwestycyjna w Państwie, stanowiąca jeden z podstawowych czynników ożywienia gospodarczego, zarówno w zakresie wzmocnienia produkcji dóbr wytwórczych, o czym już była mowa, jak i dóbr konsumcyjnych—przez wzrost zatrudnienia i podniesienie spożycia,—działalność ta przybrała na sile, co wyraża poniższa tabela.

Wskaźniki inwestycji w Polsce w latach 1935 i 1936.

R O K	KWARTAŁ	BUDOWNICTWO				Inwestycje kolejowe	INWEST. MASZYN.		
		Wskaźnik inwestycyjny ogólny	Wskaźnik ogólny	Mieszka- niowe	Niemiesz- kaniowe		Wskaźnik ogólny	Maszyny przemysł.	Maszyny rolnicze
1928 = 100									
1935	I	42,9	51,5	51,4	51,9	36,3	30,1	34,9	10,7
	II	44,0	53,0	53,3	52,6	37,2	32,9	37,5	14,5
	III	46,5	58,9	67,2	50,5	36,9	31,5	34,9	17,7
	IV	46,7	56,0	60,8	54,1	44,3	32,8	36,6	17,2
1936	I	52,2	62,3	65,7	58,8	48,3	35,8	40,5	17,4
	II	54,4	62,5	64,2	60,8	52,3	39,0	44,2	17,9
	III	56,4	64,0	-	-	56,1	41,6	46,9	20,5
	IV	59,1	65,3	-	-	60,6	45,5	50,5	26,6

Według Instytutu Badania Koniunktur Gospodarczych i Cen.

U w a g a : Wskaźniki kwartalne inwestycji maszynowych obliczono jako średnią arytmetyczną odpowiednich wskaźników miesięcznych.

Przeciętny roczny ogólny wskaźnik inwestycyjny podwyższył się w stosunku do r. 1935 o ca 21%, przy czym wzrost ten przypisać należy w poważniejszej, niż dotychczas, mierze inwestycjom o charakterze prywatnym. Szczególnie zasługującym na uwagę jest wydatny wzrost w zakresie inwestycji maszyn przemysłowych, dokonywanych przez przedsiębiorstwa, w których wystąpiła poprawa rentowności i które w atmosferze obaw finansowych chętnie garnęły się do lokat rzeczowych. Jeszcze bardziej uderzające jest zjawisko wzrostu inwestycji w zakresie maszyn rolniczych, których średni roczny wskaźnik podniósł się z 15,0 w r. 1935 do 20,6 w r. 1936, a więc o 33%, — świadcząc o postępującej odbudowie rynku wiejskiego jako konsumenta i, ze względu na swoje tempo, o stopniu wygłodzenia wsi w zakresie inwentarza maszynowego.

Zjawiskiem równoległym do wytwórczości przemysłowej jest kwestia zatrudnienia w przemyśle.

Zatrudnienie w przemyśle przetwórczym w Polsce*)

stan w końcu miesiąca							w tys.					
ROK	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
1935	340	353	380	397	414	417	422	432	441	480	452	392
1936	376	389	413	432	450	453	462	474	484	520	491	427

Według G. U. S. — cyfry zaokrąglone.

*) w zakładach zatrudniających normalnie 20 i więcej robotników.

Z powyższego zestawienia wynika, iż w ramach ogólnej ewolucji zwykłej podwyższył się również stan zatrudnienia w przemyśle przetwórczym, odciążając wydatnie rynek pracy. Wprawdzie przytoczone cyfry dotyczą tylko zakładów, zatrudniających normalnie 20 i więcej robotników, a więc jednostek gospodarczo silniejszych, to jednak zdaje się nie ulegać wątpliwości, iż także w mniejszych zakładach miał miejsce analogiczny ruch zwykły. Trzeba podkreślić znamienne dla roku sprawozdawczego okoliczność, iż zarówno we wzroście działalności przemysłowej, jak i we wzroście zatrudnienia zachowana została pewna systematyczność wzrostu, z czego można byłoby wnioskować o większej trwałości zachodzących procesów. Silny wzrost zatrudnienia w październiku i listopadzie miał charakter całkowicie sezonowy (cukrownie).

Sytuacja na terenie Izby była pod powyższymi względami w dość znacznej mierze odbiciem szerszych stosunków ogólnokrajowych. Wprawdzie metody statystyczne Izby nie dają możliwości ocenić tego zjawiska

podług odpowiednich ściślejszych wskaźników terenowych, pozwalają jednakże stwierdzić, że ogólny kierunek w rozwoju produkcji przemysłowej w okręgu Izby był analogiczny. Szczegółowa część sprawozdania, obejmująca poszczególne działy produkcji, wskaże, gdzie kierunek ten uległ fragmentarycznemu załamaniu lub skrzywieniu linii—bez naruszenia wszakże podstawowej linii rozwojowej.

Statystyka świadectw przemysłowych wykazuje w r. 1936 dość znaczny wzrost ogólnej liczby świadectw dla przemysłu, przy czym zjawisko to wystąpiło silniej w woj. wołyńskim, słabiej—w woj. lubelskim.

Liczba świadectw przemysłowych na prowadzenie przemysłu w okręgu Izby P. H. w Lublinie w latach 1928—1936.

ROK	WOJ. LUBELSKIE									WOJ. WOŁYŃSKIE								
	Kategorie świadectw przemysł.								Razem	Kategorie świadectw przemysł.								Razem
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	
1928	10	5	15	71	194	492	840	10320	11956	3	3	10	55	114	239	694	7620	8738
1929	11	5	15	77	197	512	896	9061	10774	3	3	8	55	121	286	693	6835	8004
1930	14	4	15	71	189	487	878	8194	9852	3	1	11	52	154	306	683	6287	7497
1931	10	6	11	72	172	498	737	5627	7132	2	2	13	58	129	330	535	3538	4604
1932	8	5	10	60	178	494	749	12292	13776	2	1	10	41	115	325	526	7414	9434
1933	5	3	13	49	139	578	859	12958	14604	1	1	9	44	117	306	496	8709	9683
1934	8	4	8	67	168	621	990	15069	16935	3	1	9	56	134	356	507	8570	9635
1935	10	4	8	67	150	652	1052	15955	17899	3	2	14	57	103	354	535	8916	9984
1936	8	4	7	60	146	608	994	16410	18237	4	2	10	59	108	384	502	10364	11433

Według danych Izby Skarbowych w Lublinie i Łucku.

Od razu rzuca się w oczy, że cały wzrost liczby świadectw przemysłowych dokonany został (w woj. lubelskim—wyłącznie, w woj. wołyńskim—przeważnie) tylko w przedsiębiorstwach przemysłowych—najniższej VIII kategorii, co świadczyłoby o tym, iż proces organizacji najdrobniejszego przemysłu posuwa się naprzód—przy poświadczonej tendencji w zakresie przedsiębiorstw wyższego typu. Zjawisko przeszerzowania przedsiębiorstw przemysłowych z wyższych do niższych kategorii było na terenie Izby bardzo skomplikowane i nie da się wytłumaczyć jedynie wpływem akcji ulgowej Ministerstwa Skarbu, które w drodze specjalnych zarządzeń zezwalało przemysłowcom na nabywanie świadectw niższych kategorii, niż te, które przypadałyby wedle przepisów ustawy. Specjalnie na r. 1936 wprowadzona została ulga w nabywaniu świadectw przemysłowych dla tych gałęzi przemysłu, przy któ-

rych kategoria świadectwa zależy od ilości robotników, gdyż przedsiębiorstwom tym zezwolono na używanie świadectw przemysłowych niższych kategorii, mimo powiększenia ilości robotników w II półroczu 1936 r. Ulgi te miały na celu pomoc w zwalczaniu bezrobocia i polegały nie tylko na daleko idących ułatwieniach w sprawach świadectw, lecz także na premiowaniu przedsiębiorców w zależności od ilości zatrudnionych robotników. Wspomniane ulgi, jakkolwiek stosowane były dość szeroko w okręgu Izby, nie usprawiedliwiają wszakże w dostateczny sposób ubytku ilości przedsiębiorstw w woj. lubelskim, pracujących podług świadectw I—VII kat. włącznie. W pewnej mierze musiało na ten rezultat wpłynąć wycofanie się niektórych przedsiębiorstw z rynku. Sytuacja na terenie woj. wołyńskiego przedstawiała pod tym względem zjawisko mniej złożone. Przegrupowanie w poszczególnych kategoriach świadectw przemysłowych znajdowały wzajemną kompensatę.

W łączności z powyższym zjawiskiem kształtowała się sytuacja na rynku pracy.

Przedstawiona obok tabela nie daje pełnego obrazu stosunków w okręgu Izby, obejmuje bowiem zakłady przemysłowe, zatrudniające normalnie 20 i więcej robotników, a więc zakłady, które w strukturalnych warunkach terenowych reprezentują ilościowo mniejszość (od V kat. wzwyż — bez uwzględnienia ulg w nabywaniu świadectw). W tym wszakże zakresie, jaki cyfry te obejmują, widoczne były dość znaczne falowania w poziomie zatrudnienia w poszczególnych działach przemysłowych, falowania, świadczące o tym, iż okręg Izby, jakkolwiek wessany został przez prąd ogólnego ożywienia gospodarczego, wyrażającego się m. in. we wzroście zatrudnienia, tym niemniej wykazywał jeszcze na niektórych odcinkach gospodarki i w pewnych etapach czasu cechy właściwe dla okresu wahań i przejściowości. Jeszcze, traktując sprawę w najgrubszym przekroju, przypływ dobrej koniunktury w okręgu Izby dostatecznie nie okrzepł.

W grupie przemysłu mineralnego wzrost zatrudnienia był najbardziej widoczny i to głównie w woj. lubelskim, w woj. wołyńskim bowiem od początku II półroczu 1936 r. stan zatrudnienia zaczął się obniżać. Zamieszczone w tabeli cyfry nie obejmują wołyńskiego kopalnictwa mineralnego, a m. zatrudnienia w kopalniach bazaltu i granitu. Wniosek ten opiera się na fakcie, iż sama tylko Janowa Dolina zatrudniała w roku sprawozdawczym większą liczbę robotników, niż wskazana w odpowiednim dziale tabeli. Przemysł metalowy po przejściowym i, należałoby raczej sądzić, sezonowym spadku zatrudnienia na początku roku, od II półroczu wykazywał stały wzrost liczby zatrudnionych robotników, przy czym należy podkreślić, iż w grudniu, kiedy normalnie poziom zatrudnienia obniża się, w roku sprawozdawczym nie zanotowano tego zjawiska, co mówiłoby o przełamaniu wahań sezonowych przez nastrój ogólny. Przemysł drzewny pracował w Lubelszczyźnie z dość znacznymi

Zatrudnienie robotników*)
w ważniejszych grupach przemysłu przetwórczego w okręgu
Izby P.-H. w Lublinie w latach 1935 i 1936.

Stan w ostatnim dniu każdego miesiąca.

PRZEMYSŁ	Woje- wództwo	M I E S I A C E											
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Mineralny	Lublin												
	1935	1421	1257	1232	1493	1047	1286	1415	1624	1369	1552	1670	1611
	1936	1375	1609	1846	1811	2149	2268	2337	2514	2611	2481	2377	1948
	Wołyń												
	1935	1884	1943	2126	2256	3039	2756	2832	3117	3046	3020	2819	2415
	1936	2812	2885	3084	3495	2957	2749	2894	2812	2993	2767	2508	2208
Metalowy	Lublin												
	1935	1534	1464	1491	1507	1528	1582	1628	1705	1798	1823	1865	1293
	1936	974	984	1240	1377	1507	1692	1807	1954	2147	2199	2306	2301
	Wołyń												
	1935	26	26	32	29	32	34	34	34	33	33	32	34
	1936	32	30	33	33	34	35	42	45	42	42	42	42
Skórzany	Lublin												
	1935	217	217	217	188	187	186	185	182	188	192	193	187
	1936	187	188	186	186	209	209	215	217	231	232	231	232
	Wołyń												
	1935	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	1936	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Drzewny	Lublin												
	1935	1596	1823	1984	2002	2017	1835	1703	1486	1335	1092	1135	1147
	1936	1410	1721	1959	2008	1948	1987	1825	1468	1319	1237	1093	1319
	Wołyń												
	1935	2252	2597	2904	2674	2886	3028	2927	2637	2218	2282	2407	2500
	1936	1599	1937	2272	2618	2865	3055	2854	2531	2063	2146	1951	2070
Spożywczy	Lublin												
	1935	1235	1300	1447	1561	1802	1929	1978	2131	2273	7976	6953	1831
	1936	1795	1577	1622	1697	2086	2202	2385	2589	2824	7132	7811	1994
	Wołyń												
	1935	1082	850	779	733	916	777	788	807	1796	4238	2683	1369
	1936	1787	1095	892	1170	900	910	885	1317	2510	4729	3871	2039

Według danych G. U. S.

*) w zakładach zatrudniających 20 robotników i więcej.

wahaniami w poziomie zatrudnienia w poszczególnych miesiącach przy średniej zatrudnienia nieco wyższej, niż w roku poprzednim, na Woły-

niu zaś—przeciwnie—stan załogi robotniczej obniżył się. Zatrudnienie w przemyśle spożywczym przekraczało we wszystkich miesiącach roku sprawozdawczego poziom zatrudnienia w odpowiednich miesiącach r. 1935, co głównie należy zapisać na karb pełniejszego wykorzystania pracy młynów. Inne grupy przemysłu przetwórczego reprezentowane są w okręgu Izby przez mniej liczne przedsiębiorstwa, nie mające większego wpływu na stan rynku pracy.

Łączne zatrudnienie we wszystkich grupach przemysłu przetwórczego na tle rozwoju tych stosunków w całym kraju przedstawia poniższa tabela:

Stan zatrudnienia*)
w przemyśle przetwórczym w okręgu Izby P.-H. w Lublinie
w latach 1935 i 1936.

Stan w końcu miesiąca.

OKRĘG	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
	w tysiącach robotników											
Lublin												
1935	6,1	6,2	6,5	6,9	6,7	7,0	7,0	7,3	7,1	12,8	12,0	6,2
1936	5,9	6,2	7,0	7,2	8,0	8,5	8,7	8,9	9,3	13,5	14,0	7,9
Wołyń												
1935	5,4	5,6	6,0	5,8	7,0	6,7	6,7	6,8	7,3	9,8	8,1	6,5
1936	6,4	6,1	6,5	7,5	6,9	6,9	6,9	6,9	7,8	9,9	8,6	6,5
Polska												
1935	340,3	353,3	380,1	397,0	414,2	416,9	421,9	432,2	440,7	479,8	452,1	391,6
1936	376,3	388,8	412,6	431,9	450,3	453,2	462,0	474,5	483,8	520,1	490,8	427,5

Według danych G. U. S. — w cyfrach zaokrąglonych.

*) w zakładach zatrudniających normalnie 20 i więcej robotników.

Na podstawie powyższego porównania należy zanotować, iż wzrost zatrudnienia w przemyśle przetwórczym w okręgu Izby w swoich ogólnych przejawach wypadł mniej intensywnie niż na terenie całego Państwa. Potwierdza to tezę o niezbyt pełnym jeszcze włączeniu terenu Izby w orbitę ożywienia przemysłowego Polski. Porównanie powyższych cyfr uzmysławia jeszcze jedną okoliczność, będącą właściwie truizmem, a m. fakt niskiego uprzemysłowienia terenu Izby, wyrażającego się w nader małym odsetku ludności, zatrudnionej w przemyśle, w stosunku do ogółu ludności, zamieszkującej ten teren. Znaczny przyrost naturalny na wsi, niewłaściwa struktura gospodarstwa wiejskiego — czynią, iż nacisk elementu wiejskiego na miasta, nie mogące tego elementu wchłoniąć, staje się co raz bardziej skomplikowanym zagadnieniem. Wzrost zatrudnienia w przemyśle świadczy bezspornie o poprawie w poszczególnych działach przemysłu, nie zbliża wszakże jeszcze, ze względu na

niedostateczny jego rozmiar, do rozstrzygnięcia problemu strukturalnego bezrobocia.

Problem inwestycyjny w okręgu Izby posunął się również nieco naprzód. Brak skali porównawczej nie pozwala wskazać, w jakim stosunku pozostawały do siebie osiągnięcia w okręgu Izby i na terenie całego Państwa, z dużym prawdopodobieństwem można jednak powiedzieć, że zakres inwestycji wszelkiego rodzaju był w okręgu Izby słabszy, niż w innych częściach kraju. Najtrudniej (często tylko pośrednio) dające się ustalić inwestycje prywatne, zwłaszcza maszynowe inwestycje w przemyśle, niewiele ruszyły z miejsca. Urządzenia przemysłowe przeważającej części warsztatów należą do starego typu i w najmniejszym tylko stopniu uległy modernizacji, uzupełnieniu i gruntowniejszemu remontowi. Taki stan rzeczy obniża niewątpliwie potencjał wytwórczy miejscowego przemysłu i jego zdolności konkurencyjne, wszelakoż skromne środki obrotowe nie pozwalają myśleć o szerzej zakreślonym planie odbudowy i przebudowy urządzeń. Sfery przemysłowe bardzo życzliwie odnoszą się zatem do projektów ulg podatkowych, związanych z podniesieniem inwestycji maszynowych. Żywe zainteresowanie, jakie te projekty wzbudziły wśród przemysłowców, potwierdzają z jednej strony wielkość zaniechania w tym względzie, z drugiej zaś—wskazują na spore realne możliwości inwestycyjne w terenie. Dążność do ulepszeń sprzętu maszynowego ujawniała się nie tylko w sferach przemysłowych, lecz i w rolnictwie, które wykazało silniejsze, niż w roku poprzednim, zapotrzebowanie na maszyny rolnicze. Pozostaje to w zgodzie z rozwojem sytuacji w całej Polsce, o czym była już mowa.

Budowlany ruch inwestycyjny będzie omówiony szczegółowo w innym miejscu sprawozdania.

Na szczególną uwagę zasługuje w okręgu Izby problem inwestycji drogowych. Długość dróg bitych o twardej nawierzchni w Polsce wynosiła w r. 1935¹⁾ 58.356 klm., czyli 15,0 klm. dróg na 100 klm² powierzchni. W okręgu Izby: w woj. lubelskim — 2874,5 klm., czyli 9,2 klm. drogi na 100 klm² powierzchni, w woj. wołyńskim — 1217,56 klm., czyli 3,4 klm. drogi na 100 klm² powierzchni²⁾.

Zapewne — podane dalej zestawienie jest zbyt mechaniczne, nie uwzględnia bowiem innych elementów: gęstości zaludnienia, liczby i liczebności miast, zajęć zawodowych ludności i t. d., a więc czynników, które wymowę wyżej przedstawionego stosunku mogłyby osłabić, jednak—nie usunąć.

Działalność inwestycyjna publiczna na tym odcinku nie była wystarczająca, co wypłynęło z faktu zmniejszenia funduszy publicznych na ten cel. W r. 1935 wydano na drogi państwowe ze wszystkich źródeł (lecz bez subwencji dla samorządów) ok. zł. 112 milionów,

¹⁾ wg. danych G. U. S. — na dzień 1.IV.1935 r.

²⁾ wg. stanu na d. 31.XII.1936 r.

Drogi o twardej nawierzchni w okręgu Izby Przemysłowo-Handlowej w Lublinie.

w kilometrach

WYSZCZEGÓL- NIENIE	Woje- wódz- two	Państwowe		Samorządowe			
		1935	1936	Wojewódzkie		Powiatowe	
				1935	1936	1935	1936
Budowa nowych dróg	Lublin	1,24	5,08	16,0	12,23	52,7	50,18
	Wołyń	48,5	5,4	22,3	5,37	17,6	15,22
Gruntnowa na- prawa starych dróg	Lublin	175,8	117,52	-	-	78,4*	108,29*
	Wołyń	87,7	34,1	-	-	8,4*	17,58*
Ogólna długość dróg o twardej nawierzchni — stan na 31.XII.	Lublin	1112,8**	1116,67	830,6	845,82	869,53	912,01
	Wołyń	764,2	772,47	271,7	271,7	125,8	173,39

Według danych Urzędów Wojewódzkich w Lublinie i Łucku.

*) Łącznie z wojewódzkimi. **) Stan na dzień 30.XI.1935.

a w r. 1936 ogólna kwota wydatków na roboty państwowe nie przekroczyła według prowizorycznych obliczeń zł. 75 miln.¹⁾ Ubytek ten w pewnej mierze skompensowany był wzrostem finansowego udziału samorządów. Z ograniczeniem funduszków szło w parze zmniejszenie inwestycji drogowych. W okręgu Izby, zarówno budowa nowych dróg, jak i gruntowna naprawa starych uległa również ograniczeniu. Szczególnie dobitne ograniczenie robót drogowych dotknęło woj. wołyńskie, gdzie wybudowano w 1936 r. 25,99 klm. dróg o twardej nawierzchni (państwowych i samorządowych) wobec 88,4 klm. w r. 1935. W słabszym nieco stosunku zmniejszyły się naprawy dróg starych — z 96,1 klm. w r. 1935 do 51,68 klm. w r. 1936. Nie negując potrzeb w zakresie budowy dróg w innych okręgach, a zwłaszcza w województwach wschodnich, trzeba wszakże podkreślić, iż niecałe 6 klm. wybudowanych dróg państwowych na Wołyniu wobec 92 klm. w pozostałych 3 województwach wschodnich²⁾ stawia woj. wołyńskie w sytuacji szczególnie niekorzystnej. Kwestia drogowa w woj. lubelskim, chociaż daleka jeszcze od właściwych proporcji ogólnokrajowych, — przedstawia się wszakże o wiele lepiej, niż na Wołyniu.

Ceny, jako element koniunktury, przeszły w roku sprawozdawczym dość skomplikowaną ewolucję. W zakresie cen hurtowych artykułów przemysłowych ewolucję tę wyobraża podana obok tabela:

¹⁾ Inż. J. Królikowski, *Inwestycje drogowe w r. 1936*. Pol. Gosp. Nr. 3/37.

²⁾ *ibid.*

**Wskaźniki cen hurtowych artykułów przemysłowych w Polsce
w latach 1935 i 1936.**

ROK	M I E S I Ę C Z N E												Roczny
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
	1928 = 100												
S U R O W C E													
1935	54,8	54,7	55,9	54,2	54,0	54,0	54,0	53,9	53,6	54,4	56,2	53,8	54,3
1936	54,5	54,8	55,1	54,6	55,1	55,0	55,5	55,6	56,2	56,5	60,2	64,3	56,5
SUROWCE I PÓLFABRYKATY UZALEŻNIONE OD ZAGRANICY													
1935	41,7	41,0	39,7	40,9	42,3	42,5	42,9	42,5	41,7	42,4	44,3	43,8	42,1
1936	44,0	43,7	45,3	45,3	45,2	45,6	46,5	45,9	46,5	46,1	47,7	50,5	46,0
SUROWCE I PÓLFABRYKATY SKARTELIZOWANE													
1935	83,4	83,4	83,5	83,5	83,3	83,3	83,0	83,1	83,0	83,2	82,9	76,6	82,7
1936	75,3	75,4	75,5	75,5	75,3	75,4	75,3	75,3	75,3	75,3	75,1	75,5	75,4
WYROBY GOTOWE													
1935	61,1	61,1	60,9	60,8	60,7	60,5	60,3	60,3	60,4	60,7	60,5	60,1	60,6
1936	59,8	59,5	59,3	59,1	58,8	59,8	59,6	59,6	59,7	59,8	59,9	60,0	59,5

Według danych Instytutu Badania Koniunktur Gospodarczych i Cen.

Systematycznie wzrastały ceny surowców, użytkowanych przez przemysł, przy czym do października włącznie wzrost cen postępował spokojnie, w ostatnich zaś dwu miesiącach zwyższa cen przybrała gwałtownie. Z porównania końcowych miesięcy roku sprawozdawczego widać, że ceny surowców przemysłowych w przeciągu roku wzrosły o 18%. Jest to zjawisko tym bardziej znamienne, że w przeciągu r. 1935, t. j. od stycznia do grudnia, ceny surowców przemysłowych nie tylko nie podniosły się, ale spadły o 1,8%. Analogiczny co do kierunku przebieg wykazały w roku sprawozdawczym ceny surowców i półfabrykatów uzależnionych od zagranicy, które w okresie od stycznia do grudnia podwyższyły się o 14,8%, co było wynikiem ogólnej passy zwyżkowej na światowych rynkach surowcowych, ku czemu nie mało przyczyniło się znaczne zmniejszenie zapasów i trwała mocna tendencja, szczególnie pod koniec roku. W odróżnieniu od linii rozwojowej cen surowców z wolnego rynku oraz surowców i półfabrykatów, uzależnionych od zagranicy, związane

ceny artykułów skartelizowanych, na skutek decyzji Rządu, podjętych w grudniu 1935 r., wykazały poziom niższy, niż w r. 1935. Również ceny hurtowe wyrobów gotowych nie nadążyły za zwykłą cen surowców i półfabrykatów. Przeciętny roczny wskaźnik cen wyrobów gotowych obniżył się w porównaniu z analogicznym wskaźnikiem z r. 1935 — o 1,8%.

Ceny artykułów sprzedawanych bezpośrednio przez rolników i artykułów przemysłowych nabywanych przez rolników szły w roku sprawozdawczym wzdłuż linii zlekka zbliżających się ku sobie, ścieśniając rozwarłość „nożyce cen”.

Wskaźniki cen hurtowych artykułów nabywanych i sprzedawanych przez rolników w latach 1935 i 1936.

ROK	M I E S I Ę C Z N E												Roczny
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
	1928 = 100												
	ARTYKUŁY PRZEMYSŁOWE NABYWANE PRZEZ ROLNIKÓW												
1935	67,8	67,1	67,0	67,0	66,8	66,3	66,0	66,0	66,2	66,7	66,4	64,8	66,3
1936	64,7	64,6	64,4	64,0	63,7	64,0	64,4	64,8	64,9	65,3	65,0	65,2	64,6
ARTYKUŁY SPRZEDAWANE BEZPOŚREDNIO PRZEZ ROLNIKÓW													
Z B O Ż A													
1935	34,1	34,6	33,5	34,2	35,7	33,5	30,3	28,2	32,1	33,0	32,8	31,6	32,8
1936	31,8	32,6	34,0	37,1	36,9	36,9	33,8	35,6	39,1	44,6	43,4	46,0	37,7
ZWIERZĘTA RZEŻNE													
1935	29,5	29,8	31,6	31,0	30,9	32,4	37,5	45,3	42,1	40,4	38,3	36,9	35,5
1936	35,2	34,4	34,7	38,5	41,1	40,6	40,5	40,7	40,7	39,6	38,9	39,5	38,7

Według danych Instytutu B. K. G. i C.

Po okresie tendencji niżkowej dla artykułów nabywanych przez rolników, trwającej nieomal przez całe I półrocze, półrocze następne przeszło pod znakiem tendencji zwykłej dla tych towarów, wyjąwszy m-c grudzień 1936 r., w którym ceny artykułów, nabywanych przez wieś, przekroczyły, niewiele zresztą, poziom z tegoż miesiąca 1935 r., — we wszystkich innych miesiącach roku sprawozdawczego ceny, płacone przez rolników, nie doścignęły do cen, płaconych w odpowiednich miesiącach r. 1935, a średni wskaźnik roczny wykazał spadek z 66,3

w r. 1935 do 64,6 w r. 1936, czyli o 2,5%. Ewolucja tych cen równała się obniżeniu przemysłowego ramienia w klasycznych „nożycach”. Odwrotnie — jak widać z tabeli — ceny artykułów zbywanych przez rolników świadczyły o dzwignięciu w górę ramienia dolnego tych „nożyc”, co w ostatecznym rachunku równałoby się podniesieniu siły nabywczej ludności wiejskiej.

W okręgu Izby, gdzie współzależność między sytuacją wsi a położeniem tych działów handlu i przemysłu, które, albo zaopatrują rolnictwo w artykuły nieprodukowane w gospodarstwach rolnych, albo z surowców rolniczych korzystają dla potrzeb produkcji i wymiany, — jest bardziej ścisła, aniżeli w okręgach o mniejszym odsetku ludności wiejskiej,¹⁾ zagadnienie siły nabywczej wsi, jej wzrostu lub spadku, jest zagadnieniem o pierwszorzędnym znaczeniu. Jako elementy zdolności nabywczej wsi występują: *a)* cena głównych produktów gospodarki rolnej, *b)* wysokość produkcji tych artykułów, *c)* stosunek cen artykułów sprzedawanych i nabywanych przez rolników, *d)* warunki specjalne, jak wysokość zadłużenia gospodarstw rolnych, świadczenia publiczne, liczebność rodzin i t. p. — przy czym dwa pierwsze elementy — jako iloczyn ceny przez ilość produktów po tej właśnie cenie wypuszczonych przez rolnika do dalszego obrotu. Wielkość iloczynu $a \times b$, zależna w znacznej części od układu warunków specjalnych (*d*), stanowi wielkość najmniej znaną i jednocześnie najważniejszą dla oceny zdolności nabywczej rolników. Ocena tej zdolności według pojedynczych oderwanych kryteriów zawiera tylko połowę prawdy i dlatego pod tym tylko kątem widzenia należy podchodzić do wniosków, nasuwających się z analizy cyfr, zawartych w powyższej tabeli.

Dochód ludności miejskiej, jako całość, na ogół wzrósł w związku ze wzrostem liczby zatrudnionych, jednakże wartość realna płac jednostkowych zmieniła się bardzo mało. Tendencje zwykłe w dziedzinie płac, tam, gdzie zostały one zrealizowane, znajdowały przeciwagę we wzroście cen artykułów nabywanych przez ludność miejską. Realna wartość płac pracowników ze stałym wynagrodzeniem — na terenie Izby, a niewątpliwie i gdzieindziej, — uległa zmniejszeniu — ze względu na podniesienie cen niektórych artykułów przemysłowych, służących do bezpośredniej konsumpcji (np. art. włókiennicze), i artykułów pochodzenia rolnego.

Spożycie, jako rynkowy odpowiednik zdolności kupna poszczególnych grup ludności, nie wykazało tendencji jednolitych.

Spożycie miejskie, którego wskaźnik załamał się w II półroczu okresu sprawozdawczego w związku z zarysowującą się silniej zwykłą cen artykułów sprzedawanych przez rolników i niektórych przemysło-

¹⁾ w woj. lubelskim 71,0% ludności podającej rolnictwo jako źródło utrzymania, w woj. wołyńskim — 79,4%, — według spisu z 1931 r.

Wskaźniki przechodzącego przez rynek spożycia miejskiego i wiejskiego w Polsce.

ROK	Spożycie miejskie		Spożycie wiejskie rynkowe	
	I—VI	VII—XII	I—VI	VII—XII
1929		103,3		104,6
1930		102,8		89,8
1931		97,9		76,2
1932		92,9		56,8
1933		90,0		49,4
1934		91,9		44,8
1935		93,0		51,0
1936		95,1		51,5
1935	91,9	93,6	51,9	52,0
1936	95,4	94,7	50,4	52,5

Według Instytutu B. K. G. i C.

wych, w rocznym przekroju wykazało wszakże wyższy poziom, niż w roku poprzednim. Spożycie wiejskie w przebiegu okresu sprawozdawczego było pod względem rozwoju niejako odwróceniem spożycia miejskiego, właśnie bowiem w II półroczu doszły do skutku silniejsze zakupy ze strony wsi. Przeciętny roczny wskaźnik spożycia wiejskiego (51,5) niewiele odbiegł (tylko o 0,5 punktu) od wskaźnika z r. 1935 i niewiele również oddalił się od najniższego wskaźnika (44,8), który przypadł na r. 1934. Porównanie to może posłużyć za świadectwo, iż odbudowa rynku wiejskiego, jako podstawowego rynku wewnętrznego w Polsce, a szczególnie ważnego w okręgu Izby, jakkolwiek postępuje niewątpliwie naprzód, krokiem jednakże bardzo powolnym. Należy również mieć na uwadze, iż postęp ten dokonywa się z jednej strony przez podniesienie potrzeb jednostkowych i ich zaspokojenie, z drugiej zaś przez automatyczny wzrost potrzeb, wywodzący się z przyrostu ludności. Oczywiście, iż ze stanowiska oderwanego przedsiębiorstwa interesujące jest jedynie porównanie obrotów (lub zysków) w ich cyfrach absolutnych. Wyższy obrót (dochód) traktowany bywa jako skutek lepszej koniunktury (po usunięciu przypadkowości). W skali szerszej natomiast ważne jest nie tylko globalne zwiększenie konsumpcji (produkcji, obrotu), lecz — i to przede wszystkim — zwiększenie jednostkowe, jako dowód podniesienia stopy życiowej (a zatem dobrobytu i kultury). Z tego względu ocena wszelkich elementów, biorących udział w tworzeniu koniunktury, nie może w swym rachunku pomijać czynnika przyrostu ludności, który bezsporne efekty cyfrowe spowodza do właściwego poziomu.

Związane ze zdolnością nabywczą ludności spożycie rynkowe (po wyłączeniu momentu oszczędności) znalazło wyraz w odpowiednim kształtowaniu się obrotów handlowych i struktury handlu.

Liczba świadectw przemysłowych na prowadzenie handlu w okręgu Izby P. H. w Lublinie w latach 1928—1936.

ROK	WOJ. LUBELSKIE						WOJ. WOŁYŃSKIE					
	Kategorie świadectw przem.					Razem	Kategorie świadectw przem.					Razem
	I	II	III	IV	V		I	II	III	IV	V	
1928	29	1645	16302	14837	360	33173	10	1377	11558	10062	823	23830
1929	26	1675	16612	13438	382	32133	8	1518	12649	8198	692	23065
1930	32	1663	16266	13026	291	31278	5	1519	13510	8161	525	22720
1931	31	1556	15823	12584	211	30205	5	1279	12389	8270	416	22359
1932	18	1278	13732	14065	154	29247	3	846	10708	9225	188	20970
1933	16	836	8906	19040	121	28919	4	631	6103	12967	153	19858
1934	12	731	6871	22188	71	29873	3	574	4648	14827	132	20184
1935	14	703	6122	23932	88	30849	2	574	4245	15947	161	20929
1936	13	685	5894	24722	101	31415	4	601	3920	17335	151	22011

Według danych Izb Skarbowych w Lublinie i w Łucku.

W okręgu Izby ogólna ilość świadectw przemysłowych na prowadzenie handlu powiększyła się o 1.648 sztuk, z 51.778 w r. 1935 do 53.426 w r. 1936. Charakterystyczne jest wszakże, iż, podobnie jak w przemyśle, zwiększenie liczby ogólnej powstało wyłącznie z powodu przyrostu świadectw najniższej (IV) kategorii.

Proces kurczenia się hurtu został na terenie Izby, zdaje się, zatrzymany. Już od kilku lat liczba przedsiębiorstw I kat. waha się w granicach 15—17, przy najniższym poziomie w r. 1934, odkąd datować można stopniową odbudowę hurtu.

Ilość świadectw I kat. od roku wyjściowego 1928 do roku 1935 obniżyła się w okręgu Izby o 59%, podczas gdy w całej Polsce spadek w okresie między r. 1928 a r. 1935 wyniósł 53%¹⁾. Trzeba nadmienić, iż ilość świadectw I kat. handl., wykupywanych w okręgu Izby, stanowiła zaledwie 2,7% świadectw tej kategorii w Polsce, podczas gdy np. w świadectwach IV kat. handl. udział terenu Izby wynosił 13,7%²⁾. Cyfry te stwarzają wymowny obraz struktury handlu na terenie Izby.

Systematyczny przyrost świadectw IV kat. handl., występujący zazwyczaj w parze z ubytkiem świadectw wyższych kategorii, stanowi dla

¹⁾ na terenie Izby od r. 1928 do 1936 spadek wyniósł 56%.

²⁾ według stanu z 1935 r.

stosunków terenowych zjawisko typowe. Poza pauperyzacją handlu detalicznego, która ostatnio przestała się wszakże pogłębiać, drugie swoje źródło zjawisko to ma „prawdopodobnie w stałym znacznym dopływie ludności wiejskiej, która, nie znajdując zatrudnienia na roli, szuka pracy w mieście — głównie właśnie w handlu”¹⁾. Również nie bez słuszności twierdzi się, że „wzrost elementu niekupieckiego w handlu powodowany jest odpływem do handlu kadr bezrobotnych, rekrutujących się z pracowników zarówno fizycznych, jak i umysłowych”²⁾. Zbadać jak dalece zjawiska te się rozprzestrzeniły, w jakim stopniu wzrost liczby świadectw przemysłowych najniższej kategorii właśnie tym zjawiskom należy przypisać — jest bardzo trudne, wystarczy wszakże ograniczyć się do stwierdzenia samego faktu. A trzeba jeszcze dodać, iż przyrost ten (który w ostatnim roku wyniósł 5,4%) występuje równocześnie z przyrostem ludności, w pewnym zatem stopniu znajduje usprawiedliwienie w naturalnych warunkach rozwoju społecznego.

Przy niezmienniej na ogół od kilku lat liczbie przedsiębiorstw I kat. handl. i przy ustawicznie od kilku lat wzrastającej liczbie przedsiębiorstw IV kat., liczba przedsiębiorstw II i III kat. stale z roku na rok spada, co stanowi refleks stosunków ogólnokrajowych. W niektórych dziedzinach handlu, opartych w całości lub części na imporcie towarów z zagranicy, panują na terenie Izby trudności szczególnej miary, wstrzymujące rozwój hurtu i półhurtu. Mianowicie zasady przydziału kontyngentów importowych, opierające się na rozmiarach faktycznego przywozu w paru latach, branych za punkt wyjścia, petryfikują upośledzenie terenu Izby, oddając go w zależność od hurtowników z siedzibą w innych okręgach.

Atmosfera rynkowa w okresie sprawozdawczym sprzyjała na ogół zwiększeniu się obrotów handlowych, na co wskazuje następująca tabela:

Wskaźniki zbytu wewnętrznego produktów przemysłowych w Polsce w latach 1935 i 1936.

ROK	Zbyt wewnętrzny				
	Ogółem	Dóbr konsumpcyj.	w tym		
			Wyroby włókienn.	Cukier	Tytoń
1935	69,5	84,2	88,2	85,9	74,1
1936	76,9	89,2	90,5	102,8	75,9

Według Instytutu B. K. G. i C.

Powyższe wskaźniki ograniczają się do zbytu wyłącznie produktów przemysłowych, nie ujmują natomiast pokazowej części obrotów artyku-

¹⁾ M. Szyszkowski, *Rynek wewnętrzny w roku 1936*. Pol. Gosp. Nr 2/37.

²⁾ *ibid.*

łami surowcowymi pochodzenia rolniczego (np. nabiał, jarzyny, owoce), które w ogólnej konsumpcji ludzkiej i w całości obrotów handlowych przedstawiają ważką pozycję. Jak wskazuje tabela, ogólny wskaźnik zbytu wewnętrznego podniósł się z 69,5 w r. 1935 do 76,9 w roku sprawozdawczym, czyli o 10,7%. Ponieważ wskaźnik zbytu dóbr konsumcyjnych powiększył się tylko o 6%, wypływałby stąd wniosek, iż wzrost zbytu głównie dotyczyłby dóbr inwestycyjnych, co znajduje zresztą potwierdzenie w wynikach analizy ruchu inwestycyjnego. Zwiększenie zbytu cukru, którego wskaźnik przekroczył poziom z 1928 r., przypisać należy w poważnej mierze obniżeniu ceny do 1 zł. za 1 kg. w detalu, a nie w całości na rzecz zwiększenia zdolności chłonnej rynku. Natomiast podniesienie zbytu tytoniu zdaje się świadczyć, iż osiągnięto już nieco wyższy poziom w kategorii zaspakajanych potrzeb.

Miarą wielkości obrotów handlowych są także ładunki kolejowe, których średni roczny wskaźnik z 70,1 w r. 1935 zwiększył się do 71,7 w r. 1936.

W okręgu Izby decydujące znaczenie dla kształtowania się obrotów handlowych większości przedsiębiorstw miała sytuacja wsi — ze względu na wspomniany już poprzednio układ demograficzny. Zarówno w roku sprawozdawczym jak i w latach poprzednich siła nabywcza ludności rolniczej przedstawiała się dość różnolicie, zależnie nie tylko od przejściowych, wahających się warunków koniunkturalnych, ale także od szeregu warunków stałych, jak np. rozprzestrzenienie i kierunki sieci drogowej, odległość od ważniejszych rynków zbytu, miejscowe stosunki produkcyjne, dające ludności rolniczej możliwość dodatkowego zarabkowania w przemyśle, stopień koncentracji handlu, wreszcie uświadomienie społeczne, stopień oświaty, zakres potrzeb i t. p., nie mówiąc już o warunkach przyrodzonych, jak wydajność gleby, nadto rodzaj gospodarki w sensie przewagi w gospodarce elementu hodowlanego nad zbożowym i odwrotnie.

Dla ilustracji różnorodności warunków terenowych Izba wskazuje w następnej tabeli na znaczne różnice w cenach czterech zbóż chlebowych, płaconych w tym samym czasie rolnikom w poszczególnych powiatach tylko woj. wołyńskiego.

Cyfry te, przytoczone tylko przykładowo, dają już jednak zupełnie przekonywującą miarę tego, jak niejednolicie występuje w poszczególnych rejonach jeden z podstawowych elementów siły kupna rolników — uzyskiwana cena płodów zbożowych. Jeśli nierówności te zostaną pomnożone przez znowu nader różnorodną w różnych rejonach cyfrę zboża, które, po zaspokojeniu własnych potrzeb konsumcyjnych i spłacie długów w naturze, zostaje puszczane na rynek, — rozbieżności w sile nabywczej rolników jeszcze się zaostrzą. Sytuacja w zakresie produkcji artykułów hodowlanych była analogiczna, a dysproporcja między cenami jeszcze głębsza.

**Ceny czterech zbóż twardych płacone rolnikom
w woj. wołyńskim w m-cu lipcu 1936 r.**

w złotych za 100 kg.

POWIAT	Żyto	Pszenica	Jęczmień	Owies
Dubno	10,25—11,00	16,25—17,50	11,75—12,50	10,00—10,50
Horochów	8,50—10,25	14,00—17,50	9,00—11,00	8,50—11,00
Kostopol	8,60—11,50	13,80—16,50	8,60—11,50	8,60—11,50
Kowel	8,00—11,75	15,00—18,50	9,00—12,50	9,00—12,00
Krzemieniec	8,50— 9,50	13,00—16,50	10,00—11,00	9,25—12,00
Luboml	10,00—11,00	17,50—19,00	11,00—12,00	13,00—14,00
Łuck	9,00— 9,50	14,50—16,00	9,00—11,50	9,00—10,50
Równe	9,00—12,00	14,50—16,00	10,00—12,00	9,00—13,00
Sarny	11,00—12,50	17,00—20,00	13,00—14,00	13,80—15,00
Włodzimierz	8,50—11,50	15,00—18,00	9,00—12,00	9,00—13,00
Zdolbunów	8,40—12,00	14,40—18,00	8,40—12,00	8,40—12,00

Według Biuletynu Wołyńskiej Izby Rolniczej Nr 16/29.

W tych warunkach obrotu handlowe przedsiębiorstw, nastawionych na najbliższy terenowo rynek wewnętrzny, przy zachowaniu dużej ostrożności w uogólnieniu, można uważać za nieco większe, niż w roku poprzednim. Przedsiębiorstwa, nastawione głównie na klientelę miejską, raczej pozostały przy obrotach o poziomie zeszłorocznym.

Podniesienie obrotów, w niektórych szczególnie branżach, łączyło się—z jednej strony ze wzrostem siły nabywczej ludności, z drugiej zaś — z przejściowymi, niemniej jednak dość gwałtownymi w okresie swego trwania, tendencjami do „tezauryzacji rzeczowej”. Ludzie, dysponujący mniejszym lub większym zapasem wolnej gotówki, uciekali się w pewnych okresach czasu (na wiosnę i na jesień) do niepotrzebnych konsumpcyjnie zakupów—w obawie przed obniżeniem wartości pieniądza, które to obawy wkrótce zresztą zostały rozbawiane. Przyczynowy związek między, jesiennym zwłaszcza, ożywieniem w niektórych działach handlu a zaniepokojeniem walutowym — oświetla w pewnej mierze ruch wkładów oszczędnościowych w bankach państwowych.

Wkłady oszczędnościowe w bankach państwowych

Stan w końcu miesiąca

w mln. zł.

MIESIĄCE	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Wysokość wkładów	756,8	765,8	752,0	733,1	700,1	702,7	708,9	705,1	705,2	683,4	686,1	720,1

Według Instytutu B. K. G. i C.

Wprowadzenie na wiosnę ograniczeń w obrocie dewizami, wywołując pierwszą falę niepokoju finansowego, zmniejszyło oszczędności w bankach państwowych, będących głównymi kumulatorami oszczędności społecznych, z 752,0 miln. zł. w marcu do 700,1 miln. zł. w maju. Stopniowe powolne odbudowywanie zaufania w stałość waluty utrzymywało oszczędności na linii zlekka zwiększającej aż do momentu, kiedy ponowna fala niepokoju, mająca źródło w zarządzeniach kilku państw Zachodniej Europy, wyciągnęła z kas bankowych dalszy kontyngent najbardziej płochliwych wkładów (październik, listopad). Sytuacja z grudnia świadczy o odnowieniu zaufania finansowego, co potwierdza jeszcze stan oszczędności w pierwszych miesiącach 1937 r., w styczniu bowiem wkłady tego typu wyniosły 730,9 miln. zł., a w lutym już 741,3 miln. zł., czyli wróciły niemal do poziomu z przed okresu niepokoju dewaluacyjnych.

Wycofane oszczędności pieniężne w znacznej mierze zostały zużyte na kapitalizację towarową. Gwałtowność, aczkolwiek krótkotrwała, tego nienormalnego popytu, przyczyniła się jednak do przejściowego zamieszania na rynku, wyrażającego się w zwyczajnie cen, w chwilowym braku pewnych towarów, nadających się do składowania i t. p.

Obrót zagraniczny Polski (pod względem wartości) obrazuje następująca tabela:

Obrót zagraniczny Polski w l. 1935—1936.

w miln. zł.

ROK	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Rocznie
Przywóz													
1935	62,2	63,7	69,7	73,9	70,1	76,9	74,1	71,9	63,8	79,2	77,0	78,1	860,6
1936	75,6	76,3	80,3	83,4	81,1	62,1	82,4	87,3	97,1	94,3	92,5	91,0	1003,4
Wywóz													
1935	78,3	68,5	75,0	73,7	68,3	78,9	76,5	77,0	76,6	83,5	82,4	86,4	925,1
1936	80,8	77,9	81,4	86,5	85,0	70,3	84,0	85,8	89,4	93,4	95,3	96,4	1026,2
Saldo													
1935	+ 16,1	+ 4,8	+ 5,3	- 0,2	- 1,8	+ 2,0	+ 2,4	+ 5,1	+ 12,8	+ 4,3	+ 5,4	+ 8,3	+ 64,5
1936	+ 5,2	+ 1,6	+ 1,1	+ 3,1	+ 3,9	+ 8,2	+ 1,6	- 1,5	- 7,7	- 0,9	+ 2,8	+ 5,4	+ 22,8

Według G. U. S.

Pod względem tonnażu obrót zagraniczny Polski przedstawiał się następująco:

Obrót zagraniczny Polski w latach 1935 i 1936.

w tonnach.

ROK	Przywóz	Wywóz
1935	2.572.827	13.435.841
1936	3.066.253	12.958.153

Według G. U. S.

Jak więc widać przywóz Polski wykazał w roku sprawozdawczym w porównaniu w r. 1935 wzrost zarówno pod względem wagi, jak i wartości, wywóz natomiast podniósł się tylko wartościowo — przy zmniejszonym tonnażu. Przy wzroście tonnażu importowego o 19,2% w zestawieniu z r. 1935, wartość przywozu podniosła się o 16,6%, wywóz pod względem wagi zmniejszył się o 3,6%, podniosła się natomiast jego wartość o 10,9%. W wyniku większego wzrostu wartości przywozu, niż wywozu, dodatnie saldo bilansu handlowego zmalało do 22,8 miln. zł. (w r. 1935 — 64,5 miln. zł.).

Bez wnikania w szczegółową analizę obrotu zagranicznego, a tylko na podstawie arytmetycznych ściśle porównań należy stwierdzić, iż przeciętna wartość tonny wywiezionego z Polski towaru wzrosła ze zł. 68,80 w r. 1935 do zł. 79,20 w r. 1936, wartość zaś tonny importowanej obniżyła się ze zł. 334,50 w r. 1935 do zł. 327,20 w r. 1936, co, oceniając rzecz bardzo ryczałtowo, mówiłoby (poza momentem wzrostu cen) o pewnym uszlachetnieniu wywozu przez wzrost udziału w eksporcie artykułów bardziej wartościowych. Na wzrost przywozułożyły się głównie pozycje surowcowe w związku z wewnętrznymżywieniem przemysłowym (wełna, bawełna, skóry surowe, żelastwo, tłuszcze, oleje i t. p. oraz maszyny i art. kolonialne).

Struktura kierunkowa handlu zagranicznego zachowała na ogół swój bieg dotychczasowy.

Udział procentowy poszczególnych kontynentów w obrocie zagranicznym Polski w latach 1931—1936*).

KONTYNENT	P R Z Y W Ó Z						W Y W Ó Z					
	1931	1932	1933	1934	1935	1936	1931	1932	1933	1934	1935	1936
Europa	76,3	72,7	68,9	63,9	65,6	64,9	94,1	93,9	92,2	87,1	84,6	84,4
Azja	4,4	4,9	5,2	6,8	7,2	7,3	2,3	2,2	2,2	3,4	4,4	3,1
Afryka	2,0	2,7	3,4	4,3	3,9	4,9	0,7	1,0	1,1	1,5	1,9	1,8
Ameryka Płn.	10,6	12,1	13,3	15,2	14,5	12,1	0,7	1,0	1,7	3,8	5,2	6,7
„ Śr.	0,6	0,8	0,8	0,9	0,7	0,4	0,1	0,0	0,1	0,2	0,2	0,3
„ Płd.	3,7	4,7	5,2	5,5	5,2	5,7	0,6	0,6	1,5	2,0	2,0	2,3
Oceania	2,4	2,0	2,9	3,4	2,9	4,7	0,0	0,0	0,1	0,0	0,1	0,0

Na podstawie danych G. U. S.

*) według wartości.

W dziedzinie przywozu ujawniała się w dalszym ciągu tendencja przestawiania się z rynków europejskich na rynki zamorskie (z wyj. Ameryki Północnej, skąd przywóz od dwu już lat wykazuje tendencję malejącą). W dziedzinie eksportu coraz silniejszą pozycję zajmuje właśnie Ameryka Północna. Pozycja Europy i innych kontynentów nieco

osłabła. Pod względem geograficznym w imporcie na pierwszym miejscu wśród dostawców Polski stały Niemcy, dalej Anglia, Stany Zjednocz. A. Płn., wreszcie Austria, Francja, Belgia, Australia, Holandia, z których to krajów (z wyjątkiem Stanów Zjedn.) przywóz w r. 1936 wzrósł. W eksporcie na pierwszym miejscu wśród odbiorców stała Anglia, na dalszym — Niemcy, Belgia, Stany Zjedn., Szwecja, Austria, Czechosłowacja, Holandia, Francja, Dania. Wywóz do tych krajów (z wyj. Austrii i Czechosłowacji) zwiększył się.

Brak danych statystycznych, obrazujących kierunki eksportu z okręgu Izby, utrudnia przeprowadzenie dokładnej analizy rejonowych stosunków eksportowych. Zamieszczone dalej¹⁾ zestawienie, oparte na materiałach Centralnego Biura Statystyki Przewozów Kolejowych, obejmujące nadania towarów ze stacyj kolejowych, leżących w okręgu Izby, zagranicę i do portów polskich Gdyni i Gdańska, wyjaśnia zagadnienie eksportu z terenu Izby od strony ilości, nie daje natomiast obrazu pod względem wartości, w dodatku zaś na przeważającą część eksportu wskazuje jako na wywóz do portów, bez wskazania dalszego przeznaczenia. Pomijając zatem analizę wartościową i kierunkową, a ograniczając się do oceny ilościowej, należy stwierdzić, iż rozwój eksportu w roku sprawozdawczym w porównaniu z r. 1935 wykazał daleko idące różnice w zależności od artykułu wywozowego. Według tej statystyki zwiększeniu uległ wywóz: pszenicy, żyta, jęczmienia, grochu i fasoli, gryki, siemienia lnianego, nasion traw, koniczyzny, nasion buraków cukrowych, mąki, kaszy, otrąb, słodu, ziemniaków, chmielu, owoców świeżych, smoły, trzody, ryb, jaj, tłuszczów zwierzęcych, wysłodków buraczanych, odpadków skórzaných, szmat, drzewa nieobrobionego z drzew liściastych i iglastych, słupów telegraficznych, drzewa obrobionego z drzew liściastych i iglastych, drzewa olszowego, dykt, podkładów, mebli giętych; zmniejszył się natomiast wywóz: owsa, siemienia konopnego, rzepaku, maku, innych oleistych, siana, ziół leczniczych, drobiu, mięsa, skór garbowanych, drzewa opałowego, kopalniaków, celulozy, drzewa zapalczanego i klepki.

Jak widać z tego wyliczenia całkowita przewaga ilościowa i pod względem wartości leży po stronie artykułów, które zwiększyły swój udział w wywozie z terenu Izby. Towary, co do których stwierdzono spadek wywozu, zajmują w odpowiednich grupach branżowych stanowisko raczej drugorzędne.

Na odcinku finansowo-kredytowym sytuacja nie uległa większym zmianom, jeśli traktować ją od strony klienteli bankowej. Sieć filialna banków (mowa o poważnych jednostkach akcyjnych) nie została poszerzona, a dotychczasowy jej zasięg jest geograficznie nadzwyczaj ograniczony (na Wołyniu np. nie ma ani jednej filii prywatnego akcyjnego banku). Okres ożywienia w produkcji i handlu, okres wyższych

¹⁾ w części 3-iej sprawozdania „Tabele statystyczne”.

cen wytwarzał tym większe zapotrzebowanie na wygodny, w odpowiedniej wysokości kredyt, którego większość miast w okręgu Izby była zupełnie pozbawiona. Działające w terenie mniejsze lub większe instytucje spółdzielcze nie mogły sprostać zadaniom, a rola ich często ograniczała się do dyskonta małych sum wekslowych i inkasa. Banki akcyjne sygnalizowały wzrost zapotrzebowania kredytu, przy czym firmy poważniejsze w swoich żądaniach wykazywały więcej oględności, a przyznanych kredytów często nawet nie wykorzystywały. Znaczna część zgłoszeń napłynęła od drobniejszych firm, których pozycja rynkowa nakazywała kredytodawcom zachowanie ostrożności.

Wypłacalność klienteli bankowej była na ogół zadawalająca. Dzięki ożywieniu obrotów i perspektywom trwania tego ożywienia niektórzy dłużnicy bankowi, których obliga uważano za prawie zamrożone, przystąpili do stopniowej likwidacji swych zadłużeń, co stanowiło nader pozytywny przyczynek do odbudowy zaufania kredytowego. Zastrzeżenia jeszcze wzbudzała wypłacalność rolników, którzy w trybie dobrowolnych stosunków wykazywali jeszcze bardzo dużo opieszałości w regulowaniu zobowiązań. Ta sama sfera dłużników, poddana rygorom banków państwowych, wykazywała daleko większą zdolność płatniczą. Taki stan rzeczy należy niewątpliwie w znacznym stopniu przypisać działaniu ustawodawstwa oddłużeniowego, które m. in. wytworzyło w sferach rolniczych stan słabiej odpowiedzialności lub zupełnego jej braku za przyjęte zobowiązania, wytworzyło rodzaj wyczekującej postawy psychicznej, której jądro stanowi przeświadczenie, iż regulacja zobowiązań prywatnoprawnych ogółu rolnictwa należy do trosk czynników publicznych.

Sytuację na rynku wekslowym ilustruje poniższe zestawienie:

Weksle zaprotestowane w Polsce i w okręgu Izby P.-H. w Lublinie, w latach 1932—1936.

O K R Ę G	Liczba weksli zaprotestowanych w tys. sztuk					Wartość weksli zaprotest. w miln. zł.				
	1932	1933	1934	1935	1936	1932	1933	1934	1935	1936
Woj. Lubelskie	223,0	89,6	63,6	62,9	68,5	46,1	15,5	10,6	8,3	8,1
„ Wołyńskie	129,1	68,4	49,5	45,1	48,5	27,0	12,9	8,7	6,4	5,5
Rz. Polska	3583,8	1949,7	1494,5	1485,6	1580,8	838,2	407,5	280,4	230,6	215,2

Według G. U. S.

Znamienne jest, iż zarówno w całej Polsce, jak i w obu województwach okręgu Izby, liczba weksli zaprotestowanych wzrosła, obniżyła się natomiast jednocześnie ich wartość nominalna. Wzrost ilości weksli zaprotestowanych zanotowano w roku sprawozdawczym po kilku latach systematycznego opadania tej cyfry. Zjawisko to prawdopodobnie pozostaje w związku z pewnym osłabieniem ostrożności w udzielaniu kredytu

wekslowego, zrozumiałym w atmosferze wzrastającego ożywienia gospodarczego. Spadek wartości przy wzroście ilości mówi o obniżeniu przeciętnej sumy weksla zaprotestowanego. Fakt wzrostu liczby weksli zaprotestowanych nie powinien, zdaje się, nasuwać poważniejszych refleksyj i z tego względu, że wystąpił w łączności ze wzrostem obrotów handlowych, ze wzrostem częstotliwości transakcyj, a zatem w stosunku do sumy obrotów handlowych nie przekroczył przypuszczalnie stosunku z roku poprzedniego (1935).

Dla stosunków podatkowych rok sprawozdawczy miał bardzo poważne znaczenie z dwóch przyczyn: po pierwsze dlatego, że w tym roku wykończony został ostatecznie i wprowadzony w życie nowy system wymiarowy, oparty na Ordynacji Podatkowej i noweli do tejże ustawy z 14.I.1936 r., a po wtóre dlatego, że w tymże roku obowiązywać zaczęły znowelizowane przepisy, dotyczące kilku ustaw podatkowych, przede wszystkim zaś nowe (podwyższone) stawki podatku przemysłowego.

O ile idzie o znowelizowany system procedury podatkowej, należy zaznaczyć, że wymiar podatków bezpośrednich w r. 1936 wykazał dalszy postęp w kierunku wprowadzenia w życie zasad, na których opiera się Ordynacja Podatkowa. Odpadły dowody „z informatorów”, podstawy wymiarowe były co raz jaśniejsze, dowolności wymiarowe co raz rzadsze. Na pierwszy plan wysunął się w r. 1936 dowód z biegłych, który był jednak tu i ówdzie jeszcze niewłaściwie, zbyt schematycznie używany. W szczególności dała się zauważyć tendencja wypytywania biegłych o cyfry obrotu tygodniowego lub miesięcznego płatnika, w celu ustalenia obrotu przez proste mnożenie uzyskanych cyfr ilościami dni, tygodni albo miesięcy w roku. Objawy te prowadzą do zszablonizowania wymiarów i wprowadzenia do akcji wymiarowej niepożądaney mechanizacji. Nadto skoro biegli, zamiast pełnić funkcje fachowych doradców, informujących o koniunkturze, cenie towarów, zakresie przedsiębiorstwa i jego klienteli i innych warunkach fachowych, rzucają cyfry bez żadnego oparcia (tylko jako mnożną dni, tygodni lub miesięcy), to jasne jest, że stali się oni tym, czym była dawniejsza Komisja Szacunkowa, a więc namiastką instytucji, słusznie zwalczanej przez wszystkie zainteresowane czynniki. Jest przeto rzeczą nieodzowną ustawicznie zwracanie uwagi na tego rodzaju niekorzystne objawy mechanizacji wymiaru.

W roku sprawozdawczym po raz pierwszy wprowadzono w życie wymiar ryczałtu na zasadzie ugód z płatnikami. Należy przyznać, że system ten, do którego sfery gospodarcze odnosiły się nieufnie, wytrzymał pierwszą próbę: w całym szeregu powiatów terenu Izby ryczałty obliczano w sposób zadawalający obie strony. Przerosty fiskalne, które tu i ówdzie dały się zauważyć (Międzyrzecz, Ostrów Siedlecki i Sokołów), złagodzone zostały przeważnie przez władze skarbowe II instancji.

Co do dowodu z ksiąg handlowych należy stwierdzić znaczną

poprawę stosunków na terenie Izby Skarbowej w Lublinie i, niestety, zaostrezenie stosunków na terenie Izby Skarbowej Wołyńskiej.

Specjalnie co do wołyńskiego terenu należy zaznaczyć, że system badania ksiąg opierał się (i opiera) jeszcze ciągle na formalistycie rosyjskiego kodeksu handlowego, mimo że od 1 lipca 1934 r. obowiązuje nowy kodeks handlowy polski, wobec którego wiele formalności dawniejszego systemu rosyjskiego uznać należy za zbędne. Co do obydwu terenów skarbowych należy stwierdzić, że praca biur informacyjnych i informacje dostarczane przez te biura do badania ksiąg pozostawiały jeszcze wiele do życzenia. Handlujący napotykali w okresie badania ksiąg handlowych na bardzo wiele trudności, zmuszani byli do wyjazdów w celu uzgodnienia informacji, starań o zaświadczenia i wyciągi z ksiąg i t. p. Szło przy tym przeważnie o odmienne metody księgowania u dostawcy i odbiorcy, a nie o rzeczywiste kwestie buchalteryjne. Przerzucanie ciężaru uzgadniania informacji na płatnika, a co gorsza — nakładanie na niego obowiązku prostowania mylnych informacji — pod rygorem nieprzyjęcia dowodu z ksiąg — dawało i daje podstawę do wielu uzasadnionych skarg.

Oddzielną kwestię stanowi sprawa traktowania transakcyj giełdowych przy wymiarze podatku przemysłowego. W sprawie tej obydwie Izby Skarbowe w Lublinie i w Łucku wydały równobrzmiące lokalne okólniki, w których cały szereg transakcyj giełdowych ziemiopłodami i przetworami młynarskimi uznały za pozbawione przywileju podatkowego, jeżeli tylko transakcje te dokonywane były, czy to z pewnym opóźnieniem, czy to z pewnymi zmianami co do jakości i ilości towaru i t. p.

Ponieważ okólniki te sfery gospodarcze uznały za sprzeczne z tekstem i intencją ustawodawstwa, przeto Izba, opierając się na regulaminach giełdowych, wszczęła akcję na terenie Związku Izb Przemysłowo-Handlowych, zmierzającą do uchylenia tych okólników. Związek Izb wystąpił w tej sprawie do Ministerstwa Skarbu, które dotąd nie udzieliło definitywnej odpowiedzi.

Zaznaczyć jednak należy, że w praktyce niektóre ostrości okólników już zostały złagodzone, jednakowoż i ta reszta postanowień okólnikowych, które Izby Skarbowe uważają za obowiązujące, zawiera jeszcze wiele zasad sprzecznych, a wskutek tego Izba prowadzi nadal akcję, mającą na celu przywrócenie w jej okręgu takiego stanu prawnego, jaki istnieje we wszystkich okręgach izb skarbowych w Polsce poza lubelskim i wołyńskim.

Co do podatku dochodowego należy zaznaczyć, że wymierzony został w r. 1936 na zasadzie tabel zyskowności, opracowanych przez Izby Skarbowe w Lublinie i Łucku na ogół na zasadzie wniosków Izby Przemysłowo-Handlowej z nieznacznymi odchyleniami, co świadczy o korzystnym zbliżeniu sfer skarbowych do samorządu gospodarczego, o zbliżeniu, które zresztą nie tylko na tym odcinku dało się zauważyć.

Przy wymiarze podatku dochodowego wedle prawidłowych ksiąg handlowych powstawały zatargi, dotyczące amortyzacji i tabel amortyzacyjnych. W większości wypadków, gdy tylko płatnik zdołał prawidłowość amortyzacji wykazać innymi sposobami, władze skarbowe przyznawały amortyzację nawet bez tabel. Sprawę tabel amortyzacyjnych Izba starała się spopularyzować na swoim terenie, wysyłając gotowe wzory tabel dla mniejszych i większych przedsiębiorstw wraz z pouczeniami i wyjaśnieniami.

Podatek od nieruchomości obliczony był zgodnie z zasadami znowelizowanej ustawy.

O ile idzie o budowlę przemysłową, władze skarbowe nie zajmowały rygorystycznego stanowiska przy wycenie budynków i tam, gdzie płatnik twierdził, że wartość bilansowa budynków różni się od obiegowej, przeprowadzały szacunek zgodnie z zasadami ustawy przy udziale biegłych, wyznaczonych przez Izbę.

Należy zanotować, że, wskutek przejścia agend wymiarowych podatku od nieruchomości przez władze skarbowe, wymiar stał się elastyczniejszy i objął więcej obiektów, niż dotychczas. Dotyczyło to przeważnie obiektów przemysłowych, które dotąd nie zawsze były prawidłowo opodatkowane.

Wymiar podatku od lokali przemysłowych i handlowych nie narzekał żadnych specjalnych uwag, gdyż odnośne ustawodawstwo komentowane jest w okręgu Izby tak, jak na całym terenie Rzeczypospolitej, a wskutek tego problemy, wynikające przy wymiarze tego podatku (sprawa lokali handlowych, połączonych z mieszkaniem i ulg dla tego rodzaju lokali dwupokojowych)—zdarzały się naturalnie i na terenie Izby.

O ile idzie o stosunek władz skarbowych do spraw samorządu gospodarczego w kwestiach, pozostawionych opiniodawczej właściwości tegoż samorządu (przedstawianie kandydatów do komisji odwoławczej, mianowanie biegłych podatkowych, opinie w sprawach zwyczajów handlowych i buchalteryjnych), należy zaznaczyć, że ten dział spraw nie pozostawiał nic do życzenia, gdyż Izby Skarbowe korzystają w szerokiej mierze z opinii Izby Przemysłowo-Handlowej, do której niejednokrotnie się zwracały.

W zakresie opłat stemplowych z lat poprzednich ujawniła się w roku sprawozdawczym tendencja do specjalnego traktowania rachunków, pochodzących z transakcyj giełdowych. Władze skarbowe w związku z wyjaśnieniami, dotyczącymi zwolnienia transakcyj giełdowych od podatku przemysłowego, skłaniały się ku opinii, że tam, gdzie transakcja giełdowa nie korzysta ze zwolnienia podatkowego, tam także i rachunek z tej transakcji nie korzysta z ulg w opłatach.

Należy wreszcie podkreślić, że działalność komisji odwoławczych na obydwu terenach Izby Przemysłowo-Handlowej była intensywna; sprawy, które dostają się do komisji odwoławczej, są rozpatrywane szybko,

Wpływ skarbowe w okręgach Izb Skarbowych w Lublinie i Łucku w latach 1934—1936.

w tysiącach złotych

RODZAJ PODATKÓW	W									
	Izby Skarb. w Lublinie			Izby Skarb. w Łucku			Izby P.-H. w Lublinie			
	1934	1935	1936	1934	1935	1936	1934	1935	1936	
Podatek gruntowy	5.300	4.680	5.253	3.672	3.627	3.715	8.972	8.307	8.968	
„ dochodowy i od tanjem	5.224	5.172	6.035	2.929	3.320	7.197 ¹⁾	8.153	8.492	13.232	
„ wojskowy	9	6	5	15	7	3	24	13	8	
„ od kapitałów i rent	10	3	3	13	13	16	23	16	19	
„ od nieruchomości	1.587	1.819	2.033	803	1.040	1.260	2.390	2.859	3.294	
„ przemysłowy	6.972	6.306	8.086 ¹⁾	4.274	4.256	5.332 ²⁾	11.246	10.562	13.418	
RAZEM podatki bezpośr. zwyżające	19.102	17.986	21.415	11.706	12.262	17.523	30.808	30.248	38.938	
Podatek majątkowy	1.111	87	481	207	616	84	1.318	703	565	
Nadzw. 10% dod. do danin publ.	1.910	1.305	251	1.125	884	143	3.035	2.189	394	
RAZEM podatki bezpośr. nadwyżające	3.021	1.392	732	1.331	1.500	227	4.354	2.892	959	
Odsetki, należn. egzekucyjne i grzywny	2.903	1.898	1.339	2.103	1.378	1.030	5.006	3.276	2.369	
OGÓŁEM PODATKI BEZPOŚREDNIE	25.026	21.276	23.487	15.140	15.140	18.780	40.166	36.416	42.266	
Opłaty stemplowe	3.002	3.207	3.359	2.162	2.092	2.393	5.164	5.299	5.752	
o g ó ł e m	28.028	24.483	26.845	17.302	17.232	21.173	45.330	41.715	48.018	

Według danych Izby Skarbowych w Lublinie i Łucku.

- 1) w tym od obrotu — 7.071.—.
2) „ „ specjalny pod. od uposaż., wypłacanych z fund. państwowych — 3.800.—.
3) „ „ od obrotu — 4.623.—.

w fachowych kompletach. Należałoby tylko wyrazić życzenie, aby urzędy szybciej przesyłały do izb skarbowych odwołania należycie przygotowane, gdyż zwłoka w przedstawianiu odwołań wpływa ujemnie na tok czynności w komisjach odwoławczych.

Z końcem 1936 roku ukończyła się kadencja pierwszej komisji odwoławczej, ustanowionej na zasadzie nowej Ordynacji Podatkowej, a wskutek tego zaszła potrzeba przedstawienia nowych kandydatów. Potrzeba ta odpadła dla okręgu Izby Skarbowej w Lublinie, gdyż Ministerstwo Skarbu przedłużyło mandaty członków komisji odwoławczej lubelskiej, — natomiast na terenie Izby Skarbowej Wołyńskiej nastąpiła nieznacząca rekonstrukcja komisji.

Wpływy z podatków i innych świadczeń na rzecz Skarbu Państwa, jak to widać z przedstawionej obok tabeli, wzrosły na terenie obu Izb Skarbowych w Lublinie i Łucku, przy czym wzrost wpływów silniej zaznaczył się w woj. wołyńskim — bo o 15,9% w stosunku do r. 1935, w woj. lubelskim zaś — o 9,6%.

Ocena sytuacji w poszczególnych gałęziach przemysłu i handlu.

Przemysł metalowy.

FABRYKI MASZYN I NA- RZĘDZI ROLNI- CZYCH.

Sytuacja w fabrykach maszyn i narzędzi rolniczych, biorąc rzecz najogólniej, uległa w roku sprawozdawczym poprawie. Już w r. 1935, a nawet w niektórych miesiącach r. 1934, dały się zauważyć symptomy ożywienia produkcyjnego, mające swe źródło we wzrastającym zapotrzebowaniu wsi, doszczętnie niemal wyniszczonej z inwentarza, powracającej, mimo wzrostu uświadczenia zawodowego i fachowego, do najprymitywniejszych form uprawy ziemi. Jeśli ten szkodliwy i groźny proces został nieco zahamowany w r. 1935, to już w r. 1936 można było zaobserwować dość powszechne dążenie ze strony rolników do odbudowy urządzeń maszynowych—bodaj narazie najniezbędniejszych w gospodarstwie.

Już w pierwszym półroczu okresu sprawozdawczego ożywienie koniunkturalne na tyle przybrało na sile, iż wartość produkcji podniosła się więcej niż dwukrotnie w zestawieniu z analogicznym okresem r. 1935. Ożywienie to było zresztą przedłużeniem zwykłego ruchu, który wyraźnie zarysował się już w II półroczu 1935 r. Następny kwartał, zbiegający się z okresem późniwym, rozszerzył podstawy wzrostu produkcji, przy czym zaznaczające się z miesiąca na miesiąc tempo wzrostu zasługiwało na specjalną uwagę, jako rezultat natychmiastowej prawie reakcji sfer rolniczych, jeśli nie na przywrócenie pełnej rentowności gospodarki rolnej, to co najmniej na pewien wzrost opłacalności. Trzykrotne nieomal zwiększenie w tym czasie produkcji w stosunku do analogicznego okresu roku poprzedniego dało wyraźne świadectwo temu, jak dalece posunął się, zaznaczony już wyżej, proces dezinwentaryzacji w rolnictwie i jaką realną chłonność może wykazać rynek wiejski, o ile zostanie przywrócona lub wydatniej podniesiona rentowność gospodarki rolnej—zwłaszcza w zakresie drobnego i średniego rolnictwa. Ożywienie produkcyjne, oparte na wzroście zapotrzebowania, fabrykanci maszyn tłumaczyli z jednej strony głodem inwentarzowym, z drugiej zaś—atmo-

sferą pewnego niepokoju, który ogarnął rynek finansowy na jesieni, w związku z zarządzeniami dewizowymi, niepokoju, skłaniającego posiadaczy wolnej gotówki do lokat rzeczowych. Nie jest wykluczone, iż sporadycznie ten moment odegrał niejaką rolę we wzroście zakupów maszyn, ogólnie jednak przypisywanie temu czynnikowi większego znaczenia nie było uzasadnione, gdyż niepewność, jaką w pewnych sferach można było przejściowo wyczuć, nie sięgnęła szerzej na wieś. Utrzymanie zaś produkcji również w ostatnim kwartale roku sprawozdawczego na poziomie, nie zmniejszonym w stosunku do III kwartału, świadczyłoby o trwałym działaniu istotnych czynników poprawy w sytuacji wsi, t. j. wzrostu cen artykułów rolnych,—nie zaś czynników psychiczno-spekulacyjnych. Pod koniec roku nastąpiło pewne uspokojenie na rynku maszynowym—niewątpliwie z powodu nasycenia pierwszego zapotrzebowania rynkowego, jako też ze względu na to, iż w tym czasie rolnicy przystąpili do uzupełniania innych braków gospodarskich i osobistych (np. odzieży).

Stosunkom w zakresie produkcji odpowiadały mniej więcej stosunki w zakresie sprzedaży. Wzrost popytu w głównym sezonie był tak intensywny, że fabryki pozbyły się zapasów, a nawet nie należały do rzadkości wypadki, iż odbiorcy wpłacali gotówkę z góry, oczekując dopiero na wykonanie zamówienia, co trwało niekiedy parę tygodni. Oczywiście istniały w dalszym ciągu różnice w popycie na towar poszczególnych fabryk — różnice oparte niejednokrotnie na wersjach sąsiedzkich wśród nabywców, na opiniach zupełnie przypadkowych i niezawsze fachowych. Przy tej sposobności należy wspomnieć o pewnych brakach w zakresie organizacji sprzedaży maszyn rolniczych, zwłaszcza na Wołyniu, zamieszkałym przez ludność mniej uświadomioną co do źródeł zakupu. Z terenu dochodziły bowiem głosy, iż zakupu maszyn często nie dokonywano z powodu braku wiadomości o źródłach zakupu. Dały się również słyszeć zdania o nie zawsze odpowiedniej postawie agentów (z różnych zresztą działów), którzy, wykorzystując jednorazową sytuację, źle usposabiali wieś do pracy agenturowej w ogóle.

Poza produkcją maszyn rolniczych, fabryki metalowe w okręgu Izby wytwarzały ubocznie (niektóre nawet w przeważającej mierze) sprzęt kolejowy, łózka metalowe, nadto wykonywały różne roboty na zamówienia rządowe. Zakres tych robót był dość poważny, wynosił bowiem pod względem wartości, zależnie od okresu, 20—30% ogólnej wartości produkcyjnej w fabrykach maszyn rolniczych.

Ponieważ statystyka Izby nie obejmuje wszystkich zakładów, zatrudnionych w fabrykacji maszyn rolniczych i ich części, przeto dokładne ustalenie ogólnej wartości produkcji w tym dziale jest utrudnione. Na podstawie wszakże relacji 5 najpoważniejszych fabryk (poza którymi funkcjonują tylko drobniejsze warsztaty — najczęściej reparacyjne) wartość produkcji samych maszyn rolniczych w okręgu Izby można oszacować

w przybliżeniu na 2,8 miln. zł. wobec ca 1,3 miln. zł. w r. 1935. Ogólna wartość produkcji fabryk maszynowych wyniosła ca 3,4 miln. zł. wobec ca 1,5 miln. zł. w roku poprzednim.

Wzrostowi produkcji i sprzedaży towarzyszył wzrost załogi robotniczej. Płace pozostały na ogół niezmienione. Wypadków poważniejszych zatargów pracodawców z robotnikami nie zanotowano. Drobniejsze nieporozumienia załatwiono bez uciekania się do pomocy czynnika urzędowego.

Na podkreślenie zasługuje fakt, iż fabryki maszynowe pracują przeważnie przy pomocy starych nienowoczesnych narzędzi maszynowych, podrażających niewątpliwie koszt produkcji. Renowacja maszyn produkcyjnych nie może nastąpić ze względu na niekorzystny na ogół stan finansowy fabryk, borykających się z brakiem kapitału obrotowego i zadłużonych. Zamierzone ulgi podatkowe dla inwestycji przemysłowych, być może, ułatwiłyby odnowienie zużytego sprzętu maszynowego.

W swoim czasie pewne zaniepokojenie wzbudziły wśród fabrykantów maszyn rolniczych pogłoski o żądaniach, wysuwanych przez sfery rolnicze, a zmierzających do ułatwienia importu zagranicznego zmodernizowanego sprzętu rolniczego.

ODLEWNIE METALI.

Sytuacja w odlewnictwie, zwłaszcza w samodzielnych warsztatach odlewniczych, tylko po części była odbiciem stanu rzeczy w fabrykacji maszyn. Wprawdzie z natury rzeczy wzrost zainteresowania dla maszyn rolniczych pociągnął za sobą ożywienie w odlewnictwie, głównie jednak w działach odlewniczych fabryk maszynowych, zużywających surówkę, albo dla własnych celów, albo na sprzedaż. Dało się w okresie sprawozdawczym zauważyć zwiększone zapotrzebowanie niektórych surowych i gotowych odlewów ze strony mniejszych warsztatów maszynowych wytwórczych i reparacyjnych, jak również ze strony mechaników i kowali małomiasteczkowych i wiejskich. Trzeba jednak zaznaczyć, że zapotrzebowanie to było rozłożone nader nierównomiernie, w niektórych bowiem okolicach ożywienie ruchu było bardzo nieznaczne — najprawdopodobniej z powodu nierównej sytuacji finansowej poszczególnych rejonów wiejskich.

Struktura tego działu, na którą składają się w znacznej mierze drobne warsztaty, wykupujące świadectwa najniższej kategorii przemysłowej, utrudnia przeprowadzenie dokładniejszych badań statystycznych, m. in. ustalenie łącznej wartości produkcji i przeprowadzenie syntetycznych porównań. Już jednak z posiadanego przez Izbę materiału wynika, że w sytuacji poszczególnych warsztatów zachodziły widoczne różnice, wbrew bowiem ogólnym tendencjom w tym dziale, niektóre z nich wykazywały spadek produkcji — zapewne w związku z sytuacją na najbliższym obsługiwanym rynku.

**FABRYKI
MASZYN MŁYŃ-
SKICH.**

W fabrykacji urządzeń młyńskich nastąpiła w okresie sprawozdawczym dość wydatna poprawa, wyrażająca się przede wszystkim we wzroście obrotów, które w stosunku do roku poprzedniego podniosły się o ca 60%, przy czym trzeba zaznaczyć, iż, mimo tego pomyślnego niewątpliwie objawu, nie nastąpiło jednak w tym dziale przemysłowym pełne wykorzystanie zdolności wytwórczej. Wpływ ogólnej korzystnej na ogół koniunktury w przemyśle młynarskim wywołał przejściowe zahamowanie zamówień, powstałe na tle dążności młynarzy do utrzymywania warsztatów w ciągłej pracy i powstrzymywania się od dokonywania remontów, związanych z całkowitym lub częściowym unieruchomieniem maszyn.

Wzrostowi produkcji i obrotów towarzyszył normalnie wzrost zatrudnienia, czy to w postaci pełnego tygodnia pracy, czy też, zależnie od okresu, zwiększenia ilości zatrudnionych robotników (średnio o 35% w stosunku do r. 1935).

Wzrost obrotów, jako czynnik poprawy, osłabiony był niezbyt korzystnie kształtującymi się cenami maszyn, co pomniejszało ogólny wynik bilansowy, uniemożliwiając przeprowadzenie jakichkolwiek inwestycji w urządzeniach fabrycznych, które wymagają gruntownego remontu i uzupełnienia. Szkodliwie na sytuację tego przemysłu wpływa także brak środków obrotowych, utrudniających rozwinięcie produkcji na szerszą skalę.

FABRYKI WAG.

Ogólny wynik pracy fabryk wagarskich był w roku sprawozdawczym pomyślniejszy, niż w roku poprzednim, co znalazło wyraz we wzmoczeniu produkcji i wzroście zapotrzebowania rynkowego. Zmniejszenie kosztów generalnych, przypadających na jednostkę produkcyjną, podniosło nieco rentowność warsztatów wagarskich, jednakże daleko jeszcze było do pełnego wykorzystania zdolności produkcyjnej i najekonomiczniejszego rozłożenia kosztów.

Wzrost zapotrzebowania na wagi był w pewnej mierze odbiciem ogólniejszych stosunków rynkowych, nacechowanych ożywieniem większym, niż w latach poprzednich. Charakterystyczne zjawisko przedstawiał wzrost zainteresowania dla wag bydlęcych, pozostający w niewątpliwym związku z organizacją rynku zwierzęcego (targowiska i t. p.). Zwiększenie sprzedaży wag dziesiętnych przypisać należy w poważniejszym stopniu popytowi ze strony wsi.

Realne zapotrzebowanie rynku na wagi jest, ogólnie biorąc, dość znaczne, o czym świadczy bodaj rozwój jednej z fabryk wagarskich, niedawno powstałej, a faktycznie niejako dziedziczącej tradycje starej, obecnie nieczynnej, fabryki „W. Hess” S. A.

Produkcja wag uchylnych w dalszym ciągu rozwijała się bez większych przeszkód, przekraczając (ilościowo) poziom zeszłoroczny o ca 30%. Fabryka wag uchylnych wskazywała niejednokrotnie na

trudności techniczne związane z przywozem niektórych niezbędnych artykułów z zagranicy, które to trudności w pewnych okresach wprowadzały opóźnienie w wykonywaniu zamówień. Podkreślano także niemożność uzyskania w kraju niektórych artykułów (z zakresu wyrobów stalowych) w jakości, odpowiadającej produktom zagranicznym, co zmuszało do niepotrzebnego gospodarczo i skomplikowanego dla samej wytwórni importu.

Poza 3 najważniejszymi fabrykami wag czynne były w dalszym ciągu na terenie Izby małe monterskie i reparacyjne warsztaty, podejmujące się remontów.

**FABRYKI
GWOŹDZI
I DRUTU.**

Produkcja gwoździ i drutu uległa na terenie Izby w okresie sprawozdawczym zmniejszeniu. Pozostaje to w sprzeczności ze stosunkami ogólnopolskimi, które na-
cechowane były w tym zakresie wysokim poziomem zatrudnienia i produkcji. Pomyślny stan rzeczy w skali ogólnokrajowej przypisuje się uporządkowaniu stosunków na rynku wewnętrznym w marcu 1935 r. korzystnemu oddziaływaniu ogólnej koniunktury.

W zakresie produkcji na terenie Izby spadek pod względem ilościowym wyniósł ca 19% w stosunku do r. 1935, pod względem wartości zaś — ca 22%. Ten ujemny dla interesów terenu objaw powstał na tle specjalnych warunków, zawartych w umowie syndykackiej, wiążących fabrykantów pod względem rozmiarów produkcji systemem przydzielanych kwot produkcyjnych. Udział umowny opiera się na wysokości wysyłek w latach 1934 i 1935, które to lata w stosunkach produkcyjnych w okręgu Izby, wedle relacji zainteresowanych, przedstawiały się szczególnie niekorzystnie, odbijając się w następstwie na możliwościach wytwórczych w dalszych latach. W zakresie sprzedaży gwoździ i drutu spadek okazał się niższy (o ca 16% pod względem wartości i ca 7% pod względem ilości), potwierdzając rozpiętość między upośledzoną umownie możliwością produkcyjną przemysłu w okręgu Izby, a faktyczną możliwością zbytu. Na trudności w sprzedaży wpływała również konkurencja ze strony niezrzeszonych w Syndykacie fabryk drutu i gwoździ, które oddziaływały zniżkowo na ceny. W drugim półroczu walka konkurencyjna nieco złagodniała, co pozwoliło na pewną poprawę cen, ogólny wszakże wynik obrotów kształtował się pod wpływem zniżki cen, zarządzonej w końcu 1935 r., co uczyniło, iż spadek sprzedaży był większy pod względem wartości, niż ilościowo.

**INNE FABRYKI
METALOWE.**

Poza wyszczególnionymi wyżej działami produkcji metalowej, reprezentowanymi na terenie Izby, bądź przez poważniejsze zakłady fabryczne, bądź zespoły liczniejsze ilościowo, czynne były warsztaty o specjalnym charakterze produkcji, wytwarzające np. tartki blaszane, sitka do mleka i herbaty, miary suwakowe, dłuta i motyki do sadzenia lasu, numerytory, cechówki, cyrkle, noże kuchenne i składane. Łączny szacunek sprzedaży, dokonanej przez przedsiębiorstwa tej grupy wyniósł w r. 1936 w przybliżeniu 63 tys. zł.

Przemysł spożywczy.

CUKROWNIE.

Ostatnia kampania cukrownicza rozpoczęła się na terenie Izby w 2 cukrowniach w pierwszym tygodniu października, w pozostałych 6 czynnych cukrowniach w woj. lubelskim w połowie tego miesiąca, w 4 cukrowniach wołyńskich w końcu października. W kampanii 1936/37 czynnych było ogółem 12 cukrowni, t. zn. tyle, ile w kampanii poprzedniej. Przeciętnie czas kampanii w woj. lubelskim wynosił 51 dni, w woj. wołyńskim — 44 dni. Najkrótsza kampania w woj. lubelskim trwała 35 dni, najdłuższa — 68 dni, w woj. wołyńskim — 37 i 52 dni. W dniu 19.XII.1936 r. kampania we wszystkich cukrowniach została zakończona.

Przebieg ostatniej kampanii cukrowniczej na porównawczym tle kampanii 1935/36 na terenie obu województw ilustruje poniższe zestawienie:

Przebieg kampanii cukrowniczych 1935/36 i 1936/37 na terenie Izby P.-H. w Lublinie.

WYSZCZEGÓLNIENIE	WOJ. LUBELSKIE		WOJ. WOŁYŃSKIE	
	1935/36	1936/37	1935/36	1936/37
Ilość czynnych cukrowni .	8	8	4	4
Plantacje buraków cukrowych w ha	13.559	14.072	5.713	6.085
Ilość buraków dostarczonych w q	2.478.310	2.463.322	1.127.678	969.145
Ilość buraków przerobionych w q	2.470.294	2.443.279	1.120.966	956.860
Przeciętny plon z 1 ha w q .	182,9	175,1	197,4	159,3
Procent cukru w burakach .	17,27—19,96	17,45—18,60	19,27—20,90	17,05—18,20
Produkcja w q:				
cukru (w równoważności cukru białego) . .	410.062	380.903	194.283	148.324
wysłodków . .	1.663.326	1.018.416	886.595	819.680
melasy . . .	77.459	80.574	34.916	32.822

Według danych ankiety Izby.

Jak widać z powyższego zestawienia, pomimo wzrostu obszaru plantacyj w obu województwach, ilość buraków dostarczonych do przetworu uległa zmniejszeniu, co się wiąże ze spadkiem plonu z 1 ha. Szczególnie dotkliwe obniżenie plonu miało miejsce w woj. wołyńskim,

gdzie plon obniżył się o ca 19% (za 197,4 na 159,3 q z 1 ha), podczas gdy w woj. lubelskim o ca 4% (ze 182,9 na 175,1 q z 1 ha). Zmniejszeniu plonu buraka cukrowego towarzyszył spadek zawartości cukru w burakach. I znowu zjawisko to wystąpiło silniej w woj. wołyńskim, gdzie procent cukru w burakach z 19,27—20,90 w kamp. 1935/36 obniżył się do 17,05 — 18,20 w kamp. 1936/37, w woj. lubelskim spadek był mniej wyraźny, przy czym łącznie z obniżeniem górnej granicy procentowej zawartości cukru szło podniesienie granicy dolnej — w cyfrach: 17,27 — 19,96 w kamp. 1935/36 i 17,45—18,60 w kampanii 1936/37.

Zmniejszona ilość buraków dostarczonych i przerobionych w cukrowniach w związku ze spadkiem procentowej zawartości cukru—wpłynęła na wyraźne skurczenie produkcji cukru, która zmniejszyła się o 75,118 q. t. j. o 12,4,% przy czym spadek produkcji z wyżej już przytoczonych względów bardziej dotknął woj. wołyńskie (ca 24%), słabiej woj. lubelskie (ca 7,5%).

Cyfry obrazujące miejscową konsumpcję cukru nie dadzą się ustalić ze względu na charakter obrotu cukrem. Ogólnokrajowa konsumpcja cukru, będąca w pewnej mierze wskaźnikiem dla układu stosunków miejscowych, podniosła się w r. 1936 w stosunku do roku poprzedniego o 18,8%, w cyfrach absolutnych z 297.095 tonn do 353.032 tonn. Z uwagi na przewagę pierwiastka rolniczego wśród ludności w okręgu Izby należałoby sądzić, iż zwiększenie lokalnej konsumpcji nie dosięgło poziomu ogólnopolskiego, gdyż mimo niewątpliwych oznak poprawy w sytuacji rolników, wieś nie powróciła do warunków przedkryzysowych, kiedy nb. w konsumpcji cukru również ustępowała miastom. Wzrost spożycia przypisać należy głównie obniżonej w grudniu 1935 r. cenie cukru do 1 zł. za 1 kg. w detalu.

W czasie trwania kampanii cukrownie zatrudniły w woj. lubelskim ca 7.660 robotników sezonowych, w woj. wołyńskim — ca 2.600, a więc mniej, niż w poprzedniej kampanii o ca 400 robotników w obu województwach.

PRZEMYSŁ SPIRYTUSOWY.

Rok sprawozdawczy¹⁾ upłynął w przemyśle gorzelniczym w okręgu Izby pod znakiem zwyżki produkcji w gorzelniach rolniczych i obniżenia w gorzelniach melasowych i drożdżowych, na co wskazuje podane obok zestawienie.

Ze zwyżką produkcji łączyło się zwiększenie zużycia surowców gorzelniczych, co ilustruje dalsza tabela.

¹⁾ Właściwie kampania 1935/36, a więc okres od jesieni 1935 do jesieni 1936.

**Produkcja gorzelnicza w okręgu Izby P.-H. w Lublinie
w kampanii 1934/35 i 1935/36.**

WYSZCZEGÓLNIENIE	Woj. Lubelskie		Woj. Wołyńskie		Polska	
	1934/35	1935/36	1934/35	1935/36	1934/35	1935/36
<u>Ilość gorzelń czynnych</u>	94	98	11	12	1.338	1.369
w tej liczbie:						
rolniczych	91	93	11	11	1.317	1.343
przemysł. melasowych .	2	2	—	—	6	7
„ drożdżowych .	1	1	—	1	7	5
owocowych	—	—	—	—	8	12
pejsachowych . . .	—	2	—	—	—	2
<u>Produkcja spirytusu</u> w hl. 100 ^o						
ogółem	76.666	79.361	3.242	5.388	598.163	721.324
w gorz. rolniczych .	36.565	41.314	3.242	5.377	509.343	629.773
„ „ melasowych .	39.896	37.771	—	—	85.855	89.377
„ „ drożdżowych .	205	75	—	11	2.461	1.205
„ „ owocowych .	—	—	—	—	504	808
„ „ pejsachowych .	—	161	—	—	—	161

Według danych Dyrekcji Państwowego Monopolu Spirytusowego.

**Przerób surowców gorzelnicznych w okręgu Izby P.-H. w Lublinie
w kampanii 1934/35 i 1935/36.**

w q.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Woj. Lubelskie		Woj. Wołyńskie		Polska	
	1934/35	1935/36	1934/35	1935/36	1934/35	1935/36
<u>Gorzelnie rolnicze</u>						
Ziemniaki	316.065	337.722	27.246	42.557	4.621.555	4.653.434
Inne płody	40	5.716	—	—	4.277	414.007
Jęczmień na sól . .	7.452	7.921	724	940	196.457	117.325
<u>Gorzelnie przem. drożdż.</u>						
Melasa	8.195	8.925	—	3.108	70.850	58.578
<u>Gorzelnie przem. melas.</u>						
Melasa	138.308	125.709	—	—	296.157	302.111

Według danych Dyrekcji Państwowego Monopolu Spirytusowego.

Ogólne spożycie piwa w Polsce w r. 1936 wzrosło w porównaniu z rokiem poprzednim o ca $4\frac{1}{2}\%$ i wyniosło 1.114 tys. hl. wobec 1.065 tys. hl. w r. 1935. Jakkolwiek cyfry te, traktowane globalnie i w oderwaniu od rzeczywistości w poszczególnych browarach, wskazywałyby na pewną poprawę sytuacji browarnictwa, trzeba się wszakże zastrzec, iż ożywienie koniunkturalne, działające m. in. na wzrost spożycia piwa, odbiło się na sytuacji pojedynczych przedsiębiorstw w sposób nader zróżniczkowany. Z tego względu próba syntezy w ocenie sytuacji browarnictwa jest trudniejsza, niż w innych działach gospodarczych i zawiera więcej niebezpieczeństw przy wyciąganiu z niej wniosków w stosunku do sytuacji poszczególnych browarów.

Produkcję i sprzedaż piwa przez browary, leżące w okręgu Izby, ilustruje poniższe zestawienie.

Produkcja i sprzedaż piwa na terenie Izby w latach 1934—1936.

w tys. hl.

ROK	PRODUKCJA		SPRZEDAŻ	
	Woj. Lubelskie	Woj. Wołyńskie	Woj. Lubelskie	Woj. Wołyńskie
1934	38.6	28.7	37.3	28.1
1935	34.6	26.3	32.3	25.7
1936	45.5*)	35.8	42.1*)	35.0

Według danych G.U.S. (1936 r. — dane surowe).

*) bez jednego browaru VI kat.

Jak wynika z przedstawionego zestawienia, zarówno produkcja, jak i sprzedaż piwa na terenie obu województw, wzrosła w okresie sprawozdawczym o wiele silniej, aniżeli to miało miejsce w skali ogólnokrajowej. Podczas gdy bowiem sprzedaż piwa w Polsce podniosła się o $4\frac{1}{2}\%$, to na terenie woj. lubelskiego — o 30%, a na terenie Wołynia — o 36%. Prosty wniosek, jaki nasuwałby się z zestawienia tych liczb, zawierałby atoli pewne błędy, gdyby uległ większemu uogólnieniu. Jak bowiem Izba stwierdziła, niektóre browary w jej okręgu nie tylko nie wykazały wzrostu produkcji i sprzedaży, lecz nawet pewne cofnięcie się pod tym względem w stosunku do roku poprzedniego. Przy tak znacznym globalnym wzroście produkcji i sprzedaży zjawiska o odwrotnym kierunku nakazują przeto potrzebę dalekiej indywidualizacji w ocenie pojedynczych przedsiębiorstw.

Z 13 browarów czynnych w r. 1935 na terenie woj. lubelskiego jeden został w okresie sprawozdawczym unieruchomiony. Na Wołyniu stan liczbowy został bez zmian i wyniósł 11 browarów.

Ogólna wartość piwa, sprzedanego przez browary z okręgu Izby, wyniosła nieco ponad 2.900 tys. zł., z czego ca 1.670 tys. zł. przy-

padło na sprzedaż przez browary lubelskie, reszta — 1.230 tys. zł — na browary wołyńskie. Zapasy, z jakimi browary przeszły do nowego roku kalendarzowego przekroczyły zapasy, z jakimi rozpoczęto rok sprawozdawczy o ca 24% (1.I.1936 — 9.052 hl., 31.XII.1936 — 11.204 hl.¹⁾).

Wyzyskanie zdolności produkcyjnej przez poszczególne browary było bardzo niejednolite, podobnie zresztą, jak i w latach poprzednich, i co znalazło swoje odbicie w różnym poziomie produkcyjnym i natężeniu sprzedaży.

KROCHMALNIE. Na terenie Izby czynne były w okresie sprawozdawczym wszystkie 4 krochmalnie. Rozmiary produkcji i sprzedaży mączki ziemniaczanej ilustruje poniższe zestawienie:

Produkcja mączki ziemniaczanej w okręgu Izby P.-H. w Lublinie w latach 1934/35 i 1935/36.

w q.

ROK	Produkcja	Sprzedaż
1934/35	8.691	5.489
1935/36	7.442	9.925

Według danych G.U.S. (okres 1935/36 — dane surowe).

Jak więc widać, produkcja mączki ziemniaczanej obniżyła się, wzrosła natomiast poważnie sprzedaż. Zjawisko to przypisać należy prawdopodobnie, poza czynnikami ogólnokoniunkturalnymi, specjalnym stosunkom w krochmalniach na terenie Izby, które do nowej kampanii przeszły ze znacznymi zapasami, przekraczającymi całoroczną sprzedaż (1934/35). Ciężące w magazynach zapasy działały powściągająco na produkcję, ogólna koniunktura zaś umożliwiła rozszerzenie sprzedaży, co doprowadziło do poważnego zmniejszenia zapasów, które na koniec kampanii wyniosły 3.292 q., a więc ca 30% całorocznej sprzedaży, w przeciwieństwie do sytuacji w poprzedniej kampanii.

Ogólna wartość sprzedanej mączki kartoflanej wyniosła 258,8 tys. zł. Znaczy to, iż przeciętna roczna cena mączki obniżyła się do 26 zł. za 1 q. (w r. 1935 — 29 zł. za 1 q.).

**PRZEMYSŁ
OLEJARSKI.**

Kryteria przykładane do oceny sytuacji w przemyśle olejarskim w skali ogólnokrajowej nie mogą mieć zastosowania w okręgu Izby ze względu na specjalną terenową strukturę tego przemysłu. Miejscowy przemysł olejarski, składający się, z jednym tylko wyjątkiem, z małych, częstokroć sezonowych warsztatów, nie wcho-

¹⁾ według surowych danych G. U. S., bez uwzgl. 1 browaru w woj. lubelskim.

dzi zupełnie w rachubę ze stanowiska zapotrzebowania olejów dla celów przemysłowych, ograniczając swoje pole działania wyłącznie do zakresu bezpośredniej konsumpcji. Rynek odbiorczy wszystkich nieomal olejarni tego typu sprowadza się do najbliższego geograficznie rejonu, miasteczka, wsi, nieledwie pewnej stałej ograniczonej liczby konsumentów. Przemysł ten z racji swego rozdrobnienia i zlokalizowania sfery działania nie wywiera widocznego wpływu na stosunki krajowe i, odwrotnie, nie poddaje się różnym formom organizacyjnym i reglamentacyjnym, kształtującym stosunki w większym przemyśle olejarskim. Formy te, jak np. umowa z Centralą Obrotu Nasionami Oleistymi, pośrednio tylko odbijają się na interesach małych warsztatów — mianowicie przez oddziaływanie na ceny rynkowe nasion oleistych.

Poniższe zestawienie obejmuje olejarnie, uszeregowane według kategorii wykupionych świadectw przemysłowych, czynne na terenie Izby w latach 1935 i 1936:

**Ilość olejarni w okręgu Izby P-H. w Lublinie
w latach 1935 i 1936.**

ROK	V		VII		VIII		Razem	
	L	W	L	W	L	W	L	W
1935	—	1	1	9	342	331	343	341
1936	—	1	2	3	325	353	327	357

Według danych katastru Izby.

Z uwagi na charakter przemysłu olejarskiego w okręgu Izby (silną przewagę przedsiębiorstw VIII kat.) i znaczny liczebny rozrost, a nadto niski przeważnie poziom właścicieli olejarni trudne jest przeprowadzenie jakichkolwiek badań ankietowych i wysnucie dokładniejszych wniosków co do wpływów koniunktury na ten dział przemysłowy. Pewną orientację w tej mierze mogłaby przynieść analiza rozwoju ilościowego olejarni, który od pewnego czasu nie wykazuje jednak większych odchyień. Drobne różnice (in minus w woj. lubelskim i in plus w woj. wołyńskim) w zestawieniu danych za 2 lata mają uzasadnienie w normalnej płynności warsztatów pracy.

Olejarnie pracowały wyłącznie na surowcu krajowym. Do udziału w imporcie surowca zagranicznego dopuszczona była w okręgu Izby jedna tylko przemysłowa olejarnia, będąca członkiem Związku Polskich Olejarni. Przydział kontyngentów w zakresie importu surowca, zgodnie z obserwacjami poczynionymi na szerszym terenie, nie był wystarczający, co wprowadzało do normalnego toku produkcji pewne czasowe perturbacje, pod koniec roku pogłębione jeszcze zmniejszeniem krajowej podaży nasion oleistych, poszukiwanych dla celów eksportowych.

Ceny nasion, służących do przerobu na olej, uległy ogólnej tendencji wzrostowej, co uwidoczniło się zarówno w zestawieniu z rokiem poprzednim, jak i w przebiegu okresu sprawozdawczego. Ruch cen przedstawia poniższa tabela (notowania miesięczne = średniej arytmetycznej notowań dziennych).

Ceny rzepaku ozimego i siemienia lnianego

w zł. za 100 kg. parytet Lublin.

NASIONA	Rok	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Rzepak ozimy	1935	38.00	39.51	40.00	40.00	—	—	—	30.93	34.78	38.34	40.50	40.32
	1936	39.85	40.02	42.22	—	—	—	29.64	33.97	38.35	40.51	44.10	46.05
Siemię lniane	1935	43.45	44.50	44.73	44.75	45.45	—	—	—	30.95	33.04	33.24	32.69
	1936	32.50	32.50	32.50	—	—	—	—	32.00	32.21	35.93	38.05	39.05

Według notowań orientacyjnych Giełdy Zbożowej i Towarowej w Lublinie.

Ceny oleju w hurcie kształtowały się następująco:

Hurtowe ceny oleju w okręgu Izby P.-H. w Lublinie w r. 1936.

w zł. za 1 kg. loco wagon.

OLEJ	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
rzepakowy	1.10	1.09	1.10	1.18	1.10	—	0.98	—	—	1.15	1.20	1.22
lniany	1.04	1.05	1.07	1.15	1.10	1.05	0.96	0.97	0.99	1.15	1.15	1.15
słonecznikowy	1.30	1.35	1.24	1.34	1.35	1.35	—	—	—	1.30	1.30	1.38
rafinowany	1.50	1.50	1.46	1.51	1.50	1.55	1.35	1.40	1.51	1.45	1.50	1.55

Według notowań najpoważniejszej olejarni w okręgu Izby.

PRZEMYSŁ BEKONOWY.

Przemysł bekonowy, zależny niemal wyłącznie od rozmiarów angielskiego kontyngentu importowego, pracował w roku sprawozdawczym w nieco zwężonych ramach ze względu na zmniejszenie przez Anglię rocznego przydziału z 433.546 cwts w r. 1935 do 413.674 cwts w r. 1936. Kontyngent ten, mieszczący w sobie, prócz bekonoń, również szynki peklowane, przetwory mięsne peklowane i szynki w puszkach, — został całkowicie wykorzystany. Łączna suma wywiezionego z Polski bekonu wyniosła 191.790 q., z czego na Anglię przypadło 190.581 q. i na Belgię 1.209 q. Pewna część dowozu polskiego do Anglii została reeksportowana do krajów trzecich.

Przemysł bekonowy w okręgu Izby brał udział wyłącznie w wywozie do Anglii. Na rozmiary tego wywozu wskazuje poniższa tabela.

Wywóz bekonów z Polski i z okręgu Izby P.-H. w Lublinie w latach 1935 i 1936.

w q.

ROK	Polska *)	Okręg Izby P.-H. **)	Procentowy udział w ogólnym wywozie
1935	204.061	10.986	5,37
1936	190.703	11.403	5,99

*) według danych G. U. S. **) według danych Izby.

Przy zmniejszonej zatem ogólnokrajowej kwocie wywozowej udział firm, działających w okręgu Izby, zwiększył się, wpływając ożywczo na ukształtowanie się stosunków na miejscowym rynku żywca.

Ceny na rynku brytyjskim urabiały się pod wpływem dość zmiennej koniunktury, zależnej od aktualnego nacisku na rynek angielskiego bekonu krajowego, oraz kanadyjskiego i irlandzkiego. Przeciętna roczna cena statystyczna, mimo płynnych wahań, podniosła się ze 190 zł. za 1 q w r. 1935 do 204 zł. za 1 q w r. 1936, a więc o ca 7,3%. Za bekony z terenu Izby uzyskiwano do 89 sh. za 1 cwt, podczas gdy w roku ubiegłym najwyższa osiągnięta cena nie przekroczyła 80 sh.

Poza bekonami wywoziły przetwórnice mięsne — drób bity (do Anglii i Niemiec), szmalce (do Anglii i Austrii), przetwory mięsne (do Austrii), szynki w puszkach (do Anglii i Hiszpanii.)

PRZEMYSŁ DROŻDŻOWY.

W sytuacji przemysłu drożdżowego, reprezentowanego na terenie Izby przez 2 fabryki, zanotowano w roku sprawozdawczym podniesienie poziomu produkcji w stosunku do roku poprzedniego o ca 7% — z 787 tonn w r. 1935 do 841 tonn w r. 1936. Stosunek sprzedanego towaru do wyprodukowanego pozostał na ogół niezmienny i wyraził się średnio w 77%. Rozłożenie produkcji i sprzedaży w zależności od okresów sezonowych było normalne, sezony sprzedażne (święta) na ogół nie zawiadły oczekiwań, jakkolwiek sprzedaż w II kw. 1936 r. (święta wielkanocne) nie dociągnęła do poziomu sprzedaży z II kw. 1935 r., a sprzedaż zimowa (IV kw. 1936 r.—Boże Narodzenie) niewiele, bo tylko o 1 tonnę przekroczyła sprzedaż z IV kw. 1935 r.

PRZEMYSŁ WÓDZANY.

W fabrykacji wódek gatunkowych nastąpiło w roku sprawozdawczym wyraźne zwiększenie produkcji i sprzedaży, co niewątpliwie łączy się z ogólną poprawą koniunktury i wzrostem konsumpcji. Ponieważ wódki gatunkowe nie stanowią przedmiotu po-

wszechnego spożycia, nie są np. konsumowane przez wieś lub tylko w bardzo nieznacznym stopniu, przeto wzrost sprzedaży zapisać należy całkowicie na rachunek wzrostu spożycia miejskiego. Wódki gatunkowe w okręgu Izby wysyłane były do różnych miejscowości w kraju, w części także zagranicę (głównie dla placówek dyplomatycznych).

W cyfrach względnych produkcja wódek gatunkowych w r. 1936 podniosła się o ca 80% w stosunku do r. 1935 (w przeliczeniu na spirytus 100%), sprzedaż natomiast — o 74%. Przy takim stosunku zapasy magazynowe, z jakimi fabryki przeszły do nowego okresu (1937), nieco się zwiększyły w porównaniu z zapasami początkowymi. Zjawisko to powstało prawdopodobnie na tle nieco przesadnej oceny chłonności rynkowej w związku z ożywiającą się koniunkturą, nie zaważyło ono jednak na interesach przemysłu, gdyż nie przybrało większych rozmiarów. Charakterystyczne jest, iż przy 74%-wym wzroście sprzedaży pod względem ilościowym, wzrost wartościowy podniósł się o 64%, co świadczy o obniżeniu się średniej ceny sprzedażnej w stosunku do cen, osiągniętych w 1935 r.

Na terenie Izby czynne były w okresie sprawozdawczym 2 fabryki, produkujące wódki gatunkowe.

PRZEMYSŁ MŁYNARSKI.

Struktura przemysłu młynarskiego w okręgu Izby nie uległa większym przeobrażeniom, jak o tym mówi dalej zamieszczona tabela, ilustrująca ilość przedsiębiorstw młynarskich z podziałem wedle kategorii wykupionych świadectw przemysłowych.

Analiza dokonanych w roku sprawozdawczym (jak zresztą i w poprzednich latach) przesunięć z kategorii do kategorii jest zagadnieniem dość skomplikowanym przy ocenie zbiorowej, jaką Izba z natury rzeczy stosuje, gdyż kategoria świadectwa przemysłowego na prowadzenie młyna zależy nie od ilości zatrudnionych robotników, a więc zjawiska płynnego, poddającego się najdrobniejszym ruchom koniunktury, a od sumy średnic wszystkich par żaren (lub wałców), zatym wielkości technicznej bardziej stałej, nie pozostającej w tak ścisłej zależności od wahań koniunktury.

Cokolwiek sądzić o przyczynach tego zjawiska, faktem pozostaje, że na terenie woj. lubelskiego ilość młynów większych, wykupujących świadectwa przemysłowe IV i V kat. (suma średnic wszystkich par żaren IV kat.—15 do 50 mtr., V kat.—8 do 15 mtr.), a zwłaszcza V kat. dość widocznie zmalała, bo o ca 13%. Wzrosła natomiast poważnie ilość młynów, pracujących na podstawie świadectw VI i VII kateg., łącznie bowiem o 8,5% w stosunku do r. 1935. Wzrost w tych kategoriach przypadł głównie na młyny wodne (w VI kat. po części na młyny motorowe). Dość ostro zaznaczył się spadek ilości młynów VIII kat., wyniósł bowiem 19% w zestawieniu z rokiem poprzednim; spadek ten dotknął głównie młyny wodne i motorowe.

**Ilość młynów czynnych w okręgu Izby Przemysłowo-Handlowej w Lublinie
w latach 1935 i 1936.**

MŁYNY	Rok	WOJ. LUBELSKIE								WOJ. WOŁYŃSKIE								OKRĘG I. P.-H. w Lublinie							
		III	IV	V	VI	VII	VIII	Razem		III	IV	V	VI	VII	VIII	Razem		III	IV	V	VI	VII	VIII	Razem	
Motorowe	1935	—	17	38	161	109	57	382		2	22	34	118	74	82	332		2	39	72	279	183	134		714
	1936	—	16	37	175	108	42	378		—	24	35	112	73	86	330		—	40	72	287	181	128		708
Parowe	1935	1	5	6	20	14	3	49		—	5	3	13	24	64	109		1	10	9	33	38	67		158
	1936	1	5	3	18	17	4	48		—	2	1	7	18	55	83		1	7	4	25	35	59		131
Wodne	1935	—	2	8	94	182	119	405		—	3	11	43	125	160	342		—	5	19	137	307	279		747
	1936	—	1	4	105	211	99	420		—	2	13	50	108	176	349		—	3	17	155	319	275		769
OGÓŁEM	1935	1	24	52	275	305	179	836		2	30	48	174	223	306	783		3	54	100	449	528	485		1619
	1936	1	22	44	298	336	145	846		—	28	49	169	199	317	762		1	50	93	467	535	462		1608

Według danych katastru Izby.

Stan rzeczy na terenie woj. wołyńskiego przedstawiał się nieco odmiennie. Młyny większe pozostawały w niewiele zmienionej liczebności, skurczyła się natomiast (odwrotnie, niż to miało miejsce w woj. lubelskim) liczba młynów mniejszych (VI, VII kat.), głównie wodnych. Podniosła się, jakkolwiek niewiele, liczba małych młynów VIII kat. — również przeważnie wodnych.

Zmiany ilościowe wśród mniejszych młynów gospodarczych nie wpływały, oczywiście, głębiej na ukształtowanie się stosunków na rynku zbożowym i przetworów, będąc jedynie wynikiem najbliższych terenowo stosunków. Natomiast ubytek 13 poważniejszych młynów (handlowych) pozostawał prawdopodobnie w związku z niezbyt korzystnie zapowiadającymi się perspektywami dla rozwoju koniunktury młynarskiej w początku roku. Zresztą niektóre przedsiębiorstwa przestały funkcjonować ze specjalnych indywidualnych przyczyn.

Przebieg koniunktury w młynarstwie handlowym cechowała daleko posunięta różnorodność zarówno w czasie i przestrzeni, nie mniej wszakże można stwierdzić, iż ogólny przeciętny bilans wypadł korzystniej, niż w r. 1935. Mimo korzystnych na ogół wyników pracy przemysł młynarski napotykał na swej drodze liczne przeszkody, utrudniające pełniejsze wykorzystanie możliwości koniunkturalnych. Utrudnienie — o charakterze niejako strukturalnym stanowiło zróżniczkowanie taryf kolejowych (taryfa specjalna WA) w sensie przyznania ulg taryfowych w przewozach wewnętrznych zbóż z terenów woj. wołyńskiego i części woj. lubelskiego, leżącej na wschód od linii kolejowej Grajewo — Biały-stok — Czeremcha — Brześć — Łuków — Dęblin — Lublin — Rozwadów — Przeworsk — Posada Chyrowska — Sambor — Sianki, — do terenów leżących na zachód od tej linii (z wyjątkiem stacyj leżących w obszarze D. O. K. P. Poznań). Taryfa ta, stwarzająca uprzywilejowany wywóz zbóż, ułatwia odpływ ziarna do innych okręgów przemysłowych, osłabiając podaż zbóż na miejscu. Wprawdzie oba województwa okręgu Izby nie należą do deficytowych pod względem zbożowym, nie mniej jednak taka struktura taryfy kolejowej pomniejsza szanse konkurencyjne młynarstwa lubelskiego i wołyńskiego.

Struktura taryfy, wespół z innymi czynnikami (m. in. trudności przewozowe, wywołane brakiem lub złą komunikacją), — wywołały zjawisko stale niedociągniętej w roku sprawozdawczym podaży ziarna, zwłaszcza pszenicy, pomimo, że ostatnie zbiory na terenie obu województw przekroczyły poziom zeszłoroczny. Braki w zaopiarowaniu pszenicy w niektórych rejonach i w niektórych okresach były tak silne, że młyny, nastawione zasadniczo na przemiał pszenicy, musiały sięgać do żyta. Niedostateczna podaż wpływała m. in. z faktu częstych i głębokich wahań cen zbóż przemysłowych w r. 1936, co działało hamująco na rolników przy wyzbywaniu się zapasów, skłaniając do oczekiwania na pewną stabilizację cen.

Silne wahania cen, zwłaszcza w drugim półroczu, nie pozwoliły na należyte zdyskontowanie przez młynarstwo okresów wyżki. Według relacji młynarzy, miały miejsce wypadki odmowy nabywców (w momencie zniżki) odbioru towaru z drogiego przemiału. Cofnięcie zamówień zmusiło niektóre młyny do zwiększenia zapasów do wysokości, przekraczającej zapasy normalne i trudnych do likwidacji. Ponadto wahania cen, w pewnych momentach chaotyczne i nienormalne, powiększały ryzyko kupieckie, wytwarzając nastrój gorączkowego podniecenia, nie-sprzyjający normalnej pracy.

Na marginesie wyżki cen zbóż (w II półroczu) i, co za tym idzie, produktów przemiału—powstało zagadnienie o specjalnym charakterze, a m. akcja interwencyjna czynników administracyjnych (starostw) w zakresie normowania cen artykułów mącznych. Wobec braku jednolitej podstawy kalkulacji dla całych województw, próby normowania cen z urzędu w okresie hossy podejmowane były we własnym zakresie przez poszczególne starostwa, często bez należytego wniknięcia w podstawy kalkulacyjne, co przyczyniło się do zamieszania na rynku mącznym (przejściowy brak mąki) i licznych skarg ze strony młynarzy.

Produkcyjny charakter obu województw w zakresie produkcji mącznej został zachowany. W Lubelszczyźnie, zależnie od miesięcy, sprzedaż w obrębie własnego województwa stanowiła 25 — 40% ogółu sprzedaży (reszta poza własne województwo), na Wołyniu — tylko 18 — 25%¹⁾. Zwiększona konsumpcja lokalna zbiegała się przeważnie z okresami świątecznymi.

Ilustrację stosunków na rynku przetworów zbożowych (pośrednio zatem — młynarstwa) stanowią obroty giełdowe tymi przetworami, co przedstawia poniższa tabela.

Obroty mąką i otrębami na Giełdach Zbożowych i Towarowych w Lublinie i Równem w latach 1935 i 1936

NAZWA TOWARU	Giełda w Lublinie				Giełda w Równem			
	Tonnaż w tonnach		Wartość w tys. zł.		Tonnaż w tonnach		Wartość w tys. zł.	
	1935	1936	1935	1936	1935	1936	1935	1936
mąka żytnia . .	14.340	19.213	2.777,9	4.025,1	4.102	9.598	718,0	1.881,9
mąka pszenna . .	18.216	29.263	4.277,2	8.356,9	61.103	74.084	14.582,9	21.401,3
otręby	25.130	34.788	2.471,3	3.927,2	33.942	44.368	2.897,2	4.730,7

Według danych Giełd Zbożowych i Towarowych w Lublinie i Równem.

¹⁾ Według obliczeń dokonanych na podstawie statystyki obrotów 30 większych młynów handlowych.

W zestawieniu tym wyraźnie rzuca się w oczy przewaga r. 1936, w którym obrót wszystkimi wymienionymi artykułami, zarówno pod względem wartości, jak i tonnażu, przewyższył wyniki, osiągnięte w r. 1935. Trzeba dodać, iż wyższe przeciętnie ceny zboża i przetworów w roku 1936 znalazły wyraz w tym, iż wzrost obrotu pod względem wartości był wyższy, niż pod względem tonnażu. Mianowicie ogólna wartość obrotów giełdowych mąką i otrębami przewyższała w r. 1936 wartość obrotów z r. 1935 o 60%, podczas gdy tonnaż podniósł się: w mące żytniej—o 56%, w mące pszennej—o 30%, w otrębach—o 34%.

Przemysł mineralny.

CEGIELNIE. Zatrudnienie w cegielniach w skali ogólnokrajowej utrzymało się na poziomie wyższym, niż w r. 1935 w przybliżeniu o 30%¹⁾. Ten wysoki poziom zatrudnienia miał świadczyć o dużym udziale w ogólnym ruchu budowlanym domów rozpoczętych w bieżącym sezonie. Zjawisko to występowało w łączności ze wzrostem zbytu cementu i wzrostem zatrudnienia w wapiennikach.

Taki stan rzeczy nie znalazł potwierdzenia w stosunkach terenowych, a przynajmniej w tak rozległej skali. Charakter ruchu budowlanego w miasteczkach na Wołyniu i w Lubelszczyźnie, na który składają się raczej budowle drewniane, czyni to, iż nie ma funkcjonalnej zależności między rozmiarami budownictwa a sytuacją cegielń. Jedynie w większych ośrodkach współzależność ta jest bardziej związana.

Orientując się według liczby i kategorii wykupionych świadectw przemysłowych na prowadzenie cegielni, należałoby dojść do wniosku, iż na terenie Izby nastąpiło, ogólnie biorąc, zmniejszenie zatrudnienia w cegielniach, znajdujące odbicie w obniżeniu kategorii wykupionych świadectw przemysłowych, co przedstawia poniższa tabelka.

Ilość cegielń czynnych w okręgu Izby P.-H w Lublinie w latach 1935 i 1936

ROK	IV		V		VI		VII		VIII		Razem	
	L	W	L	W	L	W	L	W	L	W	L	W
1935	2	2	16	6	13	7	38	11	139	167	208	193
1936	1	—	15	6	12	2	20	19	161	189	209	226

Według danych katastru Izby.

Jak widać z tego zestawienia, z liczby 4 cegielni w r. 1935, zatrudniających 50—200 robotników (przy fabrykacji mechanicznej 25—200

¹⁾ w ciągu trzech kwartałów 1936 r.—według Inst. Bad. Koniunktur Gosp. i Cen.

robotników) pozostała w roku sprawozdawczym tylko jedna, prawie nie zmieniła się liczba cegielń średnich rozmiarów (V kat.), zatrudniających 15—50 robotników przy fabrykacji ręcznej, spadła cyfra cegielń (VI i VII kat.), zatrudniających 4 — 15 robotników, podniosła się natomiast, i to dość wydatnie, ilość małych, prowizorycznych połówek, pracujących na podstawie świad. VIII kat., zatrudniających do 4 ludzi każda. Ogólna liczba cegielń w okręgu Izby wzrosła tylko dzięki powstaniu tych właśnie małych przejściowych warsztatów, w wyższych bowiem kategoriach, poza ruchem wstecznym pod względem wysokości wykupionych świadectw przemysłowych, widoczny był wyraźny spadek ilościowy.

Różnorodność warunków w poszczególnych ośrodkach miejskich, trudności komunikacyjne i taryfowe przy przewozie kolejowym sprzyjały wytworzeniu terenów o izolowanych koniunkturach, terenów poddanych działaniu ściśle miejscowych stosunków. Ten stan rzeczy, tkwiący niejako w strukturze miejscowego przemysłu cegielnianego, sprawiał, iż w sytuacji poszczególnych cegielń występowały często znaczne różnice.

Znaczne napięcie ruchu budowlanego w Warszawie i najbliższych okolicach skłoniło Ministerstwo Komunikacji do wprowadzenia we wrześniu 1936 r. taryfy wyjątkowej (wh — 35), mającej ułatwić dowóz cegły do stolicy i okolic podstołecznych. Z taryfy tej, obowiązującej przy przewozie od wszystkich stacyj P. K. P. (ważnej do 28.II.1937) cegielnie okręgu Izby nie korzystały. Wprawdzie przez niektóre cegielnie wołyńskie prowadzone były rozmowy z przedsiębiorstwami budowlanymi w Warszawie w sprawie dostaw cegły wołyńskiej, nie doprowadziły one jednak do konkretnych wyników, ze względu na zbyt wysokie jeszcze opłaty przewozowe, wynikające z dalekiego dystansu.

FABRYKI CEMENTU.

Czynne na terenie Izby 2 fabryki portland-cementu pracowały w okresie sprawozdawczym z dłuższymi przerwami. Jedna pracowała w ciągu roku 9 miesięcy, druga zaś tylko 6 miesięcy. Łączna ilość dni pracy była, mimo tych przerw, większa niż w r. 1935, kiedy okres bezczynności fabryk dłuższy był: w jednej fabryce o $1\frac{1}{2}$ miesiąca, w drugiej—o $3\frac{1}{2}$ miesiąca.

Przedłużenie okresu pracy w fabrykach portland-cementu łączyło się z bardziej ożywioną ogólną koniunkturą i zwiększonym zapotrzebowaniem cementu. Wyrazem tego było zwiększenie produkcji cementu o 102% w stosunku do r. 1935, sprzedaży zaś—o 106%. Podkreślić przy tym należy, że przy 106%-wym wzroście sprzedaży według tonnażu, wzrost wartości wyniósł mniej, bo 97%, świadcząc o ogólnym spadku ceny hurtowej cementu. W przebiegu roku sprawozdawczego ceny wykazywały różnokierunkowe ewolucje w zależności od aktualnych stosunków rynkowych.

Fabryki cementu zatrudniały w poszczególnych miesiącach okresu sprawozdawczego następujące ilości robotników (wykwalifikowanych i niewykwalifikowanych):

Robotnicy zatrudnieni w fabrykach cementu w okręgu Izby P.-H. w Lublinie w latach 1935 i 1936.

ROK miesiąc	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
1935*)	16	21	28	97	261	256	255	322	440	283	186	171
1936	36	99	191	423	228	353	399	254	484	252	186	35

Według danych Izby.

*) w miesiącach I—VI nie uwzględniono liczby stałego personelu fachowego, zatrudnionego w jednej fabryce dla zabezpieczenia obiektów fabrycznych.

FABRYKI KAFLI. Liczba czynnych w okręgu Izby kaflarni spada. Dotknęło to wyłącznie najmniejsze zakłady kaflarskie, wykupujące świadectwa przemysłowe VIII kat., jak to przedstawia poniższa tabelka.

Kaflarnie czynne w okręgu Izby P.-H. w Lublinie w latach 1935 i 1936.

ROK	V		VI		VII		VIII		Razem	
	L	W	L	W	L	W	L	W	L	W
1934	2	—	5	—	7	—	6	1	20	1
1935	1	—	6	—	4	—	17	6	28	6
1936	—	—	7	—	4	1	8	1	19	2

Według danych katastru Izby.

Traktując sprawę od strony strukturalnej, obserwuje się od paru lat stałą degradację produkcji kaflarskiej przez systematyczne obniżanie załóg robotniczych w warsztatach, co znajdowało odzwierciedlenie w cofaniu się kategorii świadectw przemysłowych. Jeszcze bowiem w r. 1934 pracowały 2 kaflarnie, zatrudniające ponad 15 (do 50) robotników, w r. 1935—już tylko 1, a w roku sprawozdawczym wszystkie poważniejsze, na miejscowe stosunki, kaflarnie zatrzymały się na świadectwach VI kat. (9 — 15 robotników). Pewnego rodzaju niespodzianką był nagły wzrost ilości małych zakładów kaflarskich w r. 1935. Okazało się jednak, iż zakłady te miały charakter tymczasowy, ściśle koniunkturalny, gdyż w roku sprawozdawczym liczba zakładów tego typu wróciła do poziomu z r. 1934.

Znalezienie wspólnego wyrazu dla rozwoju produkcji w kaflarstwie w r. 1936 nasuwa trudności, ponieważ sprawa ta w poszczególnych zakładach przybierała różny obrót, należałoby zatem stosować w tej dziedzinie głęboką indywidualizację ocen.

Stałe niedomaganie przemysłu kaflarskiego stanowi brak kapitału obrotowego, co uniemożliwia dogodne rozłożenie produkcji w czasie, wytwarzanie na skład i wyzyskanie koniunktury we właściwym momencie. Ograniczenie produkcji do potrzeb bieżących jest systemem. Zdarzały się wypadki unieruchamiania warsztatów z powodu niemożności uzyskania dogodnego kredytu. Ponadto poważniejsze wytwórnie uskarżały się na konkurencję małych warsztatów, produkujących towar rzekomo gorszy, pracujących w korzystniejszych warunkach pod względem obciążeń publicznych.

HUTY SZKLANE. Poziom zatrudnienia w hutach szklanych w r. 1936 podniósł się w stosunku do r. 1935 o ca 13%¹⁾. Tej ocenie, wyprowadzonej dla stosunków ogólnokrajowych, odpowiada mniej więcej stan rzeczy w przemyśle szklanym w okręgu Izby. Wzrostowi zatrudnienia towarzyszyło zwiększenie produkcji.

Produkcja i sprzedaż szkła przez huty leżące w okręgu Izby P.-H. w Lublinie w latach 1935 i 1936.

w tonnach

RODZAJ SZKŁA	Produkcja		Sprzedaż	
	1935	1936	1935	1936
butelki monopolowe .	3907	4265	3509	3952
„ piwne		—		37
„ do lemoniady, wina i inne .		15		14
gąsiory i słoje . . .		199		217
apteczne i perfum . .		494		528
oświetleniowe	180	398	190	406
szybowe	2565	3310	2412	3392
stołowo-galanteryjne .	619	1806	773	1569
Razem	7271	10491	6884	10115

Na podstawie materiałów G.U.S. — cyfry surowe; w zestawieniu za r. 1936 brak cyfr, dotyczących 1 huty szkl.

Jak z powyższego zestawienia wynika, we wszystkich działach produkcji szklanej w okręgu Izby nastąpiło w roku sprawozdawczym ożywienie. W dziale butelkowym, którego podstawę stanowią butelki monopolowe, wzrost produkcji nastąpił z powodu wydatniejszego zwiększenia zamówień Monopolu Spirytusowego. W innych działach wzrost pro-

¹⁾ W ciągu trzech kwartałów 1936 r. — według Instytutu Bad. Koniunktur Gospod. i Cen.

dukcji występował w związku z ogólnym mocniejszym nastrojem gospodarczym. Trzeba nadmienić, iż ze wzrostem produkcji szło w parze zwiększenie sprzedaży i to w rozmiarze większym, niż produkcji, co uwydatniło się w spadku zapasów magazynowych.

Za ilościowym wzrostem produkcji i sprzedaży szedł wzrost pod względem wartości. Kiedy bowiem wartość sprzedaży, dokonanej przez huty szklane w okręgu Izby, wyniosła w roku 1935 ca 3 milj. zł., to w roku sprawozdawczym—ca 4,7 milj. zł., a więc o 56% więcej.

Ilość czynnych w okręgu Izby hut szklanych pozostała niezmieniona. W woj. lubelskim uruchomiono jedną, nieczynną dotychczas hutę, na Wołyniu zaś zlikwidowano małą sezonową hutę VIII kat. przemysłowej. Zmiany, jakie pod tym względem zachodziły w ostatnim pięcioleciu, przedstawia poniższe zestawienie.

Huty szklane czynne w okręgu Izby P.-H. w Lublinie w latach 1932–1936.

ROK	II		III		IV		V		VI		VII		VIII		Razem	
	L.	W.	L.	W.	L.	W.	L.	W.	L.	W.	L.	W.	L.	W.	L.	W.
1932	—	—	2	—	5	1	—	1	—	—	—	—	—	—	7	2
1933	—	—	2	—	2	—	—	1	—	1	—	—	—	—	4	2
1934	—	—	2	—	3	1	—	1	—	1	—	—	—	—	5	3
1935	1	—	1	1	3	—	1	—	—	—	—	1	—	1	6	3
1936	1	—	1	—	4	1	—	—	1	—	—	1	—	—	7	2

Według danych katastru Izby.

Eksplotacje złóż mineralnych.¹⁾

Odkryte i handlowo eksploatowane złoża mineralne w okręgu Izby obejmują: kamieniołomy granitowe, bazaltowe, wapniaka budowlanego, kwarcu, kopalnie fosforytów, kredy, rudy żelaznej (darniowej), gliny szamotowej, kaolinu, piasku i żwiru. Z wyjątkiem kopalń fosforytów, koncentrujących się koło Annopola w pow. janowskim, woj. lubelskim, wszystkie inne złoża mineralne znajdują się na terenie woj. wołyńskiego.

Najliczniej reprezentowane były kamieniołomy *granitowe*, gdyż przez 29 jednostek eksploatacyjnych (prowadzonych przez 27 firm), z których 6 przerwało pracę w ciągu roku sprawozdawczego.

¹⁾ Wyczerpującą bibliografię, dotyczącą złóż mineralnych Wołynia zawiera Rocznik Wołyński t. II, III i IV—w oprac. J. Hoffmana.

Eksplotacje złóż mineralnych w okręgu Izby P.-H. w Lublinie. *)

WYSZCZEGÓLNIENIE	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Razem
Kamieniołomy granitowe . . .	1	4	5	5	7	7	—	29
„ bazaltowe . . .	1	—	1	—	—	—	—	2
„ wapienka budowl. . .	—	—	—	—	1	—	7	8
„ kwarcu . . .	—	—	—	—	2	1	—	3
Kopalnie fosforytów . . .	—	—	—	—	1	3	—	4
„ kredy . . .	—	—	—	—	7	3	5	15
„ rudy żelaznej . . .	—	—	—	—	—	1	—	1
„ gliny szamot. . .	—	—	—	—	—	—	1	1
„ kaolinu . . .	—	—	1	2	1	—	—	4
„ piasku . . .	—	—	—	—	—	—	4	4
„ żwiru . . .	—	—	—	1	1	—	—	2

Według danych katastru Izby.

*) podział według kategorii świadectw przemysłowych.

Wydobycie i obróbka granitu *) w okręgu Izby P.-H. w Lublinie w r. 1936.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Miara	Ilość
Kamień łamany **) i brukowiec .	t.	446.603
Kostka brukowa i półbrucek .	„	49.597
Grys	„	45.362
Bloki surowe	m ³	359
Stopnie schodowe i krawężniki .	m. b.	8.644
Licówka dla mostów i budynków .	m ²	2.448

Według danych ankiety Izby. *) w 23 czynnych kamieniołomach.

**) w obliczeniach przyjęto 1 m. p. kamienia łamanego za 2 t.

Ze względu na brak cyfr, ilustrujących wydobycie granitów w latach poprzednich, Izba nie może przeprowadzić analizy porównawczej. Opierając się wszakże na relacjach firm, objętych ankietą, można byłoby sądzić, iż produkcja granitu w roku sprawozdawczym w każdym bądź razie nie przekroczyła wydobycia z roku poprzedniego.

Ogólne położenie tego działu kopalnictwa było raczej niekorzystne. Firmy eksploatujące złoża granitowe wskazywały na szereg czynników, które szkodliwie odbijały się na ich działalności. Wskazywano przede wszystkim na brak jakiegokolwiek planowości w zamówieniach ze strony instytucji publicznych, jako niemal wyłącznych odbiorców, co uniemożliwiało bardziej równomierne rozłożenie pracy w ciągu roku. W praktyce zdarzało się najczęściej, iż eksploatacje zaskakiwane były zamówieniami i terminami wykonania. Przetargi na dostawę kamienia i udzielanie zamówień odbywały się, wedle tych relacji, przeważnie w okresie wiosennym z terminami dostawy najpóźniej do końca jesieni, co czyni, iż przez miesiące zimowe i wiosenne kamieniołomy są najczęściej nieczynne. Szereg firm wskazał na import granitu zagranicznego (szwedzkiego) jako na zjawisko, które winno być ograniczone, zamówienia krajowe nie są bowiem wystarczające dla utrzymania istniejących kamieniołomów granitowych w stałym ruchu. Polska statystyka przywózowa nie uwzględnia w oddzielnej pozycji granitu, dlatego orientacja w statystyce tego kamienia jest tylko przybliżona. Pozycja statystyczna „kamienie budowlane, oprócz osobno wymienionych“ (Nr. poz. 162)¹⁾ zawiera cyfrę przywozu ze Szwecji w r. 1936—11.340 t. kamienia wartości 378 tys. zł. Cyfra ta powstała głównie z powodu wysokich dostaw, zrealizowanych w listopadzie i grudniu 1936 r. i niewątpliwie nie wyraża ona importu gospodarczo niezbędnego.

Kierownictwa kamieniołomów wskazują nadto na brak wykwalifikowanych robotników kamieniarskich. Nawet przy obecnym stanie kopalnictwa i obróbki kamienia, a tym bardziej wobec możliwości rozwojowych tej gałęzi kopalnictwa — należałoby zastanowić się nad stworzeniem fachowego ośrodka kształcącego — w postaci kursów kamieniarskich, czy specjalnej szkoły zawodowej.²⁾

Liczne firmy uskarżały się na wzajemną konkurencję między firmami prywatnymi i na konkurencję przedsiębiorstw państwowych i samorządowych.

Ze względu na charakter produkcji, sprzedaż kamienia odpowiada w przybliżeniu wysokości wydobycia, gdyż produkcja na skład przeważnie nie praktykuje się. Wartość sprzedanych w r. 1936 materiałów granitowych szacuje się na ca 4.776 tys. zł.

Kamieniołomy *bazaltowe* na Wołyniu (w okolicach Janowej Doliny, Berestowca i Mutwicy) są jedynymi w kraju. Ich wielkie znaczenie dla gospodarczo-społecznych stosunków Wołynia i dla ogólnej gospodarki nie podlega dyskusji. W okresie sprawozdawczym czynne były kamieniołomy w Janowej Dolinie i w Berestowcu. Łączna produkcja kostki,

¹⁾ Wydawnictwa G. U. S. — Handel Zagraniczny.

²⁾ Według niesprawdzonej informacji, podanej przez jedną z firm eksploatacyjnych, w kraju ma być tylko jeden kamieniarz, który ukończył szkołę mistrzów, jeszcze przed wojną w b. zaborze austriackim (w Czechach).

kamienia łamanego, tłucznia, grysu, krawężników, bloków, płytek wyniosła w 1936 r. 412 tys. tonn, a wartość sprzedaży 5.246 tys. zł.

Gliny typu *kaolinowego* zostały na Wołyniu odkryte i zbadane na obszarze występowania skał krystalicznych. Znane są głównie w okolicy Korca. W okolicy Klesowa używane są do wyrobu cegły ogniotrwałej i produktów szamotowych. Eksploatacja najcenniejszych złóż została rozpoczęta dopiero w ostatnim roku. W kopalni w Dermance wydobyto w 1936 r. 1.100 tonn kaolinu wartości 11 tys. zł. Jest nadzieja, że sprawa zaopatrzenia rynku krajowego w kaolin zostanie poważnie posunięta naprzód, m. in. dzięki akcji finansowej Funduszu Pracy. „... tymczasem najprzedsiejsze gatunki kaolinów sprowadzano do Polski z Czech, Niemiec, z Ukrainy Sowieckiej, a nawet niekiedy z dalekiej Anglii, podczas gdy kaolinów naszych tej samej jakości używa ludność Wołynia do bielienia chat¹⁾.” Opinia fachowca tej miary co prof. S. Małkowski, wypowiedziana o wołyńskich złożach kaolinowych, wystawia im wystarczające świadectwo dla zastąpienia materiału importowanego.

Z 4 istniejących w okręgu Izby kopalni *fosforytów* jedna pracowała w okresie sprawozdawczym tylko w ciągu 40 dni, pozostałe 160—220 dni. Wydobycie fosforytów wyniosło łącznie 17.836 tonn, z czego sprzedano 14.158 tonn za sumę 158.400 zł. W stosunku do zapotrzebowania krajowego jest to ilość oczywiście niewielka, lecz już same rozmiary importu fosforytów powinny zwrócić większą, niż dotychczas, uwagę na wszystkie możliwości eksploatacyjne tego minerału w kraju. W r. 1936 przywieziono do Polski 131.829 tonn fosforytów wartości 5.748 tys. zł., z następujących krajów: Z. S. R. R. — 52.134 t., Algier — 25.403 t., U. S. A. — 22.341 t., Marokko fr. — 17.521 t., Tunis — 11.290 t. Import fosforytów w r. 1936 wzrósł niemal trzykrotnie w stosunku do r. 1935, kiedy przywieziono 50.200 t. kamienia wartości 1.844 tys. zł. Wydobycie fosforytów w okręgu Izby stanowiło zatem zaledwie 13,5% importu w okresie sprawozdawczym.

Izba nie posiada materiału porównawczego w zakresie wydobywania i sprzedaży fosforytów w latach poprzednich, jednak z faktu, iż jedna eksploatacja czynna była tylko 40 dni, inna zaś została zlikwidowana z końcem roku (1936) wypływa wniosek, że sytuacja kopalń fosforytu w okręgu Izby była raczej niekorzystna. Stan taki zainteresowani przypisują niektórym trudnościom lokalnym, jak m. in. znacznej odległości miejsca wydobywania od kolei, co zmusza do dodatkowego używania trakcji konnej, podrażniającej eksploatację, następnie niedostatecznemu zainteresowaniu fosforytami pochodzenia annopolskiego krajowych fabryk nawozów sztucznych. Zapotrzebowanie hut żelaznych na mączkę fosforytową waha się w zależności od zamówień na surówkę fosforową i nie może stanowić głównego źródła zbytu, tym więcej, że huty mają używać fosforytu głównie pochodzenia zagranicznego.

¹⁾ S. Małkowski, *Z geologii Wołynia*. Rocznik Wołyński, t. II, s. 398.

Łączna wartość sprzedaży materiałów, pochodzących z eksploatacji mineralnych w okręgu Izby wyniosła w roku sprawozdawczym niespełna 11 miln. zł. W sezonie letnim eksploatacje te zatrudniły prawie 7 tys. robotników, w zimowym—ponad 5 tys.

Zatrudnienie w eksploatacjach złóż mineralnych w okręgu Izby P.-H. w Lublinie w 1936 r.

EKSPLOATACJE	Czerwiec		Grudzień	
	Ilość zakładów czynnych	Ilość robotników	Ilość zakładów czynnych	Ilość robotników
Granity . . .	20	3.199	12	1.935
Bazalty . . .	2	3.695	2	3.303
Fosforyty *). . .	2	130	2	140
Kaolin . . .	—	—	1	40
Kwarc . . .	1	22	1	24
Kreda . . .	6	44	6	23

Według danych ankiety Izby.

*) prócz tego nieznaną liczbą akordantów w jednej kopalni.

Przemysł oparty na artykułach zwierzęcych.

PRZEMYSŁ SZCZECINIARSKI.

Rok sprawozdawczy zaznaczył się w przemyśle szczeciniarskim wydatnym zwiększeniem tonażu eksportowego. Wyniki osiągnięte w tym roku przez przemysł międzyrzecki przekroczyły kwoty wywozowe, osiągane w każdym z lat, następujących po wprowadzeniu przepisów o reglamentacji wywozu szczeciny. Rezultaty poszczególnych lat przedstawiały się następująco:

1931	—	212.380	kg.	brutto
1932	—	257.663	"	"
1933	—	264.418	"	"
1934	—	222.503	"	"
1935	—	282.866	"	"
1936	—	311.692	"	"

Według danych Izby.

Z rozwoju tych liczb widać, że przemysł międzyrzecki, pomimo pewnych wad organizacyjnych i braku kapitału obrotowego, potrafił nie tylko dostosować się do zmieniających się i coraz to trudniejszych form wymiany międzynarodowej, lecz nawet, wyjąwszy r. 1934, jako szczególnie niekorzystny dla eksportu szczeciniarskiego, zdobywać z roku

na rok powiększające się efekty. Naturalnie, że czynniki koniunkturalne odegrały tutaj również pierwszorzędą rolę.

Zasadnicze kierunkowe nastawienie eksportu nie ulegało większym zmianom. Cyfry wywozu szczeciny przerobionej z okręgu Izby przedstawia poniższa tabela:

Wywóz szczeciny przerobionej z okręgu Izby P.-H. w Lublinie w latach 1931–1936 i z Polski w 1936 r.

w kg. brutto

KRAJ ODBIORU	1931	1932	1933	1934	1935	1936	
						Okręg I. P.-H.	Polska
OGÓŁEM . . .	212.380	257.663	264.418	222.503	282.866	311.692	365.983*)
Anglia . . .	26.684	46.579	55.414	61.548	109.152	132.721	147.240
Argentyna . . .	107	70	21	8	—	—	—
Austria . . .	3.366	3.187	4.013	6.048	10.464	10.200	18.724
Belgia . . .	94	1.549	4.330	6.278	8.742	6.927	7.028
Brazylia . . .	261	414	351	650	158	449	449
Czechosłowacja . . .	21.821	21.835	14.653	15.910	17.757	23.668	30.290
Dania . . .	8.641	1.702	3.134	1.030	671	594	1.904
Egipt . . .	—	20	—	569	—	—	—
Finlandia . . .	1.065	331	276	870	3.233	1.003	1.003
Francja . . .	8.994	1.828	6.923	10.463	17.515	9.520	13.936
Grecja . . .	100	43	45	20	42	91	91
Hiszpania . . .	98	1.857	34	26	—	535	535
Holandia . . .	466	290	135	310	1.237	2.654	2.779
Islandia . . .	—	—	—	—	—	110	110
Japonia . . .	—	—	—	10	—	—	—
Jugosławia . . .	275	85	10	—	36	9.177	9.712
Luxemburg . . .	50	—	9	—	—	—	—
Niemcy . . .	128.118	163.919	158.159	83.151	46.167	31.356	38.986
Norwegia . . .	372	375	230	45	1.565	281	281
Palestyna . . .	—	30	29	29	—	4	4
Portugalia . . .	99	—	—	30	—	250	257
Rumunia . . .	218	20	73	—	—	—	—
Syria . . .	—	65	—	—	10	—	—
Szwajcaria . . .	1.001	1.079	466	1.217	1.095	6.752	7.100
Szwecja . . .	3.185	1.541	460	595	911	910	1.420
U. S. A. . .	5.876	6.816	13.705	32.541	63.506	73.874	74.971
Węgry . . .	360	1.203	1.029	69	111	616	3.234
Włochy . . .	1.129	825	919	1.086	474	—	—

Według danych Izby, opracowanych na podstawie zaświadczeń, zwalniających od cła wywozowego.

*) W tabeli nie uwidoczniiono wywozu do: Wenezueli — 6015 kg. i Ceylonu — 4 kg.

Uwaga: Cyfry te nie odpowiadają ściśle cyfrom wywozu, ogłoszonym przez G. U. S. (Rocznik Handlu Zagran. 1936). Według G. U. S. wywóz z Polski w r. 1936 wyniósł 3.363 q. Jeśli od wagi brutto, przyjętej w statystyce Izby, odjąć ca 10% na tarę, wówczas cyfry wywozu zbliżą się ku sobie.

Ceny szczeciny przerobionej w Międzyrzecu w 1936 r.

w dolarach złotych za 1 kg. loco Międzyrzec.

GATUNEK	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X*)	XII	XII
Gekochte Stock 70 m/m	0,36	0,36	0,36	0,40	0,40	0,40	0,40	0,38	0,38	3,25	0,40	0,40
„ 0 — I .	0,80	0,80	0,80	0,88	0,90	0,95	0,96	0,88	0,88	7,85	0,96	1,00
„ II — III	2,80	2,80	2,80	3,05	3,10	3,25	3,25	3,00	3,00	28,00	3,25	3,25
„ gezupfte .	0,86	0,86	0,86	0,94	0,96	1,00	1,00	0,92	0,92	8,10	1,00	1,05
Weisse gekochte .	1,40	1,40	1,40	1,50	1,50	1,50	1,50	1,40	1,40	12,50	1,40	1,40
Kurzer Leck .	1,15	1,15	1,15	1,20	1,20	1,22	1,20	1,20	1,20	10,60	1,15	1,15
Langer Leck .	3,00	3,00	3,00	3,25	3,25	3,25	3,25	3,00	3,00	26,75	2,75	2,75
Extra kurzer Leck .	1,65	1,65	1,65	1,80	1,80	1,75	1,75	1,60	1,60	14,25	1,50	1,50
„ langer „ .	4,80	4,80	4,75	5,00	5,00	4,80	4,50	4,25	4,25	37,00	4,00	4,00
Grauer Leck .	7,00	7,00	6,50	7,00	7,00	6,50	6,50	6,10	6,10	53,00	6,00	7,50
Bukarester .	2,75	2,75	2,75	3,00	3,10	2,90	2,75	2,60	2,60	23,00	2,50	2,50
Geback. Leck (Gostorg)												
kurz .	1,80	1,80	1,75	1,80	—	—	1,80	1,60	1,60	13,50	1,50	1,50
lang .	5,00	5,00	4,90	5,10	—	—	5,00	4,80	4,80	40,00	4,75	4,75
Silber Leck kurz .	2,20	2,20	2,10	2,20	2,20	2,10	2,10	1,90	1,90	16,00	1,85	1,85
„ „ lang .	5,50	5,50	5,00	5,25	5,25	5,15	5,20	5,00	5,00	43,00	5,00	5,00

Według danych Izby.

*) w złotych w zlocie.

Wśród krajów odbiorczych w dalszym ciągu na pierwszym miejscu pozostawała Anglia, która nie tylko zwiększyła swój absolutny udział w odbiorze szczeciny z okręgu Izby (również z Polski), lecz także swój udział względny—z 38,5% w r. 1935 do 42,5% w r. 1936. Ciężar światowego obrotu szczecina przesunął się w ostatnich latach z Niemiec do Anglii, która przejęła rolę pośrednika w obrocie szczecina. Za W. Brytanią szły Stany Zjednoczone Am. Poł., podnosząc swój udział z 22,5% w r. 1935 do 23,7% w roku sprawozdawczym. Kraj ten przedstawia pod względem chłonności niezwykle interesujący obraz. Jeszcze w r. 1931 wywieziono z terenu Izby do U. S. A. tylko 5.876 kg. szczeciny, w latach następnych wzrost postępował w stosunku geometrycznym, wywóz zwiększał się za każdym razem dwukrotnie w stosunku do poprzedniego roku, aż w r. 1936 wyniósł 73.874 kg. Jedynie Anglia, wprawdzie nie w tak szybkim tempie, wykazała jednak podobnie systematyczny wzrost importu szczeciny z Polski. Na trzecim z kolei miejscu stały Niemcy, z którymi stosunki układały się w ramach wzajemnej umowy kontyngentowo-dewizowej. To ograniczenie, pomimo wielkiego zapotrzebowania, okazywanego przez firmy niemieckie, doprowadziło do dalszego spadku wywozu. Polityka dewizowa Niemiec doprowadziła je w zakresie obrotu

szczecina do roli czysto konsumpcyjnej. Jeśli bowiem (według statystyki niemieckiej) w latach 1931 — 1934 Niemcy wywoziły szczecinę w ilości okragło 5.000 kg. rocznie, to w r. 1935 już — 1.634 q., a w r. 1936 — tylko 543 q., podczas gdy globalny import niemiecki nie wykazał większych różnic, utrzymując się w latach 1931 — 1936 na poziomie 10 — 16 tys. q. Od paru lat korzystną ewolucję wykazuje rynek czechosłowacki, holenderski i szwajcarski. Nie dopisał w roku sprawozdawczym rynek francuski, obniżył się również udział Belgii. Wywóz na rynek austriacki zatrzymał się na poziomie zeszłego roku. Inne kraje odbiorcze odgrywały naogół mniej ważną rolę.

Pocieszającym wynikiem eksportu pod względem ilościowym nie odpowiadały wyniki pod względem wartości, która z 5.561 tys. zł. w r. 1935 obniżyła się do 4.604 tys. zł. w r. 1936¹⁾. Ten stan rzeczy był rezultatem zniżkowej na ogół tendencji, która przejawiała się w cenach większości gatunków szczeciny przerobionej.

Ceny osiągane w roku sprawozdawczym wskazuje podana wyżej tabela.

PRZEMYSŁ GARBARSKI.

Przemysł garbarski stał w roku sprawozdawczym pod znakiem silnej zwyżkowej tendencji w zakresie surowca, zarówno krajowego, jak i zagranicznego pochodzenia, tendencji, której początek sięgał jeszcze drugiej połowy r. 1934. Towarowa reglamentacja przywozu, w łączności z wprowadzonymi na wiosnę ograniczeniami dewizowymi, wytworzyła na rynku garbarskim zjawisko stale nienasyconego popytu, szczególnie na ciężki surowiec bydlęcy, którego produkcja krajowa nie dostarcza, ani w dostatecznej ilości, ani w odpowiedniej jakości. Zagraniczni eksporterzy skór bydlęcych, niezależnie od obiektywnych trudności, wynikających z polskiego systemu reglamentacyjnego, po przykrych doświadczeniach, odczutyh w związku z zarządzeniami dewizowymi—wykazywali w dodatku rezerwę przy angażowaniu się w stosunki z polskimi garbarzami, — co potęgowało głód surowcowy. Jesienne zarządzenia finansowe niektórych państw (bloku złotego) jeszcze bardziej pogłębiły trudności przemysłu garbarskiego, stawiając pod znakiem zapytania szereg umów na dostawę surowca, zawartych przed wprowadzeniem tych zarządzeń.

Niedostateczny dopływ surowca zagranicznego wytworzył bardzo mocną na ogół tendencję dla surowca krajowego, która z różnym nasileniem trwała przez cały okres sprawozdawczy. W niektórych miesiącach zjawisko to występowało z taką siłą, iż przemysłowcy garbarscy traktowali je jako objaw niezupełnie normalny, nie znajdujący wytłumaczenia w zwykłym rozwoju koniunktury, widząc w nim znamiona pewnych przerostów w wykorzystaniu wyjątkowej sytuacji przez hurtowników skór surowych. Żądania stawiane przez hurtowników, według zda-

¹⁾ Według G. U. S. — dane dla całej Polski.

nia przemysłu garbarskiego, były przesadnie wygórowane, tym bardziej jeszcze, że dostawcy hurtowi, wykorzystując trudności zaopatrywania się fabryk w surowiec, wyeliminowali w okresie najwyższego napięcia koniunkturalnego transakcje kredytowe, żądając płatności gotówkowych.

Pomimo wzrostu cen surowca zagranicznego zdarzało się, iż w wielu wypadkach towar zagraniczny kalkulował się taniej od krajowego. Mocna tendencja objęła nie tylko skóry ciężkie bydłowe, lecz również i ssaki cielece, poszukiwane dla celów eksportowych.

Trudności w imporcie podstawowego surowca, a także garbników i chemikaliów, wzrost cen surowców przywożonych i krajowych,—musiały podnieść koszty produkcji, co znalazło swój odpowiednik w cenach towaru gotowego. Trzeba jednak zaznaczyć, iż wzrost cen towaru gotowego nadążał z reguły z pewnym opóźnieniem za wzrostem cen surowca i w mniejszym stosunku. Rozwój cen towaru gotowego obrazuje podane dalej zestawienie, z którego widać, iż przeciętny poziom cen, osiąganych w roku sprawozdawczym we wszystkich niemal miesiącach przekraczał poziom cen z r. 1935.

W przedstawionych wyżej warunkach garbarnie nie dociągnęły pod względem wysokości produkcji do poziomu z r. 1935. Izba nie dysponuje cyframi produkcji wszystkich garbarni w jej okręgu, na podstawie jednak statystyki produkcji 3 fabryk garbarskich można stwierdzić, że zarówno w skórkach podeszwowych, jak blankowych i juchtach, produkcja w r. 1936 obniżyła się. Odpowiada to stanowi rzeczy w całej Polsce, albowiem produkcja skór podeszwowych spadła z 16.541 t. w r. 1935 do 16.147 t. w r. 1936, blanków—z 425 t. do 398 t., faledrów i juchtów — z 970 t. na 670 t.¹⁾

Ilościowy spadek produkcji został w pewnym stopniu wyrównany wzrostem wartości.

Na terenie Izby czynnych były w okresie sprawozdawczym 7 garbarni.

Garbarnie czynne w okręgu Izby P.-H. w Lublinie w latach 1934—1936.

ROK	IV		V		VI		Razem	
	L	W	L	W	L	W	L	W
1934	4	—	2	—	1	2	7	2
1935	3	—	2	—	2	1	7	1
1936	3	—	—	1	2	1	5	2

Według danych katastru Izby.

U w a g a. Zestawienie nie obejmuje zakładów wykupujących świadectw poniżej VI kat. przem.

¹⁾ Według G. U. S. — dane dla zakładów do V kat. przem.

Ceny hurtowe skór gotowych w okręgu Iłby Przemysłowo-Handlowej w Lublinie w latach 1935 i 1936.

20 zł. za 1 kg.

WYSZCZEGÓL- NIENIE	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Krupony pode- szwowe średnie	1936	—	3,60	3,50—3,60	3,40—3,60	3,40	3,40	3,50—3,60	3,40—3,80	3,90—4,00	3,75—3,90	3,60—3,75
1935	3,50—3,75	3,65—3,75	3,80—3,75	3,50—3,75	3,75—4,00	3,80—4,00	4,00	4,00—4,50	4,00—4,50	4,00—4,30	4,00—4,50	4,00—4,60
Szczęki pode- szwowe	1936	—	1,50—1,80	1,50—1,80	1,55—1,80	1,55—1,60	1,55—1,60	1,70—1,75	1,60 *	1,80 *	1,50 *	1,45 *
1935	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1936	1,45 *	1,50 *	1,50 *	1,50 *	1,65 *	1,65 *	1,70—1,95	1,75—1,95	1,70—1,95	1,65—1,95	1,75—1,95	1,80—1,95
Boki podeszwo- we średnie	1936	—	2,70	2,65—2,70	2,65—2,70	2,60—2,65	2,60—2,70	2,70—2,80	2,70—2,75	2,70—2,80	2,65—2,75	2,65
1935	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1936	2,55—2,65	2,55—2,65	2,60—2,65	2,50—2,65	2,65	2,70	2,70	2,70—2,75	2,70—2,75	2,70	2,70—2,75	2,70—2,75
Blanki	1936	—	6,50—6,75	6,50—6,75	6,50—6,75	6,50—6,75	6,50—7,25	7,00	7,00	7,00—7,75	7,00—7,25	7,25
1935	7,00—7,50	7,00—7,50	6,50—7,50	6,50—7,50	7,00—8,00	7,00—8,00	7,50—8,00	7,50—8,00	7,50—8,00	7,50—8,00	7,50—8,00	8,50
Jucht	1936	—	5,50—5,75	5,50—5,75	5,50—5,75	5,50—5,75	5,50—5,75	6,00—6,25	7,00—7,50	6,25—7,00	6,25—7,50	6,00—7,00
1935	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1936	5,50—6,00	5,50—6,00	5,50—6,00	5,50—6,00	6,00—6,25	6,00	6,00—6,30	6,30—7,00	6,30—7,00	6,30—7,50	6,30—8,00	6,30—8,00

Według danych Iłby.

U w a g a. Notowania oznaczone gwiazdką (*) opierają się na danych jednej garbarni, pozostałe — dwu poważniejszych garbarni.

Przemysł i handel drzewny.

Gospodarka drzewna poczęła w roku sprawozdawczym podnosić się z upadku. Okręg Izby, jakkolwiek pod względem rodzaju bogactw leśnych przedstawia teren dość specjalny (dąb wołyński), wchłonięty został również przez ogólny prąd zwyżkującej koniunktury drzewnej.

Wyrazem panującego ożywienia były m. in. wskaźniki przepracowanych robotniko-godzin w przemyśle drzewnym, które w każdym miesiącu r. 1936 przewyższały odpowiednie wskaźniki z r. 1935.

Szczególnie dobitny wzrost pod tym względem zanotowano w II półroczu 1936 r.

Wskaźniki przepracowanych robotniko-godzin w przemyśle drzewnym*) w Polsce w latach 1935 i 1936.

ROK	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Średni roczny
1935	60,1	65,4	63,7	64,5	62,6	64,5	68,3	72,5	76,0	69,2	68,8	71,2	67,2
1936	66,7	67,0	69,0	72,1	72,3	71,3	75,0	76,8	81,6	75,8	73,5	77,0	73,2

Według danych Instytutu B. K. G. i C.

*) w zakładach zatrudniających 20 i więcej robotników, na podstawie statystyki zatrudnienia, prowadzonej przez G. U. S.

Wprawdzie dostępna statystyka zatrudnienia w przemyśle drzewnym w okręgu Izby wykazuje, zwłaszcza na Wołyniu, niewielki spadek ilości zatrudnionych, należy jednak wziąć pod uwagę, że obejmuje ona tylko zakłady zatrudniające 20 i więcej robotników, normalnie więc zakłady od V kat. przemysłowej wzwyż, których liczba, w porównaniu z zakładami niższych kategorii (VI i VII kat., nie licząc już VIII), jest stosunkowo nieduża.

Zatrudnienie w przemyśle drzewnym*) w okręgu Izby P.-H. w Lublinie w latach 1935 i 1936¹⁾

Stan w ostatnim dniu każdego miesiąca.

WOJE- WÓDZTWO	ROK	M i e s i ą c e											
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Lubelskie	1935	1596	1823	1984	2002	2017	1835	1703	1486	1335	1092	1135	1147
	1936	1410	1721	1959	2008	1948	1987	1825	1468	1319	1237	1093	1319
Wołyńskie	1935	2252	2597	2904	2674	2886	3028	2927	2637	2218	2282	2407	2500
	1936	1599	1937	2272	2618	2865	3055	2854	2531	2063	2146	1951	2070

Według danych G. U. S.

*) W zakładach zatrudniających 20 i więcej robotników.

¹⁾ Stan zatrudnienia w przemyśle drzewnym według statystyki Wojewódzkich Biur Funduszu Pracy w Lublinie i Łucku, obejmującej zakłady zatrudniające 5 i wię-

Wzmoczenie ruchu w przemyśle drzewnym znalazło również odbicie w liczbie czynnych tartaków i eksploatacyj leśnych.

**Liczba tartaków i eksploatacyj leśnych
w okręgu Izby P.-H. w Lublinie w latach 1934—1936**

WYSZCZEGÓLNIENIE	Rok	III		IV		V		VI		VII		VIII		Razem	
		L	W	L	W	L	W	L	W	L	W	L	W	L	W
Tartaki	1934	—	3	18	12	25	20	36	29	34	9	63	25	176	98
	1935	—	4	16	12	20	13	45	28	43	14	68	23	192	96
	1936	—	5	7	9	24	17	42	32	50	24	85	23	208	110
Eksploatacje leśne	1934	—	—	2	4	14	13	46	41	92	75	85	74	239	207
	1935	1	—	4	1	16	15	46	37	88	64	101	72	256	189
	1936	—	—	2	1	15	8	52	41	86	76	129	76	284	202

Według danych katastru Izby.

U w a g a. Podział według kategorii świadectw przemysłowych; L — Lublin, W — Wołyń.

Charakterystyczne jest, iż przy ogólnym wzroście liczby czynnych tartaków widoczne było przesunięcie głównej masy wzrostu w kierunku przedsiębiorstw, pracujących na podstawie świadectw niższych kategorii. Zwiększenie stanu zatrudnienia i obniżenie poziomu kategorii świadectw przemysłowych mogło wystąpić na tle ulg przy nabywaniu świadectw przemysłowych, o czym mowa była w części ogólnej sprawozdania.

Procesowi ożywienia w drzewnictwie towarzyszyły okoliczności, nakazujące rozłożenie tego zjawiska na dwa równocześnie, lecz nie równolegle biegnące, nurty: zagadnienie surowca i materiału przemysłowego.

Zagadnienia te, wykraczające poza ramy koniunktury drzewnej, tkwią u podstaw struktury prywatnego przemysłu drzewnego, nie tylko w okręgu Izby, lecz i w całej Polsce.

Gospodarka surowcowa, której rentowność obniżyła się w ostatnich latach do minimalnych granic, która w licznych wypadkach w ogóle

cej robotników, przedstawiał się w roku sprawozdawczym w sposób następujący:

WOJEWÓDZ-TWO	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Lubelskie . .	3195	3070	3954	4083	4283	4458	4301	4156	4206	3970	3898	3900
Wołyńskie . .	3762	3804	3714	4286	4923	4573	4594	4608	4740	4292	2672	2032

Jak widać różnica w rozmiarach zatrudnienia była znaczna i przypadła zasadniczo (poza możliwymi nieścisłościami statystycznymi) na zakłady, zatrudniające poniżej 20, a więcej niż 5 robotników.

nie była opłacalna, poczęła wracać do stanu opłacalności. Notowane w roku sprawozdawczym, a zwłaszcza pod koniec tego roku, ceny surowca umożliwiały już prowadzenie normalnej gospodarki leśnej, z zapewnieniem oprocentowania kapitału i nawet zysków. Zjawisko to można traktować tylko jak pozytywny objaw gospodarczy, gdyż jedynie zdrowa baza surowcowa jest w stanie zapewnić przemysłowi przeróbczemu normalne warunki pracy. Deficytowość gospodarki surowcowej w dłuższym okresie czasu może ograniczyć podaż surowca, stawiając przemysł w sytuacji, z której właściwym wyjściem jest likwidacja przedsiębiorstw.

Wskaźniki cen drewna surowego i obrobionego w latach 1935 i 1936.

MATERIAŁ	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Średni roczny
Drewno surowe													
1935	45,2	46,2	45,3	44,7	43,0	42,6	42,2	41,9	41,3	42,2	46,6	46,5	44,0
1936	49,2	50,2	49,6	48,1	49,1	47,8	48,4	48,9	49,9	50,7	62,0	74,1	52,3
Drewno obrobione													
1935	39,9	39,9	39,7	39,6	39,7	39,5	39,7	39,3	39,6	40,0	39,5	39,7	39,7
1936	40,2	40,6	40,3	41,4	41,7	42,2	42,5	43,4	44,2	46,8	48,3	50,7	43,5

Według danych Instytutu B. K. G. i C.

Wskaźnik cen hurtowych drewna surowego, na ogół dość spokojnie kształtujący się w r. 1935, w roku sprawozdawczym, a szczególnie w ostatnich miesiącach tego okresu, począł gwałtownie wzrastać, wzrastać w tempie nie mającym przykładu w innych dziedzinach gospodarki. Od początku do końca roku sprawozdawczego wskaźnik podniósł się z 49,2 do 74,1, czyli o 50 %.

Koniunktura drzewna sprzyjała również wzrostowi cen materiałów przemysłowych. Podczas gdy jednak ceny surowca w ciągu roku podniosły się o 50 %, to ceny materiałów przemysłowych — tylko o 26 % (wskaźnik z 40,2 w styczniu do 50,7 w grudniu 1936). Ta dysproporcja we wzroście cen surowca i materiału obrobionego, dysproporcja zbyt wielka, aby mogła mieścić się w ramach normalnego rozwoju gospodarki, stanowi dla przemysłu prywatnego problem niezwyklej wagi, o charakterze bynajmniej nie przejściowym, koniunkturalnym, lecz, jak powiedziano wyżej, strukturalnym.

Zwarcie tych zupełnie swoistych nożyc cen mogłoby nastąpić jedynie przez odpowiednie snízenie górnego ramienia surowcowego, gdyż ceny przemysłowe, — jako podlegające skomplikowanemu wpływowi koniunktury światowej, w której Polska nie zajmuje ważniejszego miejsca wśród głównych partnerów eksportowych (Z. S. R. R., kraje skandynaw-

skie, Kanada),—nie leżą w sferze wpływów polskiej gospodarki. Droga, polegająca na rekonstrukcji rynku wewnętrznego, w obecnym stanie rzeczy posiada również niewiele szans. Prywatna własność leśna — ograniczona, i słusznie, w prawach wyrębu—nie może nadążyć za naciśkającym popytem prywatnego przemysłu drzewnego, działającego pod wpływem ożywionej koniunktury światowej, rozbudowanego, jak twierdzą zainteresowani, ponad możliwości surowcowe lasów prywatnych i odsuniętego od bogatej bazy surowcowej Lasów Państwowych. W tych warunkach przemysł prywatny, ponaglany koniunkturą, umowami, terminami dostaw, przelicytowuje się często przy nabywaniu surowca, płacąc zań ceny wyższe od usprawiedliwionych nawet zwyżkową koniunkturą.

Fundamentalnym zatem problemem dla drzewnictwa jest brak bazy surowcowej. Potwierdzają to liczne uchwały i rezolucje organizacji branżowych¹⁾. „Brak ten pociąga za sobą chwiejność i przypadkowość przedsiębiorstw, powstających od przypadku do przypadku, od kupna jednego obiektu do kupna drugiego. Ta chwiejność i przypadkowość uniemożliwiają planowe gospodarowanie, a tym samym polepszenie jakości produkcji i tak koniecznej jej standaryzacji. Na domiar złego przemysł prywatny, zmuszony do nabywania surowca wskutek braku kredytów za gotówkę, zamraża kapitał obrotowy w surowcu i dla umożliwienia produkcji zmuszony jest do przedwczesnej sprzedaży, do pobierania zaliczek i t. p.”²⁾.

Wzrost cen, jako rezultat ożywienia koniunkturalnego, a zwłaszcza szybki wzrost cen, nosi w sobie niebezpieczeństwo pewnych komplikacji rynkowych, utrudniających pełne wykorzystanie dobrej koniunktury. Mianowicie szybki wzrost cen zwięża niejako podstawy produkcji, ku czemu przyczynia się brak kredytów i w odpowiedniej wysokości kapitałów obrotowych. Zjawisko to zaobserwowano również w okręgu Izby.

Osiągnięcia gospodarki drzewnej na najważniejszym odcinku, na odcinku eksportowym, pod względem wartości przekroczyły wyniki

¹⁾ W czasie obrad Walnego dorocznego Zebrania Rady Naczelnej Związków drzewnych i komitetów eksportowych w dniu 20.IV 1937 r. powzięto w zakresie tego problemu następującą rezolucję: „Rada Naczelna, uznając wielką doniosłość zagadnienia cen, uważa za konieczne stwierdzić, że tylko odpowiednia koordynacja państwowej gospodarki drzewnej z akcją drzewnictwa prywatnego w tej dziedzinie pozwoli na prowadzenie racjonalnej polityki cen, która uchroniłaby gospodarkę drzewną od niepożądanych wstrząsów.

Rada Naczelna Związków Drzewnych stwierdza z całym naciskiem konieczność uregulowania stosunków między Radą Naczelną a Naczelną Dyрекcją L. P.

Rada Naczelna, uważając, że zaopatrzenie w surowiec przemysłu prywatnego jest zagadnieniem bytu tego przemysłu i całej gospodarki drzewnej, wzywa prezydium do podjęcia wysiłku w kierunku zagwarantowania przemysłowi drzewnemu odpowiedniej bazy surowcowej”.

²⁾ Z referatu rady Izby dr. E. Gincburga, wygłoszonego na Plenarnym Zebraniu Lubelsko-Wołyńskiego Związku Przemysłowców i Kupców Drzewnych w Lublinie.

z 1935 r., nie dociągnęły natomiast ilościowo. Eksport drewna i wyrobów z Polski z 1.731 tys. t. w r. 1935 obniżył się do 1.676 tys. t. w r. 1936, czyli o 3,2%, pod względem wartości zaś—z 155,4 miln. zł., w r. 1935 podniósł się do 162,8 miln. zł. w r. 1936, a więc o 4,7%.

Eksport drewna z terenu Izby w zasadniczych rysach kształtował się analogicznie do wywozu z całej Polski.

Nadanie drewna i wyrobów ze stacyj, leżących w okręgu Izby P.-H. w Lublinie, zagranicę i do portów polskich Gdyni i Gdańska w latach 1935 i 1936.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Okręg I. P.-H.		w tonnach	
			Woj. Lubelskie*)	Woj. Wołyńsk.**)
	1935	1936	1936	
drzewo opałowe . . .	1.354,1	430,1	30,1	400,0
„ nieobr. liściaste .	42.143,5	49.231,5	21.504,2	27.727,3
„ „ iglaste .	10.286,2	19.175,0	16.986,4	2.188,6
kopalniaki	795,8	306,7	253,8	52,9
słupy telegraficzne .	1.271,1	1.702,7	956,1	746,6
celuloza	3.041,4	1.014,0	—	1.014,0
drzewo zapalczane .	4.068,3	1.625,0	849,9	775,1
„ obr. liściaste .	39.138,4	45.192,0	12.946,9	32.245,6
„ „ iglaste .	46.169,0	48.019,2	13.521,2	34.498,0
olcha	133,2	267,9	184,1	83,8
klepki	4.717,4	4.600,2	1.677,5	2.922,7
podkłady kolejowe .	36.347,6	43.112,7	30.663,8	12.448,9

Według danych Centralnego Biura Statystyki Przewozów P.K.P.

*) stacje leżące na terenie woj. lubelskiego, **) stacje leżące na terenie woj. wołyńskiego.

W podanym zestawieniu szczególnie uderza spadek wywozu kopalniaków i papierówki, co w odpowiedniej proporcji powtórzyło się również w wywozie z całej Polski. O ile spadek wywozu papierówki został w pewnej mierze skompensowany przez wzrost spożycia krajowego, o tyle spadek wywozu kopalniaków, nie znajdując zrównoważenia w konsumpcji krajowej, był wydarzeniem zupełnie niepomysłnym. Poza wymienionymi sortymentami oraz drzewem zapalczanym i klepką wszystkich inne pozycje wywozowe uległy zwiększeniu.

Sytuacja na międzynarodowym rynku drzewnym kształtowała się w roku sprawozdawczym pod znakiem mocnej na ogół tendencji, wyrażającej się we wzmożonym zapotrzebowaniu i w wyższe cen, co przy

Ceny niektórych sortymentów drzewnych

WYSZCZEGÓLNIENIE	miara	I	II	III	IV
DĘBINA:					
Bloki od 3 m. dług. 40—49 cm. I kl.	m ³	90—100	90—100	90—100	89—95
Dłużyce od 20 cm. w czubie .	„	30—35	30—35	30—35	30—35
Boulsy w blokach od 3 m. dług. średnicy 30 — 39 cm. I kl.	„	100—110	100—110	100—110	100—110
Deski nieobrzn. od 3 m. dług. (loseware) I i II kl. . . .	„	70—80	70—80	70—80	70—80
Deski obrzynane (towar paryski) od 1 m. długości	„	135—150	125—135	125—135	125—135
Fryzy czesko-wiedeńskie od 40 cm. dług. i 70—10 szer. I i II kl.	„	115	115	115	115
Deszczułki i fryzy posadzkowe wykończone	m ²	4,5—6	4,5—6	4,5—6	4,5—6
Szwele eksportowe ¹⁶ / ₂₆₅ , ¹⁵ / ₂₅ .	1 szt.	6,5—7	6,5—7	6,5—7	6,5—7
Planksony	m ³	80—90	75—85	80—90	80—90
Bindra	laga podw.	31—40	36—42	42—50	42—50
Klepka memelska redukeyjna .	1 kopa	325—350	325—350	325—350	325—350
S O S N A:					
Bloki okrągłe I kl. eksport. od 30 cm. czubie	m ³	55—60	45—55	50—60	50—60
Dłużyce od 17 cm. w czubie od 25 cm. średn. zrównanej	„	20—22	18—20	18—20	18—20
Kloce tartaczne od 3 m. dług. 18—25 cm. w czubie . . .	„	16—17	16—17	17—18	17—18
Słupy teletechniczne krajowe do 8 1/2 m. długości . . .	„	21—23	21—23	21—23	21—23
Kopalniaki normalne w dłużycach odziomkowych od 10 cm. w czubie, od 7 m. dł. . .	„	11—13	11—13	11—13	11—13
Tymbry	1 st. ³	1—1,1	1—1,1	1—1,1	1—1,1
Sleepry ¹⁰ / ₁₀ ” redukeyjne ³⁰ / _{30/20} .	1 szt.	6,6—6,85	6,6—6,85	6,75—7	7—7,2
Podkłady dyrekeyjne	mb.	3,1—3,2	3,1—3,2	3,1—3,2	3,1—3,2
Kantówka cios. 4-8”—6 1/2 m. dł.	m ³	23—23	23—28	25—28	25—30
Deski stolarka I i II kl. . . .	„	65—80	65—80	70—85	70—85
Bale eksportowe angielskie 3×8 i 3×9 (U. S.)	„	35—37	35—37	39—42	39—42
Tarcica budowlana grubości 30—40 m/m . . .	„	36—38	36—38	36—38	38—40

Według notowań Komisji Cennikowej Drzewnej przy Izbie P.-H. w Lublinie.

w okręgu Izby P.-H. w Lublinie w 1936 r.

w złotych loco wagon st. załadowania

V	VI VII VIII	IX	X	XI	XII	Ceny najniższe i najwyższe
80—90	d o k o n y w a n o	85—95	85—95	75—80	78—82	75—100
30—35		35—40	35—40	35—40	40—45	30—45
100—110		100—110	100—110	100—110	110—120	100—120
70—80		70—80	75—85	75—85	80—90	70—90
110—125		115—125	115—130	140—150	150—160	115—160
115		120	120	120	125	115—125
4,5—6		5,5—6,5	5,5—6,5	5,5—6,5	6—7	4,5—7
6,5—7		6,5—7	7—7,5	7—7,5	7—7,5	6,5—7,5
80—90		80—90	85—95	105—115	110—120	75—120
42—50		40—50	50—55	55—60	60—65	31—65
325—350		375—400	400—450	450—500	500—530	325—530
45—55	n i e n o t o w a ń	50—60	50—60	55—60	60—70	45—70
18—20		22—24	22—24	24—26	25—27	18—27
17—18		18—20	20—22	22—24	25—27	16—27
21—23		22—24	23—25	24—26	25—28	21—28
11—13		12—13	13—14	14—15	17—19	11—19
0,95—1		1,05—1,1	1,1—1,15	1,1—1,15	1,15—1,2	0,95—1,2
7—7,2		9—9,5	9,5—10	9,5—10	9,75—10,25	6,6—10,25
3,1—3,2		3,1—3,2	—	—	4,5—4,7	3,1—4,7
28—32		30—32	30—35	30—35	32—37	23—37
70—85		75—85	75—85	85—95	90—100	65—100
39—42		40—43	42—45	47—50	54—57	35—57
40—42		42—45	48—52	50—55	55—57	36—58

ilościowym spadku wywozu z Polski umożliwiło osiągnięcie lepszych rezultatów pod względem wartości.

W dalszym ciągu najbardziej atrakcyjnym był rynek brytyjski, pozostający pod wpływem potężnie rozwijającego się ruchu budowlanego i postępującej realizacji programu zbrojeniowego. W wywozie do Anglii na pierwszym planie stała tarcica iglasta, dalej tarcica liściasta, slippy, podkłady, kopalniaki i in. Udział Niemiec, jako kraju drugiego z kolei w liczbie odbiorców polskiego drewna, sprowadzał się głównie do importu drewna okrągłego iglastego i liściastego, w mniejszym stopniu tarcicy iglastej. Strukturalnie zatem rynek ten dla polskich interesów jest mniej korzystny od angielskiego, którego główne zapotrzebowanie odnosi się do tarcicy (ca 80 % całego wywozu do tego kraju — podług wagi). Mimo znacznego zapotrzebowania ze strony Niemiec eksport do tego kraju obniżył się o ca 35 % w stosunku do r. 1935, eksport do Anglii natomiast — zwiększył się globalnie o ca 33 % (ilościowo). Na rynek holenderski szła głównie tarcica iglasta i liściasta (ca 68 % wywozu), dalej dykty, komplety skrzynkowe, podkłady i kopalniaki. Przeprowadzona dewaluacja florena wzmogła w tym kraju zainteresowanie dla lokat rzeczowych, co odbiło się na rozmiarach przywozu drewna. Wywóz do Belgii obejmował przede wszystkim tarcicę i podkłady (ca 75 % ogólnego wywozu), dalej drewno okrągłe liściaste, dykty, klepki i in. Czechosłowacja reflektowała głównie na papierówkę i drewno okrągłe liściaste. Do Francji szła przeważnie tarcica iglasta (ca 96 % ogólnego wywozu). W eksporcie do Łotwy na pierwszym miejscu stało drewno okrągłe liściaste, dalej papierówka i okrągłaki iglaste.

Na rynku wewnętrznym pod wpływem ruchu budowlanego i pod działaniem refleksów z rynku międzynarodowego koniunktura kształtowała się również mocno, znajdując odpowiednik w cenach, które w ciągu roku wydatnie wzrosły. Dotyczyło to głównie materiałów sosnowych, w dębinie bowiem zanotowano w ostatnich miesiącach roku sprawozdawczego pewien przejściowy zastój, połączony ze zniżkową tendencją cen w zakresie niektórych sortymentów. Dostawy dla P. K. P., które w stosunkach wewnętrznych odgrywają zazwyczaj dużą rolę, w roku sprawozdawczym stały pod znakiem zadrzańień, wywołanych, wedle informacji zainteresowanych sfer, zbyt rygorystyczną polityką kolei przy przyjmowaniu dostaw. Stosowany system miał doprowadzić do tego, iż szereg umów, zawartych jeszcze w r. 1935 (i po cenach z owego czasu), nie został wykonany. Głosy, jakie ostatnio dochodzą, zdają się świadczyć, iż we wzajemnych stosunkach między koleją a dostawcami zanoszą się na poprawę.

Rozwój cen drewna na rynku lokalnym wyobraża tabela.

W fabrykach *mebli giętych* zanotowano w roku sprawozdawczym wzrost produkcji, znajdujący potwierdzenie w wynikach produkcyjnych tego działu w całej Polsce. W całym kraju zwiększenie produkcji

wyniosło pod względem ilościowym 13% w stosunku do r. 1935, pod względem wartości zaś — 4,7%. Brak danych, dotyczących wszystkich warsztatów pracy, nie pozwala na ustalenie odpowiedniego stosunku dla terenu Izby, na podstawie jednak posiadanych fragmentarycznych materiałów można wnioskować, iż stosunek ten był zbliżony do stosunku ogólnokrajowego.

Zwiększona produkcja stanowiła wynik zwiększonego zapotrzebowania, zarówno zagranicą, jak i w kraju. Eksport mebli giętych z Polski ilościowo wzrósł w r. 1936 w zestawieniu z r. 1935 o 10,6%, pod względem wartości zaś — uległ niewielkiemu spadkowi. Wywóz z terenu Izby podniósł się, tak ilościowo, jak i pod względem wartości (ca 2,7%), co dobrze świadczy o prężności eksportowej czynnych w okręgu Izby fabryk eksportowych. Osiągnięte wyniki tym bardziej zasługują na podkreślenie, że zdobyte zostały w warunkach trudniejszych, niż w roku poprzednim. Należy bowiem pamiętać, iż, jak to już wynika z powyżej przytoczonych cyfr, cena mebli giętych na rynkach zagranicznych uległa redukcji, zwiększyły się natomiast koszty produkcji w kraju wskutek podrożenia surowców, potrzebnych do wyrobu mebli giętych, i zwykłej tendencji w zakresie robocizny. Ostra zaś konkurencja, szczególnie ze strony fabryk czechosłowackich, oferujących towar w zdeprecjonowanej walucie, zwężała i tak szczupły zasięg polskiego eksportu.

Głównym rynkiem zbytu dla mebli giętych pozostała w dalszym ciągu Anglia, która, zwłaszcza w ostatnim kwartale roku sprawozdawczego, wykazała znaczne zapotrzebowanie, co przemysłowcy wiązała z przygotowaniami do zbliżającej się koronacji króla W. Brytanii. Na dalszym planie stała Holandia, która uruchomiła przyznane traktatowo kontyngenty. Inne kraje w eksporcie z terenu Izby odgrywały mniejszą rolę. Rolę Palestyny, która reprezentuje dość znaczne możliwości importowe w zakresie mebli giętych, ograniczały znane wypadki polityczne — przez spadek zamówień i nadwyrężenie stosunków w dziedzinie płatności.

W dziedzinie cen zanotować należy, że w połowie października (16—21) 1936 r. odbyła się konferencja między polskimi eksporterami a największymi odbiorcami mebli giętych w Anglii, na której ustalono jednolite ceny dla wszystkich fabryk o 3—5% wyższe od cen, płaconych do tego czasu (z terminem od marca 1937 r.). W tym też czasie na zjeździe fabrykantów mebli giętych w Warszawie uchwalono podnieść wewnętrzną cenę sprzedażną o 5%.

W przemyśle giętarskim pracowało w okręgu Izby średnio ca 600 robotników.

W przemyśle *dyktowym* rok sprawozdawczy przyniósł dalsze rozszerzenie produkcji, dokumentując tym ponownie, iż możliwości rozwojowe tego działu przemysłu przeróbczego są bardzo szerokie.

Krajowa produkcja dykt klejonych wszelkiego gatunku wzrosła

w stosunku do r. 1935 o 17% ilościowo i wyniosła w okresie sprawozdawczym 156 tys. m³. — wartości 34,4 miln. zł., wobec 136 tys. m³ — wartości 27,9 miln. zł. w r. 1935¹⁾. Trzeba podkreślić, iż przy 17%-ym wzroście pod względem ilościowym, wartość jej podniosła się o 23%, świadcząc o wzroście cen.

Sytuacja w okręgu Izby była w pewnej mierze refleksem sytuacji w kraju.

Produkcja *ćwieków drewnianych, kopyt i t. p.* rozwijała się w roku sprawozdawczym bez jakichkolwiek wstrząsów. W zakresie ćwieków produkcja terenu Izby reprezentowała 30% całej produkcji krajowej.

Handel artykułami produkcji roślinnej.

ZBOŻA. *Pszenica* zajmowała na terenie Izby drugie z kolei miejsce w produkcji zbóż twardych, ustępując pierwszeństwa żytu. Udział pszenicy w ostatnich zbiorach czterech zbóż chlebowych podniósł się w Polsce z 16,2% do 17%, w woj. lubelskim — z 19% do 20,5%, w woj. wołyńskim — z 23,5% do 27%.

Powierzchnia uprawy, zbiory i plon pszenicy w Polsce i w okręgu Izby P.-H. w Lublinie w latach 1935 i 1936.

OKRĘG	Powierzchnia uprawy w ha		Zbiory w q		Plon z 1 ha w q *)	
	1935	1936	1935	1936	1935	1936
Woj. Lubelskie	210.918	210.568	2.577.983	2.670.112	12,3	12,9
Woj. Wołyńskie	241.532	247.838	2.612.813	3.097.130	10,7	13,0
Rzplita Polska	1.754.137	1.742.051	20.108.094	21.325.592	11,6	12,6

Według danych G. U. S. *) pszenica ozima.

Jako interesujące i dodatnie zjawisko zanotować należy podniesienie plonów, zarówno w Polsce, jak i na terenie obu województw w okręgu Izby, szczególnie zaś w woj. wołyńskim.

Koniunktura miejscowa, podobnie jak i w poprzednich latach, rozwijała się niejako w cieniu wydarzeń na rynku międzynarodowym, na którym pszenica odgrywa, wśród zbóż chlebowych, podstawową rolę. Specyficzne warunki miejscowe wyciskały niejednokrotnie odrębne na pozór piętno na rozwoju koniunktury, główny wszakże bieg koniunkturalny związany był nadal z rynkiem światowym.

Koniec poprzedniego (1935) roku kalendarzowego zbiegł się z dość mocnym nastrojem na rynku pszenicznym, trwającym z niewielkimi zmianami od początku sezonu 1935/36. Nastrój ten był podtrzymywany

¹⁾ według danych G.U.S.

wiadomościami o ogólnym deficycie pszenicznym, znajdując poważne oparcie w małych zbiorach argentyńskich, przeznaczonych w dodatku głównie na rynki południowo i środkowo-amerykańskie. Decydującą rolę w utrzymaniu mocnej koniunktury przypisywało się w tym czasie Kanadyjskiemu Wheat Board'owi, posiadającemu największe zapasy pszenicy i wyczekującemu na wzrost, pomimo nacisku ze strony wielkich koncernów młynarskich w Anglii, grających na zniżkę. Zwyżkowy ruch pszenicy znajdował również podstawę w zwiększonych zakupach Europy. W kwietniu ruch ten został wstrzymany, pomimo równoczesnej wyżki cen żyta i jęczmienia (również kukurydzy). Sytuacja ta była na ogół dość nieoczekiwana i bez znamion długotrwałości; opierała się na wznowieniu wyprzedaży pszenicy francuskiej i portugalskiej, jak również na pewnej ustępliwości Kanadyjskiego Wheat Board'u, dążącego do likwidacji zapasów. Polityka młynów angielskich, zmierzająca do przetrzymania Kanady chociaż do nowych zbiorów i pierwszej fali poźniwej, nie osiągnęła pełnych rezultatów, gdyż mocna koniunktura po przejściowym osłabieniu ponownie wróciła. Ceny w okresie kończącej się starej kampanii (1935/36) znacznie przewyższały ceny z analogicznego okresu kampanii poprzedniej, co widać na niżej przedstawionej tabeli.

Notowania zbóż na głównych giełdach zbożowych w lipcu 1935 i 1936.

w zł. za 100 kg.

OKRES	Pszenica				Żyto			Owies		
	N. Y. czerwona	Liverpool przeciętna	Rotterdam	Przeciętna Warszawa- Poznań	N. Y. Nr. 2	Hamburg	Przeciętna Warszawa- Poznań	Chicago	Hamburg	Przeciętna Warszawa- Poznań
8—13.VII 1935	18,18	14,83	12,64	15,30	10,51	9,36	12,03	13,02	11,12	15,15
6—11.VII 1936	24,61	19,00	18,60	19,41	13,81	11,66	13,52	14,75	12,34	15,47

Początek nowej kampanii zbożowej odznaczał się wyjątkowo niskim stanem zapasów światowych. Obliczenia, dotyczące wielkości tych zapasów, prowadziły do wyników o dość dużej rozpiętości, nie ulegało wszakże kwestii, iż zapasy, z jakimi weszła na rynek nowa kampania zbożowa, równały się, a w każdym bądź razie niewiele różniły się od zapasów w pierwszym roku przedkryzysowym (1928). Tej właśnie okoliczności (statystycznej i faktycznej) przypisywało się doniosłe znaczenie w uregulowaniu rynku zbożowego, uginającego się w ostatnich latach pod naporem wzrastających z roku na rok zapasów, wytwarzanych przez rekordową produkcję krajów zaoceanicznych.

Sytuację, wytworzoną przez osłabienie światowych remanentów pszenicznych, wzmacniały jeszcze obliczenia, dotyczące ostatnich zbiorów w krajach dysponujących zbożem. Wedle ówczesnych szacunków zbiory pszenicy w Ameryce Północnej ponownie nie dopisały, przy czym poczęła wchodzić w rachubę ewentualność nie tylko braku ziarna w U.S.A. dla pokrycia własnych potrzeb, ale nawet ewentualność sięgnięcia po produkcję kanadyjską, która również wypadła wysoce niezadawalająco. Liczono dalej, iż zbiory w pozostałych częściach świata w półkuli północnej były niższe, niż w poprzednim sezonie. Szacowano, iż w Europie kraje eksportujące pszenicę będą miały pewne nadwyżki wywozowe, gdyż zbiory wypadły tam korzystniej, niż w r. 1935, i że w krajach importujących zbiory będą niższe, aniżeli w roku poprzednim.

Powyższe okoliczności, przedstawione jak najbardziej schematycznie, uzasadniały trwanie nastroju, pozbawionego obaw co do ponownej deruty cen. Wprawdzie ograniczenia importowe, wypływające z polityki autarkicznej, z dążności do usamodzielnienia się aprowizacyjnego, działały powściągająco na ruch cen, tym niemniej decydującym momentem dla kształtowania się sytuacji rynkowej był nieurodzaj północno-amerykański i zadeszczono zbiory argentyńskie. Niski zbiór pszenicy sprzyjał wytworzeniu opinii, iż można się nawet liczyć nie tylko z wyczerpaniem zapasów starych, lecz również z ograniczeniem podaży na rynkach międzynarodowych, z których znikły chaotyczne oferty pszenicy francuskiej, portugalskiej, hiszpańskiej i szwedzkiej, derutujące ceny w poprzednich kampaniach zbożowych. Przy ocenie sytuacji rynkowej i jej rozwojowych perspektyw brano także poważnie pod uwagę konsekwencje, wynikające z polityki zbrojeniowej i związanej z nią polityki aprowizacyjnej, podkreślającej potrzebę mobilizacji rezerw zbożowych.

Na rynku lokalnym wpływy stosunków międzynarodowych wyrażały się w utrzymywaniu mocnej tendencji, która przeważała w ciągu całego roku. Okresy przejściowego załamywania się koniunktury światowej przechodziły na rynku miejscowym dosyć łagodnie, znajdując przeciwwagę w niedostatecznym dowozie pszenicy z powodu złego stanu dróg i w zapotrzebowaniu młynów, które, jak wskazano w odpowiednim dziale sprawozdania, uskarżały się na stale niedostateczną podaż pszenicy. Na początku nowego sezonu rynek miejscowy wykazał, w przeciwieństwie do sytuacji na rynku światowym, raczej tendencję spadkową, o niejednolitym wszakże charakterze. Dopiero pod koniec lipca teren wpręgnał się niejako w orbitę wpływów międzynarodowych, wykazując silną wyżkę cen. O współzależności tych stosunków świadczy bodajby to, iż gdyby szacować objawy zwykłe w sposób izolowany od rozwoju sytuacji zagranicą, należałoby się raczej spodziewać osłabienia tendencji, co miałoby podstawę w fakcie zwiększonych zbiorów pszenicy w Polsce, a co już wówczas przewidywano. Drugie półrocze, a zwłaszcza ostatni kwartał 1936 r., nacechowane było gwałtownymi i nie mającymi uzasa-

dnienia w obiektywnych warunkach wahaniami cen, które wytworzyły sporo zamieszania na rynku.

W przeciwieństwie do zbiorów pszenicy zbiory żyta w Polsce wypadły poniżej zbiorów z 1935 r., pomimo zwiększonej powierzchni uprawy tegoż zboża. Na terenie Izby — w woj. lubelskim zbiory żyta obniżyły się również, w woj. wołyńskim — przy wzroście zasianej powierzchni zwiększyły się także nieco zbiory.

Powierzchnia uprawy, zbiory i plon żyta w Polsce i w okręgu Izby P.-H. w Lublinie w latach 1935 i 1936.

OKRĘG	Powierzchnia uprawy w ha		Zbiory w q		Plon z 1 ha w q *)	
	1935	1936	1935	1936	1935	1936
Woj. Lubelskie	517.250	513.225	6.265.375	5.774.214	12,1	11,3
Woj. Wołyńskie	389.711	395.570	4.399.146	4.480.288	11,3	11,3
Rzplita Polska	5.783.940	5.831.442	66.170.265	63.639.843	11,5	10,9

Według danych G. U. S. *) żyto ozime.

Pozycja żyta w produkcji zbóż chlebowych doznała w Polsce niejakiego osłabienia, gdyż w r. 1935 zajmowała 53% produkcji zbożowej, a w roku sprawozdawczym — 50%. Analogiczne zmiany zaszły w woj. lubelskim, gdzie udział żyta w zbiorach zbóż twardych obniżył się z 46,3% w r. 1935 do 44,4% w r. 1936. Woj. wołyńskie zmian pod tym względem nie wykazało.

W zakresie koniunktury żytniej należy wskazać na jedno zasadnicze zjawisko, ujawnione już na początku roku kalendarzowego 1936, a mianowicie, iż zwyżka cen pszenicy poczęła windować za sobą ceny żyta, na które zapotrzebowanie dla konsumpcji ludzkiej znacznie się podniosło. Dodatkowym czynnikiem, który odegrał tutaj ważną rolę, była zwyżka cen kukurydzy, która pociągnęła za sobą żyto i zboża pastewne. Zapotrzebowanie na żyto przemysłowe dało się w tym czasie odczuć szczególnie w Danii i Holandii, gdzie pod wpływem zwyżki cen pszenicy poczęto silniej interesować się importem żyta dla celów przemysłowych. W ten sposób deficyt pszeniczny i znaczny wzrost cen pszenicy przywrócił żytu jego znaczenie dla konsumpcji ludzkiej, w ciągu ostatnich lat bowiem zapasy pszenicy, ciężące na rynku międzynarodowym, spychały żyto do roli ziarna niemal wyłącznie pastewnego, traktowanego na równi z kukurydzą, której ceny były zresztą prawie zawsze miernikiem dla kształtowania się cen żyta.

Ograniczenie podaży gorszych gatunków pszenicy i obniżenie globalnych zbiorów żyta na półkuli północnej, szczególnie zaś w krajach bałtyckich i skandynawskich (również w Polsce), gdzie żyto pospolicie

użytkuje się dla celów spożycia ludzkiego, ograniczenie zbiorów w krajach Ameryki Płn.—okoliczności te uczyniły, iż ceny żyta w nowej kampanii oderwały się od cen kukurydzy, przekraczając poziom cen z roku poprzedniego, jak na to wskazuje zamieszczona poprzednio tabela notowań cen na głównych giełdach zbożowych świata. Oderwanie się od cen kukurydzy było tym łatwiejsze, że zapotrzebowanie na zboża pastewne (do których do niedawna zaliczało się żyto) pokrywane było tanimi dostawami kukurydzy argentyńskiej, której wówz nie podlega większym ograniczeniom. Mocna koniunktura żytnia znajdowała w dodatku oparcie we wczesnym rozpoczęciu zakupów przez niektóre kraje importerские (Austria), jak również w fakcie, że niektóre kraje, dotychczas samowystarczalne w dziedzinie żyta, lub nawet dysponujące nadwyżkami (Szwecja, Estonia, Łotwa, Litwa) — albo zaprzestały wywozu, albo nawet wkroczyły na rynek w charakterze importerów. Osłabiająco na tendencję żytnią wpływały bardzo niskie pod koniec roku oferty Argentyny, która wyzbywała się zapasów, oraz Holandii, operującej eksportem premiovany. Wpływ ofert holenderskich nie dał się jednak odczuć zbyt silnie.

Rynek krajowy, a z nim miejscowy rynek żytni, pozostawały w sferze oddziaływania sytuacji międzynarodowej. Większe wyprzedaże polskiego żyta, dokonane na wiosnę, utrwaliły podstawy mocnej tendencji. Z rozpoczęciem nowej kampanii zbożowej zbiegła się przejściowa i nierównomierna w przebiegu tendencja zniżkowa, która wkrótce wszakże ustąpiła fali ponownej wyżki, trwającej w różnym napięciu do końca r. 1936. Drugie półrocze nacechowane było, podobnie jak i przy pszenicy, chaotycznymi skokami cen, które w ostatnim dopiero kwartale ustąpiły bardziej trwałemu nastrojowi zwyżkowemu. W poszukiwaniu przyczyn zanotowanych w owym czasie gwałtownych wahań cen prawdopodobnie natknąćby się można było m. in. również na pewne pierwiastki spekulacyjne, wyrażające się bodajby w fakcie zakupu zboża przez osoby, które nigdy i w żadnych okolicznościach nie miały nic wspólnego z handlem zbożowym, a które kupno zboża traktowały z jednej strony jako rzekomo pewną lokatę rzeczową, z drugiej zaś jako możliwość szybkiego i dużego zysku. Uspokojenie wibrującego w tym okresie niepokoju finansowego usunęło z rynku motywy sztucznego podniecenia, przywracając mu bardziej zdrową i zrównoważoną tendencję w ostatnich miesiącach roku.

Zbiory *jęczmienia*, tak w całym kraju, jak i w obu województwach okręgu Izby, uległy zmniejszeniu — zarówno z powodu ograniczenia powierzchni zajętej pod uprawę tego ziarna, jako też spadku plonu z 1 ha.

Okres czasu, poprzedzający nową kampanię zbożową, pozostawał na rynku pastewnym pod wpływem wiadomości o złych zbiorach zbóż pastewnych w Argentynie, jak również wiadomości o wzroście spożycia wewnętrznego w związku z rozwojem hodowlanym i nieurodzajem innych

zbóż. Wprawdzie wiadomości te, jak się niedługo przekonano, nie sprawdziły się w przewidywanym rozmiarze, niemniej pozostawały jednym z główniejszych czynników w kształtowaniu się koniunktury dla jęczmienia.

**Powierzchnia uprawy, zbiory i plon jęczmienia
w Polsce i w okręgu Izby P.-H. w Lublinie w latach 1935 i 1936.**

OKRĘG	Powierzchnia uprawy w ha		Zbiory w q		Plon z 1 ha w q *)	
	1935	1936	1935	1936	1935	1936
Woj. Lubelskie	119.948	117.762	1.594.582	1.528.005	13,3	13,0
Woj. Wołyńskie	137.544	135.066	1.723.979	1.626.359	12,5	12,1
Rzplita Polska	1.218.705	1.186.734	14.683.548	14.014.005	12,0	11,8

Według danych G. U. S. *) jęczmień jary.

Rozpoczęcie nowej kampanii, kiedy wiadome się stało, iż zbiory jęczmienia nie przekroczyły 90% zbiorów z r. 1935, nie odbiło się wydatniej na sytuacji tego ziarna; w większości giełd nie było nawet notowań jęczmienia, które wznowiono dopiero w ostatnich miesiącach roku. Sytuacja jęczmienia była na ogół dość mocna, na dowód czego może służyć, iż niskie oferty kukurydzy argentyńskiej nie zdołały wpłynąć deprymująco na ceny jęczmienia. Przy utrzymanej tendencji obroty były jednak na ogół niewielkie. Większe zainteresowanie jęczmieniem, szczególnie pod koniec roku, przejawili Niemcy, korzystając głównie z ofert rumuńskich.

Pierwsze półrocze upłynęło na rynku miejscowym pod znakiem dość spokojnej tendencji przy cenach nie przekraczających, a nawet w niektórych momentach niższych, niż w r. 1935. Po wznowieniu notowań w I półroczu ujawniła się silna hossa na to zboże, która w ostatnim kwartale przerodziła się w sytuację, nacechowaną początkowo silnymi wahaniem cen; pod koniec roku fluktuacje te znacznie się uspokoiły, a linia cen uległa wyprostowaniu. Charakterystyczne dla stosunków w okręgu Izby zjawisko przedstawiały wyższe notowania jęczmienia na Wołyniu, niż w Lubelszczyźnie, — wbrew temu, co się zazwyczaj obserwuje w zestawieniu tych dwu blisko położonych rynków. Źródłem tego zjawiska było bardzo intensywne zapotrzebowanie jęczmienia na Wołyniu dla potrzeb eksportu. Stopień zapotrzebowania ilustrują m. in. obroty giełdowe tym zbożem, które na giełdzie rówieńskiej prawie pięciokrotnie przewyższyły obroty, dokonane w tym samym czasie na giełdzie lubelskiej. Wysokie ceny jęczmienia polskiego (w ofertach wyższe o 5-6% w końcu roku od notowań jęczmienia Plata) nie pozwoliły na szersze rozwinięcie eksportu i dlatego prawdopodobnie linia rozwoju cen jęczmienia zachowała umiarkowaną bardzo tendencję zwykłą.

Przeciętne tygodniowe ceny 4-ch zbóż twardych

DATY NOTOWAŃ		P S Z E N I C A				Ż Y T O			
		Lublin		Równe		Lublin		Równe	
1935	1936	1935	1936	1935	1936	1935	1936	1935	1936
1-6.I	30-5.I	17,21	17,29	15,28	15,96	13,50	11,80	12,50	10,41
7-13	6-12	17,16	17,57	14,92	16,69	13,23	11,73	12,50	10,37
14-20	13-19	17,31	17,83	15,21	17,44	13,00	11,92	12,50	10,67
21-27	20-26	17,06	17,99	15,72	17,64	13,06	11,87	12,62	10,75
28-3.II	27-2.II	17,41	18,17	16,29	18,12	13,00	11,80	13,00	10,75
4-10	3-9	18,01	18,51	16,45	17,97	13,00	11,56	13,03	10,61
11-17	10-16	18,26	16,97	16,96	17,90	13,11	11,92	13,31	10,87
18-24	17-23	18,80	19,32	17,50	18,10	13,37	12,08	13,87	10,87
25-3.III	24-1.III	18,02	20,18	17,35	18,58	13,24	12,25	13,75	11,07
4-10	2-8	18,51	20,33	17,15	18,42	13,25	12,29	13,50	10,87
11-17	9-15	18,56	19,69	16,89	18,02	13,73	12,13	13,10	10,87
18-24	16-22	17,97	19,99	15,96	18,22	13,27	12,22	12,83	10,90
25-31	23-29	16,95	20,20	15,78	18,52	12,51	12,00	12,62	10,84
1-7.IV	30.-5.IV	17,96	20,71	16,57	18,72	12,70	12,03	12,82	11,30
8-14	6-12	18,45	20,75	17,02	19,17	13,49	12,05	13,70	11,75
15-21	13-19	18,68	21,00	17,62	19,35	13,92	12,33	14,00	11,94
22-28	20-26	18,69	22,14	18,00	19,79	13,77	13,65	14,00	12,37
29-5.V	27-3.V	18,68	22,31	17,37	20,92	14,03	14,17	13,81	12,75
6-12	4-10	18,75	21,16	17,25	20,10	14,06	13,26	14,25	12,12
13-19	11-17	18,79	21,98	17,17	20,23	14,50	13,91	14,50	12,31
20-26	18-24	18,69	21,98	18,40	20,60	14,90	13,61	16,05	12,37
27-2.VI	25-31	18,50	21,55	17,69	20,37	14,25	13,25	15,56	11,89
3-9	1-6.VI	18,14	21,54	17,18	20,62	13,60	13,37	14,80	12,12
10-16	8-14	18,37	22,44	16,50	21,14	14,17	13,93	14,00	12,44
17-23	15-21	17,91	21,90	16,31	20,54	14,01	13,52	13,81	11,77
24-30	22-28	16,95	21,87	15,94	19,90	12,92	13,50	13,44	11,62
1-7.VII	29-5.VII	16,75	21,53	15,37	18,75	12,51	13,11	12,92	11,31
8-14	6-12	17,08	19,62	14,12	18,17	13,01	11,48	12,37	10,90
15-21	13-19	16,94	19,92	15,01	17,62	12,40	12,06	12,37	10,50
22-28	20-26	16,25	19,57	15,12	17,42	12,12	12,67	12,37	10,52
29-4.VIII	27-2.VIII	15,77	19,00	14,87	17,19	10,62	12,87	11,82	10,82
5-11	3-9	14,68	20,44	14,48	18,62	8,72	13,21	9,75	11,83
12-18	10-16	13,84	20,38	13,75	18,25	8,47	13,00	8,72	11,93
19-25	17-23	14,67	20,89	13,52	18,34	9,30	13,17	8,72	12,19
26-1.IX	24-30	15,87	21,20	14,42	18,77	10,79	13,45	9,60	12,56
2-8	31-6.IX	16,87	21,70	15,67	19,18	10,67	13,76	10,70	12,75
9-15	7-13	16,83	21,89	16,05	19,35	11,30	14,01	11,12	12,75
16-22	14-20	17,13	22,26	15,95	18,35	11,73	14,58	11,25	13,10
23-29	21-27	17,26	23,00	16,12	20,66	11,52	15,16	11,00	14,05
30-6.X	28-4.X	16,57	24,47	15,77	22,27	11,43	16,75	10,62	15,35
7-13	5-11	16,92	24,96	15,75	22,72	11,75	17,21	10,62	15,65
14-20	12-18	17,58	27,45	15,90	24,95	11,83	18,75	10,62	17,67
21-27	19-25	17,56	26,22	16,29	24,45	12,21	18,09	10,88	16,92
28-3.XI	26-1.XI	17,87	24,47	16,29	22,20	12,75	17,17	11,06	15,77
4-10	2-8	17,67	23,18	15,72	21,80	12,75	17,37	10,87	15,57
11-17	9-15	17,58	22,99	15,58	21,00	12,58	17,37	11,19	15,25
18-24	16-22	17,83	24,62	15,63	22,45	12,52	17,81	10,87	16,45
25-1.XII	23-29	17,94	24,78	16,18	22,29	12,62	18,15	11,12	16,60
2-8	30-6.XII	17,63	24,61	16,23	21,34	12,46	18,38	11,25	17,00
9-15	7-13	17,15	24,21	16,25	21,35	11,90	18,64	11,00	17,00
16-22	14-20	17,21	24,63	15,75	21,94	11,81	18,80	10,31	17,20
23-29	21-27	17,21	25,43	15,83	22,46	11,81	19,87	10,25	18,48

U w a g a. Ceny przeciętne obliczone przez biuro Giełdy Zbożowo-Towarowej i Równem (Biuletyn P. A. T.). Nie uwzględniono w notowaniach

w okręgu Izby P.-H. w Lublinie w latach 1935 i 1936.

w słotych za 100 kg.

JĘCZMIEN				OWIES			
Lublin		Równe		Lublin		Równe	
1935	1936	1935	1936	1935	1936	1935	1936
17,00	13,03	14,87	12,24	12,93	12,55	11,87	10,75
17,00	13,00	15,31	12,62	12,95	12,58	11,62	10,78
—	—	15,30	12,82	12,94	12,68	11,75	10,69
—	—	15,75	13,07	12,93	12,80	11,70	10,79
—	—	15,90	13,12	13,00	12,75	11,42	11,25
—	—	16,15	13,12	13,33	12,75	11,60	11,50
—	—	16,25	12,87	14,45	12,97	12,68	11,75
—	—	15,81	12,87	14,37	13,20	13,62	12,00
17,42	—	15,62	13,25	14,67	13,22	15,21	12,50
—	—	15,52	13,40	14,93	13,38	14,66	12,60
—	—	15,22	13,85	14,93	13,65	14,56	12,75
—	—	14,59	13,97	14,48	13,61	13,31	12,69
—	—	14,50	13,87	13,90	13,43	13,06	12,31
—	—	14,50	13,77	13,78	13,27	13,50	12,03
—	15,50	14,80	13,62	13,71	12,81	13,56	11,94
—	—	15,25	13,62	13,68	12,42	13,42	11,94
—	—	15,25	13,62	13,69	12,83	14,00	12,03
—	16,00	15,25	—	14,42	13,25	14,55	12,00
—	—	15,25	—	14,75	13,41	14,75	12,28
—	—	15,25	—	15,71	14,06	15,25	12,37
—	—	15,62	—	16,62	13,73	17,60	12,12
—	—	—	—	16,51	13,59	17,75	12,00
—	—	—	—	16,15	13,51	17,00	12,08
—	—	—	—	16,37	14,05	—	12,44
—	—	—	—	16,14	13,92	—	12,50
—	—	—	—	15,83	13,90	—	12,50
—	—	—	—	15,30	13,69	—	12,25
—	—	—	—	15,25	12,95	—	11,90
—	—	—	—	15,05	12,87	—	11,75
—	—	—	—	15,12	12,87	—	11,48
—	—	—	—	—	12,81	—	11,37
—	—	—	—	—	12,45	10,12	11,37
—	—	—	—	8,83	12,37	9,79	11,34
—	—	—	—	9,50	12,34	10,07	10,87
—	—	—	16,87	10,47	12,78	10,47	10,97
—	18,00	—	17,00	11,86	13,00	11,05	11,32
13,25	18,50	—	17,25	12,61	13,46	12,00	11,37
13,78	18,75	—	17,32	13,67	13,61	12,25	11,44
15,80	18,75	—	18,40	13,75	14,43	12,25	12,36
15,25	19,85	13,87	20,50	13,57	14,98	12,43	13,57
15,30	20,78	13,87	21,12	13,53	15,26	12,45	14,50
14,85	24,25	13,87	24,15	13,92	16,33	13,01	15,22
14,75	23,80	13,75	23,20	14,23	16,02	13,75	15,47
14,83	23,15	13,12	22,17	14,04	15,82	13,08	14,37
14,75	21,60	12,77	21,75	13,87	15,75	12,54	13,75
14,53	21,12	12,12	21,75	13,79	15,75	12,19	13,75
14,05	22,30	12,47	22,25	13,53	15,77	11,80	13,95
14,00	22,25	12,87	21,55	13,56	15,56	11,29	14,00
13,60	21,58	12,37	21,30	13,45	15,46	10,85	14,05
13,35	—	11,97	21,37	12,62	15,46	10,62	14,12
13,25	—	11,87	21,25	12,40	15,61	10,68	13,79
13,25	—	11,87	21,25	12,46	15,96	10,56	13,68

w Warszawie na podstawie notowań Giełdy Zbożowej i Towarowej w Lublinie ułamków groszy.

Zbiory *owsa* w Polsce nieco przekroczyły wyniki, osiągnięte w r. 1935, ze względu na zwiększenie powierzchni uprawy, jak i na niewielkie polepszenie plonu. Odwrotnie — w okręgu Izby: w woj. lubelskim — mimo zwiększenia powierzchni, zajętej pod zasiew owsa, zbiory spadły wobec obniżenia się plonu, w woj. wołyńskim — ograniczeniu powierzchni uprawy i obniżeniu plonu towarzyszył w naturalny sposób spadek zbiorów.

**Powierzchnia uprawy, zbiory i plon owsa
w Polsce i w okręgu Izby P.-H. w Lublinie w latach 1935 i 1936.**

OKRĘG	Powierzchnia uprawy w ha		Zbiory w q		Plon z 1 ha w q	
	1935	1936	1935	1936	1935	1936
Woj. Lubelskie	221.456	224.399	3.098.856	3.015.533	14,0	13,4
Woj. Wołyńskie	202.109	199.583	2.463.227	2.266.231	12,2	11,4
Rzplita Polska	2.234.213	2.254.759	25.979.267	26.400.969	11,6	11,7

Według danych G. U. S.

Światowe zbiory owsa wypadły w ostatniej kampanii jeszcze gorzej, aniżeli zbiory jęczmienia, na co wpłynął katastrofalnie niski urodzaj w Ameryce Północnej (o ca 30 % niższy, niż w r. 1935) i obniżenie zbiorów w krajach europejskich. Niebywale niski zbiór owsa w Ameryce Półn. znalazł wyraz w notowaniach giełdy chicagoskiej, które z 12,43 zł. na początku lipca podniosły się do 17,02 zł. w końcu września i do 19,80 zł. w końcu grudnia. Giełda w Hamburgu, wyrażająca nastroje europejskie, reagowała nieco słabiej.

Rynek lokalny wykazał w dziedzinie owsa pewną niezależność od rynku zagranicznego. Widoczna zwłaszcza była różnica w porównaniu z kształtowaniem się koniunktury na rynku amerykańskim, znajdującym się w szczególnych warunkach. Po okresie stabilizacji, poprzedzającym rozpoczęcie pełnej kampanii, nastąpiło w sierpniu dość ostre załamanie się cen, które niebawem wyrównało się, ustępując miejsca mocnej tendencji, trwającej w dość równomiernym natężeniu do końca roku.

Odbicie wskazanego wyżej przebiegu koniunktury w zakresie czterech najważniejszych zbóż dają zamieszczone poprzednio (str. 84—85) notowania giełdowe cen. Trzeba dodać, iż notowania giełdowe z natury swej nie zawsze są żywym odbiciem stosunków, panujących w terenie, zwłaszcza w terenie tak zróżniczkowanym strukturalnie, tak podzielonym na izolowane niejako wskutek złej komunikacji rejony, na terenie tak gospodarczo jeszcze prymitywnym, jak teren Izby. Ceny płacone w poszczególnych powiatach w tym samym czasie różnią się nie tylko od cen giełdowych, ale także i między sobą i to nieraz bardzo poważnie (vide tab. na str. 28). Te oko-

liczności, utrudniające zespolenie się miejscowego rynku z szerszym rynkiem krajowym i oddalające go od wpływów koniunktury zagranicznej, stanowią czynnik opóźniający procesy poprawy lub ożywienia, lub co najmniej, w odniesieniu do rynku wiejskiego i jego siły kupna, obniżający poziom polepszenia się stosunków gospodarczych.

Obroty zbożem, zarejestrowane na Giełdach Zbożowych i Towarowych w Lublinie i Równem, w zestawieniu z obrotami w r. 1935 silnie wzrosły, i to szczególnie na Wołyniu.

Procentowy wzrost obrotów na Giełdach Zbożowych i Towarowych w Lublinie i Równem w 1936 r. w stosunku do 1935 r.

GIEŁDY	O b r o t y				
	Ogółem	Pszenicą	Żytem	Jęczmieniem	Owsem
Lublin	13,2	21,8	10,6	45,9	— 0,9
Równe	64,5	87,9	4-krotnie	3 1/2-krotnie	7,8

Na podstawie danych Giełd w Lublinie i Równem.

Trzeba zwrócić uwagę na to, że podczas gdy w ogólnych obrotach wszystkich giełd zbożowych i towarowych w Polsce wzrost tonnażu w r. 1936 w stosunku do r. 1935 wyniósł 9%, to na giełdzie w Lublinie — 13,2%, a w Równem — aż 64,5%, co świadczy o żywotności tych instytucyj, wyrażającej się m. in. w tym, iż co raz większa ilość transakcyj poczyną przechodzić przez rejestr giełdowy; giełdy co raz intensywniej i głębiej przeorywują prymitywny grunt, jaki do niedawna przedstawiał handel ziemiopłodami w okręgu Izby, podnosząc zwolna formy wymiany handlowej na tym odcinku.

Niezależnie od wzrostu tonnażu wystąpiło zjawisko wzrostu ilości transakcyj giełdowych, stanowiąc miarę częstotliwości stosunków, zawiązywanych na warunkach giełdowych i pod rygorami giełdowymi. I tutaj znowu powtórzyła się analogiczna przewaga giełd lubelskiej i rówieńskiej, albowiem ilość transakcyj na wszystkich giełdach w Polsce powiększyła się o 36,7%, na giełdzie lubelskiej zaś — o 47%, a na rówieńskiej — o 68%.

Rozszerzenie obrotów giełdowych znalazło mocne wsparcie we wzroście cen zbóż i ziemiopłodów. To też wzrost wartości obrotów giełdowych był stosunkowo wyższy, aniżeli wzrost obrotów, wyrażony w tonnażu, podczas gdy bowiem wzrost ilościowy wyniósł na giełdzie lubelskiej 13,2%, pod względem wartości zaś — 40%, na giełdzie rówieńskiej — wzrost ilościowy — 64,5%, a pod względem wartości — 94%.

Ogólny ruch zwykłowy wyraził się również w rozmiarach wywozu zbóż i ziemiopłodów z okręgu Izby. Wobec braku ścisłej statystyki eksportowej z terenu Izby — Izba podaje dalej cyfry, ilustrujące nadania

Obroty na wszystkich giełdach towarowych w Polsce oraz na giełdach w Lublinie i Równem w latach 1935 i 1936.

MIESIĄC		Obroty na wszystkich giełdach towarowych w Polsce		OBROTY NA GIEŁDACH ZBOŻOWYCH I TOWAROWYCH W LUBLINIE I RÓWNEM																													
				O g ó ł e m						P s z e n i c ę						Z y t o						Jęczmień						O w i e s					
				Lublin		Równe		Lublin		Równe		Lublin		Równe		Lublin		Równe		Lublin		Równe		Lublin		Równe							
1935	1936	1935	1936	1935	1936	1935	1936	1935	1936	1935	1936	1935	1936	1935	1936	1935	1936	1935	1936	1935	1936	1935	1936	1935	1936								
T R A N Z A K C J E																																	
Styczeń	18621	2221	798	742	1152	1418	95	85	113	198	96	85	89	45	67	28	75	110	67	46	11	17	17	17	17	17	17						
Luty	17438	20954	731	729	1001	1508	79	115	123	253	80	71	21	39	57	29	31	97	41	53	12	27	27	27	27	27							
Marzec	18019	-	707	1028	2077	81	132	124	257	62	76	16	58	17	40	12	189	41	54	11	34	34	34	34	34	34							
Kwiecień	11511	-	680	896	886	1462	76	116	105	221	53	84	23	65	24	60	7	146	38	48	77	8	27	27	27	27							
Maj	17114	-	655	820	859	1479	67	112	140	183	83	111	27	75	17	24	8	98	44	58	5	41	41	41	41	41							
Czerwiec	11606	19269	400	806	651	1386	57	86	97	153	39	120	29	94	9	18	7	55	7	43	1	22	22	22	22	22							
Lipiec	14586	20115	283	663	561	1110	48	59	67	92	10	38	17	71	3	11	1	82	5	7	20	3	24	24	24	24							
Sierpień	19235	30361	499	1174	983	2455	61	226	139	474	36	69	19	212	17	34	76	310	11	35	12	42	42	42	42	42							
Wrzesień	23242	32396	851	1293	1603	2625	150	209	265	390	71	72	67	172	30	54	116	313	69	65	19	62	62	62	62	62							
Październik	25192	29449	846	1036	1807	2375	101	195	253	383	86	61	51	130	29	70	105	303	91	91	53	128	30	30	30	30							
Listopad	12111	27748	780	1061	1564	2020	127	167	183	297	85	82	34	125	26	66	94	238	83	84	86	80	84	86	86	86							
Grudzień	17913	29707	562	1160	1144	2560	94	159	110	380	83	117	27	295	11	84	110	326	61	61	64	80	84	86	86	86							
Ogółem	219510	299697	7742	11408	13239	22425	1086	1661	1715	3231	784	986	370	1381	307	518	642	2267	558	648	372	435	435	435	435	435							
T O																																	
Styczeń	398327	342614	14004	12881	14879	16570	1463	1294	1402	2512	2295	2307	609	464	2220	438	1485	1711	2136	1318	236	296	296	296	296	296							
Luty	284216	279592	10225	12824	12008	17421	1210	1557	1703	3433	1712	2901	267	389	1076	412	556	1413	920	2441	235	441	425	422	422	422							
Marzec	297281	-	15093	12533	12048	21790	1191	1663	1731	3070	1215	1293	173	682	222	1149	175	3111	1263	951	125	422	422	422	422	422							
Kwiecień	206559	-	11063	12663	9050	16457	2624	1519	1371	2830	917	1424	221	730	425	1604	75	2022	573	1236	118	896	896	896	896	896							
Maj	262591	-	12235	11328	9247	15937	949	1345	1750	2219	1436	1995	349	1005	210	900	43	1413	654	1091	104	893	893	893	893	893							
Czerwiec	150638	204917	5472	9868	6936	13223	1104	1070	929	1731	653	2163	1051	1256	97	217	81	816	89	611	15	293	293	293	293	293							
Lipiec	180238	232613	2671	6489	5382	10838	574	685	774	1269	87	419	182	882	5	110	30	1206	55	272	45	811	811	811	811	811							
Sierpień	316502	415729	6902	13167	11427	29130	783	2627	1897	6766	575	969	168	3234	349	475	1518	6163	380	615	196	196	196	196	196	196							
Wrzesień	386439	463347	13662	15851	20208	32717	1985	2635	3865	6040	1517	968	625	2750	587	775	2160	6689	1618	1247	760	1078	1078	1078	1078	1078							
Październik	507539	423983	17859	13486	22429	28004	1963	2343	3832	5291	2982	935	649	1809	723	1161	1705	5640	2455	1191	154	478	478	478	478	478							
Listopad	345154	401919	13745	15594	19162	24787	2063	2264	2865	3871	2410	2142	821	1908	451	1048	1575	4662	2622	1674	1705	1705	1705	1705	1705	1705							
Grudzień	273424	383195	12933	17066	14247	31431	1310	2052	1397	4270	3048	3384	317	5233	235	1344	1727	4662	3034	1705	797	797	797	797	797	797							
Ogółem	3808073	3944548	138584	153751	157025	258366	17229	20989	23037	43303	18848	20848	4394	20476	6603	9634	11132	41314	15442	15302	6549	696	696	696	696	696							

Według danych G.U.S. (obroty na wszystkich giełdach) i Giełdy Zboż. i Tow. w Lublinie (obroty na Giełdach w Lublinie i Równem).

kolejowe zbóż ze stacji, leżących w okręgu Izby, zagranicę i do portów polskich.

Nadanie zbóż ze stacji, leżących w okręgu Izby P.-H. w Lublinie, zagranicę i do portów Gdyni i Gdańska w latach 1935 i 1936.

w tonnach

WYSZCZEGÓLNIENIE	1935	1936
Pszenica	30,7	3.426,4
Żyto	14.866,7	31.648,2
Jęczmień	38.289,4	74.929,0
Owies	25.505,7	18.894,8
Wyka, bobik	789,9	1.785,8
Groch, fasola	2.952,0	3.460,2
Gryka	3.307,8	5.162,8
Rzepak	4.172,7	985,0
Koniczyna	987,7	2.135,8

Według danych Centralnego Biura Statystyki Przewozów P. K. P.

Struktura handlu zbożowego w okręgu Izby nie uległa większym zmianom i w dalszym ciągu dawała świadectwo wielkiemu rozproszkowaniu tej branży. Znaczna większość przedsiębiorstw — to przedsiębiorstwa słabe kapitałowo, nie będące w stanie oddziaływać na rynek w sposób, zapewniający względną równowagę między podażą i popytem. Znaczna większość — to interesy, polegające na drobnym skupie od rolników i odsprzedaży hurtownikom, to interesy — nie mające wpływu na podniesienie jakościowe produkcji ze względu na niedaleki i płytki zasięg swego działania.

Handel zbożem i ziemiopłodami w okręgu Izby P.-H. w Lublinie w latach 1934 — 1936.

ROK	I		II		III		IV		Razem	
	L.	W.	L.	W.	L.	W.	L.	W.	L.	W.
1934	—	—	34	44	194	291	794	1001	1022	1336
1935	—	—	31	44	186	270	834	975	1051	1289
1936	—	2	39	85	143	202	995	985	1177	1274

Według danych katastru Izby (kategorie i ilość świadectw przemysłowych).

CHMIEL.

Zbiór chmielu w Polsce w r. 1936 według oficjalnej statystyki G. U. S. wyniósł 19.538 q (39.376 ctn.) z 3.366 ha plantacyj. Oszacowanie to dość poważnie odbiega od oceny wysokości ostatnich zbiorów, podawanej przez fachowców chmielarzy. Kupcy chmielowi np. szacowali zbiór chmielu na 50—52 tys. ctn., a więc o 12 tys. ctn. (a 50 kg.) wyżej, niż podaje statystyka urzędowa. W. Ścibor¹⁾ podaje cyfrę zbiorów na 51 tys. ctn. W czasopiśmie „Wołyń”²⁾ wskazuje się na cyfrę 50 tys. ctn. Wołyńskie Towarzystwo Chmielarskie w Dubnie³⁾ oceniało zbiory wołyńskie na 30—32 tys. ctn., a zatem w proporcji do innych szacunków nieurzędowych, dotyczących całego zbioru. Zgodność tych ocen, pochodzących od ludzi, znających dobrze rejony chmielarskie, jest godna uwagi. Zdaniem Izby, te nieoficjalne oceny bardziej zbliżają się do rzeczywistych stosunków na rynku, aniżeli statystyka urzędowa. Ostatni skorygowany szacunek zbiorów chmielu w r. 1936 opiewa już na 60—61 tys. ctn., z czego na okręg b. Kongresówki (Lubelszczyzna, Warszawskie, Kieleckie) przypada ca 13 tys. ctn., na Wołyń — ca 40 tys. ctn., na Małopolskę Wschodnią — ca 3,5—4 tys. ctn. i na Wielkopolskę — ca 3 tys. ctn. Jeżeli wziąć pod uwagę: — że wedle urzędowej statystyki⁴⁾ w okresie od września 1936 r. do końca marca 1937 r. wywieziono zagranicę 55.240 ctn. chmielu, z czego trzeba odliczyć ok. 3.000 ctn. chmielu starych roczników (głównie do Brazylii i Łotwy); — że ca 6.000 ctn. chmielu nowego skonsumowały browary krajowe; — że jeszcze w tej chwili pozostaje w kraju (wedle opinii niektórych kupców) niesprzedanych ca 2.000 ctn., — wówczas okaże się, że szacunek ostatnich zbiorów, zamykający się na cyfrze 60—61 tys. jest bliski rzeczywistości.

Jakość chmielu z ostatniego zbioru nie była zadawalająca. Pierwsze zbiory, dokonane na Wołyniu w okresie pogody, dały szyszki nieźle wykształcone i dobre pod względem koloru. Na ogół jednak sierpień, a zwłaszcza druga połowa tego miesiąca i początek września, okres — obfitujący w opady atmosferyczne, mocno przyczynił się do pogorszenia jakości zbioru. Przede wszystkim ucierpiały plantacje, wobec których nie stosowano żadnych środków profilaktycznych przeciwko pasożytom. Wpływ niekorzystnych warunków atmosferycznych pogłębiany był jeszcze, zwłaszcza w największym ośrodku produkcyjnym — na Wołyniu, przez brak podstawowego bodaj sortowania chmielu przez plantatorów, a często nawet świadome mieszanie chmielu różnych gatunków w nadziei na uzyskanie większego ogólnie przychodu za chmiel. To niezrozumienie własnego interesu przez plantatorów podraża koszty przeróbki chmielu przez eksportera, osłabiając konkurencyjność polskiego wywozu.

¹⁾ Wacław Ścibor, *Z rynku chmielarskiego*, Życie Rolnicze Nr. 8/37, s. 18.

²⁾ M. Kl., *Bilans ubiegłego sezonu chmielarskiego*, Wołyń Nr. 47/36, s. 8.

³⁾ Biuletyn Woł. Tow. Chmielarskiego Nr. 2. z dnia 7.IX.1936 r.

⁴⁾ G. U. S. — Handel Zagraniczny.

Pod względem koniunkturalnym rok sprawozdawczy wyróżniał się kilkoma charakterystycznymi cechami. Szczególnie znamienny objaw ostatniej kampanii stanowił „nienormalnie szybki wykup chmielu z plantacji we wszystkich krajach europejskich. Ale co najciekawsze, że gdy w innych latach gwałtowny wykup chmielu sprzyjał znacznemu wzrostowi cen, w tym roku był, co prawda krótkotrwały, okres w końcu października, zapowiadający poprawę cen, do wyraźnej haussy jednak nie doszło. Działywały w tym zakresie następujące przyczyny. Pierwsza, to bezwątpienia wydatny urodzaj chmielu w Czechosłowacji, a przy tym gatunkowo słaby, co wywołało u plantatorów nastroj do wyprzedawania towaru. Druga, to zastosowanie w Niemczech w samym początku sezonu dumpingowej premii eksportowej dla pozbycia się nadwyżki zbioru chmielu ponad własne zapotrzebowanie. W poprzednich latach Niemcy również premiowały eksport, lecz w końcu kampanii, co nie zawsze osiągało zamierzony cel. Na rozwój koniunktury nie wpływały ujemnie, ani remanenty z poprzedniego zbioru, bo tych poza Niemcami (mniej więcej 10.000 centnarów) prawie nic nie pozostawało w innych krajach, ani obawa przed wielkim tegorocznym zbiorem chmielu, gdyż wiadomości nadchodzące o złym stanie plantacji amerykańskich i angielskich zapowiadały raczej obniżenie się światowego zbioru chmielu w 1936 r. w stosunku do roku 1935”.¹⁾ Podniecenie na rynku miejscowym przybierało niekiedy formy chaotycznego skupu, który, po wyczerpaniu zapasów gatunku prima jeszcze w okresie spokojniejszej tendencji, skoncentrował się na gatunkach średnich i ostatnich. Gorączkowość nastroju potęgowała się przez fakt, że niektórzy eksporterzy powiązani byli z zagranicznymi odbiorcami umowami, zawartymi na parę miesięcy przed realizacją zbioru. Pewne zamieszanie do stosunków między eksporterami w Polsce a ich zagranicznymi odbiorcami wprowadziły zarządzenia finansowe niektórych państw, obniżające kurs walut, na tle właśnie owych umów, zawartych przed wprowadzeniem tych zarządzeń, z terminem dostaw, przypadającym po ich wprowadzeniu.

Ceny chmielu, pomimo gorączkowej atmosfery, jaka opanowała rynek chmielarski, nie wykazały zwyrzki w takim stopniu, jakiego można byłoby się spodziewać z tempa operacji.

Wyniki eksportu w r. 1936 znacznie przekroczyły rezultaty r. 1935, zwłaszcza pod względem ilościowym. W r. 1935 wywieziono ogółem 16.845 q. chmielu wartości 4.387 tys. zł., w r. 1936 — 26.019 q. wartości 5.081 tys. zł., wzrost ilościowy wyniósł zatem 54%, pod względem wartości — tylko 16%. Analogiczne zresztą zjawisko miało miejsce i w innych krajach eksporterskich. W Czechosłowacji²⁾ np. eksport w r. 1936 wyniósł 163.536 q. wartości 175.278 tys. Kc., w r. 1935 — 98.377 q. wartości

¹⁾ W. Ścibor, *Z rynku chmielarskiego*, Życie Rolnicze Nr. 8/37, s. 18.

²⁾ Informator Eksportowy Nr. 9/37, s. 3.

Wywóz chmielu z Polski w 1936 r.

KRAJE ODBIORCZE	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Razem	
	q	tys. zł.	q	tys. zł.	q	tys. zł.	q	tys. zł.	q	tys. zł.	q	tys. zł.	q	tys. zł.
U. S. A.	201 69	178 54	642 116	204 46	698 157	54 19	25 11	93 19	319 85	2179 521	1392 324	3602 841	9587	2262
Belgia	535 61	193 22	137 16	166 22	342 65	2 0,4	2 1	1 1	0,2 344	50 2092	323 548	98 685	110 5047	768,6
Niemcy	290 48	633 57	876 239	46 7	312 62	—	13 4	—	150 8	305 63	—	347 90	2972	578
Anglia	158 18	—	723 88	—	—	31 5	66 15	—	11 3	251 39	568 91	1159 195	2967	454
Irlandia	150 12	—	323 27	155 15	158 14	—	—	—	—	80 8	—	629 93	1495	169
Lotwa	199 18	56 5	—	—	252 29	—	—	106 11	—	98 6	145 8	—	856	77
Rumunia	242 101	9 5	8 1	87 40	—	5 2	—	—	—	249 38	78 22	162 63	840	272
Holandia	356 43	13 3	7 1	45 5	12 1	—	—	—	—	7 1	—	158 29	598	83
Czechosłowacja	127 22	66 13	18 4	83 10	51 6	1 0,4	10 2	0,1 0,1	—	34 6	—	40 12	430,1	75,5
Francja	41 7	3 1	—	60 18	—	—	—	—	50 16	160 31	44 12	—	358	85
Japonia	—	73 17	—	—	—	—	—	—	—	—	—	95 40	168	57
Brazylia	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	130 30	130	30
Austria	—	—	—	—	—	—	—	—	—	105 26	—	—	105	26
Dania	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	75 24	—	75	24
Portugalia	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	73 20	73	20
Razem	2289 399	1224 177	2734 492	846 163	1825 334	93 26,8	116 33	200,1 30,3	874 162	5560 1063	2850 579	7080 1523	25701,1	4981,1

Według danych G. U. S.

U w a g a. W zestawieniu rocznym podano cyfrę wywozu na 26,019 q wartości 5,081 tys. zł.

Ceny chmielu płacone plantatorom na Wołyniu w sezonie 1936 r.

w zł. za 1 ctn. (50 kg.)

GATUNKI	D z i e ń n o t o w a ń										
	31.8.	7.9.	14.9.	28.9.	5.10.	12.10.	19.10.	27.10.	5.11.	16.11.	9.12.
wyborowe	90 130	100 140	110 140	120 150	125 150	130 150	130 150	130 150	130 150	130 150	130 150
dobrze	—	80 100	80 110	85 120	90 125	100 130	100 130	100 130	100 130	100 130	100 130
średnie	60 90	60 80	50 60	50 85	50 80	65 90	65 95	65 95	65 95	65 95	} 65 95
gorsze	40 60	40 60	30 50	30 50	35 50	45 65	45 65	45 65	45 65	45 65	

Na podstawie biuletynów Wołyńskiego Towarzystwa Chmielarskiego.

176.158 tys. Kc., a więc przy 66%-ym wzroście tonnażu eksportowego wartość jego, nie tylko nie podniosła się, a nawet nieco spadła. Spadek ceny eksportowej w Czechosłowacji był zatem w okresie sprawozdawczym większy, niż w Polsce. Tutaj też ma swoje źródło zmniejszenie w roku sprawozdawczym marży między cenami chmielu polskiego i innych provenjencji, która w poprzednich latach dochodziła nawet do 80% za chmiel tego samego gatunku, a w ostatnim roku, zdaje się, nie przekroczyła 35%.

Do końca roku kalendarzowego, czyli w ciągu czterech miesięcy nowego sezonu (IX — XII. 1936 r.), wywieziono z Polski ca 32 tys. ctn. chmielu nowego, t. j. w przybliżeniu 55% całego zbioru. W ubiegłym sezonie wywieziono w tym czasie niespełna 50% zbioru.

W odbiorze polskiego chmielu pierwsze miejsce przypadło Stanom Zjedn. Am. Płn., które przyjęły 37% rocznego eksportu z Polski. Dodać do tego trzeba, iż ceny osiągnęte w tym kraju były najwyższe ze wszystkich cen eksportowych i wynosiły (przeciętna cena statystyczna) 236 zł. za 1 q. Na dalszym miejscu stały: Belgia 19% wywozu i zł. 152 — przeciętnie za 1 q.), Niemcy (11% wywozu i zł. 194 za 1 q.), Anglia (11% wywozu i zł. 152 za 1 q.), Irlandia (6% wywozu i zł. 113 za 1 q.) i t. d.

LEN I PAKUŁY.

Polepszone na ogół warunki zbytu włókna lnianego i dość znaczne zapotrzebowanie siemienia lnianego ze strony przemysłu olejarskiego — przyczyniały się do co raz intensywniejszego zajęcia się uprawą lnu, głównie przez małe i średnie gospodarstwa rolne¹⁾. To

¹⁾ Powierzchnia zajęta pod uprawę lnu przez gospod., liczące ponad 50 ha, wyniosła w Polsce nieco ponad 7% całej powierzchni obsianej lnem.

niewątpliwie korzystne zjawisko wyrażało się we wzrastającej z roku na rok powierzchni uprawy, zajętej pod len.

Powierzchnia uprawy lnu i zbiór włókna lnianego w Polsce i w okręgu Izby P.-H. w Lublinie w latach 1933—1936.

O K R Ę G	Powierzchnia uprawy w ha				Zbiory włókna w q			
	1933	1934	1935	1936	1933	1934	1935	1936
Woj. Lubelskie	8.352	9.380	10.664	11.655	30.423	34.664	43.220	41.310
„ Wołyńskie	6.893	7.894	7.935	8.368	21.545	22.876	24.213	22.340
Rzplita Polska	95.047	105.931	123.365	133.409	266.193	308.188	398.302	372.438

Według danych G. U. S.

Rok sprawozdawczy stanowił przedłużenie wysiłków rolnictwa w kierunku jeszcze szerszego przedstawienia produkcji zbożowej na lniarstwo. Widoczne to jest z przedstawionych wyżej cyfr. Powierzchnia uprawy lnu wzrosła w całym kraju i w okręgu Izby, jakkolwiek okręg ten w całokształcie produkcji lniarskiej nie zajmuje przodującego stanowiska, ustępując pod tym względem Kresom północno-wschodnim i Małopolsce Wschodniej. Rejon Izby przedstawia zaledwie 15% ogólnej przestrzeni, zajętej pod len.

Zwiększeniu uprawy nie odpowiadało zwiększenie zbiorów włókna lnianego, które w stosunku do r. 1935 obniżyły się przeciętnie o 6%. Zjawisko to powstało w wyniku znacznego spadku plonów, które w Polsce z 3,2 q. włókna z 1 ha spadły do 2,8, w woj. lubelskim — z 4,1 do 3,5, w woj. wołyńskim — z 3,1 do 2,7, a więc nawet poniżej średniej ogólnokrajowej. Obniżyły się także plony siemienia lnianego: w Polsce — z 5,8 do 5,4, na Wołyniu — z 5,9 do 5,2, w Lubelszczyźnie — pozostały bez zmiany (6,1).

Wyrazem koniunktury w handlu lnem i pakulami były rozmiary eksportu włókna lnianego i pakuł, które ilustruje poniższe zestawienie:

Wywóz lnu i pakuł lnianych z Polski w latach 1935 i 1936.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ilość w q		Wartość w tys. zł.	
	1935	1936	1935	1936
Len międlony	30.884	40.417	3.978	4.632
„ trzepany	13.232	36.702	2.028	5.126
„ czesany	5.795	4.631	1.229	881
Pakuły	71.406	123.847	7.564	12.568

Według danych G. U. S.

Jak widać, wszystkie pozycje eksportowe, z wyjątkiem lnu czesano, silnie wzrosły.

Miejscowy rynek lniarski pozostawał w ciągu całego I półrocza w sferze słabej koniunktury. Zmniejszenie zapotrzebowania dla włókna lnianego wypłynęło z braku możliwości wywozowych do Czechosłowacji, głównego odbiorcy lnu z terenu Izby, jak również z faktu, iż przedsiębiorstwa krajowe, zaopatrzone dostatecznie w surowiec do nowego sezonu, powstrzymywały się od zakupów. Dopiero pod koniec lipca uruchomienie kontyngentów wywozowych do Czechosłowacji wprowadziło na rynek nieco ożywienia, które od tej pory w różnym napięciu przetrwało do końca roku. W związku z tym główna masa transakcji eksportowych przypadła na II półrocze.

Wywóz lnu ze stacji, leżących w okręgu Izby P.-H. w Lublinie w 1936 r.

w kg.

KRAJ ODBIORU	Len trzepany				Len trzepany			
	I kw.	II kw.	III kw.	IV kw.	I kw.	II kw.	III kw.	IV kw.
Czechosłowacja	66.690	6.152	152.638	263.548	8.458	2.097	64.791	34.204
Francja	—	—	—	10.000	20.200	1.000	—	—
Węgry	—	10.369	—	—	—	—	—	—
Bułgaria	—	—	—	—	—	—	10.299	4.768
Belgia	—	—	—	—	—	—	—	984
Razem	66.690	16.521	152.638	273.548	28.658	3.097	75.090	39.956

Według danych Izby.

Z terenu Izby wywożono tylko len trzepany i czesany, przy czym w wywozie lnu trzezanego udział terenu Izby wyniósł 14% wywozu polskiego, w wywozie lnu czesanego — 32%. Trzeba dodać, iż okręg Izby stanowi przeważnie teren eksploatacji firm eksportowych, leżących poza granicami woj. lubelskiego i wołyńskiego, głównie w Małopolsce. Miejscowe firmy spełniają najczęściej rolę dostawców lub tylko wykonawców zleceń eksporterów z innych okręgów.

Ceny lnu i pakui, przy zniżkowej tendencji w pierwszym półroczu, a przy zwykłej tendencji w drugim półroczu 1936 r. były jednak niższe, niż w roku poprzednim, co przedstawia tabela zamieszczona na następnej stronie.

Ceny Inu i pakul loco st. Lublin.

w st. 500 100 kg.

MIESIĄCE	L e n c z e s a n y						P a k u l y l n i a n e					
	0/I		I B		II		0/I		I B		II	
	1995	1996	1995	1996	1995	1996	1995	1996	1995	1996	1995	1996
Styczeń	210	178-183	180	148-153	150	118-123	110	104-112	95	84-92	80	64-72
Luży	210	170	180	143	150	116	110	100-104	95	80-84	80	60-64
Marzec	202	170-175	172	143-148	—	116-121	110	100	92	80	74	60
Kwiecień	200	167-172	170	140-145	—	113-118	104	95	86	75	68	55
Maj	195-200	165-168	165-170	138-142	135-140	111-114	104-110	90-98	86-92	70-73	68-74	50-53
Czerwiec	200-205	165-168	170-175	138-142	—	111-114	120	90-98	102	70-73	84	50-53
Lipiec	195	165-168	165	138-141	—	111-114	120	90-92	100-102	70-72	80-84	50-52
Sierpień	195	165-168	165	138-141	135	111-114	108-120	91-94	83-100	71-74	63-80	51-54
Wrzesień	180	175	150	148	120	121	105	95	85	75	65	55
Październik	180	—	150	—	120	—	100-107	—	80-87	—	60-67	—
Listopad	185-203	178-185	158-176	151-158	131-149	—	110-122	96-104	90	76-84	70-82	—
Grudzień	188-203	172-183	158-173	145-156	128-143	—	110-120	94-102	90-100	74-82	70-80	54-62

Według danych Izby.

Handel artykułami produkcji zwierzęcej.

TRZODA CHLEWNA.

Pogłowie trzody chlewnej w Polsce nieznacznie wzrosło; wzrost pogłowia ze względu na niewielki jego stopień można snadnie przypisać czynnikom przypadkowym. W okręgu Izby, woj. lubelskie mogło się wylegitymować również zwiększeniem ilości trzody — do poziomu najwyższego w ciągu ostatnich 10 lat; w woj. wołyńskim — przeciwnie — pogłowie trzody nieco się obniżyło.

Trzoda chlewna w Polsce i w okręgu Izby P.-H. w Lublinie.

Stan w dniu 30.VI.

ROK	Woj. Lubelskie	Woj. Wołyńskie	Okręg I. P.-H.	Polska	Okręg I. P.-H. w %
	w s z t u k a c h				
1929	445.962	371.784*)	817.746	4.828.600	16,9
1930	631.851	423.736	1.055.587	6.047.000	17,5
1931	783.580	595.527	1.379.107	7.320.800	18,8
1932	583.215	466.844	1.050.059	5.843.600	18,0
1933	590.215	417.668	1.007.883	5.752.800	17,5
1934	818.122	537.377	1.355.499	7.052.900	19,2
1935	807.990	608.717	1.416.707	6.723.090	21,7
1936	846.267	587.722	1.433.989	7.058.733	20,3

Według danych G. U. S.

*) bez powiatu sarneńskiego, przyłączonego do wojew. wołyńskiego w dniu 1.I.1931 r.

Sytuacja w dziedzinie eksportu trzody chlewnej z punktu widzenia rozmiarów wywozu uległa dalszej ewolucji zwykłej.

Jak widać z przytoczonych dalej cyfr, na wzrost wywozu trzody chlewnej złożyły się przede wszystkim zwiększone dostawy do Niemiec. Trzeba nadmienić, iż osiągnięte rezultaty, mimo zwiększonej kwoty wywozowej, są wynikiem ograniczeń, wpływających z systemu clearingowego, gdyż umowne plafony wywozowe przewidywały wyższy kontyngent dla wywozu trzody z Polski, a tylko niedostateczny import z Niemiec zamknął drogę dla rozszerzenia wywozu trzody z Polski do tego kraju. Pomimo tych przeszkód eksport do Niemiec wypełnił w roku sprawozdawczym 27% wywozu trzody żywej z Polski i 24% wywozu z terenu Izby.

Wywóz do Austrii powiększył się stosunkowo nieznacznie. Pod koniec roku kontyngent na wywóz świń do tego kraju został ograniczony zarządzeniem władz austriackich, ustalającym obniżkę kontyngentu według

**Wywóz trzody żywej z Polski i z okręgu Izby P.-H. w Lublinie
w latach 1934 — 1936.**

w sztukach

KRAJE ODBIORCZE	Polska*)	Okręg Izby**)	Polska*)	Okręg Izby**)	Polska	Okręg Izby***)
	1934		1935		1936	
Austria . .	112.908	25.801	126.807	31.460	131.426	33.340
Czechosłowacja .	10.015	3.794	10.210	4.879	7.037	3.386
Francja . . .	6.155	840	—	—	—	—
Grecja . . .	2.048	—	3.382	210	504	—
Niemcy . . .	19.658	—	10.380	1.094	54.797	11.423
Rumunia . . .	275	—	—	—	—	—
Szwajcaria . .	240	—	—	—	2.832	220
Włochy . . .	3.321	155	—	—	—	—
Ogółem .	154.620	30.590	150.779	37.643	196.596	48.896

*) według G. U. S.

**) według P. I. E.

***) według danych Izby.

ilości sztuk z powodu przekroczenia przez Polskę kontyngentu wagowego. Rynek austriacki pozostawał w dalszym ciągu najpoważniejszym odbiorcą polskiej trzody żywej.

Wywóz do Czechosłowacji zamknięty również w ramach kontyngentów nie dociągnął do wysokości eksportu z r. 1935.

Nie notowana od dłuższego czasu wśród krajów odbiorczych na żywą trzodę z Polski pojawiła się w tym charakterze w roku sprawozdawczym — Szwajcaria, dokąd wywóz nie podlegał ograniczeniom kontyngentowym.

W dziedzinie cen utrzymywała się w okresie sprawozdawczym na ogół tendencja dość mocna, do czego przyczyniło się silniejsze zapotrzebowanie trzody dla potrzeb eksportu. Nie można pominąć tego, iż w kształtowaniu się cen trzody w poszczególnych rejonach w okręgu Izby odgrywał bardzo wielką rolę, poza momentami koniunkturalnymi, pewien stały układ stosunków niejako strukturalnych, który sprawiał, że ceny w tych rejonach w tym samym czasie niejednokrotnie znacznie między sobą się różniły.

Ceny, uzyskiwane na rynkach zagranicznych, wykazywały również na ogół mocną tendencję.

Najwyższe i najniższe ceny trzody chlewnej w Lublinie w 1936 r.

w grossach za 1 kg. żywej wagi

MIE- SIĄC	Waga żywa sztuki w kg.			
	do 110 miesię	od 110 miesię	od 130—150 słoninowe	od 150 słoninowe
I	58—70	60—83	64—80	70—90
II	60—67	60—75	65—75	70—82
III	60—67	64—78	69—76	73—83
IV	60—72	63—90	68—92	73—100
V	68—78	75—92	83—95	92—105
VI	65—80	78—95	85—95	90—105
VII	68—78	77—90	83—92	86—104
VIII	65—78	70—90	75—90	85—101
IX	60—72	70—88	82—90	87—98
X	65—77	70—90	82—94	90—104
XI	60—70	68—90	78—92	90—102
XII	60—70	70—87	83—90	88—100

Według notowań Giełdy Mięsnej w Lublinie.

Ceny trzody chlewnej uzyskiwane na rynku austriackim w latach 1935 i 1936.

w złotych za 1 kg. żywej wagi — loco targ

MIE- SIĄC	1935	1935
I	1,02—1,10	1,25—1,55
II	1,04—1,12	1,22—1,60
III	1,08—1,20	1,22—1,50
IV	1,12—1,32	1,32—1,53
V	1,20—1,35	1,42—1,52
VI	1,25—1,70	1,52—1,62
VII	1,32—1,60	1,37—1,62
VIII	1,28—1,65	1,46—1,74
IX	1,20—1,66	1,46—1,75
X	1,20—1,66	1,45—1,75
XI	1,20—1,66	1,32—1,60
XII	1,40—1,60	1,39—1,60

Według danych Izby.

JAJA. Eksport jaj z Polski, pomimo nowych trudności, jakie przed tym eksportem stanęły w okresie sprawozdawczym, uczynił dalszy krok naprzód, podnosząc tonnaż wywozowy w stosunku do wywozu w roku poprzednim.

Wywóz jaj z Polski w latach 1930 — 1936.

ROK	q
1930	551.113
1931	480.954
1932	374.121
1933	235.053
1934	212.289
1935	229.522
1936	241.171

Według G. U. S.

Pod względem wagowym zwiększenie wywozu wyniosło w porównaniu z r. 1935 — 5,1%, pod względem wartości zaś — niespełna 3,5%. Ogólna wartość eksportu jaj z Polski, która stanowiła w r. 1935 — 2,9% wartości całego polskiego eksportu, obniżyła się w roku sprawozdawczym do 2,6%. Mimo tego zmniejszenia udziału eksportu jaj w wartości ogólnego polskiego eksportu, sam fakt podniesienia ilościowego wywozu jaj należy zaliczyć do objawów pozytywnych i to tym bardziej, że osiągniętych w warunkach o wiele mniej korzystnych, niż w roku poprzednim.

Dwoma najbardziej uderzającymi momentami w strukturze eksportu jaj w roku sprawozdawczym były: spadek wywozu do Hiszpanii i znaczny wzrost wywozu do Anglii.

Wojna domowa w Hiszpanii sprawiła, że kraj ten, który w r. 1935 odebrał 25% polskiego wywozu i 17% wywozu z terenu Izby, stojąc na drugim miejscu wśród odbiorców polskiego towaru, obniżył w roku sprawozdawczym swój udział w eksporcie z Polski do niespełna 10% i nieco ponad 1% w eksporcie z okręgu Izby. Pod koniec roku poszczególne firmy nawiązały bezpośredni kontakt z rządem hiszpańskim na dostawę jaj na warunkach akredytywy, następnie z rozpoczęciem sezonu pomarańczowego wywieziono w drodze prywatnej transakcji kompensacyjnej kilka ładunków.

Niedobory ilościowe, powstałe z racji skurczenia się rynku hiszpańskiego, zostały nieomal w całości pokryte przez wzrost wywozu do Anglii.

Wywóz jaj z Polski i z okręgu Izby P.-H. w Lublinie w/g krajów przeznaczenia w latach 1933 — 1936.

w g

KRAJ ODBIORU	1933		1934		1935		1936	
	Polska	Okręg Izby	Polska	Okręg Izby	Polska	Okręg Izby	Polska	Okręg Izby
Anglia .	100.216	22.686	104.846	17.996	124.464	24.838	157.352	37.930
Austria .	9.325	969	11.214	1.773	11.598	1.221	11.216	1.789
Czechosł. .	10.840	837	21.288	432	17.292	2.525	19.320	2.228
Francja .	6.150	332	5.012	68	4.084	205	3.419	—
Hiszpania	32.059	5.354	18.470	2.650	57.258	5.996	17.867	520
Niemcy .	41.173	3.060	1.277	—	59	—	15.886	2.033
Szwajcaria	7.551	215	9.125	561	9.565	161	9.408	349
Włochy .	25.510	2.054	27.996	1.029	3.266	—	4.462	—
Inne .	2.231	106	13.061	313	1.938	—	2.241	—
Razem .	235.055	35.613	212.289	24.822	229.524	34.946	241.171	44.849

Cyfy wywozu z Polski — według G. U. S., cyfy wywozu z okręgu Izby — według materiałów Izby.

Przywóz jaj do Anglii w latach 1935 i 1936

w tys. podwójnych kóp (120 szt.)

KRAJ POCHODZENIA	1935	%	1936	%
Ogółem . .	19.767	100	24.653	100
w tym				
Dania . .	6.564	32,8	7.987	32,3
Holandia .	2.678	13,4	3.800	15,4
Irlandia . .	2.395	12,0	2.563	10,4
Polska . .	2.015	10,1	2.564	10,4

W/g Internationale Eier-Börse Nr. 4/37.

Z podanego zestawienia widać, iż mimo wzrostu ilości jaj, przywiezionych do Anglii w r. 1936, o ca 24% w stosunku do r. 1935, Polska nie tylko utrzymała swój udział w imporcie angielskim, lecz nawet zdołała udział ten podnieść z 10,1% do 10,4%, zajmując trzecie miejsce wśród dostawców brytyjskich, ustępując tylko Danii i Holandii, a wy-

przedzając Irlandię. Trzeba nadmienić, że zamknięcie rynków hiszpańskiego i włoskiego przerzuciło dodatkowe transporty wszystkich krajów eksportujących na rynek brytyjski, jako jedyny nieomal wolny rynek, wytwarzając w ten sposób stan niezwykle ostrej konkurencji, która doprowadziła do głębokiej deprecjacji towaru i nieopłacalności wywozu. Pomimo tych niekorzystnych warunków rynek brytyjski wchłonął 84,3% eksportu z okręgu Izby. Ta okoliczność, — polegająca na tym, że główna część wywozu przypadła na nieopłacalną pracę eksportową, — zdecydowała o niekorzystnych rezultatach ubiegłej kampanii z punktu widzenia interesów przedsiębiorstw eksportowych.

Podjęty po dłuższej przerwie eksport do Niemiec został od razu włączony w ściśle formy organizacyjne przez zawarcie umowy branżowej z centralną instytucją odbiorczą Reichstelle für Eier w Berlinie. Eksport odbywał się na zasadzie ustalonych na każdy miesiąc cen i przy z góry określonych i jednolitych pod względem składu ładunkach. Szczupłość kontyngentów, przypadających na okręg Izby, których wysokość nie wystarczała na prowadzenie proporcjonalnego podziału między firmy, działające w okręgu Izby, skłoniły miejscową organizację branżową, — przeprowadzającą wśród firm technicznie rozrachunki w ramach globalnego kontyngentu rejonowego, — do powierzenia realizacji kontyngentu niemieckiego ograniczonej liczbie firm — z obowiązkiem rozrachunku finansowego z firmami, nie biorącymi udziału w eksporcie.

Eksport do Austrii rozwijał się bez żadnych wstrząsów w ramach przyznaných kontyngentów. Przy niewielkim obniżeniu się wywozu z Polski wywóz z okręgu Izby uległ, na stosunki regionalne, dość znacznej podwyżce, która wyniosła ca 46% w stosunku do roku poprzedniego. Pod względem rentowności rynek ten był zupełnie zadawalający, co niewątpliwie przypisać należy w znacznej mierze systemowi uzgadniania cen przed złożeniem oferty na dostawę.

Wywóz do Czechosłowacji przekroczył poziom zeszłoroczny i przyznane na okres sprawozdawczy kontyngenty przywozowe. Wywóz tere-nowy — przeciwnie — nie dociągnął do wysokości wywozu zeszłorocznego. Na ogół jednak ostateczny efekt wywozu na ten rynek, ze względu na uzyskiwane tam ceny, był zadawalający.

Stosunki ze Szwajcarią zamknęły się wynikiem analogicznym ilościowo do wyników z r. 1935. Z terenu Izby wywieziono do tego kraju niewielkie ilości jaj. Pewną przeszkodę w rozwoju eksportu z terenu Izby stanowiły bardzo wysokie żądania importerów szwajcarskich co do standardu, a wiadomo, iż nie we wszystkich miejscowościach okręgu Izby może być w określonym czasie zebrana odpowiednia ilość jaj o wysokim standardzie.

Co się tyczy Włoch, to możliwości wywozu do tego kraju powstały dopiero w ostatnim kwartale, a więc w okresie, kiedy na rynku krajowym ceny jaj, z uwagi na ogólny kierunek koniunktury i na znaczne

**Ilość jaj wyeksportowanych z okręgu Izby Przemysłowo-Handlowej w Lublinie
w 1936 r.**

w skrzyniach cabych

KRAJ ODBIORU	S T A N D A R T							Mate	Brudne	Secunda	Ogółem
	61/62	59/60	57/58	55/56	53/54	51/52	49/50	47/48			
Anglia	17,5	166,0	1,0	—	25.395,0	6.324,0	704,5	125,0	4.618,5	35,5	37.451,0
Austria	—	5,0	25,0	300,0	1.412,0	97,0	—	—	10,0	—	1.854,0
Czechosłow.	—	—	46,0	236,0	1.832,0	69,0	—	—	—	—	2.183,0
Hiszpania	—	—	—	—	293,0	136,0	42,0	—	53,0	—	524,0
Niemcy	—	—	207,0	704,5	968,0	—	—	—	—	—	1.879,5
Szwajcaria	—	—	—	278,0	25,0	—	—	—	—	—	303,0
Razem 1936 r.	17,5	171,0	279,0	1.518,5	29.325,0	6.626,0	746,5	125,0	4.681,5	35,5	44.194,5
Razem 1935 r.	—	—	—	—	14.463,0	9.660,0	1.271,0	12,0	4.016,5	308,5	29.985,5

Według danych Izby i Związku Eksporterów Jaj woj. Lubelskiego i Wołyńskiego.

U w a g a. Cyfry za r. 1935 odnoszą się do firm eksportowych z wyj. firm, zrzeszonych w Pol. Zw. Eksporterów Bekonu i Art. Zwierzęcych.

zapotrzebowanie Warszawy, były bardzo wysokie, co podważało kalkulacyjnie wszelkie próby eksportu. Z tego względu z terenu Izby eksportu do Włoch w okresie sprawozdawczym nie było.

Rynek francuski, odznaczający się szczupłością kontyngentów, przestał w ogóle odgrywać większą rolę.

Oprócz zadawałających wyników ilościowych eksport jaj może wskazać na dalszą poprawę w zakresie jakości, jak na to wskazuje zamieszczona poprzednio tabela (str. 103).

Oczywiście głównym warunkiem jakościowej poprawy eksportu musi być poprawa w zakresie produkcji. Osiągnięcia na tym polu, jakkolwiek postępują nieco naprzód, w tempie jednak zbyt wolnym. Podstawowa praca w dziedzinie selekcji towaru eksportowego przypada zatem firmom eksportowym, które, przyznać należy, pod naciskiem zaostrzonych wymagań zagranicznych odbiorców i pod naciskiem niektórych umów międzynarodowych (np. Niemcy) potrafiły wydobyć z masy towaru oryginalnego wyższy odsetek cięższych standartów, niż to było w latach poprzednich.

Ceny jaj, płacone przez zbiornice eksportowe w skupie na rynku miejscowym, kształtowały się na ogół na poziomie niższym, niż w r. 1935. Dopiero pod koniec roku, w okresie zmniejszonej produkcji, zapanowała silna tendencja, wywołana głównie zapotrzebowaniem krajowych rynków konsumcyjnych.

Ceny jaj oryginalnych, płacone w skupie w okręgu Izby P.-H. w Lublinie w latach 1935 i 1936

w zł. za całą skrzynię (1440 jaj)

ROK	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
1935	110-130	80-100	56-60	56-60	52-62	62-76	80	80-88	75-84	100-108	108-114	114-130
1936	90-110	75-92	60-91	54-62	58-67	58-66	60-64	60-66	60-90	100-120	120-135	—

Według danych Izby.

Handel detaliczny i niektóre działy handlu hurtowego.

W handlu *manufakturą* trudne było ustalenie w roku sprawozdawczym jednolitej linii rozwojowej. Różnorodność warunków, w jakich pracowały poszczególne przedsiębiorstwa blawatne w różnych miejscowościach w okręgu Izby, a nawet w tych samych ośrodkach, ze względu na różnorodność klientów—w sensie przewagi wśród klientów tej lub innej grupy społecznej albo zawodowej, wreszcie szczególne stosunki indywidualne każdego interesu, — wszystkie te okoliczności złożyły się na to, iż bieg spraw, rozwój obrotów w różnych przedsiębiorstwach

kształtował się różnie. W tej sytuacji niedość bezpieczne byłoby ustalenie syntetycznego obrazu koniunkturalnego, gdyż dawałby on rzeczywiste odbicie tylko części stosunków rynkowych. Materiał statystyczny, jakim dysponuje Izba, z natury rzeczy ograniczony, zarówno pod względem ilości informatorów, jak i miejsca ich zamieszkania, podobnie zresztą jak i materiał sprawozdawczy, pochodzący od organizacji gospodarczych, zawiera dość zasadnicze przeciwieństwa. Dlatego też tylko ze znacznym zastrzeżeniem i z zachowaniem dużej powściągliwości można powiedzieć, iż w większości interesów bławatnych dało się zauważyć pewne zwiększenie obrotów w stosunku do roku poprzedniego, przy czym to zwiększenie obrotów odnosiło się raczej do tańszych towarów bławatnych, a więc sortymentu, którym głównie interesuje się wieś. W handlu, nastawionym na klientelę miejską (urzędnicy, cześciowo ziemianstwo), pewien wzrost zainteresowania zauważono w stosunku do wyrobów wełnianych, szczególnie modniejszych (nowe sposoby fabrykacji).

Kupiectwo manufakturowe uskarżało się dość często na zbyt rozbudowaną konkurencję wzajemną z jednej strony, z drugiej zaś — na współzawodnictwo komisantów i agentów, działających z ramienia fabryk włókienniczych i oferujących klienteli towar na bardzo dogodnych warunkach ratalnych.

Wprowadzonym w Polsce ograniczeniom dewizowym przypisuje się pogorszenie warunków zakupu towarów, gdyż fabrykanci żądają zapłaty gotówką w większym odsetku, niż w poprzednim roku i w pierwszej połowie roku sprawozdawczego, kurcząc jednocześnie terminy kredytów.

Warunki atmosferyczne przekreśliły w znacznym stopniu obydwa sezony zimowe, na tym też tle niewątpliwie powstały pod koniec roku u szeregu firm trudności finansowe. Niektóre organizacje gospodarcze donoszą o powtarzających się, zwłaszcza w ostatnich miesiącach, wypadkach zawieszania wypłat, co z kolei rzeczy musiało w następstwie wywołać pewne perturbacje u dostawców i fabrykantów. Na wypłacalność odbiorców na ogół nie utyskiwano, szczególnie zaś zwracała uwagę na Kresach polepszona wypłacalność klientów wiejskich.

O wiele wyraźniej natomiast kształtowała się koniunktura w handlu *galanterią*. Relacje, dotyczące ruchu obrotów, jakie Izba otrzymała bezpośrednio od firm handlowych, brzmią bardziej jednolicie, świadcząc o pewnym wzroście obrotów, nie dającym się wszakże ustalić ściślej wobec jeszcze większej, niż w handlu manufakturowym, rozpiętości w warunkach pracy poszczególnych sklepów. Przybliżoną cyfrę 15-20% wzrostu obrotów należy traktować z rezerwą, tym większą jeszcze, iż niektóre organizacje gospodarcze, podejmujące na życzenie Izby we własnym zakresie próby syntezy koniunkturalnej, wskazywały w poszczególnych kwartałach na obniżkę obrotów. Trzeba przyznać, iż zdania te były jednak dość odosobnione, a ogólna zwyżka obrotów w handlu

galanteryjnym zdaje się nie ulegać wątpliwości. Wieś uczestniczyła w zakupie w większym rozmiarze, niż w roku poprzednim. Wobec zanotowanej w II półroczu wyższości cen towarów bawełnianych — sprzedaż na kredyt została ograniczona, wyjąwszy firmy, pracujące na podstawie stałych umów z organizacjami zawodowymi (w większych miastach). Sprawa przerostu ilościowego przedsiębiorstw galanteryjnych pozostawała w dalszym ciągu aktualna, jakkolwiek przedsiębiorstwa przejściowe jednoroczne były w okresie sprawozdawczym zjawiskiem rzadszym, niż w latach poprzednich. Liczba sklepów, zadeklarowanych jako handel galanteryjny, wynosiła w r. 1936 — 1619 w woj. lubelskim i 983 w woj. wołyńskim — łącznie zatem 2602, ustępując ilościowo tyłko handlowi spożywczemu, manufakturą i mięsem.

W handlu *futrarskim* zanotowano, traktując rzecz w najszerszej skali, zwykłą obrotów w stosunku do obrotów w r. 1935. Branżysci przypisują zmniejszenie ruchu w składach futrzarskich głównie ogólnej poprawie koniunktury. Niektórzy kupcy dopatrywali się w chęci kupna futer dążności klienteli do ulokowania gotówki w towarze i, niewątpliwie, w szeregu wypadków dążność ta, zresztą prześciowa — w okresie jesienno-zimowym, przyspieszyła decyzję kupna. Kupcy zwracali uwagę na niedostateczne zaopatrzenie rynku w niektóre skóry pochodzenia zagranicznego.

W dziale *skór gotowych* panowała na ogół mocna tendencja w związku z sytuacją na rynku skór surowych, o czym obszerniej traktuje dział sprawozdania, poświęcony przemysłowi garbarskiemu. Szczególniej w drugiej połowie roku, a zwłaszcza w ostatnim kwartale, kiedy rozpoczęło się działanie sezonu zimowego, zauważono wzrost popytu, i co ważniejsze, ze strony ludności wiejskiej. Na wzrost obrotów złożyły się nie tylko wyższe ceny skór gotowych, lecz również wzrost konsumpcji, odpowiadający zwiększonej sprzedaży pod względem ilościowym.

Handel *obuwiany* cechowała również pewna wyższość obrotów w zestawieniu z rozmiarami ruchu w r. 1935. Jako zjawisko charakterystyczne zanotowano wzmogoną chęć klienteli, zwłaszcza miejskiej, do kupna obuwia lepszego gatunku, co by świadczyło o stopniowym podnoszeniu się lub przynajmniej tendencji do podniesienia standardu życiowego. Również wieś po dłuższej abstynencji pojawiła się na rynku jako klient sklepów obuwianych, kupując głównie tańsze gatunki obuwia. Spora ilość przedsiębiorstw obuwianych uskarżała się na brak dogodnego kredytu, co jest szczególnie ważne w interesach, gdzie z natury rzeczy musi być duży zapas towarowy (miara i moda).

Handel *winno kolonialny i spożywczy* przedstawiał bardzo różnorodny obraz pod względem wysokości obrotów w okresie sprawozdawczym i pod względem stosunku do obrotów w roku poprzednim. Złożyła się na taki stan rzeczy niezwykle wielorakość warunków, w jakich wypadło

pracować poszczególnym sklepom. Już sama ilość sklepów spożywczych, których na terenie Izby było ponad 17 tys. (w woj. lubelskim — 9974, w woj. wołyńskim — 7243) potwierdza niejako powyższy pogląd. Inaczej pracowały prymitywnie urządzone i prowadzone sklepy spożywcze we wsiach, w małych miasteczkach, inaczej już na peryferiach miast większych i jeszcze inaczej duże sklepy spożywcze lub kolonialno-spożywcze, obsługujące klientelę śródmiejską. A nawet w ramach tej samej grupy sklepów różnice indywidualne były niejednokrotnie bardzo głębokie, zależnie od szeregu czynników ubocznych, niekoniunkturalnych, jak samo położenie sklepu, rodzaj obsługi, zakres udzielanego odbiorcom kredytu i t. p. Z tego względu, podobnie jak przy manufakturze, niedość bezpieczne byłoby ustalanie ogólniejszych syntetycznych wniosków na podstawie stosunkowo wąskiego materiału statystycznego, jakim operuje Izba, — bez obawy, iż w stosunku do wielu przedsiębiorstw, a nawet w stosunku do niektórych rejonów (gmin, powiatów), popełni się znaczniejszy błąd w ocenie.

Zachowując tego rodzaju ostrożność, można powiedzieć, iż średnia wysokość obrotów sklepów spożywczych i kolonialno-spożywczych nie była w okresie sprawozdawczym niższa, niż w r. 1935, — przy pewnej tendencji zwyżkowej. Zdaniem niektórych branżystów kolonialnych, zwyżka obrotów, jaką zaobserwano, powstała nie tyle ze wzrostu konsumpcji, ile raczej z racji podrożenia szeregu towarów kolonialnych, wywołanego całym systemem ograniczeń importowych.

Zagadnienie restrykcji przywozowych i związanego z tym systemu kontyngentowego wywołuje na terenie Izby sporo niezadowolienia i szereg zażądań. Hurtownicy kolonialni uskarżają się na stale niedostateczne przydziały kontyngentów importowych, co oddaje ich w uciążliwą zależność od hurtowników z innych terenów, za których pośrednictwem muszą zaopatrywać się w towar. Niewystarczające z reguły przydziały wypływają z zasady rozdziału międzyterenowego, które to zasady winny być poddane rewizji, w wyniku bowiem tego systemu petryfikuje się stan upośledzenia terenu kresowego pod względem ilości i wielkości przedsiębiorstw hurtowych. W ramach tego systemu powstają niejednokrotnie doraźni hurtownicy (pośrednicy), którzy działają dezorganizująco na ceny, nie wytwarzając dostatecznej podaży rynkowej, co z kolei odbija się na interesach handlu detalicznego.

W branży *żelaznej* stwierdzono na ogół wzrost obrotów w stosunku do roku poprzedniego, wyrażający się w cyfrze 20—30%. Interesujący był wzrost zapotrzebowania ze strony wsi na narzędzia gospodarcze (widły, szpadle, wiadra, obręcze i t. p.), dając i na tym odcinku dowód, iż w sytuacji wsi nastąpiło doraźne odprężenie, wyrażające się w pewnej ilości płynnej gotówki, lokowanej, dość pośpiesznie nawet, w zdewastowanych gospodarstwach. W ostatnich miesiącach roku dała się odczuć zwyżkowa tendencja w zakresie cen niektórych artykułów żelaznych jak

odlewy (garnki, drzwiczki, blachy kuchenne, buksy i t. p.). Dość charakterystyczne zjawisko przedstawiało zwiększenie sprzedaży blachy ocynkowanej (przy jednoczesnym spadku sprzedaży papy), co by świadczyło o pewnym ożywieniu ruchu budowlanego na wsi i o tendencjach do podniesienia wymagań kulturalnych wsi.

W galanterii żelaznej zwyczaj obrotów na ogół nie było.

Handel *księgarski* we właściwym tego słowa znaczeniu znajdował się w okręgu Izby w warunkach nader niekorzystnych. Diagnozę tę potwierdza sprawozdanie Związku Księgarzy Polskich, z którego widać, że sytuacja handlu księgarskiego „nie tylko nie uległa poprawie, ale wręcz przeciwnie — zanotować trzeba dalsze pogorszenie spowodowane ponownym spadkiem obrotów, a przede wszystkim zupełną nierentownością handlu artykułami księgarskimi”.

Związek Księgarzy wskazuje na następujące specjalne przyczyny, których skutkiem jest obniżka obrotów:

a) obniżenie decyzją Ministerstwa W. R. i O. P. cen podręczników szkolnych zastosowanych do nowych programów przeciętnie o 66 %,

b) obniżenie cen książek przez wydawców, przy czym od r. 1933 ceny szeregu książek były obniżone 5-6-krotnie, przeciętna zaś zniżka cen książek w ostatnim 5-leciu wynosi do 50 %,

c) urządzanie przez firmy wydawnicze i hurtownie czasowych zniżek cen książek i czasowych wyprzedaży,

d) dostarczanie przez wydawców i hurtownie książek z rabatami bezpośrednio klienteli prywatnej, instytucjom, szkołom, bibliotekom i t. p., z rabatami, przekraczającymi nieraz rabat otrzymywany przez księgarzy sortymentystów, wobec czego ci ostatni stracili tego rodzaju odbiorców zbiorowych,

e) omijanie pośrednictwa księgarzy przez różne instytucje państwowe, samorządowe i prywatne, wydające książki, które wydawnictwa swe kolportują same wśród zainteresowanych sfer.

Z pośród przytoczonych momentów, wpływających na niekorzystną sytuację księgarstwa sortymentowego, Izbie najmniej trafia do przekonania pkt. b), mówiący o obniżce ceny książek przez wydawców. W rozumieniu Izby obniżka ceny książek, zwłaszcza książek, mających „przyzwoitą” szatę zewnętrzną (papier, druk i t. p.), jeszcze nie jest dostateczna i dostosowana do możliwości nabywczych spauperyzowanej inteligencji miejskiej, jako głównego odbiorcy książki. Ceny nie są obniżone dostatecznie, zwłaszcza w obliczu faktu, iż w hierarchii potrzeb ludzkich książka, i w ogólności poważniejszy pokarm duchowy, została zdegradowana. Ten взгляд, wymagający długotrwałej i trudnej pracy nad odbudowaniem roli książki w Polsce, przemawia za stosowaniem różnych środków, pomiędzy którymi obniżka ceny przy zachowaniu jakości wydaje się być jednym z bardziej skutecznych środków.

W branży *papierniczej* miał miejsce niewielki wzrost obrotów.

Ruch budowlany.

W r. 1936 nie nastąpiły w okręgu Izby wydarzenia o szczególnym znaczeniu dla lokalnego ruchu budowlanego. Zmiany, jakie zaszły, tłumaczą się w znacznej części pewnego rodzaju automatyzmem rozwojowym—związany co do swego kierunku i siły z ogólniejszymi warunkami gospodarczymi kraju i dzielnicy.

W okręgu Izby dużą rolę odgrywało w okresie powojennym i odgrywa w dalszym ciągu indywidualne budownictwo mieszkaniowe, budownictwo przeważnie dla własnych potrzeb mieszkalnych budującego, budownictwo nie oparte o zasadę renty kapitałowej, a raczej—o zasadę bezpieczeństwa samego kapitału i *sui generis* bezpieczeństwa życiowego. Przeciwnie rzecz miała się w wielkich skupiskach miejskich, gdzie, poza drobnym budownictwem na peryferiach, opartym na tychże zasadach, blokowe czynszowe budownictwo opierało się i opiera na zasadzie kupieckiej rentowności zaangażowanego kapitału.

Budownictwo, jako najbezpieczniejsza niewątpliwie lokata, ma znaczną siłę atrakcyjną dla wolnych prywatnych kapitałów (czasem niezależnie nawet od pełnej opłacalności lokaty), które, aczkolwiek korzystałyby z pomocy kredytowej publicznej i płynącej stąd renty (różnica między dochodem z czynszów a oprocentowaniem długoterminowych kredytów budowlanych), mogą się jednak w pewnych wypadkach snadnie bez tej pomocy obejść,—stwarzając dość rozpowszechnione przekonanie o braku współzależności między kredytem publicznym a rozmiarami budownictwa mieszkaniowego.¹⁾

Sytuacja w mniejszych ośrodkach miejskich na terenie Izby ma swoje specjalne oblicze. W miastach i miasteczkach okręgu Izby większe budownictwo czynszowe prawie zanikło, a dominującym typem stał się dom jedno lub conajwyżej parorodzinny o charakterze mieszanym (wynajem za czynsz i użytkowanie przez właściciela). Kapitał budowlany rekrutuje się przeważnie z mniejszych oszczędności warstwy drobnomieszczańskiej, w niektórych miejscowościach — sfery rolniczej, — i niezawsze pokrywa cały kosztorys budowy. Oczywiście, iż przenikanie do budownictwa kapitałów o charakterze innym, niż oszczędnościowy, ogarnęło także i mniejsze miasta prowincji, lecz ani łączna wielkość tych kapitałów, przeznaczonych do inwestycji w budownictwie, ani wielkość kapitałów poszczególnych, nie była znaczna. W każdym bądź razie kapitały budowlane w okręgu Izby w oderwanych tylko wypadkach

¹⁾ „Nie można już dostrzec współzależności między sumą publicznych kredytów budowlanych i natężeniem budownictwa. Na 1936 r. uruchomiono kredytów o 24% mniej, niż w r. 1935, mimo to natężenie ruchu budowlanego wzmoгло się o ok. 13%. Budownictwo zatem, wzięte jako całość, przestało być funkcją kredytów publicznych. Wykazuje samorozrzną prężność, znalazło w obecnym układzie stosunków mocne oparcie. Communis opinio wskazuje tu dwa momenty: wzmocnienie tendencji do lokat rzeczowych i kompleks ulg podatkowych.” M. K. *Problemy polityki budowlano mieszkaniowej*. Pol. Gosp. Nr. 1/37.

odlewy (garnki, drzwiczki, blachy kuchenne, buksy i t. p.). Dość charakterystyczne zjawisko przedstawiało zwiększenie sprzedaży blachy ocynkowej (przy jednoczesnym spadku sprzedaży papy), co by świadczyło o pewnym ożywieniu ruchu budowlanego na wsi i o tendencjach do podniesienia wymagań kulturalnych wsi.

W galanterii żelaznej zwyczaj obrotów na ogół nie było.

Handel *księgarski* we właściwym tego słowa znaczeniu znajdował się w okręgu Izby w warunkach nader niekorzystnych. Diagnozę tę potwierdza sprawozdanie Związku Księgarzy Polskich, z którego widać, że sytuacja handlu księgarskiego „nie tylko nie uległa poprawie, ale wręcz przeciwnie — zanotować trzeba dalsze pogorszenie spowodowane ponownym spadkiem obrotów, a przede wszystkim zupełną nierentownością handlu artykułami księgarskimi”.

Związek Księgarzy wskazuje na następujące specjalne przyczyny, których skutkiem jest obniżka obrotów:

a) obniżenie decyzją Ministerstwa W. R. i O. P. cen podręczników szkolnych zastosowanych do nowych programów przeciętnie o 66%,

b) obniżenie cen książek przez wydawców, przy czym od r. 1933 ceny szeregu książek były obniżone 5-6-krotnie, przeciętna zaś zniżka cen książek w ostatnim 5-leciu wynosi do 50%,

c) urządzanie przez firmy wydawnicze i hurtownie czasowych zniżek cen książek i czasowych wyprzedaży,

d) dostarczanie przez wydawców i hurtownie książek z rabatami bezpośrednio klientom prywatnej, instytucjom, szkołom, bibliotekom i t. p., z rabatami, przekraczającymi nieraz rabat otrzymywany przez księgarzy sortymentystów, wobec czego ci ostatni stracili tego rodzaju odbiorców zbiorowych,

e) omijanie pośrednictwa księgarzy przez różne instytucje państwowe, samorządowe i prywatne, wydające książki, które wydawnictwa swe kolportują same wśród zainteresowanych sfer.

Z pośród przytoczonych momentów, wpływających na niekorzystną sytuację księgarstwa sortymentowego, Izbie najmniej trafia do przekonania pkt. b), mówiący o obniżce ceny książek przez wydawców. W rozumieniu Izby obniżka ceny książek, zwłaszcza książek, mających „przyzwolitą” szatę zewnętrzną (papier, druk i t. p.), jeszcze nie jest dostateczna i dostosowana do możliwości nabywczych spauperyzowanej inteligencji miejskiej, jako głównego odbiorcy książki. Ceny nie są obniżone dostatecznie, zwłaszcza w obliczu faktu, iż w hierarchii potrzeb ludzkich książka, i w ogólności poważniejszy pokarm duchowy, została zdegradowana. Ten взгляд, wymagający długotrwałej i trudnej pracy nad odbudowaniem roli książki w Polsce, przemawia za stosowaniem różnych środków, pomiędzy którymi obniżka ceny przy zachowaniu jakości wydaje się być jednym z bardziej skutecznych środków.

W branży *papierniczej* miał miejsce niewielki wzrost obrotów.

Ruch budowlany.

W r. 1936 nie nastąpiły w okręgu Izby wydarzenia o szczególnym znaczeniu dla lokalnego ruchu budowlanego. Zmiany, jakie zaszły, tłumaczą się w znacznej części pewnego rodzaju automatyzmem rozwojowym—związanym co do swego kierunku i siły z ogólniejszymi warunkami gospodarczymi kraju i dzielnicy.

W okręgu Izby dużą rolę odgrywało w okresie powojennym i odgrywa w dalszym ciągu indywidualne budownictwo mieszkaniowe, budownictwo przeważnie dla własnych niejako potrzeb mieszkalnych budującego, budownictwo nie oparte o zasadę renty kapitałowej, a raczej—o zasadę bezpieczeństwa samego kapitału i sui generis bezpieczeństwa życiowego. Przeciwnie rzecz miała się w wielkich skupiskach miejskich, gdzie, poza drobnym budownictwem na peryferiach, opartym na tychże zasadach, blokowe czynszowe budownictwo opierało się i opiera na zasadzie kupieckiej rentowności zaangażowanego kapitału.

Budownictwo, jako najbezpieczniejsza niewątpliwie lokata, ma znaczną siłę atrakcyjną dla wolnych prywatnych kapitałów (czasem niezależnie nawet od pełnej opłacalności lokaty), które, aczkolwiek korzystałyby z pomocy kredytowej publicznej i płynącej stąd renty (różnica między dochodem z czynszów a oprocentowaniem długoterminowych kredytów budowlanych), mogą się jednak w pewnych wypadkach snadnie bez tej pomocy obejść,—stwarzając dość rozpowszechnione przekonanie o braku współzależności między kredytem publicznym a rozmiarami budownictwa mieszkaniowego.¹⁾

Sytuacja w mniejszych ośrodkach miejskich na terenie Izby ma swoje specjalne oblicze. W miastach i miasteczkach okręgu Izby większe budownictwo czynszowe prawie zanikło, a dominującym typem stał się dom jedno lub co najwyżej parorodzinny o charakterze mieszanym (wynajem za czynsz i użytkowanie przez właściciela). Kapitał budowlany rekrutuje się przeważnie z mniejszych oszczędności warstw drobnomieszczańskiej, w niektórych miejscowościach — sfery rolniczej, — i niezawsze pokrywa cały kosztorys budowy. Oczywiście, iż przenikanie do budownictwa kapitałów o charakterze innym, niż oszczędnościowy, ogarnęło także i mniejsze miasta prowincji, lecz ani łączna wielkość tych kapitałów, przeznaczonych do inwestycji w budownictwie, ani wielkość kapitałów poszczególnych, nie była znaczna. W każdym bądź razie kapitały budowlane w okręgu Izby w oderwanych tylko wypadkach

¹⁾ „Nie można już dostrzec współzależności między sumą publicznych kredytów budowlanych i natężeniem budownictwa. Na 1936 r. uruchomiono kredytów o 24% mniej, niż w r. 1935, mimo to natężenie ruchu budowlanego wzrosło się o ok. 13% Budownictwo zatem, wzięte jako całość, przestało być funkcją kredytów publicznych. Wykazuje samorzutną przeżność, znalazło w obecnym układzie stosunków mocne oparcie. Communis opinio wskazuje tu dwa momenty: wzmocnienie tendencji do lokat rzeczowych i kompleks ulg podatkowych.” M. K. *Problemy polityki budowlano mieszkaniowej*. Pol. Gosp. Nr. 1/37.

mogły należeć do typu luźnych wędrujących kapitałów, poszukujących, bodaj przypadkowych, lecz zato dobrze i szybko rentujących się lokat rzeczowych. Kapitały rentierskie, unikające ryzyka, z konieczności nieraz wiązały się z pomocą kredytową publiczną, która była na ogół i wygodna i opłacalna, pod warunkiem doprowadzenia budowy do końca i rozpoczęcia jej czynszowego użytkowania. Ograniczenie tej pomocy, wobec niewielkich właśnie w większości kapitałów, idących do budownictwa, wywoływało nieraz załamywanie się finansowe budujących, lub zaniechanie na ogóle projektów budowy.

Zarówno jedna, jak i druga, grupa budownictwa w okręgu Izby, jeśli nie pozostaje jako całość w funkcjonalnej zależności od rozmiarów kredytu publicznego, to w każdym razie w bardzo licznych wypadkach—od rozmiaru tego kredytu silnie jest uzależniona.

Poza analizą cyfrową ruchu budowlanego duże znaczenie dla właściwej oceny sprawy mają bezpośrednie obserwacje terenowe i opinie, pochodzące z poszczególnych środowisk. Ankieta, rozpisana przez Izbę do Zarządów Miejskich wszystkich miast powiatowych w jej okręgu i niektórych innych, liczących około 5.000 mieszkańców, przyniosła wymowne potwierdzenie ważności kredytu publicznego, jako niezwykle doniosłego czynnika w kształtowaniu się budownictwa. Połowa mniej więcej miast na ogólną liczbę 40, objętych ankietą, stwierdziła *expressis verbis*, że albo niedomagania w ruchu budowlanym powstały wskutek niedostatecznego dopływu kredytu (należy rozumieć—publicznego), albo że zadawalający stan budownictwa wiąże się właśnie z odpowiednio nasiloną akcją kredytową. Inne miasta, jakkolwiek nie wypowiedziały się w tej sprawie wyraźnie, to jednak na zasadzie podobieństwa warunków i stosunków można twierdzić, iż punkt widzenia ich na tę sprawę byłby podobny. Z niektórych relacyj wynika, iż domy rozpoczęte przed kilku laty nie mogą się doczekać wykończenia właśnie z powodu braku kapitałów i kredytu, z innych znowu (Lublin)—że niektóre projekty budowlane zostały poniecane z braku perspektyw na uzyskanie kredytu. Przypnać trzeba, że zmniejszone koszty budowy (tanieść materiałów budowlanych) w ogóle, a w niektórych miastach (np. Puławy, Tomaszów Lub., Zamość) szczególne warunki (parcelacja terenów państwowych, ruch lotniskowy) ułatwiały rozbudowę niezależnie od akcji kredytowo-budowlanej. Miasta te jednak należą raczej do wyjątków i bynajmniej nie potwierdzają przez to, aby ich głód kredytu budowlanego był mniejszy, niż w innych ośrodkach.

Oczywiście nie można mówić o ścisłej, cyfrowo wyrażalnej, zależności między publiczną akcją kredytową a rozmiarami budownictwa; ustalenie tego jest bodajże niemożliwe ze względu na złożoność takiego zjawiska, jakim jest ruch budowlany i jednoczesną jego zależność od szeregu dodatkowych czynników, mniej lub więcej przypadkowych.

Rozmiary ruchu budowlanego w miastach w okręgu Izby ilustruje podane zestawienie.

Ruch budowlany w miastach powiatowych i niektórych innych, liczących około 5.000 mieszkańców w okręgu Izby P.-H. w Lublinie w latach 1935 i 1936.

MIASTO I ROK	B u d y n k i m i e s z k a l n e						B u d y n k i n i e m i e s z k a l n e										
	N o w e				N a d b u d o w y i d o b u d o w y				N o w e				N a d b u d o w y i d o b u d o w y				
	Ilość		Kubatura		Ilość		Kubatura		Ilość		Kubatura		Ilość		Kubatura		
	Zak.	Rozp.	Zakoń.	Rozp.	Zak.	Rozp.	Zakoń.	Rozp.	Zak.	Rozp.	Zakoń.	Rozp.	Zak.	Rozp.	Zakoń.	Rozp.	
WOJEWÓDZTWO LUBELSKIE:																	
Biała Podlaska	39	16	6800	2830	10	15	890	1500	30	9	3030	1120	5	3	500	280	
	1935	64	24	16920	4950	1	2	140	110	29	23	7519	2517	—	1	—	67
Biłgoraj	3	15	brak danych	2960	3	7	brak danych	92	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	1936	8	17	1192	2960	3	1	502	92	15	15	1649	1586	—	—	—	—
Chełm	35	40	11167	8952	1	6	29	796	2	—	918	—	—	—	—	—	—
	1936	28	69	8069	21913	4	1	419	239	10	—	1946	—	—	—	—	—
Garwolin	16	8	3717	2027	2	1	443	89	3	2	717	564	—	—	—	—	—
	1935	7	10	1479	2734	1	1	89	105	8	2	1024	200	—	—	—	—
Hrubieszów	21	10	4848	2540	2	—	48	—	4	—	1096	—	—	—	—	—	—
	1936	13	9	3646	2741	1	—	246	—	8	—	865	—	—	—	—	—
Janów Lub.	5	11	1701	3552	—	—	—	868	—	3	—	368	—	—	—	—	224
	1935	2	12	289	4177	—	5	—	—	8	—	1852	—	1	—	—	—
Kazimierz D.	13	7	brak danych	4860	2	—	brak danych	—	4	—	brak danych	—	1	—	brak danych	—	—
	1935	7	7	4494	4860	—	—	—	—	9	—	1594	—	3	—	796	—
Kraśnik	9	13	1525	1977	1	1	37	37	—	1	—	405	—	—	—	—	—
	1936	14	18	3205	4458	4	4	321	321	19	20	3683	3994	—	—	—	—
Krasnystaw	2	8	498	1827	—	—	—	—	7	—	1009	—	—	—	—	—	—
	1935	1	17	156	5761	—	—	—	—	2	6	591	417	—	—	—	—
Lubartów	3	1	636	115	—	1	—	139	15	—	2359	—	—	—	—	—	—
	1936	7	3	1229	4534	4	2	303	1045	13	1	2467	249	2	—	264	—

MIASTO I ROK	B u d y n k i m i e s z k a l n e						B u d y n k i n i e m i e s z k a l n e					
	N o w e			N a d b u d o w y i d o b u d o w y			N o w e			N a d b u d o w y i d o b u d o w y		
	I l o ś ć		K u b a t u r a	I l o ś ć		K u b a t u r a	I l o ś ć		K u b a t u r a	I l o ś ć		K u b a t u r a
	Z a k.	R o z p.		Z a k.	R o z p.		Z a k.	R o z p.		Z a k.	R o z p.	
Lublin	129 91	102 125	77822 105136	81491 144020	4 18	23 12	4135 7396	6550 5490	10 4	15 8	4765 570	38960 4060
Łuków	11 14	8 6	2935 3157	2261 2407	2 1	1 1	264 88	112 69	7 14	1 5	1000 1382	602 440
Międzyrzec	20 21	6 11	3662 7010	1240 3260	10 7	1 2	685 630	110 208	20 22	1 4	3208 3604	490 810
Parczew	11 9	8 2	1665 991	1350 426	— 2	— —	— 108	— —	10 7	— —	2081 1306	— —
Puławy	36 31	31 25	8152 8843	10751 brak danych	2 4	4 2	201 401	550 —	2 2	3 4	408 426	226 brak danych
Radzyń	13 14	9 3	1880 2640	2680 784	3 1	1 —	340 230	180 —	— 6	1 —	— —	1360 —
Siedlce	160 36	24 48	48908 13211	11740 34632	10 10	1 11	2565 2930	481 5669	31 3	3 29	5414 520	550 2835
Sokołów	14 10	10 11	2280 2170	2578 3733	1 2	2 —	60 149	163 —	— 8	2 —	825 —	3769 —
Szczebrzeszyn	8 16	3 6	2620 4533	1438 1418	— 1	2 1	— 72	1038 72	2 5	1 4	153 604	102 204
Tomaszów Lub.	32 20	— 23	8711 5085	— 6112	2 1	— —	105 68	— —	7 7	— 4	724 1550	— 970
Węgrów	24 26	3 7	2970 3112	707 1641	2 4	— 1	154 261	72 —	— 51	— 13	— —	— —

[illegible]

MIASTO I ROK	Budynki mieszkalne						Budynki niemieszkalne					
	Nowe			Nadbudowy i dobudowy			Nowe			Nadbudowy i dobudowy		
	Ilość		Zak.	Kubatura		Zak.	Ilość		Zak.	Kubatura		Zak.
	Rozp.	Zakoń.		Rozp.	Zakoń.		Rozp.	Zakoń.		Rozp.	Zakoń.	
Radziwiłłów	—	4	—	1503	—	—	—	—	—	585	—	—
1935	—	5	—	1260	—	—	—	10	—	1650	—	—
1936	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	14
Rożyszcze	3	13	892	2968	3	1	—	—	—	—	—	329
1935	6	3	1505	992	—	64	3	1	—	167	—	48
1936	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Równe	37	28	23462	15473	3	—	—	—	—	—	—	—
1935	17	30	12183	25510	1	1	—	2	—	410	—	—
1936	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sarny	20	24	6106	9930	2	6	—	3	—	5190	—	—
1935	26	32	6800	10420	—	2	19	25	—	1228	—	68
1936	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Uściąg	3	9	899	1708	—	—	3	5	—	590	—	—
1935	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1936	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Włodzimierz	50	88	9472	20050	14	13	—	41	—	6923	1	90
1935	127	103	22568	19685	14	16	24	67	—	8625	2	350
1936	—	—	—	—	—	—	55	—	—	—	—	—
Zdobunów	8	4	2000	900	—	—	1	1	—	—	—	—
1935	6	15	1788	7430	—	1	—	4	—	452	—	—
1936	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Razem	307	401	106547	138323	45	50	91	120	29764	51695	10	3885
1935	380	501	115073	179832	40	61	176	226	20226	39320	14	992
1936	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Według danych Zarządów Miejskich poszczególnych miast.

Uwaga 1. Ze względu na brak danych, dotycz. m. Uściługa za 1936 r.—nie uwzględniono odpowiednich cyfr w obliczeniach sumarycznych również w 1935 r.

Uwaga 2. Zak., Zakoń. — Zakończono, Rozp. — Rozpoczęte.

Jak widać z przytoczonych cyfr, ruch budowlany w poszczególnych miejscowościach rozwijał się niejednolicie, zależnie od lokalnych warunków. Amplituda wahań w granicach okręgu lub poszczególnych województw była dość znaczna, świadcząc o dużych różnicach w strukturze gospodarczej i demograficznej poszczególnych miast. Wielkość ośrodka, stopień skoncentrowania życia gospodarczego, atrakcyjność turystyczna (np. Kazimierz, Krzemieniec), właściwości klimatyczno-uzdrowiskowe (np. Puławy, Tomaszów Lub.) były czynnikami, wydatnie oddziałującymi na rozwój budownictwa, odwrotnie — usunięcie od główniejszych szlaków handlowych (np. Ostróg n/Hor.), złe połączenia komunikacyjne — działały hamująco na ruch budowlany.

Ogólnie w skali wojewódzkiej dało się stwierdzić zwiększenie ilości budów rozpoczętych w roku sprawozdawczym. Prawdopodobnie nie bez znaczenia były tu pogłoski o zamiarze cofnięcia z dniem 1.I.1937 r. ulg podatkowych dla nowowznoszonych budowli. Pogłoski te wespół z obawami finansowymi, jakie przejściowo powstały na jesieni, skierowały płochliwe wolne kapitały do budownictwa — w nadziei, że rozpoczęcie budowy przed końcem 1936 r. uzasadni prawo do korzystania z ulg podatkowych, a i w ogólności uchroni od możliwych (podług ówczesnej opinii) powikłań kursowych.

Ilość zakończonych budynków mieszkalnych w objętych statystyką miastach woj. lubelskiego obniżyła się z 632 w r. 1935 do 510 w roku sprawozdawczym, a więc o 19%, zwiększyła się natomiast kubatura z 202 tys. m³ do 230 tys. m³, czyli o 14%. Mówi to o tym, że, biorąc znów ogólnie, budowano w r. 1936 domy nieco większe, niż w roku poprzednim. W woj. wołyńskim natomiast przy 24%-wym wzroście ilości zakończonych budynków łączna kubatura ich podniosła się tylko o 9%; wypływałby stąd wniosek, że na Wołyniu przeciętna wielkość budynku spadła w porównaniu z r. 1935. W przeliczeniu wypada na 1 budynek:

	<u>1935</u>	<u>1936</u>
w woj. lubelskim	320 m ³	450 m ³
„ „ wołyńskim	347 „	300 „

Jest to zatem standart bardzo niski.

Ilość mieszkań, które realnie, czy to w nowych budowach, czy nadbudowach i przybudowach, wzbogaciły rynek mieszkaniowy, przedstawia dalsza tabela.

Mieszkania w zakończonych budynkach, dobudowach i nadbudowach w miastach powiatowych i niektórych innych w okręgu Izby P.-H. w Lublinie w latach 1935 i 1936.

MIASTO I ROK	Budynki zakończone			Mieszkania w budynkach i nadbudowach zak.					
	Ilość	Ogól- na liczba izb	Prze- ciętna ilość izb w bud.	Ilość ogól- na	Ogólna liczba izb	liczące izb:			
						1	2	3	4 i więcej
WOJEWÓDZTWO LUBELSKIE:									
Biała Podlaska									
1935	39	234	6,0	99	297	12	59	16	12
1936	64	337	5,3	125	337	8	53	44	15
Biłgoraj				brak danych	16	1	brak danych	1	2
1935	3	13	4,3						
1936	8	18	2,3	12	27	7	7	1	2
Chełm									
1935	35	159	4,5	49	160	1	10	19	19
1936	28	134	4,8	50	143	3	15	20	12
Garwolin									
1935	16	73	4,6	35	80	4	19	10	2
1936	7	32	4,6	13	34	3	2	6	2
Hrubieszów									
1935	21	77	3,7	27	79	1	10	10	6
1936	13	32	2,5	16	35	2	6	6	1
Janów Lub.									
1935	5	14	2,8	6	14	1	3	1	1
1936	2	3	1,5	2	3	1	1	—	—
Kazimierz D.									
1935	13	55	4,2	20	57	6	7	2	8
1936	7	31	4,4	10	31	—	2	6	2
Kraśnik									
1935	9	26	2,9	12	27	1	9	1	1
1936	14	48	3,4	20	52	1	7	4	8
Krasnystaw									
1935	2	13	6,5	13	13	—	—	—	—
1936	1	2	2,0	1	2	—	—	—	—
Lubartów									
1935	3	10	3,3	4	10	—	2	2	—
1936	7	23	3,3	16	29	4	11	1	—
Lublin									
1935	129	759	5,9	279	788	45	91	58	90
1936	91	1080	11,8	379	1193	11	92	135	141
Łuków									
1935	11	48	4,3	14	52	1	7	5	5
1936	14	56	4,0	22	57	4	8	6	4
Międzyrzec									
1935	20	61	3,1	47	75	19	15	8	2
1936	21	117	5,6	74	123	45	17	8	4
Parczew									
1935	11	29	2,6	15	31	2	10	3	—
1936	9	20	2,2	12	22	3	8	1	—
Puławy									
1935	36	106	2,9	43	108	1	25	12	4
1936	31	89	2,9	45	95	4	22	14	6
Radzyń									
1935	13	32	2,5	20	39	3	12	2	2
1936	14	60	4,3	30	64	7	20	39	—
Siedlce									
1935	160	612	3,8	248	644	11	102	79	55
1936	36	179	5,0	73	216	2	19	32	19

MIASTO I ROK	Budynki zakończone			Mieszkania w budynkach i nadbudowach zak.					
	Ilość	Ogólna liczba izb	Prze- ciężna ilość izb w bud.	Ilość ogólna	Ogólna liczba izb	liczące izb:			
						1	2	3	4 i więcej
Sokołów									
1935	14	36	2,6	17	37	3	10	2	2
1936	10	29	2,9	16	32	1	11	3	—
Szczebrzeszyn									
1935	8	31	4,0	13	31	1	8	2	2
1936	15	49	3,3	25	50	6	14	4	1
Tomaszów Lub.									
1935	32	148	4,6	53	150	8	18	17	12
1936	20	71	3,6	25	72	4	13	6	6
Węgrów									
1935	24	60	2,5	30	64	—	17	10	—
1936	26	66	2,5	25	73	1	10	9	5
Włodawa									
1935	17	82	4,8	18	82	—	1	6	12
1936	16	86	5,4	30	86	3	9	9	9
Zamość									
1935	22	82	3,7	35	94	6	11	14	4
1936	69	308	4,4	116	323	15	29	37	35
Razem									
1935	643	2760	-	1107	2048	126	446	279	239
1936	523	2870	-	1137	3099	129	376	391	272
WOJEWÓDZTWO WOŁYŃSKIE:									
Beresteczko									
1935	4	14	3,5	6	16	1	4	1	1
1936	1	2	2,0	1	2	—	1	—	—
Dubno									
1935	11	56	5,1	15	66	—	2	7	6
1936	12	89	7,4	24	94	—	1	11	12
Horochów									
1935	15	87	6,5	26	87	—	2	2	—
1936	11	52	4,7	16	52	1	4	4	7
Kostopol									
1935	24	94	3,9	37	101	5	17	6	10
1936	31	130	4,2	83	138	5	38	3	13
Kowel									
1935	21	134	6,4	40	137	2	5	14	18
1936	19	74	3,9	27	77	5	7	6	9
Krzemieniec									
1935	37	109	2,9	52	134	3	20	21	7
1936	22	85	3,9	28	85	3	5	6	13
Luboml									
1935	7	32	4,6	9	32	1	2	3	3
1936	4	12	3,0	4	12	1	1	2	—
Luck									
1935	56	271	4,8	95	293	7	22	36	30
1936	93	514	5,5	184	555	10	52	60	62
Ołyka									
1935	9	28	3,0	10	29	1	2	4	3
1936	2	6	3,1	2	6	—	1	—	1
Ostróg									
1935	5	15	3,0	5	15	1	1	1	2
1936	3	17	5,6	4	17	—	—	2	2
Radziwiłłów									
1935	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1936	—	—	—	—	—	—	—	—	—

MIASTO I ROK	Budynki zakończone			Mieszkania w budynkach i nadbudowach zak.					
	Ilość	Ogólna liczba izb	Przeciętna ilość izb w bud.	Ilość ogólna	Ogólna liczba izb	liczące izb:			
						1	2	3	4 i więcej
Rożyszcze									
1935	3	12	4,0	6	15	3	1	1	1
1936	6	21	3,5	6	21	—	1	2	3
Równe									
1935	37	229	6,2	66	242	2	14	21	29
1936	17	123	7,2	40	126	—	7	20	13
Sarny									
1935	20	63	3,1	24	69	1	4	3	16
1936	26	84	3,0	29	89	—	11	6	12
Uściług									
1935	3	14	4,6	4	14	—	—	2	2
1936	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Włodzimierz									
1935	50	156	3,1	69	186	14	26	6	23
1936	127	409	3,2	152	428	18	65	23	46
Zdobuń									
1935	8	40	5,0	12	40	—	1	7	4
1936	6	25	4,2	9	29	—	1	5	3
Razem									
1935	307	1340	—	472	1452	41	123	133	153
1936	380	1643	—	609	1731	43	195	150	196

Według danych Zarządów Miejskich poszczególnych miast.

U w a g a. Ze względu na brak danych, dotycz. m. Uściługa za r. 1936 — nie uwzględniono odpowiednich cyfr w obliczeniach sumarycznych również w 1935 r.

Podane zestawienie dosadnie wskazuje na przeciętny typ zabudowań mieszkalnych, wznoszonych w miastach okręgu Izby. Przeciętna liczba izb w zakończonych budynkach mieszkalnych waha się od 1,5 do 11,8 w woj. lubelskim i od 2,0 do 7,4 w woj. wołyńskim. Najwyższa granica w woj. lubelskim (11,8) przypadła na miasto Lublin, gdzie poza budową indywidualnych lub co najwyżej parorodzinnych domów, wznoszonych na peryferiach, rozwijało się także większe nieco budownictwo czynszowe. Po wyłączeniu Lublina, jako miasta o dużym skupieniu ludności (ponad 100 tys. m.), mającego wskutek tego odrębne w pewnej mierze warunki rozwoju, podane wyżej granice zwężą się do 1,5 — 5,5 izb przeciętnie w jednym budynku¹⁾.

Brak dokładnych cyfr, ilustrujących faktyczny roczny przyrost ludności w poszczególnych miastach, cyfr, świadczących o prężności demograficznej poszczególnych ośrodków,—utrudnia wyprowadzenie wyraźnych wniosków co do stosunku między przyrostem ludnościowym a przyrostem pomieszczeń mieszkalnych. Traktując to zagadnienie w skali wojewódzkiej i opierając się na teoretycznym rocznym przyroście ludno-

¹⁾ Stosunki w poszczególnych miastach okręgu Izby ilustruje pod tym względem zamieszczona dalej tabela:

ści, wyprowadzonym z porównania cyfr powszechnych spisów ludności z lat 1921 i 1931, oraz na faktycznym przyroście izb mieszkalnych w roku sprawozdawczym, dochodzi się do cyfry 24 nowych mieszkańców w woj. lubelskim i 51 w woj. wołyńskim na każde 10 nowowykończonych i oddanych do użytku izb mieszkalnych. Już ten surowy stosunek przyrostu ludzi do przyrostu izb w ciągu jednego tylko roku, niezależnie od niedostatku mieszkaniowego, powstałego i narastającego w poprzednich latach, nie świadczy korzystnie o rozmiarach ruchu budowlanego i zaspokojeniu potrzeb mieszkalnych w okręgu Izby¹⁾. Natu-

Przeciętna ilość izb (P) w budynkach mieszkalnych zakończonych w miastach w okręgu Izby P.-H. w Lublinie w latach 1935 i 1936.

WOJEWÓDZTWO LUBELSKIE			WOJEWÓDZTWO WOŁYŃSKIE		
1935	P	1936	1935	P	1936
—	1,5	Janów Lub.	—	2,0	Beresteczko
—	2,0	Krasnystaw	Krzemieniec	2,9	—
—	2,2	Parczew	Ostróg	3,0	Luboml, Ołyka, Sarny
—	2,3	Biłgoraj	Ołyka, Sarny, Włodzimierz	3,1	—
Radzyń, Węgrów	2,5	Hrubieszów, Węgrów	—	3,2	Włodzimierz
Parczew, Sokołów	2,6	—	Beresteczko	3,5	Rożyszcze
Janów Lub.	2,8	—	Kostopol	3,9	Kowel, Krzemieniec
Kraśnik, Puławy	2,9	Puławy, Sokołów	Rożyszcze	4,0	—
Międzyrzec	3,1	—	—	4,2	Kostopol, Zdobunów
Lubartów	3,3	Lubartów, Szczebrzeszyn	—	4,6	—
—	3,4	Kraśnik	Luboml, Uściąg	4,7	—
—	3,6	Tomaszów	—	4,8	Horochów
Hrubieszów, Zamosć	3,7	—	Łuck	5,0	—
Siedlce	3,8	—	Zdobunów	5,1	—
Szczebrzeszyn	4,0	Łuków	Dubno	5,5	Łuck
Kazimierz	4,2	—	—	5,6	Ostróg
Biłgoraj, Łuków	4,3	Radzyń	Równe	6,2	—
—	4,4	Kazimierz, Zamosć	Kowel	6,4	—
Chełm	4,5	—	Horochów	6,5	—
Garwolin, Tomaszów	4,6	Garwolin	—	7,2	Równe
Włodawa	4,8	Chełm	—	7,4	Dubno
—	5,0	Siedlce			
—	5,3	Biała			
—	5,4	Włodawa			
—	5,5	Międzyrzec			
Lublin	5,9	—			
Biała	6,0	—			
Krasnystaw	6,5	—			
—	11,8	Lublin			

¹⁾ W rzeczywistości dysproporcja między przyrostem ludnościowym a ilością izb mieszkalnych jest prawdopodobnie głębsza, gdyż za podstawę przytoczonych obliczeń wzięty był roczny procentowy przyrost ludności = $\frac{1}{10}$ procentowego przyrostu w ciągu 10 lat 1921 — 1931, a punktem wyjścia dla oszacowania rocznego przyrostu w cyfrach absolutnych dla r. 1936. według ustalonego w ten sposób procentu — przyjęto nie r. 1935 a r. 1931 (ze względu na brak danych), a więc wielkość mniejsza, wpływająca w następstwie na podwyższenie stosunku ilości izb do liczby mieszkańców.

ralnie, że sytuacja w poszczególnych miastach, zwłaszcza na Kresach, przedstawiała się pod tym kątem widzenia bardzo różnolicie. Prężność demograficzna ulegała różnym ewolucjom w czasie i przestrzeni, zrozumiałym dla lat powojennych i dla terenów, objętych dłuższym okresem działań wojennych i ich skutków. I dlatego podane wyżej wskaźniki wojewódzkie niezbyt jasno oddają stosunki, panujące w poszczególnych miastach.

Rozmiary publicznego kredytu budowlanego zrealizowanego w okręgu Izby przedstawia poniższe zestawienie:

**Zapotrzebowanie kredytu publicznego, kredyt przyznany
i realnie wypłacony przez B. G. K. w miastach okręgu
Izby P.-H. w Lublinie w 1936 r.**

w złotych

MIEJSCO- WOŚĆ	Zgłoszone zapotrze- bowanie	Kredyt przy- znany	Kwoty realnie wypłac.	MIEJSCO- WOŚĆ	Zgłoszone zapotrze- bowanie	Kredyt przy- znany	Kwoty realnie wypłac.
Województwo lubelskie				Województwo wołyńskie			
Biała Podl.	110.000	110.000	81.500	Kowel	brak danych	60.000	38.700
Chełm	110.000	60.000	40.200	Krzemieniec		40 000	28.000
Krasnystaw	10.000	—	—	Łuck		150.000	72.750
Lublin	800.000	400.000	378.450	Równe		180.000	135.340
Łuków	20.000	—	—	Włodzimierz		30.000	22.500
Puławy	20.000	—	—				
Radzyń	10.000	—	—				
Siedlce	180.000	100.000	34.000				
Tomaszów	40.000	—	—				
Włodawa	20.000	—	—				
Zamość	80.000	60.000	35.500				
Międzyrzec	20.000	—	—				
Kazimierz	30.000	27.500	27.500				
Nałęczów	20.000	—	—				
R a z e m	1.470.000	757.500	597.150	R a z e m	-	460.000	297.290

Według danych oddziałów B. G. K. w Lublinie i Równem.

Jak widać na przykładzie woj. lubelskiego, zapotrzebowanie kredytu budowlanego zostało w rzeczywistości pokryte zaledwie w 44 %,

przy czym szereg miast, skąd napływały zgłoszenia, pozostał poza nawiasem akcji kredytowej B. G. K. Ogólna suma kredytu budowlanego przyznanego dla okręgu Izby wyniosła zaledwie 2,8% kredytów przyznanych przez B. G. K. na 1936 r.¹⁾

Część II.

SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI IZBY PRZEMYSŁOWO-ROBLOTNICZEJ W LUBLIN

¹⁾ 37,054 tys. zł. — wg. Inst. B. K. G. i C.

Sprawozdanie
z działalności Izby Przemysłowo-Handlowej
w
Część II.

**SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI
IZBY PRZEMYSŁOWO-HANDLOWEJ
w LUBLINIE za 1936 r.**

B. W zakresie pracy komisji rewizyjnej Izby, utworzonej w pp. 2, 3, 4 i 5 § 4 artykułu II Statutu Izby.

a) uchwalono sprawozdanie komisji za r. 1935 i to do wiadomości jednemu z członków Izby, a p. 21 § 5 artykułu II Statutu przekazała w roku 1935, oraz uchwała, w myśl p. 5 § 4 artykułu II audytu w zakresie parafowania.

b) uchwała projekt preliminarza budżetowego na r.

c) zatwierdziła umowę z Fundacją Kierzyckich opiewającą lbg.

d) uchwała zakupienie placu i rozpoczęcie budowy Fundacji Kierzyckich z Fundacją Kierzyckich.

e) uchwała zabrać udział w Fundacji Kierzyckich z Fundacji Kierzyckich.

C. W zakresie pracy komisji parafacyjnej w pp. 2, 3, 4 i 5 § 4 artykułu II Statutu. Komisja parafacyjna, utworzona w roku 1935, oraz uchwała, w myśl p. 5 § 4 artykułu II audytu w zakresie parafowania.

D. W sprawie audytu parafacyjnego, utworzonego w pp. 2, 3, 4 i 5 § 4 artykułu II Statutu.

a) uchwała parafować w pp. 2, 3, 4 i 5 § 4 artykułu II Statutu.

b) uchwała parafować w pp. 2, 3, 4 i 5 § 4 artykułu II Statutu.

c) uchwała parafować w pp. 2, 3, 4 i 5 § 4 artykułu II Statutu.

[illegible]

Sprawozdanie z działalności Izby Przemysłowo-Handlowej w Lublinie za r. 1936.

I. Działalność Prezydium.

A. W zakresie swych kompetencji, przewidzianych w punkcie 1 § 6 części II Statutu, Prezydium Izby wydało szereg opinii w sprawie projektów ustaw i rozporządzeń, nadsyłanych Izbie do wyrażenia opinii—wyszczególnionych w odpowiednich działach sprawozdania.

B. W zakresie swych kompetencji finansowych, przewidzianych w pp. 2, 3, 4 i 5 § 6 części II Statutu, Prezydium:

- a) zaakceptowało sprawozdanie rachunkowe za r. 1935 i przyjęło do wiadomości dokonane przez Prezesa Izby, w myśl p. 21 § 8 części II Statutu, przeniesienia w budżecie na rok 1935, oraz uchwaliło, w myśl p. 5 § 6 części II Statutu, kredyty w zakresie poręczonym,
- b) uchwaliło projekt preliminarza budżetowego na r. 1937,
- c) zatwierdziło rozrachunki z Funduszem Emerytalnym Pracowników Izby,
- d) uchwaliło zakupienie placu i rozpoczęcie budowy domu dla Funduszu Emerytalnego z kapitałów Funduszu,
- e) uchwaliło założenie Muzeum Gospodarczego w Równem Woł.

C. W zakresie swych kompetencji, przewidzianych w pp. 7, 10 i 11 § 6 części II Statutu, Prezydium ustaliło treść okresowych sprawozdań z działalności Izby, składanych Plenarnym Zebraniom, oraz treść rocznego sprawozdania za rok 1935.

D. W sprawach, należących statutowo do kompetencji Prezesa Izby, przewidzianych w § 7 części II Statutu, Prezydium na jego wniosek:

- a) ustaliło porządek obrad 3 Plenarnych Zebrań Izby,
- b) złożyło Ministerstwu Przemysłu i Handlu sprawozdania o sytuacji gospodarczej okręgu Izby w poszczególnych kwartałach 1936 r.,
- c) zwołało szereg posiedzeń komisji i konferencji.

Prezydium odbyło w 1936 r. sześć posiedzeń oraz brało udział w konferencjach i zjazdach Związku Izb Przemysłowo-Handlowych.

Pozatem Prezydium brało udział w konferencjach i objazdach na terenie obu województw — lubelskiego i wołyńskiego.

II. Działalność i prace Izby.

A. SPRAWY PRZEMYSŁOWE.

1. W zakresie prawa przemysłowego Izba wydała w sprawie:
 - a) uprawnień na targi regionalne — 22 wnioski,
 - b) taryf maksymalnych — 18 wniosków,
 - c) statutów i regulaminów korporacji przemysłowych — 59 opinii,
 - d) udzielania koncesji elektrycznych, wodociagowych i kominiarskich — 68 opinii.
2. W sprawie ochrony znaków towarowych, wynalazków i wzorów Izba wydała 18 opinii.
3. W sprawie z zakresu ustawy o zarobkowym przewozie osób i towarów pojazdami mechanicznymi Izba wydała 87 opinii.
4. W sprawie o dopuszczenie obcokrajowców do wykonywania przemysłu w Polsce Izba wydała 17 opinii.
5. Na żądanie poszczególnych instytucji Izba wydała w sprawie firm jej okręgu 18 opinii.
6. W sprawach z zakresu administracji stosunków gospodarczych Izba wydała opinie odnośnie:
 - a) godzin handlu w powiecie łuckim,
 - b) reorganizacji wewnętrznej Związku Eksporterów Drobiu w Warszawie,
 - c) zasad koncesjonowania przemysłu,
 - d) sprzedaży na wagę artykułów techniczno-chemicznych,
 - e) koncesyj na biura podróży,
 - f) wprowadzenia standartowych opakowań waty, ligniny, gazy opatrunkowej oraz gum do irygatorów,
 - g) obszarowych koncesyj towarowych,
 - h) nauki w przemyśle,
 - i) charakteru wyrobu podkówek do butów,
 - j) uprawnień stowarzyszeń do prowadzenia reklamacji kolejowych,
 - k) projektu pomocy Funduszu Pracy dla przedsiębiorstw przemysłowo-handlowych,
 - l) pociągania do odpowiedzialności przez władze kupców za sprzedaż konserw rybnych pochodzenia zagranicznego bez oznaczenia na opakowaniu, czy zawierają one olej jadalny czy oliwę,
 - ł) charakteru zawodu krycia dachów przez fabrykantów dachówek,

- m) interpretacji przez urzędy pocztowe art. 5 ustawy o pocście, telefonie i telegrafii,
- n) budowy linii kolejowej Lublin — Szczebrzeszyn,
- o) racjonalizacji obrotów i przechowywania dokumentów kasowych przez 10 lat w P.K.O.,
- p) zaliczenia rytownictwa (na walcach) do grawerstwa,
- r) stosunku rzemiosła do przemysłu,
- s) zasad opiniowania statutów zrzeszeń przemysłowych,
- t) ankiety, dotyczącej zarobkowego przewozu samochodami,
- u) przepisów, dotyczących miar i wag,
- w) strajków okupacyjnych,
- x) aromatyzacji herbaty,
- y) odmawiania wytwórcom mydła zimnego przydziału surowców,
- z) sposobu zdejmowania skór w rzeźniach wołyńskich,
- aa) reorganizacji Polskiego Komitetu Normalizacyjnego,
- bb) koncesjonowanego przemysłu gospodniego,
- cc) automatycznego wyrobu wafli,
- dd) wydzielenia wyrobu wędlin kosztownych i wyrobu mięsa kosztownego w odrębne rzemiosło,
- ee) odwołań od kar konwencyonalnych w zrzeszeniach przemysłowych,
- ff) reformy działalności P. K. O.,
- gg) uzupełnienia liczby rzemiosł,
- hh) wykazu zakładów przemysłowych szkodliwych dla otoczenia,
- ii) współpracy izb przemysłowo-handlowych z Funduszem Pracy,
- jj) przyznania ułatwień rejestracyjnych dla właścicieli nowych pojazdów mechanicznych,
- kk) godzin handlu w powiecie chełmskim,
- ll) przesyłania do opinii izb p.-h. podań o koncesje elektryczne i wodociągowe we wszystkich wypadkach,
- ł) nauki w przemyśle,
- mm) projektu norm dla superfosfatu,
- nn) koncesji na wykonywanie czynności celnych,
- oo) strajków okupacyjnych.

7. Zaświadczenia:

Wydano:

- a) 55 zaświadczeń na uzyskanie ulgowych paszportów zagranicznych,
- b) 113 zaświadczeń o pochodzeniu towarów,
- c) 73 zaświadczeń różnych,
- d) 3 poświadczenia faktur dla towarów eksportowych.

8. Informacje:

W zakresie prawa przemysłowego i innych obowiązujących przepisów Izba udzieliła 24 informacji.

B. SPRAWY HANDLOWE.

1. W dziedzinie polityki eksportowej Izba:

- a) wyraziła swą opinię w sprawie systemu podziału kontyngentów wywozowych,
- b) wystąpiła przeciwko projektowi ograniczenia wywozu skór cielęcych,
- c) przeprowadziła badania szeregu kalkulacji wynikowych, dotyczących eksportu poszczególnych artykułów,
- d) przeprowadziła badania co do wysokości pomocy przy wywozie szeregu artykułów,
- e) przeprowadziła badania co do obecnych możliwości wywozu płatków owsianych,
- f) opracowała opinię w sprawie reorganizacji wywozu raków,
- g) przeprowadziła badania odnośnie możliwości wywozu skór krecich do Anglii,
- h) przeprowadziła badania odnośnie możliwości wywozu chmielu, lnu i pakuł na rynek mandżurski,
- i) wydała opinię w sprawie transakcyjnych wiązanych na eksport siedzeń do krzeseł do Indii Brytyjskich,
- j) wystąpiła przeciwko projektowi wprowadzenia zakazu wywozu szmat z Polski,
- k) wyraziła swą opinię w sprawie koncentracji sprzedaży mąki w Polskim Biurze Eksportu Zboża w Gdańsku,
- l) zajęła stanowisko w sprawie utworzenia Polskiej Izby dla Handlu z Niemcami,
- l) przeprowadziła badania na swym terenie odnośnie wpływu dewaluacji szeregu walut zagranicznych na eksport towarów polskich,
- m) brała udział w lustracjach przeprowadzanych przez Wywózową Komisję Rozdzielczą przy Państwowym Instytucie Eksportowym u firm eksportujących trzodę chlewną z terenu Izby,
- n) przeprowadziła wciągnięcie przez Komisję Rządową Obrotu Towarowego Polsko-Niemieckiego sit włosianych na listę towarów, które mogą być eksportowane do Niemiec w ramach rozrachunku,
- o) wystąpiła przeciwko projektowi wprowadzenia norm standaryzacyjnych przy wywozie skór zwierząt futerkowych,
- p) szczegółowo zbadała na swym terenie sprawę możliwości zakupu przez firmy prywatne trzody dla potrzeb rynku wiedeńskiego i niemieckiego na spędach organizowanych przez organizacje rolnicze,
- r) wydała opinię w sprawie udzielania kontyngentów na wywóz szczeciny „schuster” zagranicę,
- s) wydała opinię w sprawie przedstawicielstw handlowych polskich firm eksportowych,
- t) w związku ze sprawą cofnięcia pomocy w formie zwrotu cła przy wywozie lnu i pakuł wystąpiła o dodatkowe

uwzględnienie tych transakcji, których umowy zostały skalkulowane w oparciu o zwrot cła,

- u) zbadała kalkulację eksportową szeregu artykułów wywozowych w formie transakcji wiązanych,
- w) wypowiedziała się w sprawie zasad podziału kontyngentów na wywóz jaj w 1936 r.,
- x) wypowiedziała się w sprawie zmiany przepisów o znakowaniu czołowych boków skrzyń z jajami eksportowymi,
- y) przeprowadziła prace kontrolne w związku z premiowanym wywozem z jej terenu dykt klejonych, mebli giętych i t.d.,
- z) przeprowadzała interwencję w sprawie realizacji wniosków o wypłatę pomocy z rachunku wywozowego,
- aa) wydała szereg opinii o firmach swego terenu,
- bb) brała udział w badaniach firm eksportujących trzodę z terenu Małopolski Wschodniej,
- cc) przeprowadziła badania w sprawie możliwości wywozu miodu do Anglii,
- dd) przeprowadziła podział pomiędzy firmy jej terenu kontyngentów płatniczych na wywóz towarów do Niemiec,
- ee) opracowała miesięczne sprawozdanie eksportowe dla P.I.E.

Nadto Izba udzieliła poszczególnym firmom krajowym i zagranicznym szeregu informacji w zakresie spraw eksportowych.

Poza tym Izba:

dokonała w okresie sprawozdawczym szeregu inspekcji firm, eksportujących szczecinę, włosie i len. W szczególności w czasie 102 wyjazdów do Międzyrzecza (52), Siedlec (12), Równego (6), Łowicza (6), Łucka (4), Mokwina (4), Rożyszcza (2), Mord (2), Hrubieszowa (1), Kowla (1), Mławy (1), Lubomla (1), Biłgoraja (1) oraz inspekcji w Lublinie (9) dokonano kontroli 319649 kg. szczeciny, 3564 kg. włosia końskiego, 30685 kg. sierści bydłowej, 530601 kg. lnu trzpanego i 126601 kg. lnu czesanego.

Jednostek opakunkowych szczeciny skontrolowano: 1358 beczek, 825 skrzyń, 18 paczek, 276 skrzynek, 187 beł, 2 worki.

W okresie sprawozdawczym Izba zarejestrowała 5 składów przebróbczych jaj w miejscowościach: Lublin, Łuck, Mizocz, Rożyszcze (2).

2. W dziale polityki importowej Izba:

- a) wydała szereg opinii dla Centralnej Komisji Przywózowej w sprawie podziału kontyngentów importowych,
- b) opracowała szereg opinii w sprawie reorganizacji Centralnej Komisji Przywózowej,
- c) opracowała opinię co do konieczności rewizji importowych kontyngentów gdańskich,
- d) opracowała dane co do zużycia tłuszczów przez przemysł mydlarski na jej terenie,

6. Różne.

Izba:

- a) wypowiedziała się za projektem utworzenia regionalnych komitetów do współudziału przy dysponowaniu funduszem hodowlanym,
- b) wystąpiła z szeregiem wniosków w związku z wprowadzeniem ograniczeń dewizowych,
- c) wyraziła opinię w sprawie składów celnych przy domach składowych,
- d) przystąpiła do zebrania materiałów odnośnie potrzeb kredytowych kupiectwa jej terenu,
- e) przeprowadziła badania kalkulacji cen benzyny w sprzedaży na stacjach benzynowych,
- f) udzieliła szeregu informacji w sprawach reglamentacji dewizowej i towarowej w różnych państwach, adresów polskich i zagranicznych eksporterów i importerów, przedstawicielstwa i pośrednictwa handlowego.

Izba brała udział w posiedzeniach i konferencjach w Państwowym Instytucie Eksportowym, Centralnej Komisji Przywozowej, Komisji Rozdzielczej przy P. I. E., Związku Izb Przemysłowo-Handlowych i międzyizbowych organach kolegialnych dla spraw obrotu towarowego z zagranicą, polityki socjalnej, spraw skarbowych i t. d., Radzie Polityki Kompensacyjnej, na Giełdzie Zbożowej i Towarowej w Lublinie. Nadto Izba zorganizowała cały szereg konferencji lokalnych w aktualnych sprawach.

C. SPRAWY TRAKTATOWE.

Izba opracowała:

- a) postulaty terenowe do rokowań handlowych z Brazylią, Danią i Szwajcarią,
- b) postulaty terenowe w związku ze sprawą przedłużenia umowy gospodarczej polsko-niemieckiej,
- c) brała udział w pracach Rady Traktatowej, opracowując materiały do rokowań z poszczególnymi państwami.

D. SPRAWY SKARBOWE.

W sprawach skarbowych Izba działała częściowo z inicjatywy własnej, częściowo zaś w porozumieniu z pozostałymi izbami przemysłowo-handlowymi.

Działalność Izby dotyczyła wszystkich rodzajów podatków i opłat w zakresie terytorialnie jej właściwym, a wykonywana była przez współpracę z innymi izbami całego obszaru Państwa, jako też samodzielnie.

Ponadto Izba brała udział w konferencjach gospodarczych i ściśle skarbowych (podatkowych) izb skarbowych w Lublinie i Łucku oraz interweniowała u właściwych władz w sprawach skarbowych (podatkowych).

1. *Podatki bezpośrednie.*

1) Podatek przemysłowy.

Izba wydała opinie w sprawach, dotyczących:

- a) ustalenia różnic między czynnościami przygotowanymi handlowymi a czynnościami przerobowymi dla artykułów: błąszcz, ultramaryna, następnie przy krawianiu, falcowaniu papieru, bibuły, tektury, wędzeniu ryb morskich, montowaniu karoseryj samochodowych, przepakowywaniu kolorowej przędzy, montowaniu rowerów, strojeniu fortepianów, naprawie fisharmonii i t. p., czyszczeniu jelit, topieniu łożu, farbowaniu wełny i przędzy bawełnianej, śrótownianiu kukurydzy, łamaniu makuchu, wytwórni kabli, czynności kra- wieckich w przedsiębiorstwach konfekcyjnych, rytowaniu monogramów i dedykacji na zegarkach, montowaniu zegar- ków, usztywnianiu tkanin jutowych, wędzeniu i smarzeniu ryb morskich, heblowaniu desek, składaniu rowerów z części, wyrębu lodu, składaniu beczek do masła, remontu samo- chodów, impregnowaniu podkładów kolejowych, słupów telegraficznych i kostki drzewnej smołowcem, galwanizacji zatrzasków, wyrobu kakao-Maltin, wyrobu soków malino- wego i pomarańczowego, rozlewaniu oliwy i miodu;
- b) ustalenia pojęcia „partii” towarów w rozumieniu części II dział A rozdz. I kat. I taryfy, stanowiącej załącznik do art. 23 ustawy o państwowym podatku przemysłowym, dla następujących artykułów: pasza, nasiona oleiste, łom że- lazny, mąka, otręby, śledzie, adamaszek, brokaty, pończochy tomasyna, metale szlachetne, płatki owsiane, towary teks- tylne, noże, widelce, łyżki, miąż węglowy, węgiel, zameczki błyskawiczne, suwaki do teczek i t. p., sól, chmiel, cukier metale, ziarno kakaowe, tłuszcz techniczny, makuchy, ziemniaki, zboże, nasiona,
- c) scalenia podatku od towarów szklanych i porcelanowych,
- d) scalenia podatku od artykułów papierniczych i piśmiennych,
- e) scalenia podatku przemysłowego od obrotu cukrem,
- f) „ „ „ „ obrotów nawozami sztucznymi,
- g) rewizji scalonego pod. przemysł. od piwa, drożdży i napo- jów alkoholowych,
- h) ulg dla świadectw przemysłowych na r. 1937,
- i) pojęcia zespołu gospodarczego w przemyśle mleczarskim w związku z kwestiami podatkowymi (na żądanie Lub. Urzędu Wojewódzkiego),
- j) określenia, czy niektóre artykuły są fabrykatami, których eksport podlega zwolnieniu od podatku przemysłowego,
- k) przeklasowania m. Równego z 2-giej klasy miejscowości na 3-cią,
- l) spedytorskich zaświadczeń gdańskich dla stwierdzenia ulg eksportowych.

- m) formalności związanych ze zwolnieniem transakcji eksportowych od podatku,
- n) opodatkowania aportów przy fuzji spółek,
- o) opodatkowania przedsiębiorstw spedycyjnych.
- p) zwolnienia przedsiębiorstw żeglugi śródlądowej od podatku przemysłowego,
- r) projektu ulg dla świadectw przemysłowych dla pensionatów,
- s) projektu opodatkowania pośrednictwa delcredere,
- t) ulg dla przedsiębiorstw handlowych w Gdyni,
- u) " " " przemysłowych II, III i IV kat. przemysłowej,
- w) ulg w nabywaniu świadectw przemysłowych w związku ze zwalczaniem bezrobocia,
- y) ulg w stawkach podatku przemysłowego dla młynów gospodarczych V kat. przem. (ref. generalny Zw. Izb P.-H.),
- x) projektu posła Sikorskiego odnośnie reformy taryfy dla świadectw przemysłowych,
- z) modyfikacji przepisów rozporządzenia wykonawczego do ustawy o państwowym podatku przemysłowym w kwestii, dotyczącej potrącania bonifikat z podstaw wymiaru,
- aa) ustalania podstaw obrotu dla przedsiębiorstw spedycyjnych,
- bb) ulg podatkowych dla lotnisk i uzdrowisk,
- cc) bonifikat podatkowych od pośrednich transakcji eksportowych,
- dd) całego szeregu zagadnień w sprawie świadectw przemysłowych,
- ee) zryczałtowanego podatku przemysłowego,
- ff) obowiązku podatkowego dla właścicieli pokoi umeblowanych,
- gg) nowelizacji przepisów o świadectwach przemysłowych dla hurtowych składów sprzedaży własnej produkcji,
- hh) projektu rozporządzenia wykonawczego do ustawy o państwowym podatku przemysłowym,
- ii) obniżenia stawki podatku przemysłowego od obrotu dla skupu zawodowego IV kat. handl.,
- jj) projektu Związku Izby Rzemieślniczych reformy taryfy świadectw przemysłowych i kart rejestracyjnych,
- kk) podstaw wymiaru podatku przemysłowego od obrotu odnośnie biur ekspedycyjnych,
- ll) świadectw przemysłowych dla ogrodników,
- ł) ulg w podatku obrotowym dla eksportu,
- mm) zwolnienia od podatku przemysłowego od obrotu transakcji eksportu pośredniego srodu,
- nn) ulg w podatku przemysłowym dla przedsiębiorstw kinematograficznych i przemysłu filmowego,
- oo) zwolnienia od podatku przemysłowego od obrotu eksportu w ramach transakcji wiązanych,
- pp) scalenia podatku od towarów kolonialnych (główny ref. Zw. Izb P.-H.).

Nadto Izba:

- a) przeprowadziła szereg konferencji z fachowcami dla ustalenia opinii w sprawach specjalnych,
- b) udzieliła całego szeregu wyjaśnień i porad,
- c) interweniowała w sprawach związanych z systemem wymiaru podatku przemysłowego (zwłaszcza ryczałtu, dowodów eksportowych, ksiąg handlowych i t. p.),
- d) podawała do wiadomości związków i stowarzyszeń gospodarczych ważniejsze wyjaśnienia i okólniki Ministerstwa Skarbu, jako to:
 - 1) w sprawie zwolnienia od podatku przemysłowego przedsiębiorstw przemysłowych, eksportujących półfabrykaty i gotowe wyroby drzewne,
 - 2) w sprawie kategorii świadectw przemysłowych, zależnych od ilości pracowników,
 - 3) w sprawie art. 70 rozp. wyk. do ustawy o państwowym podatku przemysłowym i t. d.

Wreszcie Izba wszczęła na większą skalę akcję w Związku Izb Przemysłowo-handlowych R. P. w celu zwolnienia transakcyj giełdowych od podatku przemysłowego, a to ze względu na trudności, jakie się wyłoniły w praktyce na skutek wydania w tej sprawie okólników przez dyrektorów Izb Skarbowych w Lublinie i Łucku.

2. Podatek dochodowy.

Izba interweniowała w sprawach związanych z ustaleniem tabeli średniej dochodowości przedsiębiorstw przemysłowych i handlowych za rok 1936 (podatkowy 1935).

W szczególności Izba opracowała opinie w sprawie:

- a) ustalenia norm średniej dochodowości przy sprzedaży skór zajęczych, króliczych i t. p.,
- b) ustalenia norm średniej dochodowości przy handlu hurtowym cukrem,
- c) ustalenia norm średniej dochodowości przy sprzedaży artykułów technicznych i młynarskich w latach ubiegłych,
- d) postulatów samorządu gospodarczego w kwestii nowelizacji ustawy o podatku dochodowym i rozporządzenia wykonawczego do niej,
- e) skasowania tabel amortyzacyjnych,
- f) krótkotrwałych przedmiotów podlegających amortyzacji w przemyśle młynarskim (główny ref. Związku Izb P.-H.),
- g) podatku korporacyjnego (opinia przedwstępna),
- h) opodatkowania t. zw. zysków sanacyjnych,
- i) ulg podatkowych dla nabywców pojazdów mechanicznych,
- j) praktyki władz skarbowych przy obliczaniu potrąceń z tytułu kosztów nowowzniesionych budowli,
- k) wyłączenia ofiar na F. O. N. z podstaw wymiaru podatku dochodowego,

- l) zaliczenia do remontu względnie inwestycji czynności zmiany uszczelek azbestowych przy kotłach, maszynach, rurach i t. p.,
- m) ustalenia norm średniej dochodowości w handlu przędzą bawełnianą i nićmi,
- n) ustalenia norm średniej dochodowości dla handlu owocami i dzierżawy sadów na Wołyniu,
- o) projektu okólnika Ministerstwa Skarbu, dotyczącego odpisania na amortyzację w podatku dochodowym,
- p) wyłączenia ofiar na Pomoc Zimową bezrobotnym z podstaw wymiaru podatku dochodowego,
- r) ustalenia norm średniej dochodowości dla chałupniczych przedsiębiorstw wyrobu konfekcji męskiej i damskiej,
- s) projektu dekretu o ulgach w podatku dochodowym dla inwestycji na obszarze wojew. wschodnich,
- t) projektu dekretu o ulgach w podatku dochodowym dla inwestycji przemysłowych.

Poza tym Izba:

- a) interweniowała u władz skarbowych w sprawie stosowania tabeli średniej dochodowości w praktyce,
- b) przeprowadziła szczegółową ankietę w sprawie tabel amortyzacyjnych,
- c) udzieliła szeregu porad i wyjaśnień w kwestiach dotyczących podatków dochodowego, amortyzacji, tabeli amortyzacyjnej i t. p.

3. Podatek od nieruchomości i podatek od lokali.

Izba:

- a) opracowała opinię w sprawie zwolnienia od podatku lokalowego przedsiębiorstw handlowych, prowadzonych łącznie z mieszkaniem jedno lub dwuizbowym,
- b) współpracowała nad ułożeniem projektu rozporządzenia wykonawczego do dekretów o podatku od lokali.

4. Ordynacja podatkowa.

Izba opracowała opinie w sprawach:

- a) nowelizacji ordynacji podatkowej,
- b) uchylecia instytucji informatorów podatkowych,
- c) rozporządzenia wykonawczego do ordynacji podatkowej (główny referat Związku Izb Przemysłowo-Handlowych),
- d) księgowości komisantów (ref. główny Związku Izb Przemysłowo-Handlowych),
- e) pobierania podatków przez instytucje samorządu gospodarczego,
- f) należytego ustalenia podstaw wymiaru podatków,
- g) poddawania odwołań w sprawie placów niezabudowanych pod orzecznictwo komisji odwoławczych,

- h) obowiązku informowania urzędów skarbowych o dostawcach i odbiorcach firm,
- i) ulg proceduralnych przy pobieraniu podatku od elektryczności,
- j) zrównania przedsiębiorstw publicznych i prywatnych pod względem obciążenia podatkowego.

Nadto Izba:

- a) współdziałała przy tworzeniu nowej Komisji Odwoławczej przy Izbie Skarbowej w Łucku,
 - b) ustaliła listy biegłych podatkowych dla poszczególnych Urzędów Skarbowych,
 - c) interweniowała w kwestiach uprawnień władz i organów związków gospodarczych do interwencji w sprawach podatkowych,
 - d) interweniowała w sprawach związanych z wykonywaniem Ordynacji Podatkowej
- oraz

Izba udzieliła szeregu piśmiennych i ustnych informacji w sprawie prowadzenia ksiąg handlowych (głównie potrzeby prowadzenia księgi towarowej) oraz interpretacji Ordynacji Podatkowej.

II. Podatki pośrednie, monopole i akcyzy.

Izba opracowała opinie w sprawach:

- a) dopuszczalności handlu aromatami do pokrapiania tytoniu,
- b) opodatkowania piwa wywiezionego z browaru, a następnie zwróconego do tegoż browaru,
- c) zmiany rozp. Ministra Skarbu o monopolu spirytusowym w części, dotyczącej octu i esencji octowej,
- d) czynności rozcieńczania octu i esencji octowej, jak również rozlewania octu,
- e) zmiany przepisów o patentach akcyzowych,
- f) zmiany cennika soli w interesie rentowności handlu.

III. Podatki komunalne.

Izba wydała opinie w sprawach:

- a) obniżenia stawki podatku od przedsiębiorstw hotelowych,
- b) opodatkowania tarcz klubów automobilowych,
- c) nowelizacji ustawy o opodatkowaniu filmów,
- d) obniżenia dodatku komunalnego do patentów akcyzowych,
- e) opodatkowania wywieszek i reklam.

IV. Opłaty stemplowe.

Izba udzielała informacji ustnych i piśmiennych w zakresie ustawodawstwa stemplowego. W szczególności Izba wypowiedziała się w sprawach:

- a) reformy ustawodawstwa o opłatach stemplowych,
- b) opłat stemplowych od umów końcowych.

Poza tym Izba przeprowadziła cały szereg konferencji z władzami skarbowymi swego terenu w sprawach związanych ze stosowaniem w praktyce obowiązującej ustawy o opłatach stemplowych.

V. Fundusz Pracy.

Izba wydała opinię w sprawie zniesienia opłat pobieranych w zakładach gastronomicznych na rzecz Funduszu Pracy.

VI. Egzekucja i ulgi podatkowe.

Izba opracowała opinie w sprawach:

- a) reformy postępowania egzekucyjnego,
- b) przywileju egzekucyjnego dla należności za żywność,
- c) praktyki egzekucyjnej skarbowej na jej terenie,
- d) ulg podatkowych dla przedsiębiorstw dotkniętych strajkami okupacyjnymi,
- e) przeprowadziła kilka konferencji z władzami skarbowymi swego terenu w sprawach stosowania ulg podatkowych, metod egzekucyjnych i t. p.

Ponadto udzieliła szeregu wyjaśnień w sprawach egzekucji podatkowej, zwłaszcza w kwestii niedopuszczalności egzekucji na narzędziach pracy.

VII. Różne.

Izba brała udział we wszystkich posiedzeniach Międzyzizbowej Komisji Skarbowej, które odbyły się w roku sprawozdawczym.

Komisja Podatkowa Izby była w roku sprawozdawczym zwoływana pięciokrotnie dla ustalenia ważniejszych problemów podatkowych.

Ponadto zwoływane były dla spraw specjalnych konferencje branżowe lub też konferencje reprezentantów związków gospodarczych w ilości 10-ciu.

Poza tym Izba brała udział w zainicjowanych przez Min. Skarbu konferencjach, dotyczących usprawnienia techniki wymiarowej, zwłaszcza techniki prowadzenia ksiąg handlowych. Na pierwszej konferencji z tego cyklu, dotyczącej księgowości komisantów, Izba miała referat główny.

Wreszcie Izba udzieliła całego szeregu odpowiedzi i wyjaśnień w kwestiach dotyczących wykładni ustawodawstwa podatkowego wogóle, prowadzenia ksiąg handlowych, obecnego stanu Orzecznictwa Sądu Najwyższego i Najwyższego Trybunału Administracyjnego i t. d. oraz przesyłała związkom gospodarczym ważniejsze okólniki i wyjaśnienia Ministerstwa Skarbu.

E. PRAWO GOSPODARCZE.

W zakresie ustawodawstwa gospodarczego Izba wypowiedziała się w sprawie:

- a) przechowywania dokumentów kasowych przez P. K. O.,
- b) nieuczciwej konkurencji, uprawianej w kalendarzyku Spółdzielni Kolejarzy,

- e) hal licytacyjnych przy Sądach Grodzkich,
- d) ustawowego prawa zastawu, przysługującego hotelom i pensjonatom,
- e) wyjęcia lokali handlowych i przemysłowych z pod dobrodziejstw ustawy o ochronie lokatorów (z inicjatywy wł. — ref. główny Zw. Izby),
- f) uprawnienia notariuszów do niszczenia odpisów protestów wekslowych,
- g) ustalenia godzin protestów wekslowych,
- h) wniosków, dotyczących handlu obnośnego,
- i) projektu ustawy o rejestrze i zastawie rejestrowym pojazdów mechanicznych,
- j) zakupów zbiorowych przez spółdzielnie kupieckie,
- k) projektu nowego rozporządzenia o przedsiębiorstwach prowadzonych w większym rozmiarze,
- l) projektu ujednostajnienia praktyki izb przemysłowo-handlowych przy wprowadzeniu w życie nowego rozporządzenia o przedsiębiorstwach prowadzonych w większym rozmiarze,
- ł) unifikacji międzynarodowego prawa o odpowiedzialności hotelarzy za rzeczy wniesione do hotelu,
- m) praktyki sądowej, dotyczącej uprawnień osób, zamieszkałych zagranicą, do sprawowania funkcji zarządców spółek z o. o.,
- n) obniżenia granicy zarobków, wolnych od egzekucji,
- o) trudności w związku z wejściem w życie rozporządzenia o oznaczaniu pochodzenia niektórych towarów w wewnętrznym handlu detalicznym,
- p) terminów protestów wekslowych,
- r) projektu nowelizacji ustawy o nieuczciwej konkurencji,
- s) uprawnień przedsiębiorstw handlowych,
- t) projektu o regulacji cen przedmiotów powszechnego użytku w drodze zarządzeń administracyjnych,
- u) projektu ustawy o aukcjach,
- w) racjonalizacji obrotu czekowego w P. K. O.,
- x) projektu ustawy o nadzorze nad działalnością ubezpieczeniową,
- y) projektu zmiany rozporządzenia o przymusie ubezpieczenia od ognia i o Pow. Zakł. Ubezp. Wzajemnych,
- z) dopuszczalnego zysku przy sprzedaży przedmiotów powszechnego użytku,
- aa) godzin handlu w branży handlu owocami i cukierkami w Łucku,
- bb) projektu pokrycia budżetu Komisji Nadzorczych nad organizacją targowisk oraz nad obrotem zwierzętami rzeźnymi,
- cc) stosowania przepisów Kodeksu Handlowego o przedstawianiu sądom rejestrowym inwentarzy i bilansów,
- dd) projektu ustawy o zakazie dodatków do towarów,

- ee) proj. wystąpienia w sprawie nazwy firm kupców rejestrowych i nierejestrowych,
- ff) właściwości sądów gieldowych,
- gg) wniosków dotyczących zakazu przyjmowania premii od agentów przez personel handlowy przedsiębiorstw,
- hh) prowadzenia księgowości handlowej elektrowni,
 - ii) projektu rozporządzenia o obronie przeciwlotniczej,
 - jj) " " o pomieszczeniach i technicznych urządzeniach zakładów mleczarskich,
- kk) projektu rozporządzenia o eksploatacji i obrocie naturalnymi leczniczymi i stołowymi wodami mineralnymi,
 - ll) projektu rozporządzenia o rynkowym przygotowaniu artykułów produkcji zwierzęcej i roślinnej,
 - łł) projektu okólnika Ministerstwa Przemysłu i Handlu, dotyczącego uzupełnienia listy rzemiosł,
- mm) projektu nowelizacji ustawy eterowej,
- nn) projektu rozporządzenia o rzeczowych świadczeniach wojennych,
- oo) projektu nowelizacji ustawy patentowej,
- pp) projektu ustawy o wykonywaniu zawodu aptekarskiego,
- rr) projektu rozporządzenia Min. Opieki Społecznej, dotyczącego zmiany rozporządzenia o barwieniu artykułów żywności i przedmiotów użytku,
- ss) projektu rozporządzenia o sposobie udzielania koncesji przedsiębiorstwom wyrobu syntetycznych barwników organicznych,
- tt) uznania wiejskich suszarń warzyw za oddzielny przemysł,
- uu) projektu rozporządzenia o statucie Polskiego Instytutu Rozrachunkowego,
- ww) projektu ustawy o nadzwyczajnych Komisjach Rozjemczych,
- yy) " " dotyczącej parcelacji nieruchomości,
- zz) " " o zmianie rozporządzenia o ochronie lasów prywatnych,
- aaa) koncesjonowania wyrobu włókna kotonizowanego,
- bbb) zaliczenia do przemysłu wolnego zbierania i sprzedaży ziół leczniczych,
- ccc) zmiany prawa przemysłowego w dziale wydawania koncesji na przedsiębiorstwa kominiarskie (memoriał Związku Straży Pożarnych),
- ddd) projektu ustawy o układach zbiorowych pracy,
- eee) wydawania koncesji na wykonywanie formalności celnych,
- fff) utrudnień w sprzedaży materiałów farbiarskich,
- ggg) konkurencji elektrowni z prywatnymi koncesjonariuszami w sprzedaży akcesorii i prowadzenia robót,
- hhh) projektu rozporządzeniu o statystyce cen,
 - iii) utrudnień przy przesyłaniu pocztą druków,
 - jjj) projektu ustawy o środkach leczniczych i truciznach,

- kkk) projektu ustawy mleczarskiej,
- lll) dopuszczenia paczek z podaną wartością w obrocie międzynarodowym,
- lll) normalizacji plomb,
- mmm) projektu rozporządzenia o maklerach przysięgłych,
- nnn) skreślenia z listy rzemiosł zawodu fotograficznego,
- ooo) skreślenia z listy rzemiosł sprzedaży mięsa,
- ppp) zaliczenia rafinowania metali szlachetnych do rzemiosła,
- rrr) nowelizacji przepisów o akcji oddłużenia rolnictwa,
- sss) nowelizacji prawa budowlanego,
- ttt) nowelizacji rozporządzenia o oznaczaniu niektórych towarów krajowych w wewnętrznym handlu detalicznym,
- uuu) projektu rozporządzenia Rady Ministrów o oznaczaniu w wewnętrznym handlu detalicznym pochodzenia i miary skór miękkich,
- www) projektu ustawy o upoważnieniu Ministra Opieki Społecznej do wydawania przepisów o środkach leczniczych i truciznach,
- xxx) zarządzeń, dotyczących nauki zawodowej w zakresie robót wzbronionych młodocianym,
- yyy) rozporządzenia o zmianach w liście rzemiosł,
- zzz) nowelizacji przepisów o obowiązku ogłaszania spółek akcyjnych w „Polsce Gospodarczej”.

Ponadto Izba wydała opinie w sprawach dotyczących następujących zwyczajów handlowych:

- a) dostarczania blankietów fakturowych przez pośredników zagranicznych,
- b) roszczeń odbiorców w handlu konfekcyjnym do bonifikat od przemysłowców,
- c) przesyłania klientom zawiadomień bankowych o zmianie ich konta,
- d) różnego rodzaju zwyczajów buchalteryjnych,
- e) odpowiedzialności sprzedawców w handlu nasionami,
- f) pobierania t. zw. obrotowego przez personel firm handlowych od dostawców fabrycznych,
- g) własności karpiny i resztek po eksploatacji w przemyśle leśnym,
- h) wysokości prowizji za pośrednictwo sprzedaży lasu,
- i) liczenia odsetek od ceny kupna przy sprzedaży na kredyt,
- j) liczenia odsetek od sum wekslowych uiszczonych w regrezie wekslowym za odpis grzecznościowy,
- k) kosztów inkasa przy transakcjach importowych i eksportowych,
- l) podpisywania rachunków przy wysyłaniu towaru do komi-sowej sprzedaży w branży owoców, ryb wędzonych i t. d.
- l) różnych zwyczajów w handlu chmielem.

Wreszcie Izba:

- a) ułożyła listę ławników dla Sądów Pracy I i II instancji na jej terenie,
- b) udzieliła wyjaśnień i porad w kwestiach dotyczących legislatywy i praktyki w dziedzinie prawa gospodarczego,
- c) uczestniczyła w posiedzeniach Międzyizbowej Komisji Administracyjno-Prawnej dla uzgodnienia stanowiska w kwestiach związanych z prawem gospodarczym.

Sąd Polubowny przy Izbie wydał wyrok w jednej sprawie. Delegaci Izby brali udział w szeregu posiedzeń i konferencyj w Ministerstwach, Urzędach Wojewódzkich, Starostwach i Zarządach Miejskich.

F. SPRAWY MANDATOWE.

Izba zgłosiła:

a) na żądanie S. A. w Lublinie biegłych:

- 1) z branży ciesielsko-stolarskiej — 3,
- 2) „ „ drzewnej — 1,
- 3) „ „ konfekcyjnej — 6,

oraz 4) „ pośród inżynierów-chemików — 3;

b) na żądanie Sądu Okręgowego w Lublinie biegłych:

- 1) z branży skórzanej — 1,
- 2) „ „ kinematograficznej — 3,
- 3) „ „ drzewnej — 7,
- 4) „ „ młynarskiej — 10,
- 5) „ „ budowlanej — 1,
- 6) „ „ bankowej — 1,
- 7) „ „ ceglanej — 1,
- 8) „ „ garbarskiej — 1,
- 9) „ „ kuśnierskiej — 1,
- 10) „ „ zakupu bydła — 2,
- 11) „ „ elektrycznej — 3,
- 12) „ „ buchalteryjnej — 6,

oraz 13) „ pośród inżynierów-mechaników — 1;

c) na żądanie Sądu Okręgowego w Równem — syndyka upadłości;

d) na żądanie Sądu Grodzkiego w Lublinie biegłych:

- 1) z branży elektrycznej — 2,
- 2) „ „ gazowej — 1,
- 3) „ „ gorzelnianej — 1,
- 4) „ „ art. budowlanych — 1,
- 5) „ „ żelaznej — 3,
- 6) „ „ wodociągowej — 2,
- 7) „ „ murarskiej — 1,
- 8) „ „ remontu samochodów — 1,
- 9) „ „ młynarskiej — 5,

10) " "	manufakturowej	— 1,
11) " "	garbarskiej	— 1,
12) " "	galanteryjnej	— 2,
13) " "	bankowej	— 2,
14) " "	budowlanej	— 3;
- e) Sądu Grodzkiego w Krasnymstawie z branży:
młynarskiej — 2;
- f) Sędziego Śledczego w Białej Podlaskiej:
rzeczoznawców w eksploatacji elektrowni — 3;
- g) Urzędu Opłat Stemplowych w Lublinie:
1) z handlu futrami	— 2,
2) " " czapkami i kapeluszami	— 2,
2) " " drobną galanterią	— 2;
- h) na żądanie Min. Przemysłu i Handlu — kandydatów na biegłych-rewidentów;
- i) na żądanie Woł. Urzędu Woj. — 3 członków Komisji Szacunkowej dla masy upadłości pozostałej po b. okupantach;
- j) na żądanie Sądu Pracy w Lublinie — 3 biegłych z branży browarnianej;
- k) na żądanie Prezesa Związku Izb P.-H. — kandydata na przewodniczącego do Centralnej Komisji Przywozowej;
- l) na żądanie Starostwa Grodzkiego w Lublinie — delegatów do Komisji Badania i Ustalania Cen;
- ł) na żądanie Związku Izb Przemysłowo-Handlowych:
1) kandydata do Komisji Rewizyjnej Z. U. S.,
2) " " Państwowej Rady Samorządowej,
3) rzeczoznawcę do Komisji uproszczenia techniki ubezpieczeń społecznych,
4) kandydatów na delegatów i zastępców do Państwowej Rady Drzewnej;
- m) na żądanie II-go Urzędu Skarbowego w Lublinie — 3 rzeczoznawców z branży handlu częściami rowerowymi;
- n) dla wszystkich Urzędów Skarbowych na terenie Izby — biegłych w sprawach podatkowych (art. 76 § 3 Ordynacji Podatkowej);
- o) na żądanie osób prywatnych — 2 rzeczoznawców z branży tartacznej.

G. PRACE SPECJALNE.

Referat prasowy i sprawozdawczy.

1. W dziale prasowym Izba, jak każdego roku, utrzymywała kontakt, zarówno z miejscową, jak i zamiejscową prasą codzienną i gospodarczą, prowadząc działalność informacyjną w dziedzinie różnorodnych zagadnień gospodarczych, tak ogólnych, jak i specjalnie terenowych, w drodze komunikatów, kierowanych do prasy całego okręgu.

2. W dziale sprawozdawczym opracowano roczne sprawozdanie o sytuacji gospodarczej okręgu Izby w r. 1935 i z działalności Izby w tym okresie. W odpowiednim czasie opracowano kwartalne sprawozdania o sytuacji gospodarczej ważniejszych działów przemysłu i handlu, nadto zaś sporadyczne sprawozdania z działalności Izby, przedstawiane Plenarnym Zebraniom. W tymże dziale Izba przedstawiła obszerne sprawozdanie o sytuacji koniunkturalnej na terenie woj. wołyńskiego dla potrzeb Wołyńskiej Izby Skarbowej, nadto sprawozdanie z działalności rocznej na tym terenie, które zostało pomieszczone w sprawozdaniu Wojewody Wołyńskiego z działalności administracji ogólnej i samorządu.

3. W zakresie, obejmującym zagadnienia targów i wystaw, Izba stale informowała sfery gospodarcze swego okręgu za pomocą komunikatów i okólników o urządzanych wystawach, pokazach lub targach, krajowych i zagranicznych. Odnośnie targów krajowych Izba prowadziła akcję propagandową na rzecz udziału w tych targach.

Nadto Izba wypowiedziała się w sprawie:

- a) organizacji przez Śląskie Towarzystwo Wystaw i Propagandy Gospodarczej wystawy „Polski Śląsk 1922—1937”,
- b) udziału w wystawie przemysł-rolniczej w Lucknow (Indie) i w Targach w Sibiu (Rumunia),
- c) stałej wystawy prób i wzorów w Gdyni,
- d) urządzenia 3-dniowego pokazu artykułów rolniczych w Konsulacie R. P. w Amsterdamie, przyjmując odnośny referat na komisji międzyizbowej obrotu towarowego z zagranicą.

W roku sprawozdawczym Izba nie brała udziału w Targach Wołyńskich, jak to było w r. 1935, przystąpiła natomiast do realizacji zamierzonego poprzednio i zapowiedzianego Muzeum Gospodarczego Wołynia. W szczególności Izba: a) opracowała projekt statutu Muzeum i poddała go dyskusji na posiedzeniach Komitetu Organizacyjnego, któremu przekazała formalną stronę dalszych starań organizacyjnych, b) przeprowadziła akcję propagandową wśród sfer gospodarczych, organizacji i instytucji na rzecz przystępowania do Muzeum w charakterze członków, c) wynajęła i przygotowała pod względem technicznym lokal dla potrzeb Muzeum (Równe, ul. Soborna Nr 3), d) skompletowała i przygotowała do celów wystawowych szereg eksponatów, obrazujących życie gospodarcze Wołynia, e) przeprowadziła za pośrednictwem prasy wstępną akcję propagandową, informującą o istocie i zadaniach Muzeum, f) doprowadziła do otwarcia Muzeum, które odbyło się w dniu 13.IX. 1936 r.

4. W zakresie prac specjalnych Izba w sprawie:

- a) współdziałała w obesłaniu kursu dla nauczycieli szkół zawodowych, poświęconego organizacji wystaw sklepowych, reklamy i t. p. (w Katowicach), przeznaczając dla chętnych uczestników odpowiednie środki pieniężne; z zasiłku Izby skorzystała jedna osoba z grona nauczycielskiego jednej ze szkół zawodowych na Wołyniu,
- b) współdziałała w organizacji w ramach Targów Wołyńskich odczytu prof. Małkowskiego z Wilna p. t. „Bogactwa mineralne województwa wołyńskiego”,

- c) uczestniczyła wspólnie z Lub.-Woł. Związkiem Przemysłowców i Kupców Drzewnych w organizacji na terenie Wołynia dwu odczytów, poświęconych zagadnieniu walki z wypadkami przy pracy,
- d) ustaliła na podstawie ankiety punkty ciężenia gospodarczego następujących miejscowości: Dubno, Krzemieniec, Równe i Zdołbunów (w związku z rozszerzeniem działalności P. K. O.),
- e) zorganizowała w Lublinie odczyt p. B. Wścieklicy p. t. „Podźwignięcie gospodarcze ziem prawego brzegu Wisły”,
- f) przeprowadziła akcję propagandową i udzieliła pomocy organizacyjnej dla cyklu wykładów z zakresu organizacji pracy, urządzanych w Lublinie przez Instytut Naukowej Organizacji i Kierownictwa,
- g) opracowała dla potrzeb Izby Skarbowej w Łucku uwagi na temat przyczyn zwwyżki cen w II półroczu 1936 r.

Referat szkolnictwa zawodowego.

I. W zakresie współpracy z władzami szkolnymi Izba wydała szereg opinii, mianowicie w sprawie:

- a) wykonania uchwał Narady Gospodarczej w dziedzinie realizacji reformy szkolnej,
- b) kształcenia i doksztalcenia fachowców dla handlu zagranicznego,
- c) programu wydziału telekomunikacyjnego liceum elektrycznego,
- d) udziału izb w podziale funduszy z dodatku do podatku przemysłowego przeznaczonych na szkolnictwo zawodowe.

II. W zakresie zapoznania się ze stanem, organizacją i programami szkół zawodowych na swym terenie Izba:

- a) zebrała dane statystyczne, obrazujące stan szkolnictwa zawodowego doksztalcającego na jej terenie,
- b) zapoznała się z realizacją programu i jego przystosowaniem do życia gospodarczego w szeregu szkół handlowych swego terenu.

III. Izba brała udział w organizowaniu praktyk dla młodzieży szkół zawodowych.

IV. W dziedzinie pomocy dla młodzieży szkół zawodowych Izba:

- a) opracowała statut stypendium dla młodzieży szkół zawodowych im. Marszałka Józefa Piłsudskiego przy Izbie P.-H. w Lublinie,
- b) dokonywała parokrotnie podziału subwencji izbowych, przeznaczonych dla zdolnej, a biednej młodzieży szkół zawodowych.

V. W dziedzinie propagandy szkolnictwa zawodowego i zawodów Izba:

- a) przesyłała do pism materiał propagandowy o zawodach i szkołach zawodowych,
- b) przesyłała do szkół powszechnych na terenie Lublina materiał informacyjny o szkołach zawodowych oraz broszury o zawodach,
- c) sprowadziła film, obrazujący szereg zawodów, i zapoznała z nim młodzież szkół powszechnych,
- d) udzielała zgłaszającym się wskazówek i informacji o szkołach zawodowych, warunkach przyjęcia do szkół i t. d.

VI. W związku z doksztalcaniem zawodowym pracujących w zawodzie Izba:

- a) współpracowała w opracowaniu tematów do pogadanek radiowych, przeznaczonych dla kupiectwa i nauczycielstwa szkół handlowych,
- b) zorganizowała kurs z dziedziny psychologii sprzedaży dla kupców i sprzedawców na terenie Lublina,
- c) zorganizowała w Równem prelekcje dla kupiectwa z zakresu sprzedawnictwa.

VII. W związku z potrzebą ustalenia i uzgodnienia prac izb przemysłowo-handlowych w dziedzinie kształcenia zawodowego Izba zebrała odpowiedni materiał z działalności w tej dziedzinie poszczególnych izb i sformułowała „plan prac izb p.-h. w dziedzinie kształcenia zawodowego oraz środki jego realizacji”.

W związku z niektórymi z powyższych prac Izba brała czynny udział w posiedzeniach Międzyizbowej Komisji Kształcenia Zawodowego.

PROGRAM

prac izb przemysłowo-handlowych w dziedzinie kształcenia zawodowego
i środki jego realizacji opracowany przez Izbę P.-H. w Lublinie.

Izba Przemysłowo-Handlowa w Lublinie zgłosiła na porządek dzienny posiedzenia M.K.K.Z., które miało się odbyć w dn. 28.V.1936 r., plan prac izb przemysłowo-handlowych w dziedzinie kształcenia zawodowego. Jednak, wobec nie przybycia delegatów większości izb na zebranie (reprezentowane były tylko 3 izby), postanowiono nadać mu charakter konferencji nieoficjalnej obecnych w Lublinie delegatów izb. Plan prac przedstawiony na tej konferencji był oparty na działalności Izby Lubelskiej, nie posiadał więc charakteru ogólnego. W związku z tym postanowiono zwrócić się do izb (pismo Związku Izb z dn. 13.VII. 1936 r.) o pisemne wypowiedzenie się w sprawie programu prac oraz o uzupełnienie go przez nadesłanie informacji, charakteryzujących dotychczasową działalność Izb w dziedzinie kształcenia zawodowego i zakomunikowanie, czy Izby mają oddzielnych referentów do spraw kształcenia zawodowego i czy w każdej Izbie działa oddzielna komisja szkolnictwa zawodowego.

Zebrany w ten sposób materiał miał pozwolić na zorientowanie się w zakresie działalności izb w dziedzinie kształcenia zawodowego oraz dać podstawy do zaprojektowania ogólnoizbowego programu pracy w tej dziedzinie.

Jak wynika z odpowiedzi izb, program spotkał się na ogół z aprobatą. Tylko jedna Izba nie wypowiedziała się, a jedna, godząc się zasadniczo na program, zaznaczyła, że „ustalenie prac samorządu gospodarczego w dziedzinie oświaty zawodowej powinno być uprzednio wszechstronnie przedyskutowane i że trudno na ogół podobne zagadnienia uzgodnić w drodze korespondencyjnej”, godząc się zresztą w tym ze stanowiskiem wymienionej już nieoficjalnej konferencji lubelskiej i stanowiskiem Związku Izb.

Mimo braku zastrzeżeń ze strony Izb, materiał informujący o zakresie działania poszczególnych izb (zestawiony przez Izbę Lubelską i przesłany Izdom pismem z dn. 31.XII.1936 r.) — wzbogacił znacznie program. Materiał ten, uzupełniony danymi z Izby Katowickiej i Poznańskiej, nadesłanymi już po rozesłaniu wymienionego zestawienia, uzupełniony następnie danymi ze sprawozdań rocznych poszczególnych Izb i treścią okólnika M.W.R. i O.P. z dn. 7.XII.1936 r. w sprawie współpracy Kuratoriów Okręgów Szkolnych ze sferami gospodarczymi, pozwolił na szersze, pełniejsze ujęcie programu.

Na podstawie powyższych danych dało się wyodrębnić w dziedzinie kształcenia zawodowego następujące ogólne zadania:

1. Współpraca z władzami szkolnymi i szkołami zawodowymi celem związania tych szkół z życiem gospodarczym.
2. Inicjowanie, popieranie i realizowanie kształcenia zawodowego dla młodzieży.
3. Udostępnienie kształcenia zawodowego młodzieży zdolnej a biednej.
4. Poradnictwo zawodowe i selekcja zawodowa w związku z doborem młodzieży do szkół zawodowych i zawodów.
5. Propaganda zawodów i szkolnictwa zawodowego.
6. Doksztalcenie zawodowe pracujących w zawodzie.
7. Kształcenie gospodarcze społeczeństwa.

Powyższe zadania dadzą się realizować przy pomocy następujących środków:

I. Współpraca izb przemysłowo-handlowych z władzami szkolnymi i szkołami zawodowymi:

- a) informowanie władz szkolnych o potrzebach życia gospodarczego w dziedzinie kształcenia zawodowego (punkt w ujęciu okólnika M.W.R. i O.P. z dn. 7.XII.1936 r.);
- b) składanie władzom szkolnym wniosków w sprawie środków, zmierzających do dostosowania szkolnictwa zawodowego na terenie danej Izby do potrzeb gospodarczych terenu (punkt w ujęciu okólnika M.W.R. i O.P. z dn. 7.XII.1936 r.);
- c) opiniowanie ustaw, rozporządzeń i zamierzeń władz szkolnych w zakresie szkolnictwa zawodowego (ustrój szkół, programy nauki, zakładanie i likwidacja szkół, podział sum od dodatku do świadectw przemysłowych, przeznaczonych na szkoły zawodowe i t. d.);
- d) bezpośrednie zapoznawanie się ze szkołami zawodowymi na terenie Izby (frekwencja młodzieży, personel nauczycielski, budżet szkoły, wyposażenie szkoły w pomoce

- i warsztaty szkolne, kontakt szkoły ze sferami gospodarczymi i t. d.);
- e) bezpośrednie zapoznawanie się z realizacją programów szkolnych (bierny udział w lekcjach i egzaminach końcowych);
- f) pomaganie szkołom zawodowym w realizacji kontaktu ze sferami gospodarczymi i życiem gospodarczym (wykłady przedstawicieli sfer gospodarczych dla młodzieży szkolnej i nauczycieli, udział w radach i towarzystwach szkolnych);
- g) współudział w akcji organizowania praktyk dla młodzieży, absolwentów i nauczycieli szkół zawodowych.

Jak widać z powyższego, udział izb przemysłowo-handlowych we współpracy z władzami szkolnymi i szkołami zawodowymi nosiłby z jednej strony charakter informacyjny i opiniotwórczy, z drugiej strony udział ten przejawiałby się w formie pomocy w realizowaniu bezpośredniego kontaktu szkoły z życiem gospodarczym.

Może wskazanym byłoby podkreślić tutaj, że jeśli chodzi o informowanie, opiniowanie oraz uzgadnianie spraw wymagających kontaktu izb z władzami szkolnymi, szkołami zawodowymi i organizacjami, w zakres działalności których wchodzi zagadnienia kształcenia zawodowego, to najlepszą formą tego kontaktu wydają się być konferencje, zwoływane w miarę potrzeby przez izby przemysłowo-handlowe na swych terenach oraz udział izb w podobnego rodzaju konferencjach, organizowanych przez inne czynniki. Dobrze organizowane konferencje zastąpiłyby prawdopodobnie w zupełności wszelkiego rodzaju regionalne komisje międzyorganizacyjne, czy towarzystwa popierania kształcenia zawodowego. W tym kierunku idą też zalecenia M.W.R. i O.P. zamieszczone w wymienionym już wyżej okólniku.

II. Inicjowanie, popieranie i realizacja kształcenia zawodowego dla młodzieży:

- a) zakładanie i prowadzenie szkół zawodowych;
- b) pomoc dla szkół zawodowych i doksztalających (subsytia, dostarczanie pomocy naukowych, udzielanie pomieszczeń);
- c) organizowanie kursów specjalnych w miarę wyłaniających się potrzeb gospodarczych.

Należy podkreślić, że jeśli idzie o zakładanie, prowadzenie i wspomaganie szkół zawodowych i doksztalających — działalność izb przemysłowo-handlowych jest bardzo nierówna. Obok izb wykazujących w tej dziedzinie bardzo dużą aktywność są izby, które nie mogą wykazać się pod tym względem żadnym dorobkiem.

III. Udostępnienie kształcenia zawodowego młodzieży zdolnej a biednej:

- a) stypendia i subwencje dla młodzieży szkół zawodowych;
- b) subwencje dla absolwentów szkół zawodowych na doksztalowanie się zagranicą i praktyki zagraniczne;
- c) zapewnienie pewnej ilości bezpłatnych miejsc w szkołach zawodowych na terenie poszczególnej izby dla młodzieży szkół powszechnych, zdolnej a biednej.

Jak wynika z odpowiedzi izb przemysłowo-handlowych, nadesłanych na pismo Związku Izb w sprawie zakresu prac w dziedzinie kształcenia zawodowego, pomoc finansową dla młodzieży i absolwentów szkół zawodowych realizują, w mniejszej lub większej mierze, wszystkie izby. Rozpiętość w udzielaniu tej pomocy jest jednak bardzo duża.

IV. Poradnictwo zawodowe i selekcja zawodowa w związku z doborem młodzieży do szkół zawodowych i zawodów:

- a) współpraca z poradniami zawodowymi;
- b) prowadzenie poradnictwa zawodowego;
- c) udzielanie absolwentom szkół zawodowych informacji i ułatwień, dotyczących uzyskania właściwej pracy zawodowej;
- d) opracowywanie monografii zawodowych.

Celem współpracy z poradniami zawodowymi i prowadzenia poradnictwa zawodowego byłoby zapewnienie dopływu do szkół zawodowych młodzieży odpowiednio uzdolnionej (selekcja zawodowa przy przyjmowaniu do szkół zawodowych i poradnictwo zawodowe wśród młodzieży kończącej szkoły powszechne i gimnazja oraz licea ogólnokształcące).

Zainteresowanie akcją poradnictwa zawodowego wykazały trzy izby przemysłowo-handlowe, przy czym dwie izby prowadzą własne instytuty i poradnie zawodowe.

V. Propaganda zawodów i szkolnictwa zawodowego:

- a) współpraca z władzami szkolnymi i szkołami ogólnokształcącymi, mająca na celu zaznajamianie młodzieży opuszczającej szkoły, oraz ich rodziców, ze szkołami zawodowymi i zawodami, do których one przygotowują (pogadanki o zawodach, dostarczanie materiału zawodoznawczego i propagandowego);
- b) akcja propagandowa przy pomocy filmu i radia;
- c) artykuły w prasie.

Sprawą propagandy szkolnictwa zawodowego izby zajmują się nierównomiernie (jak wykazały odpowiedzi izb, nadesłane na wymienione już pytania Związku Izb). Prawie zupełnie nie zajmują się zagadnieniem zawodoznawstwa i jego propagandy.

W związku z propagandą szkolnictwa zawodowego Izba Lubelska zaproponowała na wymienionej już konferencji w Lublinie scentralizowanie propagandy prasowej z Związku Izb. Związek zasilaby artykułami o szkolnictwie zawodowym większe pisma o zasięgu ogólnopolskim oraz dostarczałby tych artykułów poszczególnym izmom do umieszczania w prasie miejscowej. Na powyższy cel poszczególne izby winny zadeklarować odpowiednie sumy.

VI. Doksztalcenie zawodowe pracujących w zawodzie:

- a) kursy doksztalające zawodowe;
- b) organizowanie poradni w sprawach zawodowych (np. poradni kupieckich);
- c) odczyty i artykuły w prasie.

VII. Kształcenie gospodarcze społeczeństwa:

- odczyty i artykuły w prasie.

Mimo, że niektóre Izby kładą duży nacisk na dział kształcenia zawodowego a poszczególne z nich wydatkują na ten cel znaczne sumy (np. Izba Katowicka przeznaczyła w zeszłym roku 52 tys. zł., Izba Łódzka przeznaczyła w r. 1935 przeszło 47 tys. zł.)—jednak kształcenie zawodowe znajduje się na ogół na szarym końcu prac, wchodzących w zakres działalności izb. Dowodem tego, między innymi, jest fakt, że izby na ogół nie posiadają oddzielnych w tej dziedzinie referatów. Na pytanie Związku Izb (czy Izba zatrudnia oddzielnego referenta do spraw kształcenia zawodowego, czy też referat ten jest połączony z innymi referatami?) — jedna tylko Izba (Katowicka) stwierdziła, że posiada w biurze Izby specjalny wydział szkolny z kierownikiem na czele. Z pozostałych izb — 6 dało negatywną odpowiedź, 1 zakomunikowała, że sprawy szkolnictwa zawodowego wchodzi w zakres prac wydziału handlu wewnętrznego, 2 izby nie dały żadnej odpowiedzi.

Wydaje się jednak, że jeśli idzie o realizację zadań Izb Przemysłowo-Handlowych w dziedzinie kształcenia zawodowego, zadań o charakterze ogólnogospodarczym, mających na celu podniesienie w przyszłości naszego życia gospodarczego do wyższego poziomu, zadań, które są zresztą ustawowym obowiązkiem izb, to realizacji tej nie da się uskutecznić w odpowiedni sposób dopóty, dopóki kształcenie zawodowe będzie dla izb sprawą drugorzędną, którą można załatwiać sporadycznie, w miarę potrzeby, przez wydziały izb, mające zupełnie inne zadania.

Referat statystyczny i kartoteka.

Kataster firmowy, oparty na materiałach dostarczanych przez urzędy skarbowe z terenu Izb Skarbowych w Lublinie i Łucku i obejmujący wszystkie przedsiębiorstwa handlowe i przemysłowe województwa lubelskiego i wołyńskiego, skompletowany został w roku sprawozdawczym wg. stanu na dzień 31 grudnia 1936 roku.

Kataster branżowy został sprawdzony i uzupełniony wg. katastru firmowego.

Kataster eksportowy i importowy uzupełniony był wg. rozsyłanych kwestionariuszy i aktualizowany wg. informacji, otrzymywanych od poszczególnych firm.

Na podstawie danych katastru udzielono szeregu informacji handlowych co do źródeł nabycia i zbytu najrozmaitszych artykułów firmom krajowym i zagranicznym, jak również innym referatom Izby.

W szczególności opracowano imienne wykazy przedsiębiorstw handlowych okręgu Izby branży włókienniczej,

- „ zbożowej,
- „ aptecznych materiałów,
- „ żelaznej,
- „ farb,
- „ spożywczych artykułów i t. p.

oraz przedsiębiorstw przemysłowych: tartaków,
eksploatacyj leśnych,
młynów,
mleczarni,
olejarni i t. p.

Poza tem zgrupowano w zestawieniach ilościowych przedsiębiorstwa przemysłowe i handlowe okręgu Izby wg. powiatów, branż i kategorii świadectw przemysłowych, wykupionych na 1936 rok.

Zebrano i opracowano materiały statystyczne dla sprawozdania rocznego Izby za 1935 r. z zakresu produkcji, obrotów handlowych i struktury gospodarczej okręgu Izby.

W sprawie rejestracji cen, płaconych w okręgu Izby w 1936 r. zebrano i opracowano materiały, tyczące się:

- cen zboża w Lublinie i Równem,
- „ trzody chlewnej na terenie Izby,
- „ materiałów drzewnych na terenie Izby,
- „ „ pędnych w Lublinie i Łucku,
- „ artykułów pierwszej potrzeby w Lublinie, Łucku i Równem
- oraz cen artykułów budowlanych.

Stosownie do wymagań Ordynacji Podatkowej zestawiono listy kandydatów, na biegłych do spraw podatkowych dla 35 Urzędów Skarbowych województwa lubelskiego i wołyńskiego na 1936 r. i 4 Urzędów Skarbowych na 1937 r.

Oprócz tego prowadzono rejestrację uczniów przemysłowych oraz rejestr organizacyj gospodarczych okręgu Izby.

Biuro Kolejowe.

Biuro Kolejowe Izby:

- a) dokonało sprawdzenia 2636 listów przewozowych,
- b) załatwiło 316 reklamacyj listów przewozowych na sumę 2158 zł. 15 gr.
- c) wystąpiono do Ministerstwa Komunikacji w sprawie:
 - 1) włączenia stacji Lublin do obszaru ważności taryf specjalnych W D. przy przewozie lnu i pakul lnianych do st. Lublin,
 - 2) włączenia stacji Werba do taryfy specjalnej W D 26 w celu uzyskania zniżki przy sprowadzaniu szmat do wyrobu waty,
 - 3) włączenia stacji Zdołbunów do taryf specjalnych WM. i PM.,
- d) wystąpiło przez Związek Izb do Ministerstwa Komunikacji o skrócenie terminu wypłaty zaliczeń kolejowych z 3 tygodni do dni 10 po dniu uiszczenia kwoty zaliczeniowej przez odbiorcę,
- e) wystąpiło do Związku Izb o interwencję w Ministerstwie Komunikacji w sprawie utrzymania w mocy na rok 1937 taryf wyjątkowych objętych zeszytem 6 części II Tar. Towarowej, a mianowicie:

Taryfy W a 12 na przewóz ziemniaków,

" W b 5 " " jaj ptactwa domowego,

" W c 6 " " melasy,

" W d 5 " " worków lnianych i konopnych,

" W h 13 " " kredy surowej ze st. Chełm do st. Rejowiec,

" p a 4 " " chmielu prasowanego do Gdyni i Gdańska,

f) wystąpiło do Dyrekcji Okręgowej P.K.P. w sprawie podstawienia wagonów serii KPZ i KDS pod naładunek towarów, wysyłanych na eksport, a które ze względu na swoją objętość nie mieszczą się do wagonów typu normalnego,

g) zaopiniowało szereg spraw związanych z taryfą towarową i osobową,

h) uzupełniło taryfy towarowe zmianami, ogłoszonymi w Dziennikach Taryf i Zarządzeń Kolejowych,

i) udzieliło sferom przemysłowym i handlowym szeregu informacji ustnych, pisemnych i telefonicznych w sprawach taryfowo-przewozowych.

H. PRACE POSZCZEGÓLNYCH ORGANÓW IZBY.

W okresie sprawozdawczym odbyły się: 3 Zwyczajne Plenarne Zebrania Izby, oraz posiedzenia Komisji: Eksportowej 4, Polityki Przemysłowo-Handlowej 2, Podatkowej 5, Regulaminowo-Prawnej 3, Finansowo-Kredytowej 1, Drobnego Handlu 3, Szkolnictwa Zawodowego 2. Poza tym 2 posiedzenia Sądu Arbitrów, 6 Komitetu Zakupu Nieruchomości dla Funduszu Emerytalnego Pracowników Izby, 1 Międzyizbowej Komisji Kształcenia Zawodowego. Nadto odbyło się 6 Posiedzeń Prezydium, 3 Rady Opiekuńczej Pracowni Psychotechnicznej oraz 3 posiedzenia Sądu Konkursowego na najlepiej prowadzone sklepy spożywcze w Lublinie, połączone z uroczystością rozdania nagród.

I. RUCH KORESPONDENCJI.

Otrzymano 17.631 pism, wystosowano 19.756 pism i 6.600 druków.

Sprawozdanie

z działalności Pracowni Psychotechnicznej przy Izbie Przemysłowo-Handlowej w Lublinie.

1. Poradnictwo zawodowe.

Akcja poradnictwa zawodowego obejmowała młodzież kl. VIII-ych szkół średnich ogólnokształcących. W pierwszych miesiącach roku sprawozdawczego Pracownia opracowała wyniki badań zbiorowych (przeprowadzonych w 13 gimnazjach na terenie Lublina jeszcze w roku 1935) oraz przeprowadziła badania zbiorowe w gimnazjum w Chełmie, opracowując wyniki tych badań łącznie z wynikami, uzyskanymi ze szkół lubelskich. Po opracowaniu wyników badań zbiorowych (ocena ilościowa i jakościowa poszczególnych prób, ustalenie skali ocen dla poszczególnych rodzajów prób) przystąpiono do udzielania indywidualnych porad zawodowych. Porady dla młodzieży gimnazjum w Chełmie zostały udzielone pisemnie i posiadały charakter bardziej ogólny. Młodzież ze szkół lubelskich zgłaszała się po porady indywidualnie, przy tym porady te często były poprzedzane badaniami dodatkowymi, uzupełniającymi badania zbiorowe.

W jesieni przystąpiła Pracownia do zorganizowania poradnictwa zawodowego dla młodzieży VIII-ych klas gimnazjalnych na szerszą skalę. Mogła tego dokonać dzięki poparciu materialnemu Kuratorium Okręgu Szkolnego Lubelskiego (poparcie materialne polegało na pokryciu kosztów związanych z wyjazdami na badania, pokryciu części opłat pobieranych przez Pracownię od młodzieży oraz przydzieleniu 1 pracownika, opłacanego przez Kuratorium). Akcją poradnictwa objęto wszystkie gimnazja w Lublinie (ogółem 14) oraz większość gimnazjów państwowych w innych miastach z terenu Kuratorium (ogółem 10 gimn.).

Organizacja poradnictwa zawodowego była w głównych zarysach podobna do organizacji z lat poprzednich. Po przygotowaniu serii prób i kwestionariuszy (tak seria, jak i kwestionariusze uległy zmianom i dopełnieniom) przystąpiono do badań zbiorowych. Na badania zbiorowe poświęcano 3 dni, przy tym badanie młodzieży wszystkich szkół lubel-

skich przeprowadzono równocześnie, w jednym czasie, dzięki czemu zapobiegnięto jakimkolwiek porozumiewaniu się młodzieży. Ogół młodzieży podzielono na 7 odpowiednich pod względem wielkości grup (od 38 — 54 jednostek w grupie), przeprowadzając badania w odpowiednio obszernych salach (zazwyczaj gimnastycznych lub recepcyjnych). W innych miastach przestrzegano tych samych zasad (jednocześnie przeprowadzania badań we wszystkich gimnazjach danego ośrodka, odpowiedni podział na grupy i t. d.).

Równocześnie przesłano do szkół kwestionariusze pedagogiczne celem zebrania opinii o każdym z badanych (wykorzystanie znajomości jednostki przez szkołę). Jeden z działów kwestionariusza posiadał pytania odnośnie zdrowia jednostki i jej braków fizycznych, a odpowiedzi na nie opierały się na danych uzyskanych bezpośrednio od lekarza szkolnego, ew. na podstawie karty zdrowia.

Tak badania zbiorowe, jak i kwestionariusze pedagogiczne miały za zadanie zorientowanie doradcy zawodowego w rozwoju umysłowym jednostki, jej charakterze, zainteresowaniach, uzdolnieniach i t. d. Dopelnieniem tej znajomości będą badania indywidualne, przeprowadzane z każdą jednostką osobno, przy tym, dla przeprowadzenia tych badań, doradca będzie wyjeżdżał do poszczególnych miejscowości. Badania indywidualne uzupełnią badania zbiorowe (zostaną przeprowadzone za pomocą prób, których nie można używać w badaniach zbiorowych, np. za pomocą przyrządów do badania uzdolnień praktyczno-technicznych i t. d.), staną się korekturą badań zbiorowych w wypadku, gdy te ostatnie będą posiadały jakieś luki lub będą budzić pewne wątpliwości; dzięki badaniom indywidualnym doradca będzie też mógł nawiązać bezpośredni kontakt z każdą jednostką osobno.

Z zakresu poradnictwa zawodowego, który ma być zrealizowany w r. szk. 1936/37, przeprowadzono w roku sprawozdawczym tylko badania zbiorowe na terenie Lublina oraz w części szkół w innych miastach. Badania zbiorowe wśród młodzieży pozostałych szkół oraz badania indywidualne zostaną przeprowadzone w r. 1937.

Zestawienie liczbowe:

Badania indywidualne i udzielenie porad (młodzież szkół lubelskich) . . .	287
Badania zbiorowe i udzielenie porad (młodzież z gimn. w Chełmie) . . .	34
Badania zbiorowe (młodzież szkół lubelskich)	315
Badania zbiorowe (młodzież z gimn. w Hrubieszowie, Łukowie i Siedlcach) . . .	157
O g ó ł e m	793

w tym 403 chłopców i 390 dziewcząt.

2. Selekcja zawodowa.

Badania selekcyjne obejmowały teren Lublina i szły w kierunku doboru kandydatów do:

- a) gimnazjów zawodowych,
- b) państw. gimnazjów ogólnokształcących,
- c) Państwowego Pedagogium Nauczycielskiego,
- d) Lubelskiej Wytwórni Samolotów.

Ze względu na to, że ilość kandydatów do gimnazjów zawodowych i ogólnokształcących jest względnie duża, a czas przeznaczony na badania selekcyjne i ocenę wyników tych badań zbyt krótki, Pracownia nie mogłaby podołać selekcji w zamierzonym przez nią zakresie. Dlatego też, biorąc pod uwagę, że znaczną część kandydatów do tych gimnazjów stanowi młodzież VI-ych klas szkół powszechnych z terenu Lublina, Pracownia przeprowadza w szkołach powszechnych, na kilka miesięcy przed końcem roku szkolnego, zbiorowe badania psychotechniczne i następnie wykorzystuje wyniki tych badań przy selekcji do gimnazjów, dopełniając je jedynie w miarę potrzeby (głównie przy selekcji do gimnazjów zawodowych).

Jeśli idzie o selekcję kandydatów do Lubelskiej Wytwórni Samolotów, została ona zorganizowana w następujący sposób. Najpierw przeprowadzono szersze badania zbiorowe w celu wyselekcjonowania jednostek o wyższym rozwoju ogólnym, a następnie poddano te jednostki badaniom indywidualnym (praktyczno-technicznym, na przyrządach), które równocześnie pozwoliły nawiązać bezpośredni kontakt z każdym z badanych. Selekcję przeprowadzono w kierunku następujących działów: montownia, ślusarnia, spawalnica, obrabiarki, blacharnia, lakiernia, tapicernia, stolarnia, kontrola fabryczna.

Zestawienie liczbowe:

Selekcja do gimnazjów zawodowych:

Gimnazjum Mechaniczne, kandydatów	111
Gimnazjum Kupieckie (42 chłopców, 87 dziewcząt)	129
Gimnazjum Krawieckie, kandydatek	55
O g ó ł e m	295
w tym 153 chłop. i 142 dziewcząt.	

Selekcja do gimnazjów ogólnokształcących:

2 gimn. państwowe męskie	365
1 „ „ żeńskie	156
O g ó ł e m	521

Selekcja do Pedagogium Nauczycielskiego:

objęła kandydatów	144
w tym 50 mężcz. i 94 kobiet.	

Selekcja do Lubelskiej Wytwórni Samolotów:

objęła kandydatów	155
w tym poddano badaniom indywidualnym	
57, zakwalifikowano 42.	

O g ó ł e m poddano selekcji 1115 osób
w tym 723 jednostek płci męskiej, 392 —
płci żeńskiej.

3. Badania psychologiczne dla celów szkolnych ew. wykorzystywane przez szkoły.

Badania wykorzystywane dla wewnętrznych celów szkolnych (częściowo i dla selekcji) przeprowadzono wśród młodzieży klas VI-ych szkół powszechnych w Lublinie (o czym była już mowa). Poza tym przeprowadzono badania w kl. VI-iej szkoły ćwiczeń w Chełmie. Badania te posiadały charakter zbiorowy. Składały się one głównie z testów na inteligencję. Wyniki tych badań, rozesłane do szkół, były brane pod uwagę na konferencjach klasyfikacyjnych.

Zestawienie liczbowe:

Młodzież kl. VI-ych szkół powszechnych w Lublinie	1606
kl. IV-ta szkoły ćwiczeń w Chełmie	40
Ogółem jednostek	1646
w tym 726 chłop., 920 dziewcząt.	

4. Zestawienie ogólne ilości zbadanych w 1936 r.

a) Badania zbiorowe.

Szkoły zawodowe	295
Szkoły średnie ogólnokształcące	
kl. I	521
kl. VIII	506
Szkoły powszechne ogólnokształcące	1432
Pedagogium Nauczycielskie	144
Lubelska Wytwórnia Samolotów	98
razem	2996

b) Badania indywidualne:

Ósme klasy szkół średnich ogólnokształc. w Lublinie 287

c) Badania zbiorowe i indywidualne:

Lubelska Wytwórnia Samolotów	57
------------------------------	----

Ogółem poddano badaniom 3340 jednostek, w tym 1734 jednostek płci męskiej i 1606 — żeńskiej.

Powyższe zestawienie wymaga pewnych wyjaśnień. Przede wszystkim więc liczbę zbadanych zbiorowo w szkołach powszechnych zmniejszono w zestawieniu ogólnym z 1646 do 1432 ze względu na to, że 214 jednostek z pośród zbadanych w szkołach powszechnych zgłosiło się do badań selekcyjnych do gimnazjów, co łącznie z innymi kandydatami, badanymi do gimnazjów, utworzyło sumę 521. Kandydatów do Lubelskiej Wytwórni Samolotów rozbito na 2 części: badanych tylko zbiorowo oraz zbiorowo i indywidualnie — stąd 2 liczby. Należy też podkreślić, że młodzież klas VIII-ych (506 jednostek), badana zbiorowo, zostanie

poddana badaniom indywidualnym w początkach r. 1937, oraz że młodzież klas VIII-ych badana indywidualnie (287 jednostek), była poddana badaniom zbiorowym już w poprzednim roku.

5. Propaganda znajomości zawodów.

W związku z poradnictwem zawodowym wśród młodzieży klas VIII-ych Pracownia współpracowała z Kuratorium oraz gimnazjami ogólnokształcącymi w zorganizowaniu akcji pogadankowej, zaznajamiającej młodzież z szeregiem zawodów i grup zawodów. Po opracowaniu wytycznych dla pogadanek i zaproszeniu odpowiednich prelegentów przeprowadzono pogadanki obejmujące następujące zawody: nauczycielskie, prawnicze, ekonomiczne, handlowe, rolnicze, inżynierskie, wojskowe.

Jeśli idzie o propagandę znajomości zawodów i szkół zawodowych wśród młodzieży szkół powszechnych, przeprowadziła ją Pracownia wspólnie z referatem szkolnictwa zawodowego Izby Przemysłowo-Handlowej w Lublinie i przy współpracy z Inspektorem Szkolnym w Lublinie. Akcja ta polegała na dostarczeniu szkołom powszechnym broszur, ulotek, informatorów oraz wyświetleniu filmów, ilustrujących kilkanaście zawodów.

6. Współpraca z placówkami psychologiczno-pedagogicznymi.

Podobnie jak w zeszłym roku Pracownia utrzymywała ścisły kontakt z miejscowym Kołem Psychologów Szkolnych. Kontakt z ośrodkami psychotechnicznymi zamiejscowymi był nieco żywszy, niż w roku zeszłym, polegał częściowo na wzajemnej wymianie doświadczeń i metod badawczych.

7. Propaganda poradnictwa zawodowego.

Poza odczytami, mającymi na celu propagandę poradnictwa zawodowego, Pracownia ogłosiła drukiem, na skutek zachęty p. Dr. Stefana Szumana, prof. Uniwersytetu Jagiellońskiego, sprawozdanie p. t. „Dwa lata poradnictwa zawodowego wśród maturzystów” (nakładem Dziennika Urzędowego Kuratorium O.Ś. Lubelskiego), które spotkało się z obszerną, pochlebną recenzją p. Stanisława Seweryna, wizytatora ministerialnego szkół średnich i zakładów kształcenia nauczycielstwa, zamieszczoną w piśmie „Oświata i Wychowanie” zesz. 10, r. 1936.

8. Plan prac na r. 1937.

W działalności swej w roku 1937 Pracownia położy nacisk na zrealizowanie następujących zadań.

Przedewszystkiem prace prowadzone w zeszłym roku zostaną w całości utrzymane. Tak więc w zakresie poradnictwa zawodowego Pracownia będzie w dalszym ciągu zajmować się młodzieżą kończącą gimnazja ogólnokształcące dawnego typu. Pracownia będzie się starać zrealizować poradnictwo zawodowe dla tej młodzieży w granicach poprzednio wyznaczonych. W zakresie selekcji Pracownia będzie przeprowadzać, wzorem roku ubiegłego, badania kandydatów do miejscowej

fabryki samolotów, kandydatów do gimnazjów zawodowych, tak przemysłowych, jak i handlowych, do gimnazjów ogólnokształcących oraz pedagogium nauczycielskiego.

Poza działalnością, wchodzącą w zakres prac roku ubiegłego, Pracownia rozszerzy swą akcję w następujących nowych kierunkach:

W dziale poradnictwa zawodowego Pracownia obejmie młodzież kończącą gimnazja ogólnokształcące nowego typu (klasy IV-te). Badanie uzdolnień absolwentów tych gimnazjów oraz poradnictwo w zakresie wyboru odpowiedniego liceum (ogólnokształcącego lub zawodowego) jest sprawą aktualną i bardzo ważną. Będzie ono służyć radą tak młodzieży, jak i rodzicom, a poza tym stanie się ważnym czynnikiem pomocniczym przy egzaminach wstępnych do liceów. Badania psychotechniczne, przeprowadzane w szkołach powszechnych z punktu widzenia selekcji młodzieży do gimnazjów (oraz wykorzystywane dla celów szkolnych), obejmujące młodzież klas VI-ych, zostaną zreorganizowane. Badania te nie będą posiadać charakteru wyłącznie selekcyjnego (choć zostaną wykorzystane i w tym celu) lecz i doradczy. Badania będą obejmować młodzież klas VI — VIII. Obok badań zbiorowych zostaną wprowadzone i badania indywidualne. Poradnictwo zawodowe klas VII-ych szkół powszechnych będzie miało na celu wskazanie młodzieży bezpośredniej pracy w rzemiośle, przemyśle i handlu, odpowiadającej jej uzdolnieniom.

W dziale selekcji zawodowej Pracownia będzie dążyć do wprowadzenia swych badań w większej ilości szkół zawodowych, będzie starać się wyjść poza teren Lublina. Pracownia nawiąże też szerszy kontakt z przemysłem fabrycznym (do tej pory dokonywała selekcji kandydatów tylko do miejscowej fabryki samolotów).

W związku z badaniem uzdolnień zawodowych i poradnictwem zawodowym młodzieży klas VII-ych szkół powszechnych, Pracownia zorganizuje pośrednictwo pracy dla młodzieży rzemieślniczej. W tym celu nawiąże kontakt z miejscową Izłą Rzemieślniczą i cechami rzemieślniczymi.

Pracownia będzie też dążyć do zapewnienia odpowiedniej ilości miejsc — tak w szkołach zawodowych, jak i ogólnokształcących — młodzieży szkół powszechnych, której wysokie uzdolnienia wykazałyby badania psychotechniczne, a która ze względu na trudności materialne, nie mogłaby się dalej kształcić.

Protokół Czwartego Plenarnego Zebrania Izby Przemysłowo-Handlowej w Lublinie

w II kadencji

(XXII kolejne Plenarne Zebranie)

z dnia 2 kwietnia 1936 r.,

wyznaczonego na podstawie zaproszeń z dnia 21 marca 1936 r.

(Sala Konferencyjna Izby, godzina 19-ta).

Obecni—zaproszeni: Wojewoda Lubelski Dr. Józef Roźniecki oraz Naczelnik Wydziału Przemysłowego Lubelskiego Urzędu Wojewódzkiego Inż. Jan Bolcewicz,

członkowie Prezydium: Prezes Izby Michał Michniewski oraz wiceprezesi: Symcha Bromberg, Jan Michałowicz i Franciszek Papiewski,

radcowie: Jakub Awerbuch, Szewel Brocki, Moszė Burko, Antoni Czap-ski, Jan Czerwiński, Łazarz Dal, Stanisław Danielewicz, Adolf Dauman, Aleksander Dobrzański, Stanisław Drozd, Szulim Elbert, Jan Fusiecki, Emil Gincburg, Abram Grünberg, Ludwik Hafner, Dawid Herszenhorn, Mendel Horowicz, Leon Hufnagel, Tadeusz Huskowski, Witold Krzyżanowski, Teofil Kujawski, Izaak Lederman, Izrael Lew, Kazimierz Maj, Józef Malowaniec, Czesław Pliszczynski, Stefan Poncet, Józef Potocki, Ignacy Puławski, Walenty Radzymiński, Lejb Rozenberg, Mieczysław Sienicki-Krzywda, Salomon Silberschlag, Henryk Silberstein, Izaak Slobodkin i Olgierd Wirpsza,

korespondenci: Michał Chein, Rudolf Mitoraj, Kazimierz Rzeszotarski, Dawid Stok, Antoni à Donau Szpindler i Ela Topel.

Nieobecni — usprawiedliwieni: Wiceprezes Samuel Pisiuk oraz radcowie: Stanisław Czerski, Edward Krausse, Roman Laśkiewicz, Stefan Madler, Władysław Ocetkiewicz, Gustaw Scholtz, Leon Troniewski i korespondent Wacław Wejers.

Nieobecni—nieusprawiedliwieni radcowie: Oskar Adler, Mieczysław Broniewski, Roman Dusza, Jolna Frydman, Zygmunt Godlewski, Tadeusz Kielasiński, Karol Wolff, Julian Wyszyński i Józef Zubrzycki.

Przewodniczący Zebrania Prezes Izby Michał Michniewski.

Protokół prowadzi Sekretarz Izby Czesław Bielski.

Stenografują: M. Gronkiewiczówna i J. Tymowska.

Porządek obrad:

- 1) Zatwierdzenie protokołu poprzedniego zebrania z dnia 24.X.1935 r.
- 2) Sprawozdanie z działalności Izby za okres od 10.X.1935 r. do 21.III.1936 r.
- 3) Sprawozdanie z Narady Gospodarczej z dnia 29.II.—3.III. 1936 r.
- 4) Referat radcy prof. W. Krzyżanowskiego p. t. „O zdrowe podstawy kapitalizacji w Polsce”.
- 5) Zatwierdzenie sprawozdania rachunkowego za 1935 r.

Otwarcie Zebrania.

O godzinie 19-ej m. 20 Przewodniczący Prezes Izby Michał Michniewski otwiera posiedzenie i wita Pana Wojewodę Lubelskiego d-ra Józefa Roźnieckiego, który zaszczylił posiedzenie swoją obecnością, po czym wzywa obecnych do uczczenia przez powstanie pamięci zmarłych radców Izby: ś. p. Henryka Rüdiger'a i b. p. Leona Obsztejna.

Zatwierdzenie protokołu poprzedniego zebrania.

Następnie Przewodniczący, stwierdzając prawomocność Zebrania na podstawie listy obecności, oświadcza, że wobec braku zgłoszenia uwag do protokołu poprzedniego zebrania z dnia 24 października ub. r. uważa go za zatwierdzony.

Sprawozdanie z działalności Izby

W sprawie sprawozdania z działalności Izby za okres od 10 października 1935 r. do 21 marca 1936 r. nikt nie zapisał się do głosu, wobec czego Przewodniczący uważa je, w myśl Regulaminu Zebrań Plenarnych, za przyjęte.

Sprawozdanie z Narady Gospodarczej.

Przewodniczący Zebrania udziela głosu inż. Tadeuszowi Kryńskiemu, który w krótkim przemówieniu dodaje do wiadomości Plenum przebieg Narady Gospodarczej, jaka miała miejsce w Warszawie w dniach 29.II.—3.III. b. r. Sentencje obrad Narady Gospodarczej zostały przed Plenarnem Zebraniem rozdane pp. Radcom.

Referat r. d-ra W. Krzyżanowskiego.

Radca prof. Witold Krzyżanowski wygłasza referat p. t. „O zdrowe podstawy kapitalizacji w Polsce”,¹ który Zebranie przekazuje Komisji Finansowej.

¹) referat ten ukazał się w druku nakładem Izby.

Następnie Przewodniczący odbiera ślubowanie od rzeczoznawcy księgowego Stanisława Jabłonowskiego z Lublina i wręcza mu dekret nominacyjny.

Sprawozdanie rachunkowe Izby za 1935 r.

Wiceprezes Jan Michałowicz referuje sprawozdanie rachunkowe Izby za 1935 r.

Referent porównywa pozycje wykonania budżetu z preliminarzem, wskazuje na nadwyżkę wpływów, która pozwoliła nie tylko pokryć niedobór budżetowy roku 1934, ale która wzmocniła rezerwy.

Referent wyjaśnia przyczyny przekroczeń w niektórych pozycjach wydatków i w końcu przemówienia wnosi w imieniu Prezydium o zatwierdzenie sprawozdania rachunkowego i uchwalenie przedstawionych w nim za rok 1935 virements i kredytu dodatkowego oraz proponowanego rozdziału nadwyżki budżetowej.

Przewodnictwo Zebrania przejmuje wiceprezes inż. Franciszek Pa-piewski, który zapytuje, jakie uwagi mają radcowie w związku ze sprawozdaniem.

Radca Lederman zapytuje, czy wypłata z nadwyżki budżetowej pracownikom Izby będzie potraktowana jako remuneracja, czy też jako awans na pensję.

Radca Puławski przyznaje, że na stronę dochodową wpłynęła w pewnej mierze oszczędna gospodarka i że przekroczenia niektórych pozycji wydatkowych znajdują usprawiedliwienie. Prosi natomiast o wyjaśnienia w sprawach: zapomogi leczniczej dla p. Hollenberga i oszczędności w pozycji „inventarz”. Zaleca, aby na przyszłość wydatki osobowe nie były przekraczane i w końcu przemówienia zapytuje o dalszą rozbudowę gmachu Izby.

Radca Poncet zapytuje, dlaczego w bilansie niema podanej amortyzacji nieruchomości.

Radca Dobrzański prosi o podanie przyczyny, dla której powstała oszczędność na rachunku popierania przemysłu i handlu.

Po udzieleniu wyczerpujących wyjaśnień przez wiceprezesa J. Michałowicza we wszystkich poruszonych przez pp. radców sprawach zabierają głos jeszcze radca Puławski i korespondent Chein w kwestii amortyzacji.

Dyr. Miller zwraca uwagę na zasadniczą różnicę amortyzacji nieruchomości w buchalterji fabrycznej i buchalterji samorządowej. Gdyby chciało się amortyzować, jak to ma miejsce w zakładach przemysłowych, to należałoby co roku uchwalać w budżecie pewną kwotę, która po pewnym czasie utworzyłaby specjalny fundusz. Kwestią zasadniczą jest, czy w rachunkowości izbowej należy stosować taki system, bo właściwie gmach odrazu jest zamortyzowany, a coroczna konserwacja pozwala utrzymać gmach w należyтым porządku. Tworzenie zaś renowacyjnego kapitału wymaga uchwały Izby.

Radca Burko zgadza się ze zdaniem Dyrektora Izby, wyraża zadowolenie, że uchwalona na rok 1935 specjalna dopłata 5% do ceny świadczeń przemysłowych dała pozytywne rezultaty w postaci pokrycia niedoboru 1934 r. i w wykazaniu jeszcze poważnej nadwyżki. W końcu przemówienia wyraża postulat, aby w przyszłości organizować konkursy

sklepowe, urządzać lotne wykłady w celu podniesienia przemysłu i handlu i t. p.

Radca Czerwiński zapytuje o sposób lokaty funduszu emerytalnego.

Radca Poncet przyznaje, że właściwie nieruchomości jest już zamortyzowana, natomiast zaleca tworzenie funduszu renowacyjnego.

Wiceprezes J. Michałowicz daje, jako referent, wyjaśnienia radcom Czerwińskiemu i Poncetowi.

Dyrektor Izby T. Miller dodatkowo wyjaśnia szczegółowo sprawę lokat funduszu emerytalnego.

Po skończonej dyskusji Przewodniczący Zebrania wiceprezes Fr. Papiewski poddaje pod głosowanie sprawozdanie rachunkowe za rok 1935 wraz z wnioskami o wirements i dodatkowym kredycie oraz z wnioskiem o podział nadwyżki.

Sprawozdanie wraz z wnioskami Prezydium zostaje przyjęte wszystkimi głosami.

Wobec wyczerpania porządku obrad posiedzenie zostaje zamknięte przez Przewodniczącego Zebrania o godzinie 22 m. 25.

Protokół Piątego Plenarnego Zebrania Izby Przemysłowo-Handlowej w Lublinie

w II kadencji

(XXIII kolejne Plenarne Zebranie),

z dnia 22 października 1936 r.

zwołanego na podstawie zaproszeń z dnia 12 października 1936 r.
(Sala Konferencyjna Izby, godz. 11-ta).

Obecni: zaproszony Naczelnik Wydziału Przemysłowego Lubelskiego
Urzędu Wojewódzkiego Inż. Jan Bolcewicz,

członkowie Prezydium: wiceprezesi: Symcha Bromberg, Jan Michałowicz,
Franciszek Papiewski i Samuel Pisiuk,

radcowie: Jakub Awerbuch, Szewel Brocki, Mosze Burko, Antoni Czap-
ski, Jan Czerwiński, Łazarz Dal, Stanisław Danielewicz,
Adolf Dauman, Ignacy Domański, Aleksander Dobrzański,
Stanisław Drozd, Szulim Elbert, Jan Fusiecki, Emil Gincburg,
Zygmunt Godlewski, Abram Grünberg, Ludwik Hafner, Da-
wid Herszenhorn, Mendel Horowicz, Leon Hufnagel, Tadeusz
Kielasiński, Edward Krausse, Roman Łaskiewicz, Izaak Le-
derman, Stefan Madler, Józef Malowaniec, Czesław Pliszczyn-
ski, Walenty Radzymiński, Lejb Rozenberg, Gustaw Scholtz,
Mieczysław Krzywda-Sienicki, Salomon Silberszlag, Henryk
Silberstein, Izaak Słobodkin, Olgierd Wirpsza, Karol Wolff,
Julian Wyszyński i Józef Zubrzycki,

korespondenci: Michał Chein, Rudolf Mitoraj, Kazimierz Rzeszotarski,
Dawid Stok i Wacław Wejers.

Nieobecni radcowie—usprawiedliwieni: Oskar Adler, Stanisław Czerski,
Jojna Frydman, Witold Krzyżanowski, Teofil Kujawski, Kazi-
mierz Maj, Władysław Ocetkiewicz, Ignacy Puławski i Leon
Troniewski.

Nieobecni radcowie — nieusprawiedliwieni: Mieczysław Broniewski, Ro-
man Dusza i Józef Potocki.

Przewodniczy zebraniu Wiceprezes Izby Jan Michałowicz.
Protokół prowadzi Sekretarz Izby Czesław Bielski.

Porządek obrad:

- 1) Zatwierdzenie protokołu poprzedniego zebrania z dnia 2 kwietnia 1936 r.
- 2) Nagły wniosek Radców Izby o przejęcie przez Izbę kosztów pogrzebu ś. p. Prezesa Izby Michała Michniewskiego.
- 3) Wybór Prezesa Izby Przemysłowo-Handlowej w Lublinie.

Otwarcie Zebrania i uczczenie pamięci Pierwszego Prezesa Izby ś. p. Michała Michniewskiego.

O godzinie 12-ej Przewodniczący Wiceprezes Izby Jan Michałowicz otwiera Plenarne Zebranie następującym przemówieniem:

„Wysoka Izbo! Otwierając piątę w drugiej kadencji Plenarne Zebranie, nie mogę przystąpić do porządku obrad, zanim nie wspomnę ze smutkiem, że przy tym stole prezydialnym nie ujrzymy już nigdy tak dobrze nam znanej, lubianej i cenionej postaci, że nie usłyszymy już głosu Tego, za którego spokój duszy zanosiliśmy dziś modły do Przedwiecznego.

Szóstego sierpnia roku bieżącego rozstał się z tym światem pierwszy wieloletni Prezes naszej Izby ś.p. Michał Michniewski. Urodzony w roku 1876 — po ukończeniu szkół w Lublinie i Warszawie — poświęcił się działalności bankowej. Trzydzieści lat niezmordowanej pracy kierowniczej w Lubelskim Oddziale Banku Handlowego w Warszawie ułatwiły ś. p. Michałowi Michniewskiemu gruntowne zaznajomienie się z terenem i jego potrzebami gospodarczymi, szerokim zaś warsztwem społeczeństwa dały możność poznania dużej wiedzy oraz nieprzeciętnych zalet charakteru i umysłu Zmarłego.

To też, gdy w roku 1928 powołano samorząd gospodarczy dla dwóch wielkich i ważnych regionalnie terenów, jak Lubelszczyzna i Wołyń, — Prezesem Izby Przemysłowo-Handlowej obrano ś. p. Michała Michniewskiego i tą godnością obdarzono Go ponownie w drugiej kadencji Izby, jako człowieka, który ofiarą swą pracą na wielu polach wysunął się na czoło społeczeństwa i zaskarbił sobie jego zaufanie.

Odszedł więc od nas człowiek nieskazitelnego charakteru, wzór Polaka-Patrioty, odszedł przedwcześnie działacz gospodarczy i niestrudzony pracownik społeczny. Zmarł człowiek, którego działalność wszechstronnie zaznaczyła się w życiu gospodarczym terenu naszej Izby, zasnął na wieki człowiek wielkiej dobroci i słodczy, współczujący zawsze niedoli ludzkiej. Zamknęły się Jego oczy jasne, tak pełne pogody i ufności w ludzi, którym szczodłą ręką i ojcowskim sercem niósł pomoc materialną i moralną. Mógłbym za poetą powiedzieć, że Zmarły „Nie tracił wiary, ufności w człowieka — I od każdego nie stronił z daleka, — Lecz zawsze szukał serc wspólnoty ścisłej, — A od pochlebców uciekał z pośpiechem, — Wiedząc, że często pod słodkim uśmiechem, Złe, judaszowe kryją się zamiary...” Do ludzi szedł z sercem na dłoni...

Gdy przez nieoczekiwany i przedwczesny zgon ś.p. Prezesa Michniewskiego sfery gospodarcze i samorząd lubelsko-wołyński utraciły na zawsze swego nieodżałowanego orędownika, którego doczesne szczątki

tuli już ziemia cmentarna, a liści szum i gałęzi trzask jesienny nie zakłócają Jego snu wiecznego, — niech mi wolno będzie wspomnieniem pośmiertnym złożyć hołd ceniom Pierwszego Prezesa naszej Izby ś. p. Michała Michniewskiego i prosić Panów pochylić czoła w smutku, by chwilą milczenia uczcić pamięć Zmarłego”.

Następuje jednogminutowe milczenie.

Zatwierdzenie protokołu.

Przewodniczący Zebrania Wiceprezes Jan Michałowicz stwierdza na podstawie listy obecności prawomocność Plenarnego Zebrania i zawiadamia, że wobec niezgłoszenia sprzeciwu protokół z poprzedniego Plenarnego Zebrania z dnia 2 kwietnia r. b. zostaje przyjęty.

Nagły wniosek Radców Izby.

Przewodniczący podaje zebrany do wiadomości, że wpłynął następujący wniosek nagły, podpisany przez 38 radców :

„Zważywszy :

1) że ś. p. Michał Michniewski był pierwszym wieloletnim Prezesem naszej Izby, dwukrotnie w I-ej i II-ej jej kadencjach powoływany na to stanowisko,

2) że ś. p. Michał Michniewski cieszył się zaufaniem Izby, jako działacz i organizator życia gospodarczego i jako człowiek o dużych wartościach umysłu i charakteru, którego działalność wydatnie i wszechstronnie zaznaczyła się w życiu gospodarczym terenu naszej Izby,

3) że ś. p. Michał Michniewski poświęcał bezinteresownie swą wiedzę, czas i energię pracy dla dobra i pożytku naszego samorządu gospodarczego,

— Plenarne Zebranie uchwała—w uznaniu zasług dla Izby zmarłego jej Pierwszego Prezesa — przejęcie przez Izbę kosztów Jego pogrzebu w sumie około zł. 2.600.—, włączając ten wydatek do tegorocznego budżetu Izby.

Podpisy: Inż. Ludwik Hafner, Gustaw Scholtz, M. Burko, I. Domański, Leon Hufnagel, Godlewski, S. Drozd, J. Zubrzycki, Radzyński, Danielewicz, Ł. Dal, E. Gincburg, Edward Krausse, S. Madler, C. Pliszczynski, S. Elbert, A. Grünberg, Lederman, J. Czerwiński, L. Rozenberg, T. Huskowski, Silberszlag, J. Awerbuch, Sz. Brocki, Jan Fusiecki, K. Rzeszotarski, Inż. Sienicki, I. Słobodkin, J. Wyszynski, H. Silberstein, M. Horowicz, O. Wirpsza, R. Mitoraj, D. Herszenhorn, A. Dobrzański, R. Laśkiewicz, T. Kielasiński i Józef Malowaniec”.

Przewodniczący nadmienia, że zgłoszony wniosek nagły pokrywa się z chwałą Prezydium.

Wniosek ten Plenarne Zebranie przyjęło jednogłośnie.

Wybór Prezesa Izby Przemysł.-Handlowej w Lublinie.

Przewodniczący zgodnie z p. 3 § 5 części II Statutu zarządza wybory Prezesa Izby w głosowaniu tajnym kartkami, zapraszając do skrutynium korespondentów Izby pp. Rudolfa Mitoraja, Kazimierza Rzeszotarskiego i Dawida Stoka.

Naczelnik inż. Jan Bolcewicz odczytuje § 44 ust. 3 Regulaminu Wyborczego Izby.

Po obliczeniu przez skrutynium złożonych do urny kartek przez radców, wywoływanych w alfabetycznym porządku, Przewodniczący Wiceprezes J. Michałowicz ogłasza wynik głosowania:

z 43 złożonych głosów

na inż. Franciszka Papiewskiego padło — 42

i na inż. Jana Czerwińskiego — 1.

Przewodniczący stwierdza, że na Prezesa Izby został wybrany inż. Papiewski, dotychczasowy Wiceprezes Izby.

Prezes inż. Franciszek Papiewski zabiera głos i oświadcza, że jest szczerze wzruszony tak jednogłównym wyborem i zaufaniem, jakiemu dała wyraz Izba w stosunku do jego osoby, i wybór przyjmuje. Zajęcia zawodowe nie pozwalają mu jednak poświęcić pracom w Izbie tyle czasu, ile, według niego, prace te wymagać będą, zastrzega więc sobie możliwość ponownego postawienia sprawy wyboru Prezesa na następnym Zebraniu Plenarnym.

O godzinie 13-ej Przewodniczący Wiceprezes J. Michałowicz zamknął Plenarne Zebranie Izby.

Protokół Szóstego Plenarnego Zebrania Izby Przemysłowo-Handlowej w Lublinie

w II kadencji

(XXIV kolejne Plenarne Zebranie)

z dnia 23 października 1936 r.,

wyznaczonego na podstawie zaproszeń z dnia 12 października 1936 r.
(sala Konferencyjna Izby, godzina 11-a).

Obecni: zaproszeni: Wojewoda Lubelski Dr. Józef Roźniecki, członkowie
Prezydium: Prezes Izby Franciszek Papiewski oraz wice-
prezesi: Symcha Bromberg, Jan Michałowicz i Samuel Pisiuk,

radcowie: Jakub Awerbuch, Szewel Brocki, Moszé Burko, Stanisław
Czerski, Jan Czerwiński, Łazarz Dal, Adolf Dauman, Aleksan-
der Dobrzański, Ignacy Domański, Stanisław Drozd, Szulim
Elbert, Jan Fusiecki, Emil Gincburg, Abram Grünberg,
Ludwik Hafner, Dawid Herszenhorn, Mendel Horowicz, Leon
Hufnagel, Tadeusz Huskowski, Tadeusz Kielasiński, Edward
Krausse, Witold Krzyżanowski, Teofil Kujawski, Izaak Leder-
man, Stefan Madler, Józef Malowaniec, Ignacy Puławski,
Walenty Radzymiński, Lejb Rozenberg, Mieczysław Krzywd-
Sienicki, Salomon Silberschlag, Henryk Silberstein, Izaak
Słobodkin, Olgierd Wirpsza, Julian Wyszynski i Józef Zu-
brzycki,

korespondenci: Michał Chein, Rudolf Mitoraj, Kazimierz Rzeszotarski,
Dawid Stok i Ela Topel.

Nieobecni radcowie — usprawiedliwieni: Oskar Adler, Jojna Frydman,
Roman Łaskiewicz, Kazimierz Maj, Władysław Ocetkiewicz,
Gustaw Scholtz, Leon Troniewski i Karol Wolff.

Nieobecni radcowie — nieusprawiedliwieni: Mieczysław Broniewski, An-
toni Czapki, Stanisław Danielewicz, Roman Dusza, Zygmunt
Godlewski, Czesław Pliszczyński i Józef Potocki.

Przewodniczy Zebraniu Prezes Izby inż. Franciszek Papiewski.
Protokół prowadzi Sekretarz Izby Czesław Bielski.
Stenografują M. Gronkiewiczówna i J. Tymowska.

Porządek obrad:

- 1) Zatwierdzenie protokołu Zebrania z dnia 22.X.1936 r.
- 2) Sprawozdanie Prezydium z działalności Izby Przemysłowo-Handlowej w Lublinie w czasie od 22.III. do 30.IX.1936 r.
- 3) Uchwalenie zmian w dotychczasowych opłatach za czynności manipulacyjne Izby.
- 4) Uchwalenie zmian w Statucie Emerytalnym Pracowników Izby Przemysłowo-Handlowej w Lublinie.
- 5) Uchwalenie zmian w Statucie Służbowym Pracowników Izby Przemysłowo-Handlowej w Lublinie.
- 6) Zatwierdzenie preliminarza budżetowego na rok 1937.
- 7) Wybory Komisji Rewizyjnej na rok 1936.
- 8) Kooptacja radcy na miejsce zmarłego b. p. L. Obsteina.
- 9) Uchwalenie pożyczki na budowę domu Funduszu Emerytalnego Pracowników Izby Przemysłowo-Handlowej w Lublinie.
- 10) Wniosek o mianowanie inż. Władysława Skrzypka z Łucka korespondentem Izby.

Przed otwarciem zebrania Przewodniczący wita przybyłego na zebranie Pana Wojewodę Lubelskiego Dr. Józefa Rożnieckiego, dziękując mu za zaszczyt, jaki robi Plenarnemu Zebraniu przez swoją obecność i zainteresowanie się sprawami Izby Przemysłowo-Handlowej. Przewodniczący udziela głosu Panu Wojewodzie.

Pan Wojewoda oświadcza, że w związku z Plenarnym Zebraniem Izby chciałby się podzielić pewnymi poglądami, którymi powoduje się administracja w pracy gospodarczej, oraz poruszyć sprawę współpracy samorządu gospodarczego z administracją. Pan Wojewoda stwierdza, że o ile rolniczy i rzemieślniczy samorząd gospodarczy ustawowo podlega nadzorowi Wojewody, to izby przemysłowo-handlowe są bardziej usamodzielnione. Nie ma więc mowy o nadzorze, a może być mowa tylko o współpracy. W życiu gospodarczym jest wiele płaszczyzn, na których samorząd styka się z administracją. Dla przykładu — sprawa dróg komunikacyjnych lądowych i wodnych, sprawa przeniesienia dyrekcji kolejowej z Radomia do Chełma, sprawy elektryfikacyjne, budowa linii kolejowej Lublin — Szecebrzeszyn — Lwów, sprawa rozmieszczenia przemysłu i wiele innych. Są to zagadnienia, przy rozwiązywaniu których ma się właśnie realizować współpraca samorządu z administracją. Pan Wojewoda oświadcza, że przez poruszenie tych spraw nie chciałby wywoływać nastroju, jakoby tej współpracy dotychczas nie było, chciałby tylko pewne zagadnienia ująć w ścisły program.

W dalszym ciągu Pan Wojewoda podkreśla zagadnienie rolne na terenie województwa i współpracę administracji z Izbą Rolniczą; przy tej sposobności wskazuje na potrzeby dalszego rozwoju przemysłu, związanego z rolnictwem, i restytuowania przemysłu metalowego na terenie Lublina. W zakończeniu Pan Wojewoda dziękuje Izbie za dotychczasową współpracę i podkreśla, iż liczy i na dalszą współpracę, w szczególności

w tych wszystkich sprawach, które były przez niego poruszone. Oświadcza przy tym, że samorząd może w zupełności liczyć na poparcie jego słusznych postulatów przez władze administracyjne (oklaski!).

Przewodniczący Prezes Izby inż. Franciszek Papiewski zapewnia Pana Wojewodę, że poruszone przez niego zagadnienia są w całej rozciągłości przez Izbę doceniane i dziękuje mu za zadeklarowanie pomocy i poparcia przy rozwiązywaniu zagadnień natury gospodarczej. Prezes Izby zapewnia Pana Wojewodę, że współpraca samorządu przemysłowo-handlowego z czynnikami administracji będzie i na przyszłość bardzo rzetelna.

Pan Wojewoda życzy Plenarnemu Zebraniu owocnej pracy i opuszcza salę obrad.

Przed przystąpieniem do porządku obrad Przewodniczący oznajmia, iż w czasie od ostatniego Plenarnego Zebrania zmarli radcowie Izby:

ś. p. Stefan Poncet

i b. p. Izrael Lew.

Izba uczciła ich pamięć przez powstanie.

Otwarcie zebrania.

Przewodniczący, na podstawie listy obecności, stwierdza prawomocność Plenarnego Zebrania i otwiera je, oświadczając, że punkt 4-ty porządku obrad otrzymał brzmienie: „Uchwalenie zmian w Statucie Emerytalnym Pracowników Izby Przemysłowo-Handlowej”, punkt 5-ty zaś — brzmienie: „Uchwalenie zmian w Statucie Służbowym Pracowników Izby Przemysłowo-Handlowej”. Następnie odczytuje wniosek, złożony do Prezydium i podpisany przez 14 radców, o mianowanie inż. Władysława Skrzypka z Łucka korespondentem Izby. Przewodniczący oświadcza, że wniosek ten wchodzi do porządku obrad, jako punkt 10-ty.

Zatwierdzenie protokołu zebrania z dnia 22.X.1936 r.

Przechodząc do porządku obrad, a mianowicie do punktu 1-go, Przewodniczący stwierdza, że żadne uwagi do protokołu z dnia 22.X. r. b. zgłoszone nie zostały, a zatem protokół uważa się za przyjęty.

Sprawozdanie Prezydium z działalności Izby P.-H. w czasie od 22.III. do 30.IX.1936 r.

Sprawozdanie za okres od 22.III. do 30.IX. r. b. uważa się również za przyjęte, ponieważ ani zapytania, ani uwagi nie zostały zgłoszone. W tym miejscu Przewodniczący udziela głosu korespondentowi Izby Dawidowi Stokowi z Równego, który zabiera głos w związku z otwarciem przez Izbę w okresie sprawozdawczym Muzeum Gospodarczego w Równem. P. Stok podnosi ogromne znaczenie dla Wołynia tej instytucji oraz wskazuje na korzyści, jakie ta instytucja przynieść ma życiu gospodarczemu Wołynia. W imieniu radców z Wołynia p. Stok wyraża gorące podziękowanie Prezydium Izby za podjęcie inicjatywy i jej realizację (oklaski!).

Uchwalenie zmian w dotychczasowych opłatach za czynności manipulacyjne Izby.

Referent inż. T. Kryński podkreśla, że na życzenie Ministerstwa Przemysłu i Handlu opracowana i uzgodniona między izbami została tabela opłat za czynności izb. Ponieważ Izba Lubelska stosowała dotąd prawie że najniższe stawki opłat, to proponowane zmiany nie odbiją się ujemnie na dochodach Izby. Referent wnosi o przyjęcie przedłożonej radcom tabeli bez zmian.

Przewodniczący udziela głosu r. Hufnaglowi, który wskazuje na wysoką według niego stawkę w punkcie 10-tym tabeli, a mianowicie zł. 100.—, jako minimum za sprawę w Sądzie Polubownym. Radca Hufnagel jest zdania, że gdyby zmniejszyć tę stawkę do zł. 50.—, ilość spraw w Sądzie Polubownym powiększyłaby się znacznie. Proponuje zmianę tej stawki.

Poprawka zostaje w głosowaniu przyjęta większością, jak również wniosek referenta, aby z tabeli opłat skreślić punkt 11-ty, gdyż Izba nie pobiera opłat za wydawanie opinii w sprawach o koncesję na zarobkowy przewóz osób i towarów pojazdami mechanicznymi, po czym tabela opłat jednomyślnie została zaakceptowana przez Plenarne Zebranie.

Uchwalenie zmian w Statucie Emerytalnym Pracowników Izby P.-H. w Lublinie.

Referent inż. T. Kryński wskazuje na to, że Statut Emerytalny Pracowników Izby Lubelskiej uchwalony został w myśl art. 28 Rozporządzenia Prezydenta R. P. z dnia 15.VII.1927 r. w pierwotnym swoim brzmieniu dnia 18 listopada 1930 r. Wobec noweli do dekretu o izbach przemysłowo-handlowych z dnia 24 marca 1933 r. został opracowany projekt zmian w tym statucie, uchwalonym przez Plenarne Zebranie z dnia 10 lipca 1933 r. Znowelizowany statut został przedstawiony Ministerstwu Przemysłu i Handlu do zatwierdzenia, którego dotychczas nie uzyskał. Ministerstwo stoi na stanowisku, że statuty emerytalne oraz służbowe izb przemysłowo-handlowych winny być oparte na jednolitych zasadach i posiadać mniej więcej jednolite brzmienie. Otóż Związek Izb Przemysłowo-Handlowych na kilku posiedzeniach swojej Komisji Administracyjno-Prawnej opracował, na podstawie Statutu Emerytalnego Izby Lubelskiej, projekt jednolitego statutu dla wszystkich izb przemysłowo-handlowych, który to projekt Izba rozesłała radcom, jako załącznik do odnośnego punktu porządku obrad. Na konferencji w Ministerstwie Przemysłu i Handlu zaprojektowane zostały ze strony czynników urzędowych jeszcze pewne zmiany. Wskutek tego przede wszystkim wymienia poprawki, ustalone na konferencji, prosząc o odnośne skorygowanie przez radców, rozesłanego im już projektu. A więc poprawki do § 3 — zmiana § 31 na § 32, § 4, § 7, § 11, § 13, § 34. W dalszym ciągu inż. Kryński referuje Statut Emerytalny wraz z poprawkami punkt za punktem.

W dyskusji zabierali głos radcowie: Kujawski, Czerski, Krzywdą-Sienicki, Drozd, Puławski, Czerwiński, korespondent Chein, radca Zubrzycki, korespondent Rzeszotarski, radcowie: Burko, Gincburg i Radzyński.

Każdy punkt Statutu poddany został głosowaniu, po czym cały Statut Plenarne Zebranie jednogłośnie przyjęło.¹⁾

Uchwalenie zmian w Statucie Służbowym Pracowników Izby Przemysłowo-Handlowej w Lublinie.

Referuje inż. T. Kryński, wskazując na to, że pierwotny Statut Służbowy Pracowników Izby Lubelskiej uchwalony został w myśl art. 28 Rozporządzenia Prezydenta R. P. o izbach przemysłowo-handlowych z dnia 15.VII.1927 r. przez Plenarne Zebranie w dniu 30 października 1929 r. W myśl noweli do Dekretu o izbach przemysłowo-handlowych z dnia 24 marca 1933 r. został przedstawiony Plenarnemu Zebraniu w dniu 10 lipca 1933 r. nowy Statut Służbowy, przyjęty przez Plenarne Zebranie, którego jednak Ministerstwo Przemysłu i Handlu dotychczas nie zatwierdziło, wychodząc z tych samych założeń, jakie przedstawił inż. Kryński, referując Statut Emerytalny. Ten Statut był również przedmiotem uzgodnienia na posiedzeniach Komisji Prawno-Administracyjnej Związku Izb oraz przedmiotem konferencji w Ministerstwie Przemysłu i Handlu, na której zaproponowane zostały jeszcze poprawki do §§ 10, 25, 26 i 31. Referent cytuje poprawki i przedstawia zmiany, jakim ulega pierwotny Statut, kolejno w każdym dziale.

Po dyskusji, w której zabierali głos radca Puławski, korespondent Chein, radcowie: Burko, Dauman, Czerski, Kujawski, Dobrzański, i po wyjaśnieniach, udzielonych przez referenta, Przewodniczący zarządza głosowanie, w którym zmiany w Statucie Służbowym Pracowników Izby Przemysłowo-Handlowej w Lublinie zostały przyjęte jednomyślnie.¹⁾

Przewodniczący zarządza 5-minutową przerwę w obradach.

Zatwierdzenie preliminarza budżetowego na rok 1937.

Po przerwie Przewodniczący udziela głosu Wiceprezesowi Izby Janowi Michałowiczowi, jako referentowi preliminarza budżetowego na rok 1937. Referent zaznacza przede wszystkim, że preliminarz budżetowy, którego projekt rozesłany był radcom, nie różni się prawie wcale od preliminarza budżetowego na rok bieżący, albowiem tak w przychodzie, jak i rozchodzie, wykazuje jednakowe prawie sumy. Referent wyjaśnia małe różnice, zachodzące w niektórych pozycjach budżetu, i uzasadnia je, porównywuje również poszczególne pozycje budżetowe na rok 1937 z rzeczywistymi wpływami roku bieżącego, wykazując tym realność budżetowania po stronie przychodu i po stronie rozchodu. Referent stawia w imieniu Prezydium Izby wniosek o uchwalenie przedstawionego preliminarza.

Przewodniczący otwiera dyskusję.

Radca Gincburg prosi o wyjaśnienia co do pozycji „pensja referenta przemysłowego” oraz co do przeznaczenia przewidzianych w budżecie zł. 10.000 na wydatki, związane z badaniem i popieraniem eksportu, zapytuje również, czy nie byłoby bardziej celowe domicylowanie inspektora szczeciny w Międzyrzeczu. Pozatem podnosi sprawę uposażenia urzędników Izby Lubelskiej, które, w porównaniu z uposażeniem w in-

¹⁾ znowelizowany tekst statutu stanowi załącznik do niniejszego protokołu, będąc jego integralną częścią i znajduje się w aktach Izby.

nych izbach wykazuje niewspółmiernie niskie wynagrodzenie urzędników Izby Lubelskiej. Radca Gincburg jest zdania, że, wobec wysokich wymagań, jakie się stawia urzędnikom izb przemysłowo-handlowych, koniecznym jest odpowiednie ich wynagradzanie. Obniżka pensji urzędników, dokonana dwukrotnie, w wysokości 8 do 10% każda, skasowanie 13-ej pensji, obciążenie podatkiem specjalnym i podwyższenie podatku dochodowego — spowodowało pensje urzędników do niewystarczającego minimum i dlatego jest zdania, że pensje te należy już w budżecie na rok 1937 podnieść przynajmniej o 10%, czyli — restytuować chociażby jedną obniżkę. Radca Gincburg jest przekonany, że wobec zaznaczającej się poprawy gospodarczej, dodatek do ceny świadectw przemysłowych, przyjęty w preliminarzu budżetowym bardzo ostrożnie, wzrośnie w roku przyszłym pokaźnie, tak, iż pokrycie dla tej podwyżki będzie łatwe do uzyskania. W dalszym ciągu radca Gincburg wskazuje na zbyt nisko preliminowane pozycje: zasiłki na prace naukowe, na zakup książek dla biblioteki izbowej oraz na wydawnictwa. Radca Gincburg stawia konkretny wniosek w brzmieniu następującym:

„W przekonaniu, że stan budżetu Izby polepszy się, proponuję przyjąć ten budżet i zalecić Prezydium, aby w marcu 1937 r., t.j. wówczas, kiedy już uwidoczni się wpływ ze świadectw przemysłowych, opracowało budżet dodatkowy, o ile wpływ ten wykaże nadwyżkę. Przy opracowaniu dodatkowego budżetu Prezydium zechce uwzględnić następujący dezyderat co do rozchodu:

w § 1 poz. 1	podwyższa się o zł. 11.954	do zł. 131.498
„ „ 1 „ 4	„ „ „ 1.068	„ „ 11.748
„ „ 2 „ 6	„ „ „ 2.000	„ „ 4.500
„ „ 3 „ 1	„ „ „ 1.500	„ „ 3.000
„ „ 2 „ 3	„ „ „ 2.500	„ „ 3.000.”

Radca Krzywda-Sienicki nie zgadza się z tym wnioskiem, gdyż uważa optymizm co do wpływów na r. 1937 za przedwczesny, proponuje przyjęcie budżetu w brzmieniu przedłożonym, z tym, że w razie powiększenia się wpływów, urzędnikom Izby możnaby dać pewną remunerację.

Radca Hufnagel wypowiada się również przeciwko uchwaleniu wniosku radcy Gincburga, powołując się na to, że mogłoby to dać asumpt do przedwczesnych żądań podwyżek ze strony pracowników handlowych i przemysłowych w ogóle. Radca Hufnagel nie sprzeciwia się zasadniczo podwyżce pensji, uważa to jednak za przedwczesne.

Radca Czerwiński wypowiada się za podwyższeniem pozycji „zwrot poniesionych kosztów członkom izby” ze zł. 12.000 na zł. 14.000, a to w tym celu, aby komisje były częściej zwoływane.

Poza tym zabierają głos w dyskusji radcowie: Czerski, Burko, Zubrzycki i korespondent Chein.

Radca Puławski popiera wniosek radcy Gincburga w odniesieniu do pozycji „wydawnictwa”, którą należy powiększyć o zł. 1.000, proponuje dalej powiększyć pozycję na zakup książek do biblioteki o zł. 300 oraz pozycję 3-cią działu III § 2—o zł. 1.000. Uważa dalsze podwyższenie o złotych 2.000 pozycji „zwrot kosztów członkom Izby” za zbędne, gdyż pozycja ta figuruje w preliminarzu, jako powiększona o kwotę zł. 2.000 w porównaniu z rokiem bieżącym.

Radca Gincburg wyjaśnia, że wniosek jego zmierzał do restytucji zmniejszonych kilkakrotnie uposażeń urzędników. Z głosów zabieranych w tej sprawie widać, że radcowie przyznają słuszność jego wywodom. Różnica zdań polegałaby tylko na tym, aby odnośny wniosek poddać rozważaniu na następnym Plenarnym Zebraniu. Dlatego też radca Gincburg wycofuje dzisiaj postawiony wniosek.

Wobec wyczerpania listy zapisanych do głosu Przewodniczący oddaje głos referentowi preliminarza budżetowego — Wiceprezesowi Michałowiczowi,

Referent wyjaśnia wszystkie poruszone przez przedmówców zagadnienia, związane z preliminarzem budżetowym, i daje wyczerpujące wyjaśnienia. Referent uważa, że byłoby najwłaściwiej przyjąć budżet zgodnie z przedstawieniem Prezydium, przy czym postulaty radców: Czerwińskiego, Puławskiego i Gincburga powróciłyby na stół obrad w wypadku polepszenia się sytuacji finansowej Izby.

Radca Puławski składa Prezydium na piśmie następujący wniosek:

„Podwyższyć poz. 1 § 1 dział III o 1000 zł.

„ „ 3 „ 2 „ III „ 800 „

Pokrycie na ten cel mieści się w nadwyżce dochodów nad rozchodami preliminarza budżetowego na rok 1937.

Przewodniczący poddaje wniosek ten pod głosowanie i stwierdza, że wniosek większością głosów został przyjęty.

W dalszym ciągu Przewodniczący poddaje pod głosowanie wniosek Prezydium o przyjęcie przedstawionego preliminarza budżetowego na rok 1937 wraz z poprawką radcy Puławskiego. Wniosek ten zostaje jednomyślnie uchwalony.

Wybory Komisji Rewizyjnej na r. 1936.

Radca Drozd proponuje, aby Komisję Rewizyjną wybrać w dotychczasowym składzie. Przewodniczący podaje, że Komisję Rewizyjną stanowią radcowie: Moszê Burko, Stanisław Czerski, Edward Krausse, Salomon Silberschlag i Józef Zubrzycki.

Wniosek radcy Drozda został przyjęty.

Kooptacja radcy na miejsce zmarłego b.p. L. Obsztejna.

Radca Hufnagel proponuje, aby punkt ten zdjąć z porządku obrad i przenieść go na następne Plenarne Zebranie, a to ze względu na to, że powstały pewne trudności przy ustalaniu kandydatury.

Wniosek ten uzyskał jednomyślność.

Uchwalenie pożyczki na budowę domu Funduszu Emerytalnego Pracowników Izby Przemysłowo Handlowej w Lublinie.

Sprawę referuje Wiceprezes S. Bromberg, wskazując na to, że w myśl uchwały Plenarnego Zebrania z dnia 22 maja r. b. wybrany Komitet Budowy Domu Funduszu Emerytalnego Pracowników Izby uchwalił zaciągnąć w Banku Gospodarstwa Krajowego pożyczkę długoterminową — budowlaną do wysokości zł. 100.000, a to wobec tego,

że kosztorys domu wynosi około 200.000 zł., a koszt placu pod budowę wyniósł zł. 26.582. Wobec tego Prezydium zwraca się do Plenarnego Zebrania z wnioskiem następującym:

„Plenarne Zebranie Izby Przemysłowo-Handlowej w Lublinie z dnia 23 października 1936 r. uchwała:

Upoważnić Prezydium Izby Przemysłowo-Handlowej w Lublinie do zaciągnięcia w Banku Gospodarstwa Krajowego pożyczki na budowę nieruchomości na placu, nabytym przez Izbę Przemysłowo-Handlową w Lublinie przy zbiegu ulic Okopowej i Szopena Nr. hipoteczny „Rary 51” — do kwoty 100.000 złotych (słownie sto tysięcy złotych), na termin i na warunkach, które Prezydium Izby Przemysłowo-Handlowej uzna za stosowne.”

Wniosek został jednomyślnie uchwalony.

Wniosek o mianowanie inż. Władysława Skrzypka z Łucka korespondentem Izby.

Przewodniczący poddaje pod głosowanie kartkami wniosek 14 radców wołyńskich o mianowanie korespondentem Izby inż. Władysława Skrzypka z Łucka. Do skrutynium zaproszeni zostali radcowie: Czerwiński, Drozd i korespondent Chein. Za wnioskiem padło 23 głosy, przeciw 7 głosów oraz 1 kartka biała.

Przewodniczący ogłasza wynik głosowania i oświadcza, że inż. Władysław Skrzypek został mianowany korespondentem Izby.

Wobec wyczerpania porządku obrad Przewodniczący zamyka zebranie o godzinie 16-ej m. 15.

Załącznik do protokołu
z dnia 23 października 1936 r.

**Oplaty za czynności manipulacyjne,
pobierane przez Izbę Przemysłowo-Handlową w Lublinie
od dnia 1-go stycznia 1937 r.**

1. Oplaty od podań o zezwolenie przywozu.

do	100 zł. —	0,50 zł. dla środków produkcji	0,50 zł.
"	200 " —	1,50 " " " "	1,50 "
"	500 " —	4,— " " " "	2,— "
"	1.000 " —	8,— " " " "	3,— "
"	2.000 " —	15,— " " " "	4,— "
"	5.000 " —	25,— " " " "	5,— "
"	10.000 " —	30,— " " " "	10,— "
"	20.000 " —	40,— " " " "	15,— "
"	30.000 " —	50,— " " " "	20,— "
"	40.000 " —	60,— " " " "	25,— "
"	60.000 " —	70,— " " " "	30,— "
"	80.000 " —	80,— " " " "	35,— "
"	100.000 " —	90,— " " " "	40,— "
ponad	100.000 " —	120,— " " " "	50,— "

2. Opłaty od świadectw pochodzenia towarów.

Wzory i próby	zł. 1,—
Przy wartości towaru do zł. 100	" 1,—
" " " " " 300	" 2,—
" " " " " 500	" 3,—
" " " " " 1.000	" 4,—
" " " " " ponad 1.000	1%
najmniej zł. 5, najwyżej zł. 200,—.	

3. Opłaty od zaświadczeń paszportowych.

na wyjazd jednorazowy	zł. 5,—
" " wielokrotny	" 15,—
wiza jednorazowa	" 15,—
" wielokrotna	" 25,—

4. Opłaty od legitymacyj dla komiwojażerów, działających zagranicą.

legitymacja główna	zł. 10,—
" dodatkowa	" 5,—

5. Opłaty za uwierzytelnianie odpisów lub poświadczanie podpisów.

od odpisu względnie podpisu	zł. 3,—
-----------------------------	---------

6. Opłaty za parafowanie ksiąg handlowych:

ksiąg uproszczonych . . .	zł. 3,—
ewent. sznurowanie . . .	" 2,—

ksiąg handlowych:

za pierwszą . . .	" 2,—
za każdą następną	" 1,—

7. Opłaty od poświadczania prowadzenia ksiąg handlowych.

zł. 15,—

8. Opłaty za duplikaty wszelkich zaświadczeń.

zł. 1,—

9. Opłaty za rejestrację umów o naukę w przemyśle.

zł. 2,—

10. Opłaty związane z sądem arbitrów.

od wartości przedmiotu sporu 1%
najmniej zł. 50,—.

Uwaga: Prezesowi Izby służy prawo obniżenia.

11. Opłaty od zaświadczeń osobno nie wymienionych, dotyczących obrotu handlowego i firm, a w szczególności zaświadczeń na ulgę celną, zaświadczeń na zwrot cła, zaświadczeń dotyczących obrotu uszlachetniającego, opiniowania podań o ulgi celne, poświadczenia cen, poświadczenia kursów walut, poświadczeń katastralnych: zł. 5,—

Uwaga: Informacje katastralne z reguły bezpłatne, jeżeli pociągają za sobą większą pracę—zwrot faktycznych kosztów.

Preliminarz budżetowy na 1937 r.
DOCHODY

Dział	Paragraf	Pozycja	P R Z E D M I O T	Rok 1936	z ł o t y c h		
					w/g poz.	w/g §§§	w/g dział.
I			<u>WŁASNE DOCHODY IZBY</u>				
			DOCHODY ZWYCZAJNE	42.220			40.300
	1		Dochody z opłat	33.000		33.500	
	1		Oplaty od świadectw pochodzenia towarów	1.000	500		
	2		Oplaty od zaświadczeń paszportowych	500	—		
	3		Oplaty od podań o import towarów reglamentowanych	2.500	5.000		
	4		Oplaty od zaświadczeń, dotyczących zwrotu cła przy wywozie masła	—	—		
	5		Oplaty od zaświadczeń, dotyczących zwolnienia od cła wywozowego masła	—	—		
	6		Oplaty od zaświadczeń, dotyczących zwolnienia do cła wywozowego jaj	3.000	3.000		
	7		Oplaty od zaświadczeń, dotyczących zwrotu cła przy wywozie lnu	4.000	2.000		
	8		Oplaty od zaświadczeń, dotyczących zwolnienia od cła wywozowego szczeciny, włosia i sierści	20.000	21.000		
	9		Oplaty od zaświadczeń, dotyczących zwolnienia od cła wywozowego pierza i puchu	—	—		
	10		Inne opłaty	2.000	2.000		
	2		Dochód z nieruchomości	4.620		4.400	
	1		Czynsz	3.084	2.880		
	2		Wpływy dodatkowe	1.536	1.520		
	3		Dochód z wydawnictw	—		—	
	4		Dochód z agend specjalnych Izby	400		200	
	1		Biuro Kolejowe	400	200		
	2		Biuro Celne	—	—		
	3						
	5		Odsetki od lokowanej gotowizny	3.000		1.000	
	5a		Odsetki od funduszu stypendialnego	1.200		1.200	
			<u>DOCHODY NADZWYCZAJNE</u>				
	6		Przelew z funduszu rezerwowego	—		—	
	7		Pożyczka	—		—	
	8		Sprzedaż nieruchomości	—		—	
II			Dodatek do ceny świadectw przemysłowych	218.000			221.000
			R a z e m	260.220			261.300

WYDATKI

Dział	Paragraf	Pozycja	PRZEDMIOT	Rok 1936	z ł o t y c h		
					w/g poz.	w/g §§	w/g dział.
I			WYDATKI ZWYCZAJNE				
			WYDATKI OSOBOWE	154.224			154.124
	1		Płace	133.724		133.724	
	1		Urzednicy (ustaleni i nieustaleni)	119.544	119.544		
	2		Dietariusze	3.500	3.500		
	3		Konsultanci i t. p.	—	—		
	4		Woźni i gońcy (z dodatkiem na umundurowanie)	10.680	10.680		
	2		Ubezpieczenia	17.500		17.400	
	1		Ubezpieczalnia Społ. — składki chorobowe	2.100	2.000		
	2		Inne ubezpieczenia	3.400	3.400		
	3		Wpłata do Funduszu Emerytalnego Izby	12.000	12.000		
	3		Remuneracje i zapomogi	3.000		3.000	
	II		WYDATKI RZECZOWE	22.100			22.400
		1	Lokal	—	—	—	
		1	Czynsz za lokal biurowy	—	—		
		2	Światło, opał, utrzymanie porządku	—	—		
		3	Remont	—	—		
		4	Podatek	—	—		
		1a	Nieruchomość	7.200		7.200	
		1	Utrzymanie porządku, woda, opał i t. p.	4.500	4.500		
		2	Światło, utrzymanie porządku w lokalu	2.500	2.500		
		3	Remont gmachu, lokalu, instalacje	—	—		
		4	Ubezpieczenia i podatki	200	200		
		2	Wydatki biurowe	13.900		14.200	
		1	Materiały piśmienne	2.500	2.500		
		2	Druki i ogłoszenia	2.200	2.500		
		3	Porto i opłaty telegraficzne	2.200	2.200		
		4	Opłaty telefoniczne	3.000	3.000		
		5	Inwentarz (kupno, naprawa)	700	700		
		6	Czasopisma, książki, mapy	2.500	2.500		
		7	Drobne wydatki	800	800		
		3	Środki lokomocji	1.000		1.000	
		2	Koszt utrzymania samochodu	1.000	1.000		
III			Wydawnictwa, subwencje, składki	38.900			39.400
	1		Wydawnictwa	1.500		1.500	
	2		Subwencje	30.400		30.900	
	1		Udział w utrzymaniu szkół handlowych i przemysłowych	7.000	7.000		
			Do przeniesienia				215.924

WYDATKI

Dział	Paragraf	Pozycja	PRZEDMIOT	Rok 1936	z ł o t y c h		
					w/g poz.	w/g §§§	w/g dział.
			Z przeniesienia				215.924
		2	Zapomogi i stypendia dla uczniów szkół handlowych i przemysłowych	6.000	6.000		
	2	2a	Stypendia im. Marszałka J. Piłsudskiego	1.200	1.200		
			" " "	1.200	1.200		
		3	Zasiłki na prace naukowe, nagrody konkursowe, podróże naukowe	—	500		
		4	Zasiłki na popieranie rozwoju przemysłu i handlu (instytuty, wystawy i t. p.)	5.000	5.000		
		5	Badanie i popieranie eksportu	10.000	10.000		
IV	3		Składki członkowskie Izby	7.000		7.000	
			Agendy specjalne Izby	1.500			1.500
	1		Biura, instytuty, pokazy	1.500		1.500	
		1	Biuro kolejowe	1.500	1.500		
		2			—		
V	2		Ekspozytura Izby	—			
			Wydatki, wynikające z niżej wymienionych czynności zleconych	16.500			17.000
	1		Wydawanie zaświadczeń, dotyczących zwolnienia od cła wywozowego masła	—		—	
	2		Wydawanie zaświadczeń, dotyczących zwolnienia od cła wywozowego jaj	—		—	
	3		Wydawanie zaświadczeń, dotyczących zwrotu cła przy wywozie lnu	1.500		1.000	
	4		Wydawanie zaświadczeń, dotyczących zwolnienia od cła wywozowego szczeciny, włosia i sierści	15.000		16.000	
	5		Wydawanie zaświadczeń, dotyczących zwolnienia od cła wywozowego pierza i puchu	—		—	
VI			WYDATKI RÓŻNE	22.000			25.000
	1		Koszty reprezentacji i ofiary społeczne	3.000		3.000	
	2		Koszty podróży urzędników Izby	8.000		9.000	
	3		Zwrot poniesionych kosztów członkom Izby	10.000		12.000	
	4		Splata długów	—		—	
	5		Odsetki	—		—	
	6		Pokrycie deficytu funduszu emerytalnego	—		—	
	7		Wydatki nieprzewidziane	1.000		1.000	
VII			WYDATKI NADZWYCZAJNE				
			Budowa gmachu	—			—
	1		Budowa gmachu, kupno nieruchomości	—		—	
	2		Kapitałny remont gmachu	—		—	
IX			Subwencja dla Izb Rzemieślniczych	3.000			—
			R a z e m	258.224			259.424

Zamknięcie Rachunkowe
Izby Przemysłowo-Handlowej w Lublinie
za rok 1936.

Dział	Paragraf	Pozycja	W P Ł Y W Y	Sumy preli- minowane w/g zatwier- dzonego budżetu	Sumy rzeczywistych wpływów	Różnice
I	1	1	Oplaty od świadectw pochodzenia towarów	1.000,00	1.011,40	+ 11,40
I	1	2	Oplaty od zaświadczeń paszportowych	500,00	295,00	— 205,00
I	1	3	Oplaty od podań o import tow. reglamentowanych	2.500,00	8,379,65	+ 5.879,65
I	1	6	Oplaty od zaświadczeń na zwolnienie od cła wywozowego jaj	3.000,00	3.351,65	+ 351,65
I	1	7	Oplaty od zaświadczeń na zwrot cła przy wywozie lnu	4.000,00	4.064,55	+ 64,55
I	1	8	Oplaty od zaświadczeń na zwolnienie od cła wywozowego szczeciny	20.000,00	24.704,70	+ 4.704,70
I	1	10	Inne opłaty	2.000,00	1.967,20	— 32,80
I	2	1	Nieruchomość — czynsz	3.084,00	2.900,75	— 183,25
I	2	2	„ wpływy dodat.	1.536,00	1.527,00	— 9,00
I	4	1	Biuro Kolejowe	400,00	316,61	— 83,39
I	5	—	Odsetki	3.000,00	183,30	— 2.816,20
I	5a	—	Odsetki od Funduszu im. Marszałka J. Piłsudskiego	1.200,00	78,73	— 1.121,27
I	6	—	Przelew z funduszu rezerwowego	6.113,50	6.113,50	—
II	—	—	Dodatek do ceny świadectw przemysłowych	218.000,00	224.379,80	+ 6.379,80
R a z e m .				266.333,50	279.274,34	+ 12.890,84

Dział	Paragraf	Pozycja	WYDATKI	Sumy preli- minowane w/g zatwier- dzonego budżetu	Virements i kredyty dodatkowe	Sumy rzeczywistych wydatków	Różnice
I	1	1	Urzędnicy	119.544,00	— 3.000,00	116.544,00	—
I	1	2	Dietariusze	3.500,00	+ 950,00	4.419,50	+ 30,50
I	1	4	Woźni	10.680,00	— 130,00	10.444,50	+ 105,50
I	2	1	Ubezpieczalnia Społ. — składki cho- robowe	2.100,00	— 650,00	1.448,73	+ 1,27
I	2	2	Inne ubezpieczenia	3.400,00	+ 230,00	3.622,84	+ 7,16
I	2	3	Wpłata do funduszu emerytalnego .	12.000,00	—	12.000,00	—
I	3	—	Remuneracja i zapomogi	9.113,50	+ 1.900,00	10.993,50	+ 20,00
II	1a	1	Nieruchomość — woda, opał, dozorca	4.500,00	— 100,00	4.394,10	+ 5,90
II	1a	2	Nieruchomość — światło, utrzym. porządku	2.500,00	+ 350,00	2.819,73	+ 30,27
II	1a	4	Nieruchomość — ubezp., podatki .	200,00	— 130,00	68,80	+ 1,20
II	2	1	Materiały piśmienne	2.500,00	— 520,00	1.974,03	+ 5,92
II	2	2	Druki	2.200,00	+ 520,00	2.715,55	+ 4,44
II	2	3	Porto i opłaty telegraficzne	2.200,00	— 400,00	1.784,91	+ 15,09
II	2	4	Opłaty telefoniczne	3.000,00	+ 140,00	3.131,58	+ 8,42
II	2	5	Inwentarz	700,00	+ 420,00	1.103,27	+ 16,73
II	2	6	Czasopisma, książki, mapy	2.500,00	+ 20,00	2.507,51	+ 12,49
II	2	7	Drobne wydatki	800,00	+ 400,00	1.181,09	+ 18,91
II	3	2	Środki lokomocji — utrzymanie sa- mochodu	1.000,00	+ 910,00	1.904,10	+ 5,90
III	1	—	Wydawnictwa	1.500,00	+ 500,00	1.969,23	+ 30,77
III	2	1	Udział w utrzymaniu szkół handlo- wych i przemysłowych	7.000,00	— 500,00	6.000,00	+ 500,00
III	2	2	Zapomogi i stypendia uczniom szk. handlowych i przemysłowych	6.000,00	—	5.900,00	+ 100,00
III	2	2a	Stypendia im. Marszałka J. Piłsud- skiego	1.200,00 1.200,00	— —	1.200,00 1.200,00	— —
III	2	4	Zasiłki na popieranie przemysłu i handlu	5.000,00	— 650,00	3.714,23	+ 635,77
III	2	5	Badanie i popieranie eksportu	10.000,00	— 660,00	9.229,08	+ 110,92
III	3	—	Składki członkowskie Izby	7.000,00	— 600,00	5.285,90	+ 1.114,10
IV	1	1	Biuro Kolejowe	1.500,00	—	1.489,55	+ 10,55
V	3	—	Wydawanie zaświadczeń na zwrot cła przy wywozie lnu	1.500,00	— 370,00	1.012,80	+ 117,20
V	4	—	Wydawanie zaświadczeń na zwol- nienie od cła wywozowego szeszeciny i włosia	15.000,00	+ 3.000,00 — 540,00	17.352,49	+ 107,51
VI	1	—	Koszty reprezentacji	3.000,00	+ 650,00	3.637,94	+ 12,06
VI	2	—	Koszty podróży urzędników Izby .	8.000,00	+ 660,00	8.652,75	+ 7,25
VI	3	—	Zwrot poniesionych kosztów człon- kom Izby	10.000,00	+ 1.030,00	11.022,85	+ 7,15
VI	7	—	Wydatki nieprzewidziane	1.000,00	+ 2.600,00 — 430,00	3.163,45	+ 6,55
VIII	—	—	Subwencja dla Izb Rzemieślniczych .	3.000,00	—	3.000,00	—
R a z e m				264.337,50	+ 5.600,00	266.887,97	+ 3.049,53

Bilans zamknięcia na dzień 31.XII.1936 r.

Stan czynny:

Kasa	zł. 8.125,90
W bankach: Gospodarstwa Krajowego, Handlowym w Warszawie i w P. K. O.	„ 26.516,89
3% Premiowa Pożyczka Inwestycyjna nom. wart. zł. 20.000,—	„ 20.000,00
Fundusz Emerytalny	„ 22.049,70
Ruchomości	„ 82.487,40
Biblioteka	„ 20.284,03
Sumy Przechodnie	„ 14.798,19
Budowa gmachu i kupno placu	„ 329.539,38
R a z e m .	<u>zł. 523.801,49</u>
Fundusz Emerytalny Pracowników Izby P.-H. .	<u>zł. 166.554,45</u>

Stan bierny:

Fundusz Amortyzacyjny:

ruchomości	zł. 82.487,40	
biblioteka	„ 20.284,03	zł. 102.771,43
Fundusz Nieruchomości	„ 332.508,94	
Fundusz Rezerwowy	„ 21.338,00	
Fundusz Odprawy Pracowników Umysłowych .	„ 12.008,00	
Fundusz Stypendialny im. Marsz. J. Piłsudskiego .	„ 2.788,75	
B. G. K. — pożyczka terminowa	„ 40.000,00	
Nadwyżka dochodów w roku 1936	„ 12.386,37	
R a z e m .	<u>zł. 523.801,49</u>	
Fundusz Emerytalny Pracowników Izby P.-H. .	<u>zł. 166.554,45</u>	

Fundusz Emerytalny

Pracowników Izby Przemysłowo-Handlowej w Lublinie.

Fundusz w/g stanu w d. 31.XII.35 r.	zł. 141.041,11
Dotacja Izby za rok 1936 . . .	zł. 12.000,00
Składki pracowników Izby za 1936 r. „	5.139,60
Odsetki za rok 1936 . . .	„ 9.101,88
Razem .	zł. 26.241,48

Wyplacono: prowizje bankowe, za prowadzenie rachunkowości i drobne wydatki . .	zł. 728,14	zł. 25.513,34
		zł. 166.554,45

Fundusz Emerytalny jest ulokowany:

a) w listach zastawnych Tow. Kred. m. Lublina nom. wart.	zł. 84.400,00	zł. 68.729,00	
b) w oprocentowanych pożycz- kach pracowników Izby	„	16.756,00	
c) w placu i budowie domu	„	<u>103.119,15</u>	
Razem	zł.	188.604,15	
mniej zadłużenie w Izbie	„	<u>22.049,70</u>	zł. 166.554,45
			zł. 166.554,45

Protokół Komisji Rewizyjnej.

Komisja Rewizyjna Izby Przemysłowo-Handlowej w Lublinie, wyłoniąca przez Plenarne Zebranie w dniu 23 października 1936 r., w składzie —radcowie: Moszė Burko, Edward Krausse, Salomon Silberszlag i Józef Zubrzycki,

(radca Stanisław Czerski — nieobecny — usprawiedliwiony)
w myśl § 31 p. 3 i 8 części II Statutu Izby, na posiedzeniu swoim w dniu 16 lutego 1937 r.

sprawiła księgi, dokumenty i dowody kasowe Izby za rok 1936 i ustaliła, że:

- 1) wydatki Izby były uskuteczniae w ramach uchwalonego przez Izbę budżetu na rok 1936 przy uwzględnianiu statutowo przewidzianych wremonts i dodatkowych kredytów,
- 2) wszystkie pozycje kasowe są usprawiedliwione przez odnośne asygnaty i załączone do nich dowody, zaopatrzone w należyte podpisy,
- 3) księgowość Izby jest prowadzona prawidłowo
- i 4) przedstawione sprawozdanie rachunkowe za rok 1936 zestawione jest zgodnie z księgami.

Wobec powyższego Komisja Rewizyjna wnosi o zatwierdzenie sprawozdania rachunkowego za rok 1936 i udzielenie absolutorium dla Prezydium.

Komisja Rewizyjna sprawdziła również sprawozdanie rachunkowe Funduszu Emerytalnego na d. 31.XII.1936 r. i uznała je za prawidłowe.

(—) *Moszė Burko,*
(—) *Edward Krausse,*
(—) *Salomon Silberszlag,*
(—) *Józef Zubrzycki.*

Część III.

TABELE STATYSTYCZNE DO SPRAWOZDANIA O STANIE GOSPODARCZYM OKRĘGU IZBY w 1936 r.

TAB. I.

Zatrudnienie i bezrobocie w Polsce i w okręgu Izby P.-H. w Lublinie.

Miesiąc	OKRĘG SPRAWOZDAWCZY	Zatrudnieni w przemy- śle przetwórczym		Liczba bezrobotnych zarejestrowanych	
		1935	1936	1935	1936
I	Polska	340.254	345.665	498.806	472.004
	Okręg Izby	11.528	12.258	14.589	13.724
II	Polska	353.291	355.849	515.555	488.576
	Okręg Izby	11.724	12.310	14.378	15.708
III	Polska	380.098	357.062	506.241	475.498
	Okręg Izby	12.464	13.424	14.278	15.119
IV	Polska	396.956	397.793	473.249	407.734
	Okręg Izby	12.695	14.703	13.100	11.699
V	Polska	414.189	410.305	419.151	343.043
	Okręg Izby	13.741	14.981	9.832	8.533
VI	Polska	416.915	409.581	364.856	314.014
	Okręg Izby	13.678	15.438	8.343	6.382
VII	Polska	421.867	401.535	305.560	284.000
	Okręg Izby	13.742	15.573	6.141	6.019
VIII	Polska	432.166	423.513	270.158	269.464
	Okręg Izby	14.044	15.775	3.856	5.807
IX	Polska	440.722	446.410	254.704	265.954
	Okręg Izby	14.353	17.054	3.641	5.224
X	Polska	479.810	467.332	263.211	282.239
	Okręg Izby	22.545	23.321	4.392	5.307
XI	Polska	452.084	484.522	308.916	339.395
	Okręg Izby	20.105	22.579	7.161	6.910
XII	Polska	391.584	436.593	402.814	466.004
	Okręg Izby	12.714	14.465	9.540	11.861

Według danych G. U. S.

TAB. II.

Liczba bezrobotnych w okręgu Izby Przemysłowo-

Stan w ostatnim dniu każdego miesiąca.

Mie- siąc	Województwo	Ogółem		G R U							
				Górnicza		Hutnicza		Metalowa		Włókiennicza	
		1935	1936	1935	1936	1935	1936	1935	1936	1935	1936
I	Lubelskie	11018	10882	31	18	265	189	1086	1318	8	3
	Wołyńskie	3571	2842	157	5	42	3	286	201	2	—
II	Lubelskie	11196	12125	35	17	113	210	1174	1488	8	5
	Wołyńskie	3182	3583	58	22	44	3	300	303	2	1
III	Lubelskie	10935	11753	30	15	119	212	1175	1457	7	2
	Wołyńskie	3543	3366	143	21	70	3	339	278	2	1
IV	Lubelskie	9904	8845	29	12	265	192	1024	1032	8	2
	Wołyńskie	3196	2854	36	22	52	3	303	263	2	—
V	Lubelskie	7027	6443	25	12	280	355	739	723	4	2
	Wołyńskie	2805	2090	4	19	232	13	198	170	2	—
VI	Lubelskie	5957	4654	24	11	346	367	611	470	3	1
	Wołyńskie	2386	1728	4	43	230	11	151	86	—	—
VII	Lubelskie	4660	4181	16	16	375	305	474	355	2	3
	Wołyńskie	1481	1838	3	74	223	11	85	68	—	—
VIII	Lubelskie	2620	4011	1	18	304	378	86	306	2	2
	Wołyńskie	1236	1796	—	56	226	8	54	71	—	—
IX	Lubelskie	2484	3487	1	9	277	57	100	332	2	—
	Wołyńskie	1157	1737	2	82	—	2	69	68	—	—
X	Lubelskie	2940	3632	3	2	445	95	198	320	2	—
	Wołyńskie	1452	1675	2	86	1	1	69	71	—	—
XI	Lubelskie	5115	4233	5	8	308	47	420	281	2	171
	Wołyńskie	2046	2677	2	71	3	1	83	119	—	—
XII	Lubelskie	7101	8090	6	14	176	79	949	513	5	1
	Wołyńskie	2439	3771	2	67	3	—	131	204	—	—

Według danych G. U. S.

Handlowej w Lublinie zarejestrowanych w P. U. P. P.

P		Y:											
Budowlana		Inne grupy zawodowe		Robotnicy niewykw.		Robotnicy rolni		Pracownicy umysłowi		Młodociani		Służba domowa	
1935	1936	1935	1936	1935	1936	1935	1936	1935	1936	1935	1936	1935	1936
1379 480	1304 281	835 226	717 123	5777 1510	5852 1498	172 22	55 2	1161 710	1133 652	17 —	83 —	287 136	210 77
1493 339	1510 374	896 189	832 181	5868 1440	6400 1942	173 20	56 5	1159 676	1272 665	16 —	100 —	261 114	235 87
1453 345	1440 346	849 201	788 173	5627 1555	6253 1836	172 32	48 3	1238 744	1216 631	20 —	93 —	245 112	229 74
1272 250	1059 278	798 202	602 153	4882 1481	4405 1401	153 25	38 5	1257 751	1248 646	17 —	65 —	199 94	190 83
828 194	699 150	659 230	511 99	3269 1064	2887 939	94 10	26 2	965 774	1049 636	24 —	28 8	140 97	151 54
638 143	401 51	581 169	414 66	2616 824	1730 790	73 11	24 2	923 762	924 618	28 —	189 12	114 92	123 49
406 75	343 41	499 93	364 78	1791 394	1810 860	16 1	20 —	913 518	800 636	62 —	20 14	106 89	145 56
83 55	304 28	198 90	379 77	953 212	1668 826	25 1	20 1	884 549	779 661	31 —	3 15	53 49	154 53
68 38	248 41	220 94	275 79	869 356	1577 707	17 2	18 3	851 538	811 698	19 —	14 8	60 58	146 49
45 53	206 32	199 55	252 80	1075 581	1658 611	10 1	21 4	869 663	919 734	23 —	18 6	71 27	141 50
264 121	161 132	343 82	219 114	2672 1020	2254 1288	5 3	25 6	989 698	900 857	23 —	28 3	84 34	139 56
575 204	909 325	510 89	428 150	3764 1221	4882 2087	12 3	62 8	949 733	955 847	49 —	57 3	106 53	190 80

TAB. III.

Stan zatrudnienia w przemyśle w województwie lubelskim i wołyńskim w 1936 r.

Stan w ostatnim dniu każdego miesiąca w zakładach zatrudn. ponad 20 robotników

Miesiąc	Województwo	Ogółem	P										Elektrownie i wołciagł	Inne zakłady
			Mineralny	Metallowy	Chemiczny	Papierniczy	Skórzany	Drzewny	Spożywczy	Odzieżowy	Budowlany	Poligraficzny		
I	Lublin Wołyń	5552 6406	1375 2812	974 32	25 —	155 —	187 —	1410 1599	1795 1787	17 —	15 —	54 21	76 40	1454 502
II	Lublin Wołyń	6184 6126	1609 2885	984 30	25 —	158 —	188 —	1721 1937	1577 1095	15 —	11 —	54 21	71 40	1426 506
III	Lublin Wołyń	6662 6462	1846 3084	1240 33	25 —	159 —	186 —	1959 2272	1622 892	24 —	8 —	52 22	76 40	1467 499
IV	Lublin Wołyń	7202 7501	1811 3495	1377 33	29 —	163 —	186 —	2008 2618	1697 1170	22 —	20 —	52 22	69 40	1463 504
V	Lublin Wołyń	8032 6949	2149 2957	1507 34	30 —	171 —	209 —	1948 2865	2086 900	23 —	28 —	52 22	76 40	1452 515
VI	Lublin Wołyń	8511 6927	2268 2749	1692 35	30 —	156 —	209 —	1987 3055	2202 910	23 —	48 —	52 22	79 45	1497 466
VII	Lublin Wołyń	8721 6852	2337 2894	1807 42	30 —	156 —	215 —	1825 2854	2385 885	22 —	77 —	23 21	75 41	1393 472
VIII	Lublin Wołyń	8889 6886	2514 2812	1954 45	30 —	160 —	217 —	1468 2531	2589 1317	22 —	73 —	22 21	77 42	1378 470
IX	Lublin Wołyń	9269 7785	2611 2993	2147 42	25 —	155 —	231 —	1319 2063	2824 2510	21 —	67 —	24 22	76 42	1325 456
X	Lublin Wołyń	13458 9868	2481 2767	2199 42	25 —	157 —	232 —	1237 2146	7132 4729	22 —	80 —	50 22	70 43	1310 436
XI	Lublin Wołyń	14027 8552	2377 2508	2306 42	25 —	158 —	231 —	1093 1951	7811 3871	18 —	96 —	70 22	68 44	1311 423
XII	Lublin Wołyń	7926 6539	1948 2208	2301 42	25 —	158 —	232 —	1319 2070	1994 2039	22 —	28 —	57 22	61 47	1387 488

Według danych G. U. S.

Protesty weksli w poszczególnych miesiącach w latach 1935 i 1936.

Okręg sprawozdawczy	Styczeń		Luty		Marzec		Kwiecień		Maj		Czerwiec		Lipiec	
	1935	1936	1935	1936	1935	1936	1935	1936	1935	1936	1935	1936	1935	1936
Woj. Lubelskie " Wołyńskie Rzplita Polska	5,7 4,3 128,8	6,4 4,2 135,6	4,6 2,5 108,9	5,4 3,8 121,1	4,4 3,4 118,0	4,8 3,3 121,3	4,2 3,0 112,5	5,2 3,0 126,5	6,0 4,3 131,0	5,6 3,6 133,2	5,1 4,2 123,7	5,6 4,1 133,5	5,6 4,0 132,8	6,2 4,5 144,6
Suma weksli (w mli. zł.)	0,8 0,7 23,0	0,9 0,5 20,1	0,7 0,5 18,1	0,8 0,4 17,2	0,7 0,5 19,5	0,6 0,4 17,6	0,7 0,4 18,7	0,6 0,3 18,2	0,6 0,4 19,8	0,7 0,4 18,3	0,7 0,6 18,8	0,8 0,4 18,8	0,6 0,5 20,2	0,6 0,5 18,7
Woj. Lubelskie " Wołyńskie Rzplita Polska	6,4 5,8 6,4	5,8 5,8 5,8	5,4 5,4 5,4	4,5 4,5 4,5	6,4 6,4 6,4	3,8 3,8 3,8	6,3 6,3 6,3	— — —	6,4 6,4 6,4	— — —	5,7 5,7 5,7	3,8 3,8 3,8	6,0 6,0 6,0	5,3 5,3 5,3
Suma weksli (w mli. zł.)	6,4 5,8 6,4	5,8 5,8 5,8	5,4 5,4 5,4	4,5 4,5 4,5	6,4 6,4 6,4	3,8 3,8 3,8	6,3 6,3 6,3	— — —	6,4 6,4 6,4	— — —	5,7 5,7 5,7	3,8 3,8 3,8	6,0 6,0 6,0	5,3 5,3 5,3
Okręg sprawozdawczy	Sierpień		Wrzesień		Październik		Listopad		Grudzień		R A Z E M			
	1935	1936	1935	1936	1935	1936	1935	1936	1935	1936	1935	1936	1935	1936
Woj. Lubelskie " Wołyńskie Rzplita Polska	4,8 3,4 118,7	4,9 3,6 123,9	5,0 3,3 114,3	5,8 4,2 132,2	5,6 4,3 133,1	6,3 4,8 140,8	5,5 3,9 125,5	5,8 4,4 127,9	6,4 4,5 138,3	6,5 5,0 140,2	89,6 68,4 1949,7	63,6 49,5 1494,5	62,9 45,1 1485,6	68,5 48,5 1580,8
Suma weksli (w mli. zł.)	0,5 0,5 17,4	0,5 0,4 15,9	0,6 0,4 16,3	0,6 0,5 16,8	0,7 0,5 19,4	0,7 0,6 19,0	0,7 0,5 18,8	0,6 0,5 16,9	1,0 0,7 20,6	0,7 0,6 18,5	15,5 12,9 407,5	10,6 8,7 280,4	8,3 6,4 230,6	8,1 5,5 215,2
Woj. Lubelskie " Wołyńskie Rzplita Polska	5,5 5,8 5,5	5,8 5,8 5,8	4,7 4,7 4,7	4,1 4,1 4,1	5,6 5,6 5,6	4,8 4,8 4,8	5,4 5,4 5,4	5,7 5,7 5,7	5,6 5,6 5,6	4,0 4,0 4,0	9,0 9,0 9,0	6,9 6,9 6,9	5,8 5,8 5,8	5,0 5,0 5,0
Suma weksli (w mli. zł.)	5,5 5,8 5,5	5,8 5,8 5,8	4,7 4,7 4,7	4,1 4,1 4,1	5,6 5,6 5,6	4,8 4,8 4,8	5,4 5,4 5,4	5,7 5,7 5,7	5,6 5,6 5,6	4,0 4,0 4,0	9,0 9,0 9,0	6,9 6,9 6,9	5,8 5,8 5,8	5,0 5,0 5,0

Według danych G. U. S.

Powierzchnia upraw

	P o l s k a			Wojew. Lubelskie		Wojew. Wołyńskie	
	1935	1936	W tym w gospod. ponad 50 ha	1935	1936	1935	1936
	Ogółem	Ogółem		Ogółem	Ogółem	Ogółem	W tym w gospod. ponad 50 ha
Pszonica ozima	1 519,925	1 512,058	259,003	190,661	189,609	25,130	187,289
Żyto ozime	284,212	229,983	62,873	20,257	20,935	7,661	54,243
Żyto jarze	5 735,212	5 805,980	684,106	516,508	512,628	35,300	389,116
Jęczmień ozimny	25,728	25,512	3,426	742	597	87	595
Jęczmień jary	32,397	25,248	12,433	945	669	454	667
Owies	1 186,308	1 161,486	180,637	119,003	117,093	8,650	136,877
Ziemiaki	2 234,213	2 254,759	299,700	221,496	224,399	23,726	202,109
Buraki cukrowe	2 831,756	2 893,424	361,420	264,927	272,137	24,245	170,364
Gryka	118,715	121,432	86,250	12,073	12,564	7,751	6,654
Proso	298,097	296,035	17,481	42,208	42,253	1,052	76,536
Kukurydza	86,202	82,604	2,360	10,798	10,761	110	21,389
Miesz. na ziarno (jęcz. i owies)	92,971	88,049	7,718	83	108	30	709
Groch.	136,313	132,419	39,539	13,112	14,716	878	2,907
Fasola, bób, soczewica	155,195	157,607	42,510	6,196	6,252	903	13,153
Peluszka na ziarno	38,537	39,346	3,231	2,063	2,177	94	4,782
Wyka i bobik na ziarno	31,086	29,852	8,453	2,339	2,177	627	174
„ słomę	13,354	9,523	2,264	2,091	1,281	294	190
Koniczyna na ziarno	68,188	61,536	13,660	6,337	6,297	1,593	5,278
Serdecia na ziarno	45,015	29,164	4,125	7,832	4,599	637	4,884
Łubin na ziarno	156,060	179,448	52,751	12,728	13,218	3,797	25,030
„ słomę	124,728	126,948	18,353	13,429	14,772	951	537
Inne pastewne na słomę	75,786	71,529	6,649	12,339	11,069	627	603
Len	132,190	138,762	31,484	8,661	9,893	2,222	3,438
Konopie	88,377	22,839	6,399	8,322	2,777	759	3,039
Repek i rzepik	123,365	133,409	10,133	10,664	11,655	146	7,995
Chmiel	33,875	55,646	592	3,414	7,494	20	8,300
	54,425	55,646	31,196	6,557		14,511	12,827
	3,100	3,366	1,420	561	537	529	2,024
						1,776	2,543
							258

Według danych G. U. S.

TAB. VI.

Zbiory ziemiopłodów.

Wyszczególnienie ziemiopłodów	P o l s k a			Województwo Lubelskie			Województwo Wołyńskie		
	1935		1936	1935		1936	1935		1936
	Ogółem	W tym w gospod. ponad 50 ha		Ogółem	W tym w gospod. ponad 50 ha		Ogółem	W tym w gospod. ponad 50 ha	
Pszonica ozima .	17.644.601	18.995.000	3.751.336	2.339.417	2.445.899	350.529	2.001.574	2.592.632	161.620
" jara. .	2.463.493	2.330.592	745.207	238.566	224.213	93.138	611.239	574.408	49.488
Żyto ozime .	65.384.015	63.456.427	8.703.225	6.259.513	5.769.210	449.487	4.393.950	4.477.562	196.739
" jare .	186.250	183.416	30.842	5.862	5.004	782	5.196	2.726	203
Jęczmień ozimy	395.320	336.218	182.186	12.851	8.431	5.818	6.420	4.145	1.604
" jary .	14.288.226	13.677.787	2.634.788	1.581.761	1.519.574	120.360	1.717.559	1.822.214	63.212
Owies .	25.979.267	26.400.969	4.056.062	3.098.856	3.015.533	351.676	2.463.227	2.266.231	154.638
Ziemiaki .	325.017.239	342.812.962	48.240.777	34.869.840	36.439.155	3.513.147	18.660.394	17.886.055	705.929
Buraki cukrowe	25.005.565	25.554.378	18.963.377	2.236.036	2.150.508	1.295.872	1.230.897	1.055.858	491.423
Gryka .	2.515.806	1.760.649	104.990	365.144	313.295	8.437	719.375	408.792	17.967
Proso .	1.044.091	993.163	30.089	132.271	130.510	1.468	268.042	251.545	6.280
Kukurydza .	1.264.417	1.049.451	97.783	996	1.572	395	9.797	8.989	160
Miesz. na ziarno (jęcz.									
i owies .	1.513.887	1.660.893	556.542	177.607	188.464	10.801	33.402	36.212	2.509
Groch .	1.443.806	1.588.252	575.393	61.627	60.011	9.645	134.426	132.217	11.208
Fasola, bob, soczewica	411.607	398.134	34.836	25.410	21.374	964	51.600	56.043	2.896
Peluszka na ziarno	264.441	271.000	82.946	23.609	20.833	964	1.315	485	99
" na słomę	241.007	171.615	41.866	47.220	26.170	6.238	2.968	647	132
Wyka i bobik na ziarno	613.109	566.976	138.635	66.295	61.725	16.567	54.518	46.812	9.996
" na słomę	819.834	516.660	76.035	174.208	92.412	13.568	88.846	69.127	9.231
Konieczyna na ziarno	320.387	386.957	121.833	27.100	29.459	8.733	55.454	58.748	8.625
Seradela na ziarno	590.028	695.794	110.363	76.950	74.336	5.231	2.870	2.262	317
" na słomę	1.225.748	1.169.430	110.191	232.057	190.700	11.098	8.828	12.776	1.969
Łubin na ziarno	1.300.837	1.487.199	346.977	106.577	118.858	27.553	43.464	34.181	3.786
Len na ziarno	709.248	716.304	60.015	65.491	70.956	884	46.758	43.203	670
" na słomę	398.302	372.438	25.634	43.220	41.310	582	22.340	22.340	255
Konopie na ziarno	204.433	194.572	8.641	20.192	19.868	117	48.128	44.757	346
" na słomę	121.021	121.905	2.088	12.351	13.566	75	30.677	31.933	20.975
Rzepak i rzepik .	436.156	523.007	336.476	58.048	66.510	40.265	117.323	92.056	20.975
Chmiel .	16.900	19.598	7.608	3.282	3.067	3.012	9.534	12.411	1.431

Według danych G. U. S.

Plony ziemiopłodów z 1 ha.

WYSZCZEGÓLNIENIE ZIEMIOPŁODÓW	P o l s k a				Województwo Lubelskie				Województwo Wołyńskie			
	1935	1936			1935	1936			1935	1936		
	Ogółem	W gospodarstwach od go ha		do go ha	Ogółem	W gospodarstwach od go ha		do go ha	Ogółem	W gospodarstwach od go ha		do go ha
Pszonica ozima	11,6	12,6	14,5	12,2	12,3	12,9	14,0	12,7	10,7	13,0	14,3	12,9
" jara	10,5	10,1	11,9	9,5	11,8	10,7	12,1	9,9	11,3	10,7	11,5	10,6
Żyto ozime	11,5	10,9	12,7	10,7	12,1	11,3	12,7	11,1	11,3	11,3	12,2	11,3
" jare	7,2	7,2	9,0	6,9	7,9	8,4	9,0	8,3	8,7	7,6	9,2	7,5
Jęczmień ozimy	12,2	13,3	14,6	12,0	13,6	12,6	12,8	12,2	9,6	9,1	12,1	7,9
" jary	12,0	11,7	13,5	11,4	13,3	13,0	13,9	12,9	12,5	12,1	13,5	12,0
Owies	11,6	11,7	11,4	11,4	14,0	13,4	14,8	13,3	12,2	11,4	12,3	11,3
Ziemiaki	11,50	11,80	13,30	11,60	13,20	13,40	14,50	13,0	10,0	10,20	11,30	10,10
Buraki cukrowe	211,0	210,0	220,0	187,0	188,0	171,0	167,0	178,0	136,0	138,0	183,0	141,0
Gryka	8,4	5,9	6,0	5,9	8,9	7,4	8,0	7,4	9,4	5,4	5,4	5,4
Proso	12,1	12,0	12,8	12,0	12,2	12,1	13,3	12,1	12,5	12,4	12,1	12,5
Kukurydza	13,6	11,9	12,7	11,8	11,3	14,6	13,2	15,1	13,8	12,4	11,4	12,5
Miesz. na ziarno (jęcz. i owies)	11,1	12,5	14,1	11,9	13,5	12,8	12,3	12,8	11,5	9,9	10,2	9,9
Groch	9,3	10,1	13,5	8,8	9,9	9,6	10,7	9,4	10,2	9,7	11,3	9,6
Fasola, bób, soczewica	10,7	10,0	10,8	9,9	12,3	10,1	10,3	10,1	10,8	11,0	12,2	11,0
Peluszka na ziarno	8,5	9,1	9,8	8,8	9,3	9,3	9,2	9,3	7,6	6,7	6,2	6,9
" słone	18,0	18,0	18,5	17,9	22,6	20,4	21,2	20,2	15,6	15,4	18,2	16,1
Wyka i bobik na ziarno	9,0	9,2	10,1	8,9	9,7	9,8	10,4	9,6	10,3	9,7	10,2	9,6
" słone	18,2	17,7	18,4	17,6	22,2	20,1	21,3	19,9	18,2	18,3	18,1	18,3
Konieczyna na ziarno	2,2	2,2	2,3	2,1	2,1	2,2	2,3	2,2	2,2	2,2	2,5	2,2
" słone	4,7	5,5	6,0	5,4	5,7	5,0	5,5	5,0	5,3	4,4	4,4	4,4
Seradela na ziarno	16,2	16,3	16,6	16,3	18,8	17,2	17,7	17,2	14,6	16,6	18,4	16,3
Łubin na ziarno	10,7	9,8	11,0	10,6	12,3	12,0	12,4	11,9	11,5	11,5	11,3	11,5
Len na ziarno	5,8	5,4	5,9	5,3	6,1	6,1	6,1	6,1	5,9	5,2	6,3	5,1
" słone	3,2	2,8	2,5	2,8	4,1	3,5	4,0	3,5	3,1	2,7	2,4	2,7
Konopie na ziarno	6,0	5,8	6,2	5,8	6,3	5,8	5,9	5,8	6,0	5,4	6,4	5,4
" słone	3,6	3,5	3,5	3,6	3,8	4,0	3,8	4,0	3,6	3,8	3,7	3,8
Rzepak i rzepak	8,0	9,4	10,8	7,6	8,9	8,9	9,8	7,7	8,1	7,2	8,2	6,9
Chmiel	5,5	5,8	5,4	6,0	5,9	5,7	5,7	6,9	5,4	6,1	5,5	6,2

Według danych G. U. S.

TAB. VIII. Samochody i pojazdy mechaniczne (bez wojskowych).

OKRĘG	Stan w dniu	Pojazdy mechan.		S a m o c h o d y					Moto- cykle	Inne pojazdy mecha- niczne
		Ogółem	na 10.000 miesz- kańców	Ogółem	o s o b o w e			Cięża- rowe		
					pry- watne	zaro- b- kowe	auto- busy			
Polska	1.I. 1931 r.	47.331	15,2	38.760	19.887	7.140	4.293	7.440	7.940	631
	1.I. 1935 r.	34.173	10,3	24.821	13.756	4.578	1.542	4.945	8.305	1.047
	1.VII. 1935 r.	35.038	10,5	25.212	14.438	4.373	1.520	4.881	8.777	1.049
	1.I. 1936 r.	34.129	10,2	24.659	13.862	4.298	1.499	5.000	8.395	1.075
	1.VII. 1936 r.	36.543	10,8	26.313	15.311	4.237	1.532	5.233	9.124	1.106
	1.I. 1937 r.	37.648	11,0	27.426	15.885	4.453	1.543	5.545	8.898	1.144
Woj. Lubelskie	1.I. 1931 r.	1.203	5,0	1.092	535	96	327	134	99	12
	1.I. 1935 r.	835	3,2	624	362	52	115	95	170	41
	1.VII. 1935 r.	869	3,4	636	375	46	126	89	187	46
	1.I. 1936 r.	860	3,3	624	366	48	103	107	184	53
	1.VII. 1936 r.	902	3,5	660	386	55	101	118	188	54
	1.I. 1937 r.	961	3,6	707	412	56	108	131	194	60
Woj. Wołyńskie	1.I. 1931 r.	523	3,1	458	215	56	125	62	59	6
	1.I. 1935 r.	423	1,9	280	156	27	71	26	120	23
	1.VII. 1935 r.	429	2,0	268	163	23	62	20	135	26
	1.I. 1936 r.	425	1,9	263	155	21	61	26	134	28
	1.VII. 1936 r.	461	2,1	286	173	23	61	29	147	28
	1.I. 1937 r.	466	2,1	285	173	18	60	34	154	27

Według danych G. U. S.

TAB. IX. Inwentarz żywy w Polsce i w okręgu Izby P.-H. w Lublinie w latach 1935 i 1936.
Stan w dniu 30/VI.

O K R Ę G	K O N I E		BYDŁO ROGATE		NIEROGACIZNA		O W C E		K O Z Y	
	1935	1936	1935	1936	1935	1936	1935	1936	1935	1936
Polska	3.760.381	3.824.075	9.760.289	10.198.084	6.723.090	7.058.733	2.803.421	3.024.416	354.916	383.118
Okręg Izby P.-H.	751.824	767.105	1.565.121	1.679.936	1.416.707	1.433.929	284.343	316.682	6.656	7.482
Woj. Lubelskie	367.162	376.925	890.967	879.793	807.990	846.207	94.245	100.511	2.652	2.977
Woj. Wołyńskie	384.662	390.180	794.164	800.143	608.717	587.722	190.098	216.171	4.004	4.505

Według danych G. U. S.

**Przedsiębiorstwa handlowe w okręgu Izby P.-H. w Lublinie
w 1936 r. w/g branż i kategorii wykupionych świadectw
przemysłowych.**

Stan na dzień 31.XII.1936 r.

RODZAJ PRZEDSIĘBIORSTWA (przedmiot handlu)	Wojew. Lubelskie					Wojew. Wołyńskie					Okręg Izby P.-H.
	Kategoria świadectw przemysłowych										
	I	II	III	IV	Razem	I	II	III	IV	Razem	
ZIEMIOPŁODY I ART. HODOWLANE											
Bydło	-	8	18	209	235	-	2	212	104	127	362
Chmiel	-	1	2	-	3	1	5	9	10	24	27
Drób	-	-	6	152	158	-	-	8	117	125	283
Grzyby	-	-	-	-	-	-	-	-	11	11	11
Jagody	-	-	-	8	8	-	-	-	1	1	9
Konie	-	-	1	79	80	-	-	-	33	33	113
Kwiaty	-	-	1	3	4	-	-	-	2	2	6
Makuchy	-	-	-	1	1	-	-	-	1	1	2
Nierogaczna	2	19	56	214	291	1	43	5	155	165	456
Otręby	-	-	5	4	9	-	-	1	1	2	11
Owoce	-	1	13	1580	1594	-	1	32	609	642	2236
Pasza	-	-	1	57	58	-	1	1	38	40	98
Raki	-	-	-	-	-	-	-	-	7	7	7
Ryby	-	1	1	146	148	-	1	1	47	49	197
Zboże i ziemiopłody	-	39	143	995	1177	2	85	202	985	1274	2451
Zioła lecznicze	-	1	1	1	3	-	-	1	-	1	4
ARTYKUŁY SPOŻYWCZE											
Cukier	-	11	5	2	18	-	6	3	2	11	29
Cukiernicze wyroby	-	-	5	1	6	-	-	4	4	8	14
Drożdże	-	-	20	22	42	-	1	8	23	32	74
Jaja	-	5	18	236	259	-	11	11	124	146	405
Jarzyny	-	-	1	66	66	-	-	1	21	22	88
Jelita	-	-	1	23	24	-	1	3	12	16	40
Kasza	-	-	-	1	1	-	-	-	5	5	6
Łój	-	-	-	4	4	-	-	-	-	-	4
Masarskie wyroby	-	-	135	608	743	-	2	70	342	414	1157
Mąka	-	12	39	47	98	-	7	36	81	124	222
Mięso	-	9	187	1542	1738	-	-	88	1142	1230	2968
Miód	-	-	1	-	1	-	-	2	3	5	6
Nabiał	-	1	30	246	277	-	-	15	37	52	283
Oceć	-	-	4	5	9	-	-	2	1	3	12
Oleje jadalne	-	-	2	7	9	-	-	-	-	-	9

RODZAJ PRZEDSIĘBIORSTWA (przedmiot handlu)	Wojew. Lubelskie					Wojew. Wołyńskie					Okręg Izby P.-H.	
	Kategoria świadectw przemysłowych											
	I	II	III	IV	Razem	I	II	III	IV	Razem		
Pieczywo	-	-	41	371	412	-	-	33	234	267	679	
Piwo	-	7	64	33	104	-	1	48	8	57	161	
Sodówki (woda, owoce, cukry	-	1	53	1040	1094	-	-	43	598	641	1735	
Sól	-	16	4	1	21	-	9	17	6	32	53	
Spożywcze art. (spożyw- czo-kolonialne	-	91	1502	8381	9974	-	88	999	6156	7243	17201	
Śledzie	-	1	5	24	30	-	3	4	15	22	52	
Wina i wódki	-	13	313	132	458	-	8	197	108	313	771	
WŁÓKIENNICZE ARTYKUŁY												
Jutowe wyroby	-	2	1	-	3	-	-	-	-	-	3	
Kilimy	-	-	5	4	9	-	-	1	8	9	18	
Len i konopie	1	4	11	131	147	-	-	9	88	97	244	
Manufaktura	-	68	421	1273	1762	-	78	402	818	1298	3060	
Płótna	-	-	1	10	11	-	-	1	3	4	15	
Powroźnicze wyroby	-	-	2	8	10	-	-	2	9	11	21	
Wata	-	-	4	12	16	-	-	1	15	16	32	
Wełna	-	-	-	10	10	-	-	-	10	10	20	
„ (oczyszczalnie)	-	-	-	28	28	-	-	-	20	20	48	
Worki	-	-	-	8	8	-	1	-	6	7	15	
ODZIEŻ I KONFEKCJA												
Bielizna	-	-	8	43	51	-	-	-	9	9	60	
Chustki i fartuchy	-	-	2	133	135	-	1	6	25	32	167	
Czapki i kapelusze	-	-	12	41	53	-	3	9	57	69	98	
Konfekcja	-	2	17	64	83	-	-	1	7	8	91	
Kożuchy	-	-	1	177	178	-	-	1	26	27	205	
Krawieckie przybory	-	1	5	3	9	-	-	1	2	3	12	
Obuwie	-	13	90	369	472	-	16	84	309	409	881	
Odzież	-	6	33	180	219	-	4	35	174	213	432	
„ — ubrania ludowe	-	-	17	119	136	-	-	16	131	147	283	
Szewskie przybory	-	1	22	82	105	-	-	6	19	25	130	
Trykotaże	-	-	4	22	26	-	-	1	4	5	31	
SKÓRY, FUTRA I WYROBY Z NICH												
Pierze	-	-	3	8	11	-	-	-	1	1	12	
Rymarskie wyroby	-	1	8	25	34	-	-	4	20	24	58	
Skóry surowe	-	1	34	90	125	-	4	20	73	97	222	

RODZAJ PRZEDSIĘBIORSTWA (przedmiot handlu)	Wojew. Lubelskie					Wojew. Wołyńskie					Okręg Izby P.-H.
	Kategoria świadectw przemysłowych										
	I	II	III	IV	Razem	I	II	III	IV	Razem	
Solarnia skór . . .	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	1
Skóry wyprawne . . .	-	2	130	343	475	-	10	86	308	404	879
„ futrzane . . .	-	6	14	23	43	-	5	16	10	31	74
Szczecina i wyroby . . .	-	-	4	12	16	-	-	4	13	17	33
Włosie i wyroby . . .	-	-	3	29	32	-	-	-	5	5	37
METALE I WYROBY METALOWE											
Blacha i wyroby . . .	-	-	2	8	10	-	1	1	5	5	17
Naczynia emaljowane . . .	-	3	38	150	191	-	4	26	100	130	321
Żelazo i wyroby . . .	-	18	145	273	436	-	16	114	196	326	762
MASZYNY I CZĘŚCI											
Maszyny do pisania i szy- cia . . .	-	4	4	-	8	-	2	4	-	6	14
Maszyny i narzędzia rolni- czne . . .	-	10	44	19	74	-	2	27	8	37	111
Samochody i rowery . . .	-	3	16	17	36	-	2	9	1	12	48
ELEKTROTECHNIKA I RADIO											
Elektrotechniczne arty- kuły . . .	-	6	45	6	57	-	4	17	9	30	87
PRECYZYJNE, ZŁOTNI- CZE I MUZYCZNE											
Broń i amunicja . . .	-	-	6	5	11	-	-	8	2	10	21
Fotograficzne przybory . . .	-	-	1	1	2	-	-	-	-	-	2
Muzyczne instrumenty . . .	-	-	4	7	11	-	1	5	4	10	21
Optyczne artykuły . . .	-	-	4	-	4	-	-	-	2	2	6
Biżuteria i zegarki . . .	-	-	22	25	47	-	1	16	20	37	84
CHEMIKALIA											
Apteczne towary . . .	-	3	67	17	87	-	8	42	105	155	242
Apteki . . .	1	19	137	3	160	-	15	89	5	109	269
Farby . . .	-	2	32	64	98	-	4	16	34	54	152
Mydło . . .	-	1	7	41	49	-	1	-	14	15	64
Nafta i produkty naftowe . . .	-	26	66	37	129	-	22	38	14	74	203
Nawozy sztuczne . . .	-	2	2	2	6	-	1	-	-	1	7
Perfumeryjne artykuły . . .	-	2	4	8	14	-	-	3	16	19	33
Smary . . .	-	-	1	8	9	-	-	6	28	34	43
Smola . . .	-	-	-	-	-	-	-	1	5	6	6

RODZAJ PRZEDSIĘBIORSTWA (przedmiot handlu)	Wojew. Lubelskie					Wojew. Wołyńskie					Okręg Izby P.-H.
	Kategoria świadectw przemysłowych										
	I	II	III	IV	Razem	I	II	III	IV	Razem	
Świece	-	-	1	1	2	-	-	-	-	-	2
GUMOWE ARTYKUŁY I CERATA	-	4	-	4	8	-	2	-	5	7	15
TYTONIOWE WYROBY .	-	18	19	258	295	-	11	13	330	354	649
PAPIER I WYROBY											
Papier	-	4	6	2	12	-	1	4	7	12	24
Piśmienne artykuły .	-	6	40	80	126	-	3	21	59	83	209
Tapety	-	-	1	1	2	-	-	-	-	-	2
DRUKI											
Czasopism sprzedaż .	-	1	7	32	40	-	-	8	22	30	70
„ wydawnictwa .	-	1	4	2	7	-	-	3	4	7	14
Księgarnie	-	1	43	20	64	-	-	30	20	56	120
Wypożyczalnie książek .	-	-	2	4	6	-	-	2	1	3	9
Obrazy	-	-	1	3	4	-	-	1	9	10	14
ARTYK. PODRÓŻNE, SPORTOWE I GALAN- TERYJNE											
Dewocjonalia	-	-	7	100	107	-	-	-	46	46	153
Galanteria	-	11	250	1358	1619	-	17	138	828	983	2602
Podróżne i sportowe art.	-	-	3	1	4	-	-	-	2	2	6
Zabawki	-	-	3	12	15	-	-	-	7	7	22
Przemysł ludowy , . .	-	-	-	1	1	-	-	2	-	2	3
DRZEWO I WYROBY											
Bednarskie wyroby . .	-	-	-	27	27	-	-	1	44	45	72
Deski	-	1	23	32	56	-	-	4	13	17	73
Drzewo materiałowe .	-	31	105	105	241	-	22	53	81	156	397
Fornieri i dykty . . .	-	-	1	6	7	-	-	-	4	4	11
Gonty	-	-	-	5	5	-	-	-	1	1	6
Koszykarskie wyroby .	-	-	-	23	23	-	-	10	19	29	52
Meble	-	1	32	12	45	-	1	14	9	24	69
Stolarskie wyroby . .	-	-	4	21	25	-	-	2	13	15	42
TECHNICZNE,BUDOWL. I OPAŁ. ARTYKUŁY											
Biura techn.-budowlane .	-	1	3	8	12	-	2	2	15	19	31
Budowlane artykuły .	-	17	36	26	79	-	6	34	70	110	189

RODZAJ PRZEDSIĘBIORSTWA (przedmiot handlu)	Wojew. Lubelskie					Wojew. Wołyńskie					Okręg Izby P.-H.
	Kategoria świadectw przemysłowych										
	I	II	III	IV	Razem	I	II	III	IV	Razem	
Budowlane przedsiębior- stwa	-	-	7	60	67	-	-	19	78	97	164
Ceramiczne wyroby	-	-	-	86	86	-	-	-	88	88	174
Kafle i piece	-	-	1	6	7	-	-	-	-	-	7
Kamienie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
„ i przybory młyn- skie	-	-	-	7	7	-	-	7	15	22	29
Opał i węgiel	-	10	59	345	414	-	3	35	202	240	654
Szkło i wyroby szklane	-	8	19	57	84	-	2	8	24	34	118
Wapno	-	-	3	122	125	-	1	3	83	87	212
Węgiel drzewny	-	-	1	3	4	-	-	-	4	4	8
KOMUNIKACJA											
Biletów kolejowych sprze- daż	-	-	3	-	3	-	-	4	-	4	7
Biura linii okrętowych	-	-	-	-	-	-	-	4	-	4	4
Kolejki wąskotorowe	1	-	-	-	1	-	1	2	-	3	4
Przewóz osób autobus.	-	8	15	1	24	-	6	12	1	19	43
„ towarów autami	-	6	19	5	30	-	-	8	3	11	41
„ wodny	-	-	4	9	13	-	-	4	14	18	31
Telefony	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1
PRZEDSIĘBIORSTWA ROZRYWKOWE											
Kinoteatry.	2	14	15	11	42	-	7	7	22	36	78
Inne	-	-	-	7	7	-	-	-	28	28	35
GASTRONOMICZNO- HOTELARSKIE PRZED- SIĘBIORSTWA											
Bilardowe sale	-	-	3	10	13	-	-	1	13	14	27
Bufety kolejowe	-	1	16	26	43	-	1	11	20	32	75
Cukiernie i kawiarnie	-	1	10	26	37	-	-	14	23	37	74
Domy noclegowe	-	-	-	1	1	-	-	-	11	11	12
Garaże	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	2
Herbaciarnie	-	1	12	198	211	-	-	20	334	354	565
Hotele	-	2	9	26	37	-	-	5	50	55	92
Jadłodajnie	-	-	22	97	119	-	-	10	65	75	194
Pensjonaty	-	8	21	13	42	-	-	16	3	19	61
Piwiarnie	-	-	43	545	588	-	-	29	469	498	1086
Restauracje	1	18	249	48	316	-	9	249	74	332	648

RODZAJ PRZEDSIĘBIORSTWA (przedmiot handlu)	Wojew. Lubelskie					Wojew. Wołyńskie					Okręg Izby P.-H.	
	Kategoria świadectw przemysłowych											
	I	II	III	IV	Razem	I	II	III	IV	Razem		
Umeblowane pokoje .	-	-	8	53	61	-	-	3	18	21	82	
Zajazdy .	-	-	-	7	7	-	-	4	29	33	40	
BANKOWO-UBEZPIE- CZENIOWE PRZEDSIĘB.												
Agent. ubezpieczeniowe .	-	2	23	5	30	-	4	25	6	35	65	
Banki i spółdz. kredytowe	3	6	4	156	76	-	1	2	28	31	107	
Kolektury loteryjne .	-	2	4	4	10	-	2	2	5	9	19	
PRZEMYSŁ USŁUGOWY												
Biura komisowe .	-	-	-	1	1	-	1	-	-	1	2	
Biura buchalteryjne .	-	-	4	4	8	-	-	2	-	2	10	
Biura pisania podań .	-	-	61	39	100	-	-	60	49	109	209	
Ekspedycyjne przeds. .	-	12	5	14	31	-	17	15	29	61	92	
Pośrednicy handlowi (zaj. przem. wykazan ^o jako IV kat. .	-	-	1	46	47	-	-	-	115	115	162	
Komiwojażerowie .	-	-	-	14	14	-	1	6	26	33	47	
Magle .	-	-	-	135	135	-	-	-	6	6	141	
Rzeźni dzierzawy .	-	-	4	9	13	-	-	1	8	9	22	
Asenizacyjne przeds. .	-	-	-	10	10	-	-	-	12	12	22	
Wypożyczalnie rowerów, łódek i t. p. .	-	-	-	12	12	-	-	-	7	7	19	
Przechowalnie bagażu, szatnie i t. p. .	-	-	-	3	3	-	-	1	3	4	7	
STARZYŻNA												
Szmaty, stare żelazo .	-	1	9	177	187	-	-	7	127	134	321	
INNE RÓŻNE NIEWYMIENIOWE												
(lecznice, laboratorja, wa- gi, szkoły tańców, łaznie, dorożki, dro- bne handle świec, dziegciu, zapalek, gli- ny i t. d. .	-	-	6	162	168	-	-	4	73	77	245	

Według danych katastru Izby.

TAB. XI.

**Przedsiębiorstwa przemysłowe w okręgu Izby P.-H. w Lublinie
w r. 1936 w/g województw, rodzaju przemysłu i kategorii
wykupywanych świadectw przemysłowych.**

RODZAJ PRZEDSIĘBIORSTWA	Wojew. Lubelskie									Wojew. Wołyńskie									Ogółem
	Kategoria świadectw przemysłowych																		
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Razem	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Razem	
PRZEM. METALOWY.																			
Armatur fabryki	-	-	-	-	-	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Gorzelniczych maszyn fabryki	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Młyńskich maszyn fabr.	-	-	-	-	-	-	2	3	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5
Mechaniczne zakłady	1	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	1	1	-	2	3
Metalowe wyroby	-	-	-	-	1	3	1	8	13	-	-	-	-	-	-	-	4	4	17
Odlewnie żelaza	-	-	-	3	2	2	1	2	10	-	-	-	-	1	1	2	5	9	19
Odlewnie metali	-	-	-	-	1	-	1	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
Rolniczych maszyn fabr.	-	-	-	3	2	3	-	1	9	-	-	-	-	1	1	-	1	3	12
Samolotów fabryki	-	1	1	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Wagi i odważników fabr.	-	-	-	-	2	1	-	2	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5
PRZEM. SPOŻYWCZY.																			
Browary	-	-	-	2	5	5	-	-	12	-	-	-	2	4	5	-	-	11	23
Cukrownie i rafinerie	7	1	-	-	-	-	-	-	8	4	-	-	-	-	-	-	-	4	12
Drożdżownie	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	1	2
Gorzelnie rolnicze	-	-	-	-	-	93	-	-	93	-	-	-	-	11	-	-	-	11	104
Gorzelnie przemysłowe	-	-	2	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Gorzelnie pejsachowe	-	-	-	-	1	1	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Jelit sortownie	-	-	-	-	-	-	-	12	12	-	-	-	-	-	-	-	17	17	29
Kaszarnie	-	-	-	-	-	-	-	308	308	-	-	-	-	-	-	1	310	311	619
Konserwy jarzynowe i mięsne	-	-	-	1	1	-	-	1	3	-	-	1	-	1	-	1	3	6	
Krochmalnie (w tym i syropiarnie)	-	-	-	-	1	3	1	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5
Mleczarnie prywatne	-	-	-	-	-	-	4	354	358	-	-	-	-	-	-	-	104	104	462
Mleczarnie spółdzielcze	-	-	-	-	-	-	3	460	463	-	-	-	-	-	-	1	287	288	751
Młyny motor., parowe i wodne	-	-	1	22	45	298	337	146	849	-	-	-	28	50	171	200	318	767	1616
Młyny-wiatraki	-	-	-	-	-	-	5	634	639	-	-	-	-	-	-	2	422	424	1063
Octu fabryki	-	-	-	-	-	-	1	12	13	-	-	-	-	-	-	-	3	3	16
Ogórków, kapusty kwa- szenie	-	-	-	-	1	4	-	9	14	-	-	-	-	-	-	-	-	-	14
Olejarnie	-	-	-	-	-	-	2	331	333	-	-	-	-	1	-	3	356	360	692

RODZAJ PRZEDSIĘBIORSTWA	Wojew. Wołyńskie									Wojew. Lubelskie									Ogółem
	Kategoria świadectw przemysłowych																		
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Razem	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Razem	
Owocowe przetwory i uszarnie owoców .	-	-	-	-	-	-	-	4	4	-	-	-	-	-	1	1	3	5	9
Spiřytusu rektyfikacje .	-	-	-	4	1	-	-	-	5	-	-	-	1	-	-	-	-	1	6
Wód gazowych fabryki .	-	-	-	-	-	-	1	155	156	-	-	-	-	-	-	-	98	98	254
Wódek i likierów fabr.	-	-	-	-	2	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Wytwórníe win owoc. i miodosytnie .	-	-	-	-	-	4	1	5	10	-	-	-	-	-	2	1	3	6	16
PRZEM. PRZETWORÓW ZWIERZĘCYCH.																			
Garbarnie .	-	-	-	3	-	2	-	-	5	-	-	-	-	1	1	-	-	2	7
Sortownie szczeciny .	-	-	-	-	1	7	24	145	177	-	-	-	-	-	-	1	-	1	178
Włosie i wyroby włos.	-	-	-	-	-	-	-	23	23	-	-	-	-	-	-	-	4	4	27
Galanteria skórzana i in.	-	-	-	-	1	1	-	18	20	-	-	-	-	-	-	-	-	-	20
PRZEM. MINERALNY.																			
Betoniarnie .	-	-	-	-	-	1	4	61	66	-	-	-	-	6	12	4	110	114	180
Cegielnie .	-	-	-	1	15	12	20	164	212	-	-	-	-	-	-	19	190	227	439
Cementownie .	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	1	2
Dachówek wyrób	-	-	-	-	-	-	1	5	6	-	-	-	-	-	1	47	48	54	
Huty szkła .	-	1	1	4	-	1	-	-	7	-	-	1	-	-	1	-	-	2	9
Kaflarnie .	-	-	-	-	-	7	4	8	19	-	-	-	-	-	1	1	2	21	
Kamieniołomy i kopalnie .	-	-	-	-	-	3	2	2	7	2	3	8	8	18	12	15	66	73	
w tym:																			
Granity .	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	3	6	5	8	7	-	30	30	
Bazalt .	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	2	
Kamienie budowlane różne .	-	-	-	-	-	-	-	2	2	-	-	-	-	-	-	5	5	7	
Kredy i gliny kopalnie .	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	6	3	5	14	15	
Kaolin .	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	2	1	-	6	6	
Kwarc .	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	1	
Fosforyty .	-	-	-	-	-	2	2	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	4	
Gлина szamotowa .	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	
Ruda żelazna .	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	
Żwir .	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	2	2	
Piasek .	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	4	
Klinkiérnie .	-	-	-	2	1	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	3	
Masy bitumicznej wytwórníe .	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	1

RODZAJ PRZEDSIĘBIORSTWA	Wojew. Lubelskie									Wojew. Wołyńskie									Ogółem
	Kategoria świadectw przemysłowych																		
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Razem	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Razem	
Młyńskich kamieni wy- twórnie	-	-	-	-	-	-	-	4	4	-	-	-	-	-	-	-	5	5	9
Torfu eksploatacje	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	6	10	10
Wapienniki	-	-	-	-	-	-	1	15	16	-	-	-	-	-	-	-	29	29	45
PRZEMYSŁ DRZEWNY.																			
Beczki	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	1	-	1	-	-	1	2
Dykt fabryki	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	2	2
Eksploatacje lasów	-	-	-	3	15	52	91	131	292	-	-	-	-	8	41	79	76	205	497
Gonciarnie	-	-	-	1	-	1	-	34	36	-	-	-	-	-	-	-	4	4	40
Klepek wyrób	-	-	-	1	-	-	-	12	13	-	-	-	-	-	-	3	3	6	19
Kufrów, kołowrotek, galanterii drzew- nej wyrób	-	-	-	-	-	-	-	8	8	-	-	-	-	-	-	1	4	5	13
Mebli giętych fabryki	-	-	-	4	1	1	-	3	9	-	-	-	-	-	1	2	-	3	12
Obodów wyrób	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	14	14	14
Podkładów wyrób	-	-	-	-	-	-	1	29	30	-	-	-	-	-	-	-	-	-	30
Sztyftów, kopyt szewe- ckich wyrób	-	-	-	1	-	-	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Tartaki	-	-	-	7	24	42	50	85	208	-	-	5	9	17	32	24	23	110	318
Inne wyroby drzewne	-	-	-	-	1	1	2	8	12	-	-	-	-	-	4	-	8	12	24
PRZEM. CHEMICZNY.																			
Farb, pokostu wyrób	-	-	-	-	-	-	-	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
Izolacyjne materiały	-	-	-	-	-	1	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Kości palenie i kleju wyrób	-	-	-	-	-	-	1	2	3	-	-	-	-	-	-	1	-	1	4
Lepu wyrób	-	-	-	-	2	-	-	6	8	-	-	-	-	-	-	-	1	1	9
Łoju topienie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	2
Mydła wyrób	-	-	-	-	-	-	-	37	37	-	-	-	-	-	-	3	16	19	56
Pasty, smarów wyrób	-	-	-	-	-	-	-	6	6	-	-	-	-	-	-	-	12	12	18
Smolarnie	-	-	-	-	-	-	-	18	18	-	-	-	-	-	-	4	39	43	61
Świec wyrób	-	-	-	-	-	-	1	7	8	-	-	-	-	-	-	-	12	12	20
Terpentyniarnie	-	-	-	-	-	-	-	4	4	-	-	-	-	-	-	-	3	3	7
Węgla drzewnego wy- palanie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	3	3
Wody kolońskiej wyrób	-	-	-	-	-	-	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-	2	2	4
Inne	-	-	-	-	-	-	-	8	8	-	-	-	-	-	-	-	11	11	19

RODZAJ PRZEDSIĘBIORSTWA	Wojew. Lubelskie										Wojew. Wołyńskie										Ogółem
	Kategoria świadectw przemysłowych																				
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Razem	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Razem			
PRZEMYSŁ WŁÓKIENNICZY I ODZIEŻOWY.																					
Lnu przeróbka . . .	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	3	3		
Wełny czyszczenie . . .	-	-	-	-	-	-	-	4	4	-	-	-	-	-	-	-	5	5	9		
Wełny przędzalnie . . .	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	1	2		
Trykotaży wyrób . . .	-	-	-	-	-	-	5	48	53	-	-	-	-	-	-	-	9	9	62		
Tkalnie i niciarnie . . .	-	-	-	-	-	1	2	11	14	-	-	-	-	-	2	5	7	21			
Waty i kołder wyrób . . .	-	-	-	-	-	-	-	30	30	-	-	-	-	1	2	15	18	48			
Obuwia wyrób . . .	-	-	-	-	-	2	-	-	2	-	-	-	2	1	-	-	3	5			
Sandałów wyrób . . .	-	-	-	-	-	-	-	23	23	-	-	-	-	-	-	-	1	1	24		
Wojłoków wyrób . . .	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	2		
Sukna wyrób . . .	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	3	26	28	29		
PRZEMYSŁ PAPIERNICZY I GRAFICZNY.																					
Bibułek wyrób . . .	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1		
Gilz wyrób . . .	-	-	-	-	-	-	-	5	5	-	-	-	-	-	-	-	1	1	6		
Kajetów i kartonazy wyrób . . .	-	-	-	-	-	-	-	15	15	-	-	-	-	-	-	-	5	5	20		
Papieru i papy wyrób . . .	-	-	-	-	-	-	1	2	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3		
Torebek papierowych wyrób . . .	-	-	-	-	-	-	-	14	14	-	-	-	-	-	1	3	4	18			
Drukarnie . . .	-	-	-	-	1	4	9	68	82	-	-	-	1	-	8	34	43	125			
PRZEMYSŁ ELEKTROTECH- NICZNY.																					
Instalacyjne przedsię- biorstwa . . .	-	-	-	-	-	1	-	36	37	-	-	-	-	-	1	17	18	55			
Radio-wytwórnie . . .	-	-	-	-	-	-	-	21	21	-	-	-	-	-	1	7	8	29			
Akumulatorów :																					
wytwórnie . . .	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1		
ładownie . . .	-	-	-	-	-	-	-	5	5	-	-	-	-	-	-	-	11	11	16		

**Transporty towarowe nadane do portów i zagranicę w 1936 roku ze stacji P.K.P.
w okręgu Izby P.-H. w Lublinie (dane tymczasowe).**

w tonnach.

NAZWA TOWARU	Ogółem	K									
		Gdańsk	Gdynia	Austria	Czechosł.	Niemcy	Szwajcaria	Inne			
Pszemica	3,426,4	3,425,7	0,7	—	—	—	—	—			
Zyto	31,648,2	31,648,2	—	—	—	—	—	—			
Owies	18,894,8	18,413,1	—	481,7	—	—	—	—			
Jęczmień	74,929,0	74,929,0	—	—	—	—	—	—			
Wyka, bobik	1,785,8	1,785,8	—	—	—	—	—	—			
Groch, fasola	3,460,2	3,367,7	32,4	15,0	35,1	—	—	—	Runnunia		
Gryka	5,162,8	5,162,8	—	—	—	—	—	—	10,0		
Nasiona lnu	122,1	72,1	50,0	—	—	—	—	—			
Nasiona konopi	25,0	—	25,0	—	—	—	—	—			
Rzepak	985,0	130,8	795,8	—	—	58,4	—	—			
Mak	143,4	95,0	—	14,1	—	34,3	—	—			
Inne oleiste	39,3	27,5	1,8	10,0	—	—	—	—			
Nasiona traw	282,6	207,5	—	60,1	15,0	—	—	—			
Konieczyna	2,135,8	1,810,9	60,1	72,9	—	—	—	—	Z.S.R.R.		
Nasiona buraków cukrowych.	1,088,0	996,4	—	—	—	81,6	—	—	189,9		
Nasiona warzyw	0,1	—	0,1	—	—	—	—	—			

NAZWA TOWARU	Ogółem	K R A J O D B I O R U							I n n e
		Gdańsk	Gdynia	Austria	Czechosł.	Niemcy	Szwajcaria	Belgia	
Mąka zbożowa .	11.091,0	11.091,0	—	—	—	—	—	—	Z.S.S.R. 0,22
Kasza .	570,6	570,6	—	—	—	—	—	—	
Siód .	2.603,5	—	2.603,5	—	—	—	—	—	
Ziemniaki .	143,9	—	143,9	—	—	—	—	—	Rumunia 0,1 Hiszpania 0,7
Chmiel .	2.567,4	175,2	551,5	—	42,9	1.552,7	—	110,7	{ Łotwa 105,3 Estonia 0,3 Francja 14,4
Ogórki świeże .	15,4	—	15,4	—	—	—	—	—	Holandia 13,6
Owoce świeże .	718,6	183,4	66,5	0,3	—	453,4	15,0	—	
Gruszk, jabłka .	781,7	781,7	—	—	—	—	—	—	
Siano .	3,0	3,0	—	—	—	—	—	—	
Smola .	3.242,3	3.161,2	24,5	—	27,5	—	—	—	Jugosł. 14,5 Węgry 14,6
Ziółta lecznicze .	31,8	20,1	11,4	0,3	—	—	—	—	
Trzoda chlewna (sztuk)	28.349	125	63	18.455	1.511	8.255	—	—	
Drób .	111,8	—	84,5	—	5,6	15,2	—	6,5	
Ryby .	88,2	—	82,7	—	—	5,5	—	—	
Mięso .	0,4	—	—	—	—	—	—	—	Z.S.S.R. 0,4

NAZWA TOWARU	Ogółem	K R A J O D B I O R U						I n n e
		Gdańsk	Gdynia	Austria	Czechosł.	Niemcy	Szwajcaria	Belgia
Sierść bydłęca . .	26,8	6,8	20,0	—	—	—	—	—
Szmaty . .	364,8	10,0	80,1	71,6	86,3	10,3	—	—
Drzewo opałowe . .	430,1	74,7	119,0	—	206,3	30,1	—	—
„ nieobrobione z drzew liściastych	49.231,5	46.706,4	68,8	15,0	1.098,0	1.343,3	—	—
„ „ iglastych . .	18.175,0	4.396,7	—	—	99,5	13.618,3	60,5	—
Drzewo kopalniane . .	306,7	88,0	—	—	—	218,7	—	—
Słupy telegraficzne . .	1.702,7	1.702,7	—	—	—	—	—	—
Drzewo celulozowe . .	1.014,0	—	—	—	19,0	995,0	—	—
Drzewo zapalczane . .	—	1.106,3	—	282,4	226,3	—	—	—
Drzewo obrobione z drzew liściastych	45.192,5	41.841,5	1.037,9	263,4	674,2	1.283,8	91,7	—
„ „ iglastych . .	48.019,2	19.613,6	23.095,1	471,2	84,6	4.690,1	64,6	—
Drzewo olszowe . .	267,9	80,9	—	—	93,7	38,5	54,7	—
Kiełki . .	4.700,2	4.003,2	—	—	—	529,9	30,0	137,1
Dykty . .	5.335,2	3.642,2	1.693,0	—	—	—	—	—
Podkłady . .	43.002,7	42.515,8	—	—	—	486,9	—	—
Wyroby ciesielskie, kołodziejskie itp.	110,7	0,2	110,5	—	—	—	—	—

NAZWA TOWARU	Ogółem	K R A J O D B I O R U								I n n e
		Gdańsk	Gdynia	Austria	Czechosł.	Niemcy	Szwajcaria	Belgia		
Mebłe gięte . . .	504,6	4,6	488,8	—	—	—	—	—	{ Palestyna 1,2 { Holandia 10,0	
Wyroby koszykarskie .	0,9	—	0,9	—	—	—	—	—		
Cegły . . .	196,0	196,0	—	—	—	—	—	—		
Wyroby cementowe .	10,4	—	10,4	—	—	—	—	—	Palestyna 5,3	
Wyroby ze szkła .	—	85,5	119,4	—	—	—	—	—		
Butelki . . .	17,7	17,7	—	—	—	—	—	—		
Wyroby żelazne lane .	15,2	15,2	—	—	—	—	—	—		
INNE NIETYMIENIONE										
z działu A .	1,2	—	0,6	—	—	—	—	—	{ Francja 0,2 { Z.S.S.R. 0,4	
" B .	1241,4	—	6,3	33,8	—	1201,3	—	—		
" C .	0,4	—	—	—	—	0,4	—	—		
" E .	977,9	7,0	165,1	—	805,5	—	—	—	{ Z.S.S.R. 0,2 { Francja 0,2	
" F .	35,1	3,3	—	5,9	25,9	—	—	—		
" K .	0,3	0,3	—	—	—	—	—	—		
" L .	0,4	—	—	—	0,4	—	—	—		

Według danych Centralnego Biura Statystyki Przewozów P.K.P.

SKOROWIDZ

do VIII Sprawozdania Izby Przemysłowo-Handlowej
w Lublinie za r. 1936.

	Str.
Część I. Sprawozdanie o stanie gospodarczym	
Okręgu Izby Przemysłowo-Handlowej	
w Lublinie za r. 1936.	7
OGÓLNA OCENA SYTUACJI GOSPODARCZEJ	
W 1936 R.	9
Uwagi wstępne	9
Zarys sytuacji na terenie Państwa i w okręgu Izby	11
OCENA SYTUACJI W POSZCZEGÓLNYCH GAŁĘZIACH PRZEMYSŁU I HANDLU	38
Przemysł metalowy	38
Fabryki maszyn i narzędzi roln.	38
Odlewnie metali	40
Fabryki maszyn młyńskich	41
Fabryki wag	41
Fabryki gwoździ i drutu	42
Inne fabryki metalowe	42
Przemysł spożywczy	43
Przemysł cukrowniczy	43
Przemysł spirytusowy	44
Przemysł browarniany	46
Krochmalnie	47
Przemysł olejarski	47
Przemysł bekonowy	49
Przemysł drożdżowy	50
Przemysł wódczany	50
Przemysł młynarski	51
Przemysł mineralny	55
Cegielnie	55
Fabryki cementu	56
Fabryki kafli	57
Huty szklane	58

	Str.
Eksploatacje złóż mineralnych . . .	59
Przemysł oparty na artykułach zwierzęcych	63
Przemysł szczeciński . . .	63
Przemysł garbarski . . .	66
Przemysł i handel drzewny . . .	69
Fabryki mebli giętych . . .	76
Fabryki dykt . . .	77
Fabryki ćwieków drewn., kopyt i t. p.	78
Handel artykułami produkcji roślinnej .	78
Zboża . . .	78
Chmiel . . .	90
Len i pakuły . . .	93
Handel artykułami produkcji zwierzęcej .	97
Trzoda chlewna . . .	97
Jaja . . .	100
Handel detaliczny i niektóre działy handlu	
hurtowego . . .	104
Manufaktura . . .	104
Galanteria . . .	105
Futra . . .	106
Skóry gotowe . . .	106
Obuwie . . .	106
Art. winno-kolonialne . . .	106
Żelazo . . .	107
Księgarnie . . .	108
Papier . . .	108
Ruch budowlany . . .	109

Część II. Sprawozdanie z działalności Izby Przemysłowo-Handlowej za r. 1936. . . . 123

Sprawozdanie z działalności Pracowni Psychotechnicznej przy Izbie Przem.-Handlowej.	153
Protokół XXII Plenarnego Zebrania Izby .	159
Protokół XXIII Plenarnego Zebrania Izby .	163
Protokół XXIV Plenarnego Zebrania Izby .	167
Preliminarz budżetowy Izby na 1937 r. .	177
Zamknięcie rachunkowe Izby za 1936 r. .	180
Bilans zamknięcia . . .	182
Fundusz Emerytalny pracowników Izby .	183
Protokół Komisji Rewizyjnej . . .	184

Część III. Tabele statystyczne . . . 185